DOELEINDEN EN IDEALEN DER VRIJMETSELARIJ

DOOR

J. S. M. WARD
B.A., F.S.S., F.R. ECON. SOC.
SCHRIJVER VAN MEERDERE MAÇONNIEKE WERKEN

VERTAALD UIT HET ENGELSCH DOOR

A. E. F. JUNOD, OUD-PRED.
REDACT. VAN HET MAÇ. TIJDSCHRIFT

MET EEN VOORWOORD VAN

PROF. MR. J. H. CARPENTIER ALTING
OUD-LID VAN DEN RAAD VAN NEDERL. INDIE

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ V/H G. C. T. VAN DORP & Co.
'S GRAVENHAGE — SEMARANG — SOERABAIA — BANDOENG.

0010-684 0360
011252 8974

302 990
XXXI 1255

DOELEINDEN EN IDEALEN DER VRIJMETSELARIJ

DOOR

J. S. M. WARD
B.A., F.S.S., F.R. ECON. SOC.
SCHRIJVER VAN MEERDERE MAÇONNIEKE WERKEN

VERTAALD UIT HET ENGELSCH DOOR

A. E. F. JUNOD, OUD-PRED.
REDACT. VAN HET MAÇ TIJDSCHRIFT

MET EEN VOORWOORD VAN

PROF. MR. J. H. CARPENTIER ALTING
OUD-LID VAN DEN RAAD VAN NEDERL. INDIË

BOEKHANDEL EN DRUKKERIJ v/h G. C. T. VAN DORP & Co.
'S GRAVENHAGE — SEMARANG — SOERABAIA — BANDOENG.

KON. INST. VAN T., L. EN V.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

Tanggal : 17 Juni 2013
No. Induk : 73472/PN-MUSEUM/'13
BIB - ID :
Beli / Hadiah : Ex. Museum

Ter aanbeveling.

Het is, naar ik meen, een gelukkig verschijnsel dat, thans meer dan in voorbijgegane jaren, de aandacht der Nederlandsche vrijmetselaren zich gaat richten ook op hetgeen in Engeland door mannen van maçonnieke wetenschap wordt openbaar gemaakt.

Zeker, de Vereenigde Grootloge van Engeland, voor ons bewustzijn de voortzetster der traditie van die van Londen, als moedergrootloge-der-wereld, heeft steeds onze aanhankelijkheid bezeten; zeker, wij weten dat die Grootloge de loge „Quatuor Coronati" tot onderdeel heeft, bond van nauwgezette onderzoekers op het gebied van de historie der Orde, der symboliek en der allegorie; zeker, wij kennen allen auteurs als GOULD, WAITE, DUDLEY WRIGHT, MACKEY e. m. a.. Maar, wanneer het ons er om te doen was om, door het denken ook van niet-Nederlandsche auteurs, beter ingewijd te worden in den geest der vrijmetselarij; wanneer wij licht zochten op den weg door ons als beoefenaars onzer Koninklijke Kunst, niet reeds afgelegd, maar in de toekomst te bewandelen, dan putten wij ons licht meer uit hetgeen wij bij onze oostelijke naburen konden vinden, bij FINDEL eerst, bij BEGEMANN later, bij LUDWIG KELLER, en wij zochten steun bij Zwitsers en Franschen.

Er was reden voor. Wat wij op het veld der actieve vrijmetselarij in de Engelsch-sprekende landen meenden aan te treffen, scheen ons te ver verwijderd te liggen van wat wij hadden geleerd het juiste te achten: ginds toch een opgaan in vormen zoo nauwgezet mogelijk in acht genomen, zonder dat, naar het immers scheen, achter dien vorm ook de maçonnieke gedachte school; een toekennen van overdreven waarde aan liefdadigheid, zonder dat, naar het uiterlijk althans, het bewustzijn wakker was dat liefdadigheid maar ééne der vele zijden van ware chariteit mag wezen; een vorming tot uiterlijk waardig lid der samenleving zonder dat, leek het wel vaak, ook het echte gevoel van broederschap — wel de „brotherhood of men", niet de ware „fraternité" — aanwezig was.

De schijn was vaak — laten we niet zeggen: tegen, toch — niet vóór onze medebroeders van Britschen huize. Wij vonden hen, wanneer wij met hen in persoonlijke aanraking kwamen, beste trouwe mannen, „jolly good fellows" in elk opzicht, maar voor de evolutie der Koninklijke Kunst, voor de evolutie, door hen, van de menschheid, verwachtten wij van hen zeer weinig.

Dat wordt anders. Van uit het oosten komt weinig meer tot ons, in dezen tijd, van waarlijk opwekkends; vele groote mannen gingen het E.·. O.·. in; de onverbiddelijke eischen van het profane leven hielden anderen (de twee HORNEFFERS, KEKULE VON STRADONITZ) buiten of bijna buiten het gebied der maçonnieke letterkunde; onvermoeid blijft BISCHOFF gelukkig nog schrijven over de dingen die hem en ons belang inboezemen. Van uiterst geringe beteekenis, voor ons, is wat de broeders der Latijnsche landen actueel voortbrengen.

En wij Nederlanders, naast patriotisch steeds ook mundiaal van aanleg, richtten nu, in meerdere mate dan vroeger, onze blikken weer met meer belangstelling tot onze westelijke buren, van over de Noordzee en ... wij vonden, als het ware voor het eerst weder na langen tijd, dat ook vandaar tot ons levenwekkende gedachten komen kunnen.

Blijven de gewone Engelsche periodieken laag bij den grond; in boek op boek op Engelschen bodem uitgegeven, wordt ons een nieuwe kijk gegeven op wat daar gedacht en nagestreefd wordt; en het is verheugend dat wij daardoor den band weer voelen versterken die de traditie reeds vlocht tusschen ons, maçonniek gesproken, geboorteland en ons.

Van de auteurs die zich naam verwierven op maçonniek terrein, mag, dunkt ons, br.·. J. S. M. WARD in een der eerste plaatsen worden genoemd.

Br.·. WARD is, laten wij dit op den voorgrond stellen, een wetenschappelijk man van beteekenis, „one of the most able and earnest of Masonic students", zooals br.·. Sir JOHN A. COCKBURN van hem schreef. Zijn wetenschappelijke geest dreef hem tot de stichting van de *Masonic Study Society*, welke, thans een eerbiedwaardig aantal leden tellende, vereeniging het voorrecht heeft hem te bezitten als algemeen secretaris.

Maar br.·. WARD is ook man van het praktische leven. Zijn

profane werkkring brengt hem in aanraking met het leven en bewegen van nijverheidsondernemingen; hij kent de nooden en behoeften van de gewone kringen der maatschappij. Actueel is hij voorzittend meester van de „Industries Lodge" te Londen, een ambt waarin hij, dunkt ons, zijn beidersoortige eigenschap moet doen blijken.

Hij bezit het benijdenswaardig talent om wat de wetenschap hem leerde, op bevattelijke wijze te kunnen brengen tot het maçonnieke grootere publiek; hij verstaat de kunst van populariseering der maçonnieke wetenschap.

Debuteerde hij — naar mijn weten — met een grooter werk over „Freemasonry and the ancient Gods", door eenige kleine werkjes heeft hij sedert zeer velen aan zich verplicht; in de laatste paar jaren zagen „handbooks" van de drie symbolieke graden van hem het licht, daarna een schets van de historie der Orde („An outline history of freemasonry"), terwijl „The Higher Degrees Handbook" dit jaar moet verschenen zijn.

Voor het maçonnieke leven is het boek dat thans voor ons ligt het belangrijkste van al zijn werken. In „*Freemasonry, its aims and ideals*" toont hij ten diepste doordrongen te zijn van de beteekenis, die de vrijmetselarij voor het leven van de menschheid moet hebben, en van de waarde die aan den arbeid der grootloges en loges te dien einde moet worden toegekend. Wij, Nederlanders, zouden kunnen zeggen dat hij in dit opzicht Nederlandsch denkt; zijn denkbeelden zijn de onze; bewijs, dunkt ons, nog eens weer, daarvoor dat de maçonnieke gedachte ten slotte gemeen is aan allen, die voor het Altaar der waarheid hun leven aan de Orde hebben gebonden. Het is ons vaak een genot geweest WARD's heldere uiteenzettingen te lezen, en te ontwaren dat onze Nederlandsche maçonnieke gedachten zich in de zijne weerspiegelden.

Br.·. WARD is ook kritikus. Hij onderwerpt Britsche toestanden, Britsche regelingen, Britsche verhoudingen aan een scherpe beoordeeling, die niet zelden tot veroordeeling wordt. Wij zullen zeker allen goed doen, die kritiek niet onmiddellijk als onvoorwaardelijk juist te aanvaarden; laten wij de desbetreffende deelen van zijn boek lezen enkel met de bedoeling onze eigen toestanden, regelen, verhoudingen te vrijwaren van de dingen die hij — feitelijk terecht dan of te onrechte — in de Britsche afkeurt. Die zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht.

Maar moge voor het overige zijn boek gelezen worden door Nederlandsche lezers met alle belangstelling die het verdient van hen, wien de ontwikkeling der menschheid ter harte gaat en die warm voelen voor de mundiale roeping der Orde van Vrijmetselaren. Die mundiale roeping . . . WARD begrijpt die, en doorvoelt die. Door ontwikkeling der Orde zal ook de menschheid vooruitgaan. Voor die gedachte, die bij ons zoo levendig heerscht, bij hem instemming te vinden verheugt ons zeker allen.

Dat WARD, evenals wij, strevende naar een wereldunie van vrijmetselaren, het beeld daarvan op Angelsaksische wijze schildert, duiden wij hem niet euvel, overtuigd dat hij andere uitbeelding, werd die hem duidelijk gemaakt, wel niet al dadelijk zou afwijzen.

Naar ik meen wordt een goed werk gedaan door dit boek, dat ik in mijn eigen blad slechts overzichtelijk kon weergeven [1]), in vollen omvang vertaald onder de oogen der Nederlandsche broeders te brengen. Zij zullen lang niet steeds het met WARD eens zijn. Maar steeds zullen zij in zijn werk veel vinden onze overdenking dubbel waard.

---

[1]) Zie „*De Broederketen*", 1924, blzz. 113, 145, 161, 177 e.v.

's Gravenhage, Sept. 1924. J. H. CARPENTIER ALTING.

EERSTE GEDEELTE:

Maçonnieke Idealen.

HOOFDSTUK I.

Inleiding.

Welke idealen hebben hunne aantrekkingskracht uitgeoefend op hen, die tot de Vrijmetselarij toetraden?

Aan alle kanten is er een verbazingwekkende toeloop merkbaar van candidaten voor toelating tot onze Orde, met het klaarblijkelijk gevolg dat zoowel het ledental als 't aantal der Loges zelf krachtig toeneemt. Het is trouwens ook niet meer de mannelijke sexe alleen, die zich tot de Vrijmetselarij geroepen voelt. Of wij, Vrijmetselaren van rechtzinnige opvattingen, het aangenaam vinden of niet, getroffen moeten wij zijn van de gestadige toeneming der „gemengde" Loges in haar verbreiding en sterkte, zulks in weerwil van het feit dat zij door den gemiddelden man-Vrijmetselaar voor „clandestien" worden uitgemaakt.

Doch, terwijl iedereen deze teekenen van wassende kracht en getalsterkte kan waarnemen, zijn er vele vragen die den nadenkenden ernstigen Vrijmetselaar ertoe zullen brengen, even stil te staan en zich te bezinnen. Van die vragen zijn er twee van meer dan gewoon belang, en nauw met elkaar verbonden. En uit het antwoord op die vragen rijzen weer andere vragen op, die onder de oogen gezien en beantwoord moeten worden. Dit boek is een poging om de aandacht van allen, die de Orde werkelijk goed gezind zijn, op dit onderwerp te vestigen, omdat het van zoo'n levensbelang is voor haar welzijn.

In de eerste plaats dan moeten we nagaan, waarom menschen tot de Vrijmetselarij toegang zoeken. Welke *oogmerken* hebben

zij daarmee? En in hoeverre zijn de *idealen*, die men hun voorhoudt, eerlijke en nobele idealen, en van practisch nut in den tegenwoordigen verstoorden wereldtoestand?

Dat is de eerste vraag.

En de andere is in zekeren zin haar onafscheidelijk aanhangsel: Waarom is de Vrijmetselarij dan zoo onmachtig?

Laatstgenoemde vraag mag misschien sommigen in de Broederschap kwetsen. Doch wanneer we ons herinneren, dat de Vrijmetselarij een Internationale Broederschap is, die verkondigt dat alle goede Maçons broeders zijn en elkander in broederlijke liefde en eenheid moeten helpen; voorts dat zij ten naastebij 400.000 man telt, allen in den nauwsten broederband vereenigd; en dat zij in ieder land velen van de leidende en meest invloedrijke menschen binnen hare gelederen omvat, dan heeft men inderdaad reden tot de vraag: „Waarom is de Vrijmetselarij zoo onmachtig ten goede?" Wat heeft zij, gedurende die benarde jaren sinds 1914, voor het heil der menschheid gedaan? Zij vermocht den Oorlog niet te voorkomen. Zij vermocht niet eens de bruutheid der aangewende methodes te verzachten. Zij verhief zich zelfs niet boven de nationale hartstochten van het oogenblik tijdens den oorlog. Wanneer men dit ontkent en men vertelt verhalen van Duitsche Vrijmetselaren, die Engelsche of Fransche Maçons beter behandelden dan wanneer niet-Vrijmetselaren hun in handen vielen — en zulke deugdelijk bewezen gevallen zijn er vele —, dan wegen aanstonds twee overwegingen tegen die feiten op:

(1) wanneer Vrijmetselaren andere Vrijmetselaren beter behandelden dan niet-Vrijmetselaren, dan bewijst het òf dat de hardvochtige behandeling aan niet-Maçons aangedaan onnoodig was en deswege onvergefelijk;

(2) òf in 't andere geval was die behandeling wel noodzakelijk en de Vrijmetselaren, die zich veroorloofden naar „maçonnieke gevoelens" te luisteren, schoten in dat opzicht tekort in hun plicht jegens het vaderland.

Het is niet de moeite waard dat betoog voort te zetten, daar men erop mag antwoorden dat het wel spitsvondig is, doch niet juist. Men verwacht van een' mensch, dat hij zijn eigen kinderen, die immers daar bijzonder aanspraak op hebben, zal helpen staande

te blijven, wat men niet in gelijke mate zal eischen jegens andermans kinderen; en Vrijmetselarij is een Broederschap.

Doch eerlijk gezegd, een veel strengere critiek overstemt verreweg de pleitredenen omtrent de verzachting der hardheden van den oorlog door de Vrijmetselarij: t. w. dat de Grootloge van Engeland feitelijk, ofschoon misschien niet in theorie, alle Broeders van Duitsche afstamming uit hare Loges uitdreef. Als Engelschman kunnen wij met de gevoelens, die dezen stap teweegbrachten sympathiseeren; en ware de Vrijmetselarij een zuiver nationale instelling, dan zou men dien stap gemakkelijk kunnen verdedigen. Maar voor een Internationale Broederschap is hij ietwat moeilijk te rechtvaardigen; en nog moeilijker is het onzen strengen criticus te beantwoorden, wanneer hij erop wijst dat zelfs nu nog geen algemeene intrekking van dat bevel heeft plaats gehad, hoewel de vijandelijkheden nu reeds meer dan vier jaar geleden eindigden.

Men moet dien menschen veel vergeven, ook wanneer zij Vrijmetselaar zijn, die gedurende een' verbitterden krijg hunne natuurlijke vaderlandsliefde en hun rechtmatige ergernis de grenzen lieten overschrijden, welke onze maçonnieke verplichting aan die gevoelens oplegt. Maar de geldigheid der aanklacht, dat de Vrijmetselarij niet alleen tekort schoot in het voorkomen van den oorlog of in het verzachten van zijn hardheden, doch dat zij eveneens verzuimde sinds en gedurende den Vrede haar stem te verheffen bij eenige poging om onder de bloedig gewonde volkeren werkelijk harmonie te stichten, moet erkend worden.

Van geenerlei nut is het ook, te antwoorden met de tegenwerping van het *tu quoque:* „dat het Christendom ook is tekort geschoten". Dat bezwaar is eerlijk en juist, omdat het waar is dat de christelijke kerken in Europa in zeker opzicht bij 't opkomend geslacht in discrediet stonden en haar actieve ledental afnam. Het orthodoxe Christendom boet thans, wat dat betreft, voor zijne tekortkoming in deze crisis, en de Vrijmetselarij blijkbaar niet. Dat is het feit waar 't om gaat. Daarenboven kan men, met uitzondering van de Roomsch-Katholieke Kerk, geen van de Christelijke kerken als internationaal beschouwen. Ze zijn veeleer nationaal en worden dientengevolge natuurlijk door nationale gevoelens beinvloed. De Engelsche of Amerikaansche Wesleyaan b.v. kan geen beroep doen op zijn geloofsgenooten in Frankrijk, Duitschland of

Italië om hun' invloed voor den Vrede aan te wenden — om de eenvoudige reden dat ze daar niet bestaan.

Wat is dan de reden waarom de Vrijmetselarij, ofschoon zij er aanspraak op maakt een Internationale Broederschap te zijn met hooge idealen, op internationale zaken toch geen invloed heeft gehad?

Het antwoord luidt: dat zij wel eenigen invloed heeft gehad, bepaaldelijk en in hoofdzaak door de handhaving van den vrede en van de welgezindheid tusschen het Britsche rijk en de Vereenigde Staten. Doch haar wezenlijke zwakheid is, dat zij geen internationale organisatie bezit noch middelen om de Vrijmetselaren over de geheele wereld tot ledematen van hetzelfde lichaam te maken. Wat zij aan organisaties bezit, behoort tot een volk afzonderlijk of zelfs ook maar tot een deel van het volk. Er zijn in Groot Brittannië alleen drie Grootloges, en meer dan een dozijn binnen het Britsche rijk. De Vereenigde Staten hebben een centrale regeering, zij hebben geen centrale Grootloge.

Nog erger: wanneer we de wereld als geheel nemen, bevinden we dat er volkomen gewettigde Grootloges zijn, die elkander weigeren te erkennen. De Grootloge van Engeland weigert, ongetwijfeld om goede redenen, iets uitstaande te hebben met het Grootoosten van Frankrijk. In Italië staan meerdere Grootloges tegenover elkaar; en aan deze klaarblijkelijke voorbeelden van oneenigheid kan men de z.g. „clandestiene" Grootloges toevoegen, zelfs in Engeland en in de Vereenigde Staten.

Bij zulk een bestaanden chaos is het toch geen wonder dat de Vrijmetselarij, hare roemrijke idealen en haar steeds toenemende cijfers ten spijt, zoo onmachtig schijnt? Doch moet die chaos altijd blijven duren? Schrijver dezes meent van niet; om die reden heeft hij dit boek geschreven en als een nauwgezet geneesheer de oorzaken der zwakheid van den patiënt diep gepeild. In den loop zijner nasporingen heeft hij met vele onderwerpen van bestreden aard te maken gehad; hij zou ze daarom liever onaangeroerd hebben gelaten, teneinde geen Broeder onverhoopt in diens vooroordeelen te kwetsen of gevestigde meeningen omver te werpen.

Doch in de Vrijmetselarij is stilstand niet mogelijk. Daar moet of voortgang zijn voorwaarts en opwaarts, of anders teruggang.

KON. DAT. GENOOTSCHAP VAN K. EN W.

II

Er zijn onmiskenbare teekenen van gevaren, die de Orde innerlijk en uiterlijk bedreigen. Innerlijk gevaren voor scheuring. Uiterlijk: de aanvallen van hen, die de Vrijmetselarij altijd hebben gehaat. Wanneer men er zich rekenschap van geeft, dat niet langer geleden dan in 1920 een groot Londensch dagblad, een der oudste en meest geziene in Groot Brittannië, weken lang heele kolommen wijdde aan een bitteren aanval tegen de Vrijmetselarij, dan zal men bemerken dat er werkelijk gevaar dreigt. Doch het meest ernstige gevaar dreigt van binnenuit; en wanneer de Vrijmetselarij zich niet in stijgende lijn beweegt, dan gaat zij bergafwaarts, zooals hare vijanden 't begeeren.

Zij is in sommige landen reeds tamelijk laag gezonken; de weg om een' dwalenden broeder te helpen is echter niet dat men hem de deur uitzet, doch dat men hem leidt en bijstaat en beïnvloedt. Wanneer er in 1876 in de Vrijmetselarij een werkelijk internationale organisatie had bestaan, dan is het ondenkbaar dat het Grand Orient (de France) den fatalen blunder zou hebben begaan, dien hij pleegde door den naam van het Opperwezen te schrappen uit zijn ritualen. De invloed der andere leden van de Internationale Grootloge of van het Congres zou veel te machtig zijn geweest, dan dat die stap toegelaten zou zijn geworden.

Hier heeft men dan een van onze groote vraagstukken; en zij die de Orde liefhebben, moeten zich met hart en hoofd, ja met hunne ziel erop toeleggen om het te helpen oplossen, en daarmee de Vrijmetselarij maken tot de groote macht ten goede, welke zij ter wereld zijn kan. Laat ons in de eerste plaats nagaan, waarom de menschen in grooten getale tot de Vrijmetselarij toetreden in weerwil van haar oogenschijnlijke mislukking gedurende den Oorlog. Welke redenen voeren hen naar de deur der Loge, en waarom heden ten dage in zoo toenemend aantal?

Om deze vraag te beantwoorden, moeten wij niet alleen de redenen bestudeeren, die de menschen op zichzelf genomen ertoe brengen zich bij de Vrijmetselarij aan te sluiten, maar ook de groote idealen, die door de verschillende Grootloges ter wereld, en tot op zekere hoogte door groepsverbanden binnen die Loges, worden voorop gesteld.

In dit hoofdstuk zullen wij pogen uiteen te zetten, waarom de gemiddelde mensch vraagt om toelating tot onze Mysteriën, en

inzonderheid waarom een zoo groot aantal candidaten in de laatste paar jaren is komen opdagen. Een meer onderverdeelde studie van de verschillende idealen, die op de onderscheidene soorten van leden invloed oefenen, bewaren we voor de volgende hoofdstukken.

Als eerlijke onderzoekers moeten we erkennen, dat menigeen toelating zoekt om onwaardige redenen, ofschoon in mindere mate dan algemeen gedacht wordt door wie niet tot de Broederschap behooren. Wat meer zegt: juist dezen trachten gewoonlijk hunne eigen beweegredenen van lagere soort te verbergen onder de een of andere schoonschijnende frase.

Velen vertellen u, dat zij Maçons wenschen te worden omdat zij langs dien weg hunnen medemensch des te beter meenen te kunnen helpen; doch als gij er bij hen op aandringt uit te leggen hoe zij, door lid te worden, hun' naaste des te beter zullen kunnen helpen, dan weten zij daar in den regel geen antwoord op te geven. De waarheid is dat zij van hunne naasten, of beter gezegd van hunne mede-Vrijmetselaren, hulp verwachten voor *zichzelf*. Soms is het botweg om zaken-orders te doen misschien, of om introducties, die tot orders zullen leiden. Anderen beschouwen de Vrijmetselarij als een soort reusachtige onderlinge bevoordeelingsmaatschappij, met deze bijkomstige aantrekkelijkheid, dat er goede kans is op een duik in de gelukstasch, die een prijs van veel grooter waarde zal opleveren, dan men ooit in een gewone „vereeniging van onderling hulpbetoon" had durven hopen te bemachtigen. Kortom, zij denken op deze wijze in aanmerking te komen voor een degelijke hulp uit de liefdadigheidskassen, wanneer zij er ooit „minder goed aan toe" mochten raken, of voor hunne kinderen hulp mochten behoeven.

Deze beweegreden, ofschoon verkeerd, is niet zoo verachtelijk als de eerstgenoemde, daar een mensch dan niet zoozeer om zichzelf denkt als wel om degenen, die hem het naast en het liefst zijn. Desalniettemin is het de verkeerde manier van het oog te slaan op de werken van maçonnieke weldadigheid. Deze moeten beschouwd worden als middelen, waaraan men in wezenlijke barmhartigheid het zijne bijdraagt; en niet als een mogelijke bron om er zelfzuchtige baten uit te verkrijgen. Tusschen haakjes gezegd: de in Engeland gebezigde methodes om de jaarlijks ingezamelde

groote geldsommen te verkrijgen, zijn niet boven verwijt verheven. Het speculeeren op de menschelijke ijdelheid, door een sieraad uit te reiken, dat in de Loge gedragen kan worden door wie aan de liefdadigheidskassen een zekere som heeft bijgedragen, is in flagranten strijd met die uitnemende les van den Grooten Meester: „laat uwe linkerhand niet weten wat uwe rechter doet".

De derde klaarblijkelijke beweegreden van lagere orde is het verlangen naar een banket op zijn' tijd; het ideaal dat den „mes-en-vork Vrijmetselaar" oplevert. We zullen dat type later aandachtiger gadeslaan. Gelukkig vertegenwoordigt hij een verdwijnend type onder de hedendaagsche menigte van candidaten; doch onder de oude garde treft men hem vaak aan, en hij is altijd nog veel te talrijk.

Het vierde type, tegenwoordig misschien het talrijkste, wordt door nieuwsgierigheid gedreven. Nu zijn er vele soorten van nieuwsgierigheid; en sommige zijn ver van verkeerd. Want inderdaad, een zekere dosis nieuwsgierigheid is zoowel natuurlijk als rechtmatig. Menigeen zou misschien moeten toegeven, dat hij tot de Maçonnerie toetrad enkel „omdat hij er eens alles van weten wilde"; en deze man is een uitnemend Vrijmetselaar geworden en heeft de bedoelingen uitnemend begrepen. Laten we daarom niet meenen, dat nieuwsgierigheid op zichzelf een laagstaand motief is; ze kan een voortreffelijke aanleiding zijn om in het groot op avontuur uit te gaan.

Pure ijdele nieuwsgierigheid is een onwaardige reden; doch vaak gaat deze mettertijd over in iets edelers en nuttigers. Men zal evenwel moeten toegeven, dat het vaak buitengemeen moeilijk is voor den meest nauwgezetten Secretaris, zelfs voor een volledige Logecommissie, om vóór de toelating gewaar te worden of een candidaat door pure ijdele nieuwsgierigheid wordt bewogen, dan wel of diens nieuwsgierigheid zich mettertijd tot iets beters ontwikkelen zal.

Het eenvoudige feit, dat Vrijmetselarij een besloten kring is, verbiedt dat men den candidaat vooral te moeilijke vragen stelt: hij verkeert niet in een positie om genoeg te weten hoe hij een volkomen bevredigend antwoord zou kunnen geven. Men leert hem, in zulke gevallen, beter kennen door de manier waarop hij antwoordt, dan door het feitelijke antwoord zelf; en wanneer er eenige

twijfel bestaat, dan moet de twijfel zeker ten gunste van den candidaat worden uitgelegd.

De vijfde reden komt juist tegenwoordig bijzonder veel voor; ze is in hooge mate, zoo niet geheel, een product van den Oorlog; en ze is waarschijnlijk de voornaamste reden voor de phenomenale toeneming der aanmeldingen sinds de Vredesverklaring. Men moet niet vergeten, dat vijf jaar lang de mannen die in gewone omstandigheden het lidmaatschap zouden hebben aangevraagd, nu „op andere manier ingelijfd" waren; en toen zij het leger konden verlaten, meldden de candidaten, die anders over vijf jaren verdeeld waren geweest, zich nu allen tegelijkertijd aan. Doch ook wanneer men alle omstandigheden ten gunste van deze feiten heeft laten gelden, dan blijft er nog altijd één belangrijke reden voor hun verlangen naar het lidmaatschap der Orde.

Zij kwamen op zoek naar kameraadschap, — ja meer: naar broederliefde. Gedurende den Oorlog hadden zij voor het eerst de bittere les der verlatenheid geleerd. Maar na een poos was die verlatenheid vervangen door een groote en roemrijke kameraadschap. De gemeenschappelijke tafel en het regiment werden voor hen wat de school, ook de kostschool is voor wie daar in vredestijd heengaan. Vaak werd zelfs een krachtige band gesloten. Door de gemeenschappelijk gedragen ontberingen en gevaren, door wederkeerige opofferingen voor elkanders welzijn, ontstond in de loopgraven een groote, sterke alomvattende kameraadschap, democratisch in den edelsten zin van het woord en veredelend tevens in hare mooiste gedaante; en deze groepen werden erdoor aaneen gesnoerd.

Toen kwam de Vrede. En na den eersten roes van onverwachte rust kwam een gevoel van gemis en van eenzaamheid. De oude prettige kameraadschap was voorbij toen de regimenten werden ontbonden; en met haar ging iets heen van het allerbeste en edelste in dit leven. Zou de jonge soldaat er niet op een of andere wijze een vervanging voor vinden in de Vrijmetselarij? Hij had ervan gehoord in het vuur, in de loopgraven, in het kamp achter de linies. Hij zag dat een man tegen een ander opliep, oogenschijnlijk elkander volkomen vreemd; en opeens had er op geheimzinnige wijze iets plaats, en de twee vreemdelingen begroetten elkaar alsof ze oude vrienden, ja alsof ze broeders in den bloede

waren. Wanneer hij later den een vroeg, waarom hij zoo blij was iemand te ontmoeten, dien hij oogenschijnlijk niet kende, kreeg hij het verbazingwekkend antwoord: „Ik had hem nooit eerder ontmoet, maar ziet ge, het is een Broeder Vrijmetselaar. Het was me een genoegen hem te treffen".

Zoo kwam hij den geheimzinnigen band te kennen, die, ofschoon voor de buitenwereld verborgen en geheim, toch alle ware Vrijmetselaren over de geheele wereld verbindt. Daar volgt natuurlijk dit uit, dat toen het gevoel van eenzaamheid hem begon te genaken, hij zich die feiten herinnerde, en dat hij zich afvroeg of het voor hem mogelijk zou zijn in de Vrijmetselarij de kameraadschap te vinden, die hem nu was ontzegd.

En dit is zeker een waardige reden om toelichting tot de Orde te vragen, een reden die alleszins aanmoediging verdient. En nog een andere medewerkende omstandigheid moet niet over 't hoofd gezien worden. Onze tegenwoordige beschaving geeft, alleen op grooter schaal, denzelfden aanblik van maatschappelijke verhoudingen te zien als de eerste eeuwen onzer jaartelling. Rome had toen de schaduw van zijn adelaar over bijna de geheele bekende wereld geworpen, en in de voornaamste middelpunten waren groote steden met een veelvuldig samengestelde beschaving verrezen. Toen evenals nu, was die beschaving zoo uitgebreid en hare samenstelling zoo ingewikkeld, dat een mensch het gevaar voelde van zijn persoonlijkheid te zullen verliezen en van een eenvoudig tandstuk te worden in een geweldige, zielverwoestende machine. In dien tijd was het, dat de Oude Mysteriën in ledental en in verbreiding toenamen; dat zij ophielden toevallige plaatselijke eerediensten te zijn in bepaalde gewesten, doch uitgroeiden tot breede internationale organisaties als die van de soldaten van Mithra of de kinderen van Isis.

Hoe wijd verbreid die „soldaten van Mithra" waren, die meerendeels soldaten waren van de Romeinsche legers, blijkt uit het feit dat er in Engeland alleen nog altijd meer overblijfselen zijn van inwijdingstempels ter eere van Mithra dan van Romeinsche christenkerken. Juist gelijk thans, dreef toen de drang naar kameraadschap de menschen naar de Mysteriën. Toen evenals nu, streefden de menschen ernaar om een gemeenschap te vinden, waar zij hunne eigen individualiteit konden ontwikkelen in een' kring van aan-

verwante metgezellen; waar zij uit de grauwe eentonigheid van het dagelijksch leven konden vluchten in het mysterie en de glinstering van het Geheime Genootschap; waar zij in de plaats van het oude maar wegkwijnende stam- of dorpsverband van welbekende metgezellen, nu een kunstmatig, doch niettemin werkelijk bestaand verband mochten vinden, waarin zij konden worden opgenomen.

Wij behoeven slechts een oogenblik aan onze hedendaagsche groote steden te denken, als Londen, New-York, Glasgow, Chicago, waar men nauwelijks met zijn' naasten buurman spreekt, en waar men temidden der zich voortplantende millioenen eenzamer is dan men ooit zou kunnen zijn in een knus dorpje, om in te zien waarom in die beide tijdperken mannen, ja, en vrouwen ook, in de Mysteriën binnenstroomden.

Ten zesde trekt de groote oudheid der Orde sommigen sterk aan. Deze Maçons stellen belang in de Vrijmetselarij naar haar oudheid- en geschiedkundige zijde; in hunne gelederen behooren sommigen tehuis, die het meest hebben bijgedragen om het historisch verleden onzer Orde op te delven. Zij zijn het, die den ruggegraat vormen van de meeste Studie-Loges, en mogen als waardevolle aanwinsten voor onze gelederen worden beschouwd. Zeer zeker zijn zij welkom.

De zevende reden is van politieken aard; en deze zijde van de onderhavige kwestie behoeft ons niet lang op te houden, want ze wordt ten volle in een ander hoofdstuk behandeld. We moeten evenwel scherp onderscheiden tusschen hare gewettigde en hare ongewenschte kanten. Het politieke belang als beweegreden tot de Vrijmetselarij is in de Angelsaksische Maçonnerie nauwelijks merkbaar aanwezig; in de Engelsche ontbreekt het geheel en al. Op het vasteland daarentegen is het in verschillende landen de overheerschende factor; en onlangs heeft zich in sommige districten van Amerika de neiging doen gelden om aandacht te vragen voor, en de aandacht te vestigen op het aanwenden van den Loge-invloed tot bevordering van het algemeen welzijn Dat is een prijzenswaardige beweging en ze verdient aanmoediging; hoewel niet ontkend kan worden, dat er ook gevaren aan kleven. Juist met deze lofwaardige oogmerken begaf de Fransche Vrijmetselarij zich op het pad, dat helaas tot hare wijdbekende blameering leidde. Vooralsnog heeft het er echter zelfs niet den schijn van,

alsof Amerika een dergelijke ramp tegemoet zou gaan. In Nederland blijkt men de mogelijkheid te verstaan om belangrijke maatschappelijke vraagstukken in de Loge te bespreken en er toch de voetangels en klemmen te vermijden van de gewone politiek.

Het achtste ideaal, en dat is m. i. het edelste van alle, is het zoeken van het Licht; hetgeen zich het best aldus laat weergeven: dat de candidaat verlangend is om de echte geestelijke beteekenis van onze symbolen te leeren kennen en eenig inzicht te verkrijgen in de zinrijke mystieke overlevering, die in onze Orde ligt bewaard.

Dit verlangen is onder de jongere Maçons veel meer verbreid dan onder de oudere generatie, en het is een der meestbelovende teekenen in een tijdperk, dat in vele opzichten vol is van onheilspellende voorteekenen. Zonder eenigen twijfel bestaat er in de hedendaagsche Vrijmetselarij een sterke reactie tegen het grove materialisme der XIXe eeuw, eene reactie nog versterkt door de ondervinding van den oorlog. Dezelfde invloeden, die ongelukkigerwijze ertoe meegewerkt hebben om aan de reputatie der orthodoxe kerken afbreuk te doen, hebben des te meer doen uitzien naar geestelijke leiding en hulp. De onafhankelijkheid juist van het jongere geslacht, welke hen met kwalijk verholen ongeduld de ouderwetsche opvattingen op godsdienstig gebied doet bejegenen, houdt hen ook terug van het materialisme eener oudere generatie: en dat was vroeger de eenige keus tegenover de orthodoxe godsdienstigheid ter andere zijde. Vandaar dat zij tot de Maçonnerie komen, licht zoekende tot verheldering hunner duisternis; en sommigen wordt het gegeven te vinden wat zij zochten. De Vrijmetselarij van dezen kant gezien bekoort in het bijzonder de vrouwen en maakt deze, op een totnutoe alleen voor mannen toegankelijk terrein, tot baanbreeksters en vurige zendelingen; zij propageeren de Vrijmetselarij onder hare gezusters met een godsdienstijver, zooals men dezen alleen pleegt aan te treffen onder aanhangers van een nieuwen godsdienst.

Ziedaar dus de zuivere redenen ter verklaring waarom zoovele candidaten toelating zoeken tot de Orde. Doch wanneer wij komen tot de beschouwing der doeleinden en idealen, door de verschillende Grootloges vooropgesteld en erkend, dan zullen we zien, dat sommige van die redenen volstrekt niet worden erkend. Meer nog:

zekere idealen zijn kenschetsend voor bepaalde Loges; het politieke ideaal b.v. is iets speciaals van de continentale Grootmachten.

Welke idealen binden ons dan aan de Vrijmetselarij, ons, die niet meer tot de jongst aangenomen leden worden gerekend? Is het 't sociale ideaal? Of de werken van barmhartigheid soms? Of is het de weelde van symboliek, waarvan we de beteekenis bestudeeren en trachten te vertolken? Welk het ook zij, kunnen we niet een nog hooger ideaal ons voor oogen stellen? Is het niet mogelijk al de rechtmatige idealen bijeen te nemen, en er een nog verder strekkend aan toe te voegen?

Ik spreek de meening uit dat dit boven alle andere doeleinden het onze is: den invloed der Wereld-Broederschap te benutten om een werkelijken geest van harmonie en vrede te bevorderen. Wij hebben het ideaal van een Volkenbond verkondigd gezien als het wondermiddel voor al onze kwalen; toch maakt het slechts langzaam voortgang. In de Vrijmetselarij bestaat reeds een wezenlijke Bond van Volkeren, ja beter: een Bond der Harten. In elk deel der wereld vindt men maçonnieke Loges, welke ieder voor zich op de voorzijde van haar banier de woorden schrijven: „Broederliefde."

Hier dan is een stevige grondslag aanwezig, waarop zich een Tempel der Humaniteit laat bouwen. Met deze internationale organisatie bij de hand, vraagt men of haar invloed niet gedurig en standvastig aangewend zou kunnen worden in dienst van den vrede, en tot het onmogelijk maken van den oorlog? Naar haar getalsterkte is de Vrijmetselarij in hoofdzaak Angelsaksisch: op een totaal van 4 millioen Maçons ter wereld zijn er meer dan 3 millioen Angelsaksers; en dit feit komt overeen met den politieken wereldtoestand. Van de Europeesche rassen, die heden ten dage de wereld beheerschen, vraag welk ervan in kracht en prestige bij het Angelsaksische vergeleken kan worden? Zulk een overwegende positie brengt hare zware verantwoordelijkheden met zich, niet alleen voor onszelven, maar voor het welzijn van anderen. Tenzij wij een volgenden oorlog kunnen voorkomen, tenminste voor een langdurig tijdperk, zal het met de geheele wereldbeschaving zeker gedaan zijn. Daarom zijn wij Angelsaksische Vrijmetselaren, die gemakkelijkweg spreken van broederliefde of van onzen wensch om onze *naasten* te helpen, zedelijk verplicht tot het doen van

een verbazingwekkende poging, ten einde te verwezenlijken die idealen, waaraan wij zoo vaak den dienst onzer lippen bewezen.

Niet door eindelooze conferenties, die in den regel niets meer zijn dan een gelegenheid voor diplomaten om twistend en scharrelend het eene zelfzuchtige belang in te wisselen tegen een ander, maar door den invloed van millioenen mannen over de geheele wereld, die geen oorlogen van het eigenbelang zullen bewilligen, en wier invloed zoo machtig is, dat lang vóórdat de „crisis" uitbreekt, zij den invloed van hun wederzijdsche kameraadschap zullen laten gelden, kan de rassenvijandschap worden uitgeroeid, die de zoo zekere voedingsbodem van den oorlog is.

Dit dan moet ons groote Ideaal zijn, het groote Doel der Vrijmetselarij in de XXe eeuw. Slaagt het, dan wordt het de redding der wereld. Mislukt het, dan kan geen papieren Volkenbond het doen. Dan zullen de blanke rassen in 't gericht moeten treden voor de volkeren van Azië, die uit hun eeuwenouden slaap zijn opgestaan, die ons zeer terecht rekenschap zullen vragen van ons rentmeesterschap, en die, na gedane vraag, ons een dure boete zullen opleggen voor 't feit dat we de beschaving niet hebben weten te redden, die wij zelf hadden geschapen.

HOOFDSTUK II.

Vroegere Idealen.

In dit hoofdstuk zullen we kortelijks in oogenschouw nemen die idealen, welke totnogtoe als zoodanig zijn erkend geworden door verschillende Grootloges of door invloedrijke groepen binnen die Loges.

De ware oorsprong der tegenwoordige Vrijmetselarij is in geheimzinnigheid gehuld. Alle onderzoekers zijn het erover eens, dat uit de operatieve Loges der middeleeuwen, in de zeventiende en achttiende eeuw de speculatieve Vrijmetselarij voortkwam. Schrijver dezes heeft in een vroeger werk, *Vrijmetselarij en de oude Goden,*

zijn lezers argumenten voorgelegd en met klaarblijkelijke gronden de zienswijze ondersteund, dat deze middeleeuwsche Vrijmetselaren zelven nakomelingen waren van veel oudere organisaties.

In het kort gezegd maakt hij er aanspraak op, te hebben aangetoond: dat de middeleeuwsche Vrijmetselaren rechtstreeks afstamden van de Italiaansche „Comacini", en dat deze Comacini-Metselaren rechtstreeks voortsproten uit het oude Romeinsche Collegium van Architecten, dat bij de ineenstorting van het Romeinsche Rijk den inval in Lombardije overleefde. Deze Loge bevond zich te Comacina, een stad op een eiland in het midden van het Como-meer; en Koning ROTHARES, vorst der Lombarden, vaardigde een besluit uit op den 22^en^ November anno D. 643, waarbij hij dit overlevende college het controleerende toezicht verleende over alle Metselaren in Italië.

De voorgangers dezer Comacini nu, de romeinsche Collegia, bezaten klaarblijkelijk een nauw met den dood verbonden mysterie; want een soort van „teekenbord" met een schedel, een schietlood enz. is te midden van de bouwvallen van hun tempel te Pompeji gevonden geworden; en ook maakten zij gebruik van het Vrijmetselaars-gezellenteeken, gelijk een door hen geschilderd fresco te Pompeji dit aantoont.

Dat de Comacini ditzelfde teeken ook in eere hielden, blijkt uit een dertiende-eeuwsch mozaïek-ingelegd spreekgestoelte, een werk van hen in de kathedraal van Ravello, nabij Sorrento in Zuid-Italië. Daarop is Jona afgebeeld, komende uit den bek van den walvisch; en op dat oogenblik maakt hij dat teeken, — een teeken welks esoterische beteekenis is „Behoud". Daarenboven is in de kathedraal van Peterborough in Engeland, Christus „onze Behouder" eveneens in datzelfde teeken afgebeeld; en ook dat werk is uit de dertiende eeuw.

Maar we weten, dat ten tijde van Pompeji's verwoesting de Oude Mysteriën in vollen zwang waren; en daar we weten, dat de Romeinsche Collegia een „mysterie" hadden, dat met de doodsgedachte verbonden was, zien we hoe de lijn ons achterwaarts regelrecht verbindt met de Oude Mysteriën. Doch verder nog, voordat de Romeinsche Collegia tot macht kwamen, waren daar de Dionysische Handwerkslieden, die volgens STRABO, geheime teekens en paswoorden bezaten en een mysteriedienst van Diony-

sos, den god die gedood en weer uit den dood herrezen was. Deze colleges van bouwlieden kwamen uit Klein Azië via Griekenland naar Groot Griekenland of Zuid-Italië; en het is duidelijk dat de latere Romeinsche Colleges eenvoudig Colleges van Dionysische Handwerkslieden waren, die na de onderwerping van heel Italië door Rome gelatiniseerd waren.

Meerdere bijzonderheden, met de klaarblijkelijke aanwijzingen erbij, die schijnen aan te toonen, dat de plechtigheden en teekens, die wij in eere houden, afkomstig zijn van de primitieve inwijdingsriten der wilden, heb ik in mijn vroeger boek *Vrijmetselarij en de oude Goden* [1]) gegeven; zoo is het niet noodig verder op de zaak in te gaan. Wat wel van belang is, is aan te toonen dat er van de vroegste tijden afaan twee wel omschreven *doeleinden en idealen* door de Metselaren schijnen te zijn vooropgezet:

1. Mooie gebouwen tot stand te brengen en goede vaklieden te zijn.

2. Een geheime leer van symbolieken en mystieken aard aan te hangen, wat nu in één woord heet de speculatieve Vrijmetselarij.

Het bouw-ideaal ging in de achttiende eeuw voorbij; onze Orde werd zuiver speculatief, ofschoon het verloop veel geleidelijker toeging dan menigeen veronderstelt. Er waren werkelijk, tot dicht bij het einde van de achttiende eeuw, Loges onder de Grootloge van Engeland, die absoluut weigerden anderen dan operatieven als leden toe te laten; zooals Br.·. FORT NEWTON dit in zijn keurig boekje *The Builders* heeft doen uitkomen.

Men mag dus zeggen, dat er oudtijds twee zuivere idealen waren:

1. Het practische, d. i. goede vaklieden te vormen.

2. Het geestelijke, d. i. door middel van symboliek zekere mystieke en alstware godsdienstige waarheden te onderwijzen.

In 1717 verliet de Vrijmetselarij met de stichting der Grootloge van Engeland den practischen kant en werd zuiver beschouwend. Het tijdperk, waarin genoemde wending van beteekenis plaats vond, was over 't algemeen zeer materialistisch; ofschoon er ongetwijfeld een sterke onderstroom was van mysticisme, was het op

---

[1]) Uitgegeven bij Simpkin and Marshall.

dat oogenblik wel in hoofdzaak de Materialistische Richting, die zegevierde.

De Mystieke Richting heeft nooit opgehouden te bestaan; doch weldra slaagde de Materialistische Richting erin, haar stempel te drukken op de ritualen en won steeds meer merkbaar aan controleerende macht over de Grootloge.

Aan den meer groven kant gezien kenmerkte deze richting zich door duchtig eten en drinken; de kwade reputatie, in verband hiermede door menigeen van haar leden aan de Vrijmetselarij bezorgd, is nog altijd niet geheel uit de wereld weggewerkt. Tot eer van de Materialisten dezer denkrichting laat zich zeggen, dat zij de stichting van verschillende instellingen van weldadigheid op hun rekening hebben staan. De eerste stap werd reeds gedaan in 1724, toen het „Fonds van Weldadigheid" werd opgericht. Sindsdien zijn de maçonnieke liefdadige instellingen steeds meer in omvang en in belangrijkheid toegenomen, zoodat zij heden ten dage de trots en de roem zijn van de Engelsche Vrijmetselarij.

We zien dus dat de onmiddellijke uitwerking van het loslaten van het practische ideaal, dat bestond in het vormen van goede vaklieden, nu een ander practisch ideaal in Engeland te voorschijn riep; men zou het kunnen noemen het sociale ideaal, en het omvat zoowel de liefdadigheid als het vieren van banketten.

In Frankrijk maakte de Vrijmetselarij zich van een ander gezichtspunt der maçonnieke leer meester. De Engelsche Vrijmetselaren legden nadruk op de hulp aan den in nood verkeerenden broeder; de Franschen op het feit van de gelijkheid aller broeders. Vandaar dat zij zich het motto „Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap" tot leus kozen, en noodwendig in de politiek verwikkeld raakten. Er valt niet aan te twijfelen of de Vrijmetselaren waren nauw betrokken bij de Revolutie-beweging, ofschoon het zeer wel mogelijk is de belangrijkheid van hun aandeel te overdrijven. Ook moeten we niet vergeten dat hetzelfde ook in Amerika gold, waar feitelijk ieder leider van de Amerikanen in den onafhankelijkheidsoorlog een Vrijmetselaar was, en de mannen, die te Boston de thee in zee wierpen leden waren van een zekere Loge in die stad.

Kortom, wanneer een Amerikaansch Vrijmetselaar geneigd is om de Fransche Vrijmetselaren te streng te beoordeelen, dan moet

hij bedenken, dat ook de Amerikaansche Vrijmetselaren eens samenzwoeren om een Koning te onttronen, n.l. GEORGE III. Doch aan den anderen kant moet erkend worden, dat de leiding der Amerikaansche Revolutie een gansch andere was dan die men in Frankrijk toepaste; en ook is het daaropvolgende verloop der beide takken van Maçonnerie geheel verschillend geweest. In het kort gezegd: terwijl de Fransche Vrijmetselarij voortgegaan is met zich bij iedere gelegenheid, en op de meest ongewenschte manieren, met de politiek in te laten, kan men de Amerikaansche Vrijmetselarij ermee feliciteeren, dat zij zich buiten de politiek heeft gehouden in den gewonen zin van het woord.

Daar is een volkomen onderscheid tusschen het ter harte nemen van het geheele volksbelang en het gebruiken van de Loges om de politieke inzichten van de eene partij vooruit te stuwen ten koste van een andere partij in denzelfden Staat.

Desniettemin bestaat er een soort van politieke kwestie, die men als een toelaatbaar onderwerp van bespreking in de Loge mag beschouwen; en de bezwaren tegen het politiseeren in de Loge dienen meer om partijpolitiek te remmen, dan te worden verstaan als een ontheffing van den plicht voor Vrijmetselaren om het maatschappelijk welzijn hunner medemenschen in acht te nemen. De groote moeilijkheid is natuurlijk deze, dat wanneer men het allen over een beginsel eens is, de partijpolitiek vaak ingaat op de manieren van toepassing, die er moeten worden aangewend. Reden waarom politiek alleen dan als gerechtvaardigd maçonniek ideaal kan worden aangezien, wanneer zij van het meest verheven en breede gezichtspunt in 't oog wordt gevat.

Met een enkel woord gezegd: het kan politiek heeten, wanneer men aanstuurt op duurzamen internationalen vrede; doch dat is zeker een gerechtvaardigd maçonniek ideaal. Het zou onvergefelijk zijn, steun te werven voor een particulier candidaat-Parlementslid, hetzij in de Loge, hetzij bij het diner na afloop; en het zou nog erger zijn, wanneer een candidaat-Parlementslid de menschen zou vragen op hem te stemmen juist omdat hij Vrijmetselaar was.

We zien alzoo, dat de Fransche Vrijmetselarij, in plaats van het sociale ideaal het politieke koos; ongelukkigerwijs geldt dit van 't meerendeel der Latijnsche Vrijmetselarij. De situatie is on-

tegenzeggelijk door de bitter vijandige houding van het Roomsch-Katholicisme tegenover de Vrijmetselarij meer verwikkeld geworden; wij zullen bij het in oogenschouw nemen van het politiek ideaal, in een volgend hoofdstuk, dat gezichtspunt niet uit het oog verliezen.

In groote trekken kan gezegd worden, dat het politieke ideaal voor de Latijnsche Vrijmetselarij kenmerkend is gelijk het sociale zulks is voor de Angelsaksische. Een aantal niet-Latijnsche landen in Europa behooren eigenlijk noch tot de eene, noch tot de andere groep. De voornaamste zijn Duitschland, Nederland, Noorwegen en Zweden.

De Nederlandsche broeders ruimen een breede plaats aan de mystiek in, doch zij vereenigen daarmede ook den meer verheven kant van de sociale en tevens den besten vorm van de politieke idealen. Laatstgenoemde, gelijk reeds opgemerkt, bestaan zuiver uit een bestudeeren van de vraag, hoe het welzijn hunner medeburgers hooger op te voeren, en mogen haast beschouwd worden als een verder ontwikkelen van het sociale ideaal naar zijn besten kant.

De Duitsche en Skandinavische Loges hebben één punt gemeen. In nagenoeg elk geval beperken zij de Vrijmetselarij tot Christenen; een Jood kan in den regel, ofschoon er in sommige Duitsche Grootloges uitzonderingen worden gemaakt, niet als lid toegelaten worden. Geen dezer Grootmachten is hoegenaamd met sociale idealen behept. Eerder neigen de Duitsche Loges tot het ander uiterste. Ze zijn overwegend mystiek; bij de Skandinaviërs is dit kenmerk nog meer uitgesproken aanwezig dan in Duitschland.

Er zijn voorts nog drie idealen, waaraan aandacht moet worden geschonken. Evenwel, met uitzondering van het hierboven gezegde aangaande het mystieke ideaal, kan men niet zeggen dat het de idealen zijn van enkele bepaalde Grootloges. Ze zijn het wel van aanzienlijke groepen, vastberaden Vrijmetselaren, in de Angelsaksische wereld; en ook de Duitsch-maçonnieke wereld telt talrijke ernstige leden, die van één of meer dezer idealen bezield zijn.

Men mag ze noemen:

a. het *ritualistische* ideaal,

b. het *archaeologische* ideaal,
c. het *symbolieke* en *mystieke* ideaal.

Bij het bespreken van het *ritualistische* ideaal, moeten wij in gedachten houden, dat er groote groepen zijn, die een woordelijk getrouwe opzegging van het rituaal beschouwen als een doel op zichzelf. Vaak verstaan zulke menschen de innerlijke beteekenis van het rituaal niet, en weten nauwelijks van het bestaan van zulk een beteekenis. Zeker *behoort* men het rituaal zoo volmaakt mogelijk weer te geven. Doch degene, die het ten uitvoer brengt, behoort er op zoodanige wijze uitdrukking aan te geven, dat men eruit kan opmaken, dat het werkelijk zin heeft, en dat de spreker er een vast omlijnde opvatting van heeft, terwijl hij het woord voert.

Het *archaeologisch* ideaal ziet in de Vrijmetselarij een belangwekkend overblijfsel uit het verleden. Die archaeologische groep brengt vaak groote geleerden en uitnemende kenners van de geschiedenis der Orde voort. Uit hunne gelederen zijn het meerendeel der mannen van het geschiedkundig onderzoek herkomstig, de steunpilaren van de verschillende Loges, die voor deze tak van maçonnieke studie zijn opgericht. Zij hebben de Vrijmetselarij groote diensten bewezen, en doen dat nog altijd; we zouden er kwalijk een van kunnen missen. Doch op één punt falen zij in den regel: zij stellen in de beteekenis der symbolen geen belang, en hebben geen begrip van de mystieke beteekenis, welke aan het meerendeel onzer ceremoniën ten grondslag ligt.

Wat mij betreft is het *symbolieke* en *mystieke* ideaal het hoogste, wat in de Vrijmetselarij tot uiting komt. Met dat ideaal voor oogen zoekt men altijd naar „het verloren woord", teneinde dit terug te vinden. De aanhangers van deze opvatting verlangen onze symbolen een vertolking te geven, en zij benutten daartoe de methodes van vergelijkende godsdienststudie. Zij gelooven, dat er achter de voor de hand liggende zedekundige oppervlakkigheden een esoterische beteekenis schuilt; en zij zoeken, hoezeer met nederige bescheidenheid, naar de mystieke waarheid. Voor hen is het verloren woord „Eenheid met God", hetzij deze eenheid tot stand wordt gebracht in de „Royal Arch", of in Christus

den „Logos". Want in het begin was het Woord, — en het Woord was met God.

Maar ook hier zijn de leeraren weinige, hoezeer de zoogenaamde geleerden vele zijn. Voor deze menschen is de Vrijmetselarij de erfgename der Oude Mysteriën, de houdster en beschermvrouw der geheime Overlevering, de overlevende bewaardster der Oude Wijsheid. [1])

Wij kunnen dus zeggen, dat er op het oogenblik vijf groote idealen zijn in de maçonnieke wereld;

het politieke; het sociale; het ritualistische; het archaeologische; het mystieke.

Laat ons deze in bijzonderheden nagaan, kennis nemende van hunne gevaren zoowel als van hunne voordeelen.

HOOFDSTUK III.

Het Politieke Ideaal.

Dit ideaal is kenmerkend voor de Vrijmetselarij van het Europeesche vasteland, uitgenomen voor de Germaansche natiën, en het is kenmerkend voor alle Latijnsche Vrijmetselarij, zelfs zooverweg als in Zuid-Amerika. In vele opzichten heeft het zich het meest gevaarlijke en meest onbevredigende ideaal betoond, dat ooit in de Vrijmetselarij geheerscht heeft. Ofschoon ik echter verplicht zal zijn mijn protest te boek te stellen tegen den vorm, dien het in de meeste gevallen heeft aangenomen, is het niet meer dan billijk te doen uitkomen, dat het in zijn vroegste opvatting veel had, dat iets edels in zich droeg. Zijn ongelukkige ontwikkeling is voor een groot deel te wijten geweest aan het optreden van de vijanden der Vrijmetselarij, in het bijzonder aan het optreden der Roomsch Katholieke Kerk.

---

[1]) Zie *Freemasonry and the Ancient Gods*, en de handboeken voor Leerl.·.. Gez.·. en Mr.·. Vrijmetselaar, van den schrijver. Uitg. The Warrington Publishing Co., 60 Doughty Street, London.

Het oorspronkelijke oogmerk was eenvoudig dit, om door voorschrift en voorbeeld de idealen van algemeene gelijkheid, die reeds binnenzijds der Loge als zoodanig van wezenlijk belang waren erkend, nu ook buitenzijds der Orde te verspreiden. In de eerste helft der achttiende eeuw ontmoetten edelman en burger elkaar in de Loge op voet van gelijkheid (het symbool van den „Waterpas"). Zij wisselden hunne inzichten over verschillende onderwerpen uit, en leerden 't feit kennen, dat er weinig verschil is tusschen menschen, hetzij de een 'n afstammeling was van een lange linie van „peers", of van een klein koopman. Zij ontdekten, dat de verschillen tusschen de eene en de andere klasse meer een zaak waren van opvoeding en van oefening dan van den bloede; en dat er zich onder lieden van lagere maatschappelijke gesteldheid velen bevonden met even degelijke beginselen en even goede hersenen als bij degenen, die tot dusver waren aangezien als de bloem van Frankrijks intellect.

Ofschoon zij aan den adel het onaangetaste bezit van zijn voorrechten lieten, hadden de Fransche koningen dezen geleidelijk alle vermogen en gelegenheid tot nuttig werk ontnomen. Zij hadden dit stelselmatig meer dan een eeuw lang gedaan, met dien gevolge dat menschen van werkelijke bekwaamheid, die den Staat onschatbare diensten hadden kunnen bewijzen en die ernaar verlangden een waardig emplooi voor hun tijd en aandacht te vinden, geen passende belegging voor hunne begaafdheden hadden. De Fransche koningen moedigden met arglistig opzet het verblijf aan het hof aan, werkten daar een leven van tijdverkwisting in de hand door middel van lichtzinnige en zelfs demoraliseerende vermaken, alles met het oogmerk om den adel te houden buiten inmenging in staatszaken.

Is het dan wonder, dat de meesten hunner louter nuttelooze en kostbare hommels in den bijenkorf werden, voorwerpen van nijd en van verachting voor de groote massa des volks? Zij bezaten rijkdom, aanzien en voorrechten, maar leverden wederkeerig geenerlei dienst op. De menschen zullen genoegen nemen met het bestaan van voorrechten, en zij zullen geen afgunst koesteren tegen rijkdom, wanneer zij de bezitters daarvan aan de gemeenschap diensten zien bewijzen. Maar zij krijgen spoedig een walging tegen hen, die het goede dezer wereld bezitten, wanneer dezen zich zelf-

zuchtig en hardvochtig betoonen tegenover de minder bedeelden, en werkeloos blijven ten aanzien van het welzijn der gemeenschap.

Hier was een aanzienlijk onderscheid gelegen tusschen de Fransche en de Engelsche aristocraten der achttiende eeuw. De Fransche edelen deden voor den Staat niets; de Engelschen alles. Door middel van beide Huizen van het Parlement regeerden dezen het land, en deden dit over het geheel goed. Zij voerden het plaatselijk bestuur zonder eenige betaling te ontvangen. Zij brachten de officieren voor leger en vloot op. Zij vervulden den diplomatieken dienst en bijna alles wat het Britsche Rijk aan diensten behoefde. De jongere zoons trokken naar de verste hoeken van de wereld, en brachten reusachtige gebieden onder gezag en beheer. En hunne vaders, te oud geworden voor actieven dienst, wijdden een deel van hunne verkregen fortuinen aan het stichten van liefdadige instellingen of geleerde genootschappen, en besteedden hun vrijen tijd aan het besturen dier stichtingen.

Kortom, de Britsche aristocratie erkende, dat bezit en voorrecht den plicht met zich brengen om diensten te leveren. Zij zagen hunne verplichting tegenover den Staat in en kwamen haar na. Zij mogen dit al niet steeds gedaan hebben volgens de methodes der hedendaagsche democraten, maar „hommels in den bijenkorf" kon niemand hen noemen. En dit kenteeken is blijven bestaan tot nu toe in onze twintigste eeuw. Het is opmerkenswaardig hoe, in een der meest democratische landen der wereld, de aristocratie nog steeds een invloedrijke factor is in de regeering, buiten alle verhouding tot haar ledental, en zonder zich eenigen wrevel van 't meerendeel der natie op den hals te halen. Hare zonen treden nog steeds in dienst bij leger en vloot, en iedere Britsche soldaat zal toestemmen, dat er in de dapperheid en zelfopoffering nooit zulke officieren waren als de jonge zoons van adellijke familie, die in den grooten oorlog als ondergeschikten meedienden. Hunne doodenlijst was enorm; en evenzoo was hun invloed buiten alle verhouding tot hun aantal. Het is een vast spel dat in de nieuwe regeering de helft der ministers „peers" zijn; en de Engelsche democratie is er zich ten volle van bewust, dat hun dienstbetoon de volle tegenwaarde oplevert van hunne voorrechten.

Nog een ander feit moet niet over het hoofd worden gezien, omdat dit mede het diepe onderscheid tusschen den Franschen en

den Engelschen adel kenmerkt. Laatstgenoemde vormde nooit een eng gesloten „kaste". Integendeel, een voorspoedig man van zaken, een burgerman, die den Staat een' aanzienlijken dienst bewees, kon tot „peer" worden verheven; en meteen werd hij in den kring der bekoring opgenomen. Doch wat meer zegt: de jongere zoons hielden op „peers" te zijn en werden burgermenschen, terwijl provinciale familiën van oud geslacht nooit een peerschap hadden aangenomen en zij toch als leden van deze meest elastische en breedgezinde aristocratie werden erkend. Kortom, er is geen bepaalde grenslijn te trekken, waar aristocratie eindigt en middenstand begint, evenmin als er een eindpunt is aan te wijzen, waar de middenstand eindigt en de werkmansklasse aanvangt. Daarom is het in Engeland heel moeilijk een klassenstrijd te maken.

Toen de Vrijmetselarij in Frankrijk voor het eerst het hoofd opstak, was daar nog een vrij groot aantal aristocraten, die toch niet allen zin van verantwoordelijkheid hadden verloren. Menigeen onder hen was bereid zich te wijden aan nuttig levenswerk. Deze mannen traden in grooten getale tot de Vrijmetselarij toe. Zij waren den engen, bekrompen kastegeest moede en begeerden in aanraking te komen met breedere kringen van het nationale leven: menschen ook buiten hun kaste te leeren kennen. Zulke menschen sprongen van pleizier bij de gedachte, dat binnen de Loge tenminste alle menschen gelijk waren, en dat zij gedurende enkele uren konden vergeten dat zij een ras apart waren, en zich met anderen konden vermengen als medemenschen.

Wanneer gij op de namen der vroegere leiders van de Fransche Vrijmetselarij let, vindt gij daaronder sommige van de meest geeerde mannen in Frankrijk. Deze menschen luisterden met verdraagzamen zin, soms met geestdrift, naar de idealen der middenstandsgroepen. Waarom zou niet ieder fatsoenlijk man gelijke kansen hebben? Waarom zou ééne klasse alle zoetheden van het leven smaken en de andere in het stof gedompeld zijn? Zoo nam het ideaal zijn oorsprong, hetwelk voortaan de Fransche Vrijmetselarij zou bezielen, en zoo werden de beginselen, die in de Loge schitterend werkten, de leidende beginselen voor het toekomstige Staatsbestuur.

Vrijheid, Gelijkheid en, bovenal, Broederschap moesten het be-

oogde doel worden, zoowel buiten de Loge als daarbinnen, en door het vreedzaam doordringen van dit ideaal onder alle standen moest Frankrijk uit het moeras getild worden, waarin het klaarblijkelijk bezig was weg te zinken. Langs deze ontworpen lijnen voorzagen zij, dat het gezamenlijke leven der natie op een gelukkiger en gezonder basis kon worden gereorganiseerd. In die eerste dagen zagen deze aristocratische enthousiasten ongetwijfeld zichzelven in eenzelfde rol-bedeeling als hunne Britsche confrères. Zij zouden de leidslieden van de nieuwe beweging zijn. Zij zouden aan het autocratische gezag des konings paal en perk stellen, en zijne positie herleiden tot een soortgelijke als die van den koning van Groot-Brittannië. Hij moest de eerste onder zijns gelijken zijn en niet de belichaming van LODEWIJK XIV, berucht om zijn aanmatigend gezegde: „de Staat ben Ik!" Het welgedane korps van duur betaalde ambtsbekleeders, gehuurde konings-lakeien, zou worden afgeschaft. Het volk, bestuurd en geleid door zijn natuurlijke leiders, zou voor het plaatselijk bewind zelf aansprakelijk zijn, en door middel van een hervormd Parlement den Staat zelf besturen. Het was een mooi ideaal. Kan men met eenige mogelijkheid zeggen, dat het geen bedrijf was voor de Vrijmetselarij om aan zulke plannen aandacht te schenken? Wanneer *wij* in 1735 in Frankrijk hadden geleefd, denk ik dat wij het een *mooi* en practisch ideaal zouden hebben genoemd, dat wel degelijk steun verdiende.

Helaas, op al deze prijzenswaardige pogingen daalde uit heldere hemel een bliksemstraal neer. Op 28 April 1738 vaardigde paus CLEMENS XII zijn beruchte bul tegen de Vrijmetselarij uit, en zette daarmede *ipso facto* alle Vrijmetselaren persoonlijk in den ban. In het protestantsche Engeland bleek de bul een paskwil; immers, aangezien het publiceeren van pauselijke bullen in Engeland verboden was; bleef deze een doode letter. Ofschoon er onder de Engelsche Vrijmetselaren over het algemeen vrij veel Roomsch Katholieken waren, trokken dezen zich als regel niet uit de Orde terug.

In Frankrijk echter was de situatie anders. Sinds de herroeping van het Edict van Nantes was het Protestantisme feitelijk teniet gegaan, en de eenige tegenstanders van het Roomsch Katholicisme waren meer bepaald erkende Agnostici en Atheïsten. Weliswaar hadden

reeds vóór de pauselijke bul verscheen, verschillende vorsten in Europa stelling genomen tegen de Vrijmetselarij. In Frankrijk zelf had de Koning in 1732 verklaard, dat de „pairs", die toegang tot het Hof hadden, van dit voorrecht verstoken zouden worden, wanneer zij bij de Maçonnerie aangesloten bleven. Dit decreet schijnt echter heel weinig uitwerking te hebben gehad; want kort na zijn afkondiging werd de hertog D'ANTIN tot Grootmeester gekozen en na diens dood volgde LOUIS DE BOURBON, prins van Conti, hem op.

De bedreiging met tegenstand van koninklijke zijde was voor de Vrijmetselarij niet van ernstige gevolgen. De pauselijke bul daarentegen toonde van veel ernstiger aard te zijn; alleen had hij een gansch andere uitwerking dan men verwacht had. Kort gezegd, alle goede Roomsch Katholieken moesten zich uit de Vrijmetselarij terugtrekken, op straffe van excommunicatie. Voor den kerkgetrouwen Roomsche beteekent excommunicatie: geen wettig huwelijk, geen behoorlijke begrafenis, en bij gebreke aan absolutie een sterven met de eeuwige verdoemenis voor oogen.

Is het dan te verwonderen, dat zich geen Roomsch Katholieken meer voor inwijding kwamen aanmelden, en dat zelfs oude en beproefde Maçons, die wisten hoe ongerechtvaardigd die kerkelijke veroordeeling was, geleidelijk afvielen? Het natuurlijke gevolg was, dat binnen ééne generatie de Vrijmetselaren in Frankrijk bijna uitsluitend niet-Christenen waren. Misschien waren zij niet allen erkende Atheïsten. Immers we weten, dat er onder hen een aanmerkelijk aantal mystieken waren; maar het gros had meer en meer neiging om anti-clericaal, indien al niet bepaald anti-christelijk te worden. Overal woedden er vervolgingen tegen de broederschap. Wanneer in Frankrijk een nalatig bestuur al deed of het hen niet zag, de lotgevallen hunner Broeders in naburige landen toonde maar al te duidelijk, hoezeer vrijheid onder het Pausdom eenvoudig niet bestaat.

In Italië, Spanje en Portugal waren pijnbank en doodstraf het deel van iederen Vrijmetselaar, die in handen viel van de gunstelingen der Inquisitie. Om een voorbeeld te noemen: in 1751 werden in Spanje honderden Vrijmetselaren op de pijnbank gemarteld, en op Vrijmetselarij werd de doodstraf gesteld. In 1741 dreef de Grootmeester der Malthezer ridders van Sint Jan zes ridders

uit, omdat zij in een Vrijmetselaarsloge waren geweest. Men zou willen weten, waar die ridders heengingen; want het is zeer wel mogelijk, dat we de maçonnieke Orde der Ridders van Malta aan hen verschuldigd zijn.

Het meest schrikwekkende verhaal van wreedheid, aan een Vrijmetselaar aangedaan, alleen omdat hij de geheimen der Orde niet wilde verraden, is misschien wel dat van JOAN COUSTOS te Lissabon. Het verhaal is uitmuntend gedocumenteerd, en wordt voluit gegeven door Broeder WRIGHT in zijn onlangs verschenen werk, *Roman Catholicism and Freemasonry*. Wie er belang in stellen, moeten het bestudeeren. Maar ik wil alleen zeggen, dat het een van de meest weerzinwekkende verhalen van wreedheid is, die ooit aan het licht zijn gekomen, gezien het feit dat het rampzalige slachtoffer geenerlei misdaad tegen Kerk noch Staat had begaan. JOAN COUSTOS (verlatijnscht van JOHAN KOSTER) was een Zwitsersch juwelier, die in Londen werd genaturaliseerd en vervolgens eerst naar Frankrijk en vandaar naar Lissabon ging. COUSTOS werd eindelijk in vrijheid gesteld, omdat hij gelegenheid kreeg zich in verbinding te stellen met een Engelschen vriend, die de feiten aan de Engelsche regeering voorlegde. Laatstgenoemde trad met bekwamen spoed handelend op en eischte diens vrijlating als Engelsch onderdaan; de Britsche vloot op weg naar de Middellandsche Zee kreeg order om Lissabon aan te doen en hem *binnen de helft van dien tijd* veilig aan boord te zien van een Engelsch schip onder zeil naar Engeland. Zoo werd hij gered. Doch menigeen van zijn mede-slachtoffers, die niet dezelfde maat van bescherming genoot, onderging het martelaarschap. Hijzelf was negenmaal op de pijnbank gebracht — alleen omdat hij Vrijmetselaar was.

Is het te verwonderen dat, in Latijnsche landen, de Vrijmetselarij geleidelijk anti-clericaal en zelfs revolutionair werd. Wij Engelschen, die voor zulke verschrikkingen gespaard zijn, kunnen gemakkelijk hunne verbittering veroordeelen. Laten we bedenken, dat elke onschuldige daad van hen veroordeeld werd en nog wordt verdraaid tot een misdaad. Hunne idealen worden mismaakt, rituaal en ceremoniën uitgemaakt voor godslasterlijke bespottingen en feitelijke Satansvereering. Deze beweringen zijn niet overdreven; ze zijn letterlijk waar. Monseigneur DE SÉGUR (aangehaald door

DUDLEY WRIGHT) zegt, dat Vrijmetselaren bij hunne inwijding trappen op een stuk ouwel, die ontstolen is uit een kerkelijke monstrans, benevens vele andere godslasterlijke bespottingen, trappen op een crucifix, erop spuwen, etc.

Zulke giftige leugens worden natuurlijk geloofd door den onwetenden Roomsch Katholiek, die, geen verlof hebbende om zich bij de Maçonnerie aan te sluiten en uit eigen oogen te zien, natuurlijk geloof slaat aan wat hem door zijne geestelijke leidslieden wordt voorgezegd. Zoo worden Vrijmetselaren in Roomsche landen beschouwd als „verloren zielen", godslasteraars, omwentelaars, erop uit om troon en altaar omver te werpen, een ongepast gezelschap voor fatsoenlijke menschen.

Vandaar dat de roemrijke idealen van Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap in Latijnsche landen de leus en strijdkreet zijn geworden van één partij — de anti-clericale, radicale partij, — en wanneer onze Broederen op het vasteland in den strijd zijn afgedaald tot practijken, die wij ten eenenmale moeten veroordeelen, laat ons dan onthouden, dat de hoofdoorzaak van 't treurspel — want een treurspel is het — het Pausdom is.

Ten eerste, door alle oprechte Roomsch-Katholieken aan de Orde te onttrekken, liet het Pausdom deze in handen van zijn eigen scherpste tegenstanders. De elementen, waarvan een matigende invloed en een zuiver religieus gevoel uitging, en waardoor de Angelsaksische Vrijmetselarij omhoog werd geheven, waren weggenomen; alleen de uitersten en ongodsdienstigen bleven over en hadden vrij baan om de organisatie stormenderhand in te nemen.

Ten tweede, door hare stelselmatige campagne van vervolging en verguizing heeft de Roomsche Kerk deze menschen verbitterd, en heeft zij hun gereede aanleiding gegeven om hunne minachtende houding tegenover den orthodoxen godsdienst te rechtvaardigen. Deze menschen zagen, hoe men leugen verspreidde over hunne bijzondere plechtigheden —, en niet alleen zijzelven, maar ook de verspeiders wisten, dat het leugens waren. Door middel van de pijnbank had de Roomsche Kerk tamelijk nauwkeurige inlichtingen afgeperst met betrekking tot onze ceremoniën, en sindsdien zijn de ritualen in druk verschenen en kunnen gemakkelijk

door zulk brutaal volk als de Jezuïetische geestelijkheid worden bemachtigd. Maar zelfs heden ten dage worden dezelfde leugens nog altijd opgedischt. Als iemand daaraan twijfelt, laat hij dan het artikel in de *Morning Post*, anno 1920, over de „Rose Croix" opslaan, waar hem verteld zal worden, dat die wonderbare mystieke plechtigheid een godslasterlijke parodie is op het verhaal van Golgotha.

De Loge-menschen wisten dus, door Rome zelf, dat wanneer deze het voor hare politiek doelmatig achtte, zij niet zou aarzelen leugen als waarheid ten beste te geven. Is het heelemaal te verwonderen, dat zij van hun kant op gelijke wijze insinueerden, als zou het christelijk verhaal bedriegelijk opgemaakt zijn om de politieke aanspraken der Kerk op de heerschappij der wereld, in het belang der priesterschap, erin te ombolsteren?

Wij die in een vrijer en gezonder atmosfeer leven mogen zeggen, dat zij er verkeerd aan deden; maar aan wie de schuld?

Men zal op deze wijze inzien, hoe de Latijnsche Vrijmetselarij in hooge mate gedreven is geworden tot een houding van voortdurende vijandigheid tegenover den eenigen vorm van Christendom, die in haar landen wezenlijk van invloed is; en hoe zij verder, gezien 't feit dat die Kerk in nauw verband met elk verkapt eigenbelang en met al wat anti-democratisch samenwerkt, geavanceerde radicalen zijn geworden. Voor hen zijn Kerk en Staat machtsmiddelen in dienst der reactie, lijnrecht tegenovergesteld aan hun ideaal van Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap.

Maar, hoezeer we onze Broeders mogen verontschuldigen zoover als 't gaat, we kunnen onze oogen er niet voor sluiten, dat hunne politieke bemoeiingen gevaren en nadeelen voor de Orde hebben meegebracht. Daar willen we dan nu onze aandacht aan schenken.

We hebben gezien, dat het oorspronkelijk een edel ideaal was, hetwelk de Latijnsche Vrijmetselarij beheerschte. Maar lange jaren van practische ervaring hebben aangetoond, dat het in menig opzicht een gevaarlijk ideaal is, om het der Broederschap voor oogen te stellen. Het is ongelukkig, maar daar we veel van hetgeen ten nadeele der Latijnsche Vrijmetselarij door hare tegenstanders wordt verteld, niet op zijn juiste waarde kunnen disconteeren, is het ons ook niet mogelijk er alle waarde aan te ontzeggen.

In hoe verre was de Vrijmetselarij aansprakelijk voor de Fransche Revolutie? Deze vraag heeft den geest van vele ernstige geschiedvorschers bezig gehouden, en nog heden ten dage moet een volledig antwoord nog gevonden worden. Wij weten inderdaad, dat vele vooraanstaande Vrijmetselaren aan de Revolutie een leidinggevend aandeel namen. De Grootmeester op dat oogenblik was PHILIPPE EGALITÉ, die zich den nagenoeg onverdeelden smaad van alle gematigden op den hals haalde, door vóór de terechtstelling van LODEWIJK XVI te stemmen. LODEWIJK XVI was geen bruut tyran; hij was zelfs geen zelfzuchtig despoot, die niets om zijn volk gaf, als LODEWIJK XV. Integendeel zijn alle onpartijdige geschiedschrijvers het erover eens, dat hij een der besten was, die sinds volle tweehonderd jaar op den Franschen troon hadden gezeten. Hij was wezenlijk een nauwgezet en welmeenend souverein, hartelijk verlangend naar hervormiug en oprecht belangstellend in het welzijn van zijn onderdanen. De geschiedenis toont aan, hoe de nekslag, wanneer een vorstengeslacht ten val gedoemd is, zelden valt terwijl een booze vorst op den troon zit. Neen, hij valt wanneer de vertegenwoordiger der linie een goed en welmeenend man is.

LODEWIJK XVI werd niet voor zijn eigen fouten, maar voor die van zijne voorgangers terecht gesteld. Het verwoede grauw eischte als slachtoffer een vertegenwoordiger van het oude régime; LODEWIJK moest dat lot ondergaan. Voor een tot woede geprikkeld, van bloed reeds dronken, onwetend mensch kan men verontschuldigingen vinden. Maar zulke verontschuldigingen zijn in het geval van PHILIPPE EGALITÉ, zelf lid der Koninklijke familie, welopgevoed, en zeer wel wetende dat LODEWIJK geen tyran was, niet toelaatbaar. Zijn invloed bij de Vrijmetselaren was nog altijd groot; wanneer deze organisatie in die eerste dagen der Revolutie met kracht was opgetreden ten gunste van gematigdheid, zou de „Terreur" waarschijnlijk nooit hebben plaats gevonden —, de Fransche Revolutie zou de gezonde en gematigde banen der Engelsche van 1688 hebben gevolgd, in plaats van door bloed en ontzetting te waden naar een nieuw despotisme. De Engelschen hoopten en verwachtten, dat hun voorbeeld in de behandeling van JACOBUS II zou worden nagevolgd, en niet CROMWELL's kolossale blunder. Dit verklaart waarom de Engelschen, die de Fransche Revolutie

eerst met gejuich begroetten, hare meest verbitterde tegenstanders werden na de terechtstelling van LODEWIJK XVI en dat zij aan het herstel van LODEWIJK XVIII op den troon een ruim aandeel namen.

PHILIPPE EGALITÉ en zijne mede-Maçons waren betrokken bij de Revolutie; zij hadden deze langs wegen van matiging moeten leiden tot een gelukkige oplossing. Instede daarvan lieten zij eerst het terreur-régime aanbreken, hetwelk op zijn beurt zijn natuurlijke wraak meebracht in een NAPOLEON. Deze voor niets terugdeinzende persoon muilbandde onmiddellijk de Vrijmetselarij, daarmee toonende wel te weten in hoeverre ze bij de Revolutie betrokken was geweest. Door middel van MURAT eerst, en later door zijn broeder JOZEF BONAPARTE, die Grootmeester werd, slaagde hij erin de Loges ongevaarlijk en zelfs tot loyale steunpilaren van zijn troon te maken.

Nadat NAPOLEON van den troon was verdreven, werd de Fransche Vrijmetselarij opnieuw een middelpunt van intrige tegen de ingestelde regeering. Haar meest uiterste optreden echter viel onder de Commune-opstand voor. Want terwijl de republikeinsche troepen Parijs belegerden, verschenen verscheidene van de Loges onder haar eigen banieren op de vestingwallen en stonden zij de extremisten openlijk bij in hun dwaze en misdadige poging tot het handhaven en verbreiden van anarchie.

Na de débâcle der Communisten herzag de Vrijmetselarij zichzelve; een tijdlang scheen zij een meer gematigden toon aan te nemen, doch geleidelijk vereenzelvigde zij zich met den geest van het meest uiterste radicalisme. Sinds 1876, toen zij den naam van God uit hare ritualen verwijderde, is zij steeds meer een stenn geworden van uiterst links, en heeft zij haren invloed ook naar andere landen uitgestrekt. Terwijl we niet alles behoeven aan te nemen wat over hare machinaties wordt verteld, aangezien veel daarvan overdreven, indien al niet geheel onwaar is, spijt het mij toch te moeten zeggen dat er een ondergrond van alleronaangenaamst politiek gedoe bij is. Het Grand Orient heeft telkens en telkens partij gekozen in politieke vraagstukken, en het was onveranderlijk de partij der uitersten. Het heeft geldmiddelen beschikbaar gesteld om stakers te helpen, zelfs wanneer dezen met hunne staking tegen den Staat zelf samenspanden.

Meer nog, in de twintig jaren, die aan den oorlog vooraf gingen waren, naar bekend werd, feitelijk alle Kabinetsleden Vrijmetselaars of door dezen goedgekeurd; wie niet in den gunst stonden van het Grand Orient hadden in de politiek geen kans om vooruit te komen.

Nog erger is het feit, dat andere revolutionaire Grootloges in naburige landen het oog richtten naar het Grand Orient om steun en raad. De Jong-Turksche beweging b.v. vond zijn oorsprong in zekere Loge te Saloniki, en de Grootloge van Griekenland wordt daarvan ernstig verdacht. In Italië bestaat een soortgelijke staat van zaken, en hetzelfde geldt in vele, ofschoon niet alle gevallen, van Latijnsch Amerika.

Het ergste incident dat ik weet is mij door een in Portugal wonend Engelsch Vrijmetselaar verteld en door een Portugeesch Vrijmetselaar bevestigd. Men kan moeilijk aannemen, dat deze mannen door de leugens van felle clericalen tegen hun eigen broeders beïnvloed zouden zijn. Toch geef ik hun verhaal onder alle voorbehoud. Al wat ik zeggen kan is, dat de moord op SIDONIA PAES algemeen aan de Vrijmetselaren werd toegeschreven door iedereen, dien ik te Lissabon ontmoette, toen ik daar in 1919 was.

Volgens hetgeen men mij vertelde was SIDONIA PAES, de President der Portugeesche Republiek, ofschoon goed republikein toch een gematigd man, en zeer verlangend om de veete tusschen de Kerk en de Anti-Clericalen te genezen, die sinds de verdrijving van Koning MANUEL steeds het land verscheurd had. Hij deed daarom een voorstel van amnestie ten gunste van veroordeelde Koningsgezinden, en tot lichte wijziging van de anti-clericale wetten door zijne voorgangers uitgevaardigd. De leden van een zekere Loge ontstaken daarover in woede, en zonden een deputatie naar het Grand Orient te Parijs. De deputatie kwam terug met de raadgeving dat de President als een verrader van de republikeinsche zaak moest worden *beschouwd* en als verrader behoorde te worden behandeld. Kort daarop werd President PAES op de Place du Commerce, die op den Taag uitkomt, doodgeschoten. Iedereen wist, dat de moord door deze bijzondere Loge ten uitvoer was gebracht; dientengevolge sloeg een verwoede volksmenigte den tempel kort en klein.

Ziedaar het verhaal; en dat het grauw 't Logegebouw ver-

woestte kan ik zelf getuigen, want ik zag een na het gebeurde genomen foto. Als het verhaal niet waar was, waarom zou het Lissabonsche gepeupel, dat overwegend uiterst republikeinsch en anti-clericaal is, het Logegebouw vernielen? Men deed mij dit verhaal, omdat ik, tijdens mijn verblijf te Lissabon verlangend was een Loge te bezoeken; en deze twee Maçons weigerden mij te introduceeren met de droevig afgelegde verklaring, dat de tegenwoordige Portugeesche Vrijmetselaren „weinig minder dan moordenaars" waren.

Het is een droevige geschiedenis, en ik zou willen dat zij voor onwaar kon doorgaan. Maar ik ben bang, dat de ter plaatse zelf verkregen waarschijnlijkheid te machtig is. In elk geval toont het verhaal, hoe gematigde menschen in Portugal erover denken, en doet het met nadruk uitkomen, welke ernstige gevaren diegenen bedreigen, die goedsmoeds het „politieke ideaal" aanvaarden.

Partijpolitiek loopt altijd kans te ontaarden in gewetenlooze schurkerij, vooral in Latijnsche landen. Zelfs in Angelsaksische landen ziet men soms om politieke redenen dingen gebeuren, die rondweg berispelijk zijn. Voor de Vrijmetselarij is het betreden van dit terrein in 't bijzonder een gevaarlijk iets.

Een Loge moet een plaats zijn van eendracht en broederliefde. Politiek geredetwist nu, zelfs als het volmaakt eerlijk wordt gevoerd, bederft onvermijdelijk die eendracht en goede kameraadschap, die ten allen tijde een vergadering van Vrijmetselaren moet onderscheiden.

Een der mooiste dingen van de Ulster Vrijmetselaren is dat zij, ofschoon geslachtenlang gewikkeld in bitteren strijd met de Roomsche Kerk, desniettemin de verzoeking weerstaan hebben van de Vrijmetselarij om te zetten in een politiek werktuig Zij hebben staatkunde en anti-clericalisme buiten hunne Loges gehouden, ofschoon zij door de noodzakelijkheid gedwongen een geheim politiek genootschap voor hunne eigen zaak hebben moeten stichten. Dat is natuurlijk de „Orange-Lodge", wier rituaal inderdaad vaak den invloed aanwijst van het maçonnieke rituaal; in het noorden van Ierland zijn de leden dan ook vaak dezelfden als van de maçonnieke plaatselijke Loge.

De Broeders moeten niet vergeten, dat wanneer een breed uit-

gewerkt, goed georganiseerd geheim genootschap als de Vrijmetselarij eenmaal onder controle kwam te staan van een groep onvervaarde politici — en vooral wanneer dezen er revolutionaire oogmerken bij hadden —, ze een geweldig werktuig en een ernstig gevaar zou worden tegen de staatsregeering. Het onderdrukken van een geheime vereeniging is werkelijk een van de moeilijkste dingen ter wereld. Men kan heele Loges ophangen, men kan haar eigendommen verbeurd verklaren, men kan het toebehooren tot een Loge strafbaar stellen; maar de zaak vernietigen kan men niet. De Vereeniging duikt onder; ze verandert van naam, ze schijnt vernietigd; maar al dien tijd werkt ze heimelijk ondergronds, en is des te gevaarlijker omdat alleen resolute, vertwijfelde en verbitterde menschen ertoe durven te behooren. Er zouden honderden voorbeelden voor deze bewering zijn aan te halen. Doch dit moge volstaan.

Een honderd jaar geleden trachtte de Chineesche regeering het groote Chineesche genootschap „Hemel en Aarde" (zie *Freemasonry and Ancient Gods*, p. 79 v. v., van den Schr.) op te heffen, maar faalde volkomen. Een eeuw lang trachtte de Britsche regeering de verschillende geheime Iersche genootschappen weg te werken, doch slaagde evenmin. Thans staat de Iersche Vrijstaat voor hetzelfde vraagstuk, en vindt het buitengewoon moeilijk.

Misschien is de Russische Vrijmetselarij nog het beste voorbeeld. Deze werd verondersteld in 1819 te zijn opgeheven; de gewone maçonnieke schrijver zegt dan ook, dat de opheffing bij keizerlijke oekase plaats had. Maar dat was geenszins het geval. Ongeveer een jaar geleden publiceerde ik toevallig een artikel, en terwijl ik daarin de vermeende opheffing der Orde in Rusland vermeldde, voegde ik eraan toe, dat, hoewel er van de Vrijmetselarij in Rusland geen officieele herinneringen over waren, naar mijn overtuiging de Orde het verbod overleefd had, omdat het onmogelijk was een geheime vereeniging te vernietigen. Kort daarop ontving ik een brief van een hooggeplaatst Engelsch officier, dat hij tijdens zijn verblijf in Petrograd in 1917 was uitgenoodigd geworden om een Russische Loge bij te wonen. Als lid van een diplomatieke zending vanwege de Engelsche regeering gevoelde hij, dat het onverstandig kon zijn zulk een Loge, die dan toch altijd

nog een onwettige samenkomst was, bij te wonen; en hij weigerde.

Een nog overtuigender voorbeeld kreeg ik zelf in 1922. Ik werd aan een Russisch professor, als vluchteling in Engeland aanwezig, voorgesteld. Toen hij vernam, dat ik Vrijmetselaar was, ging hij ertoe over zich als zoodanig bekend te maken. Hij gaf mij vele inlichtingen met betrekking tot deze Russische Loges, maar tot nu toe was ik niet in de gelegenheid zijn beweringen te toetsen. Ik heb evenwel geen reden om aan te nemen dat hij mij onjuist inlichtte over de Loges, die hem bekend waren; alleen kunnen er nog andere Loges zijn geweest met afwijkende gewoonten en regels. De ritualen der eerste drie graden leken me niet veel te verschillen van die bij ons gebruikelijk, alleen ietwat meer dramatisch uitgevoerd en met de opzettelijke bedoeling om de zenuwen der candidaten ernstig op den proef te stellen. De organisatie der Orde was over vier territoriale gebieden verdeeld, t. w.:

1. De „particuliere" Loge, alleen werkende in den eersten graad.
2. De provinciale Loge, werkende in den tweeden graad.
3. De districts-Grootloge, in den derden graad.
4. De Grootloge, werkende in een vierden graad, over welks nauwkeurige rituaal hij mij niets vertelde. Het tegenwoordige hoofdbestuur was heelemaal niet meer in Rusland, doch in Zwitserland en heette het Grootoosten van Rusland.

Hij gaf toe, dat het wezenlijke oogmerk van deze Vrijmetselarij politiek was, en van een revolutionair type, doch dat haar leden niet zoo geavanceerd waren als TROTSKY en consorten; dientengevolge waren vele van hare leden onder het Sovjet-bewind omgekomen. De Orde liet ook vrouwen zoowel als mannen toe, en de groote menigte harer leden behoorde tot de „intellectueelen", vooral van den geleerden stand.

Hier hebben we dus het typeerende geval van een poging, door een autocratische regeering aangewend om de Vrijmetselarij te onderdrukken, met het droevige doch onvermijdelijke gevolg, dat er een geheim revolutionair genootschap uit groeit. Mijn lezers zullen er belang in stellen te vernemen, dat TOLSTOI in een van deze Loges schijnt te zijn ingewijd; want in een van zijn boeken beschrijft hij de opneming van zijn held in de Vrijmetselarij, en

het verslag is duidelijk genoeg om elken Vrijmetselaar in staat te stellen, het groote geheel der plechtigheid stuk voor stuk in elkaar te zetten. Bovendien moet de held later, tot het verkrijgen van een zekeren hoogeren graad, naar een ander land in Europa reizen. Geen twijfel of dit heeft betrekking op den vierden graad, die alleen door het Grootoosten, gevestigd in Zwitserland, kon worden verleend.

Om kortelijk de gevaren van het politieke ideaal samen te vatten:

1. het bederft zeker de harmonie in de Loge;
2. de gematigden worden er klaarblijkelijk altijd door uitgedreven, of zij verslappen in hunne deelneming, daarmee de controle latende overgaan in handen van extremisten;
3. de geheime aard van onze organisatie maakt het tot een geducht wapen tegen het constitutioneele Staatsbestuur;
4. deze feiten strekken tot het teweegbrengen van daden door leden der Orde, die niet nauwgezet en niet grondwettig handelend zullen optreden op gezag van bevelen, die zij niet durven te weigeren.

Ofschoon ik nu genoopt ben geweest, de politieke bemoeiingen en doeleinden van de Latijnsche Vrijmetselarij in hooge mate te veroordeelen, heb ik dat slechts met diep leedwezen gedaan. Niet alleen betreur ik het als Broeder, medebroeders Vrijmetselaren te moeten veroordeelen; doch ik gevoel, dat de Latijnsche Vrijmetselarij nooit een eerlijke kans heeft gehad. Waren de Maçons op het vasteland van Europa met rust gelaten geworden, gelijk de Engelschen en Amerikanen, dan zou het er heden ten dage met hen geheel anders voorstaan.

Wanneer de Roomsche Kerk goede christenen en gematigde menschen had vergund in de Loge te blijven, dan zouden deze nooit in handen van extremisten zijn geraakt. Want waarlijk, als men de bittere vervolgingen in aanmerking neemt, die vele Vrijmetselaren in Europa moesten ondervinden (op 9 September 1825 werd te Granada in Spanje een Loge opgeheven, en zeven van hare leden werden toen ter plaatse opgehangen!), dan is 't geen wonder, dat zij daarginds begonnen tegen te stribbelen. Wanneer het Pausdom het erop had toegelegd, om een respectabel en wet-

getrouw genootschap te veranderen in een geheime revolutionaire organisatie, werkzaam tegen Kerk en Staat, dan kon het geen betere methode hebben ontwikkeld dan die klaarblijkelijk bestond in het opheffen van zulk een genootschap. Nergens is het laatstgenoemde effect verkregen geworden; maar wel heeft men de eerstgenoemde uitwerking menigmaal ermee bereikt.

Ziedaar dus de feiten aangaande het politieke ideaal. Doch laten degenen, die onze Broederen van het Europeesche vasteland te hard zouden willen beoordeelen, een oogenblik aarzelen. Het zou kunnen gebeuren dat, voor we eenige jaren verder zijn, zij zelf tegenover soortgelijke omstandigheden kwamen te staan: zij mogen wel bidden, dat zij dan sterk genoeg mogen zijn om verstandig te handelen. Dit gevaar bedreigt reeds onze Amerikaansche Broederen, gelijk de ontwikkeling der politieke verhoudingen zulks onlangs heeft aangetoond.

Toch is 't mogelijk, dat er een politiek idealisme bestaat, hetwelk geheel vrij blijft van de bezwaren, die een binnendringen van de gewone politiek in de Loge uitsluiten. Verondersteld b.v. dat er een ideale politiek bestond, waarmee iedereen kan instemmee, en dat, juist daarom wijl iedereen ermee instemde, niemand zich geroepen voelde er propaganda voor te maken. Zou dit dan geen politiek ideaal voor Vrijmetselaren zijn om het te aanvaarden en te ondersteunen?

Laten we als voorbeeld nemen den Wereldvrede. In theorie zegt iedereen: oorlog is een laaghartig bedrijf; tenminste zoo spreekt ieder fatsoenlijk mensch. Iedereen geeft toe, dat een volgende oorlog nog verwoestender zal zijn dan de vorige en dat hij, als hij komt, onze veelgeprezen beschaving zal verwoesten. Toch doet niemand werkelijk moeite om een duurzamen vrede te verzekeren of om oorlog onmogelijk te maken. Ja, maand op maand wordt het gefluister luider, het gefluister van „den volgenden oorlog." Maand op maand smijten de verarmde volkeren millioenen ponden weg aan legers, vloten en vliegtuigen. Maand op maand prostitueeren wetenschappelijke mannen hun onderzoek om in koortsachtigen ijver nieuwe en meer doodelijke methodes te vinden tot verdelging van hunne medemenschen. En al dien tijd zeggen de volken: „wij willen geen oorlog", terwijl de oorlog nader en

nader komt. Waarom? Om de vrees en de haat, die in de harten der volken zijn ingeworteld. En wie kan die demonen uitbannen? Alleen de Vrijmetselarij, wier motto is Broederliefde, Hulpbetoon, Goede Trouw.

Daar ik de verschrikking zie naderen, wend ik mij tot den geest der Kerken: „O Geest der Kerken, kunnen Uwe kinderen niets doen? Kunt gij de wereld niet behoeden, de onschuldige woningen, de vrouwen en kinderen, tegen de komende gruwelen? Wilt gij toestaan, dat de Christus opnieuw wordt gekruisigd?"

En deze antwoordt droevig: „Hoe kan ik anders doen? Mijn kinderen zijn onderling zoodanig in krakeelen verwikkeld, dat zij tot niets anders in staat zijn. Zij hebben het zoo druk met elkaar te bevechten, dat zij geen vrede kunnen brengen."

En ik wendde mij tot den Geest van den Volkenbond, en deze schudde 't hoofd en zeide: „Ik besta heelemaal niet. Ik ben een schepping der verbeelding, gewrocht uit mooi-schijnende woorden en geschreven documenten, maar leven is er niet in mij. Ik ben zonder macht, geestelijk en lichamelijk."

En zoo wendde ik mij tot den Geest der Vrijmetselarij. Wat zal deze antwoorden?

HOOFDSTUK IV.

Het Sociale Ideaal.

Dit ideaal is kenmerkend voor de Angelsaksische Vrijmetselarij; en daar deze fractie van Broederschap verreweg de grootste en meest verspreide ter wereld is, heeft menigeen dit haar ideaal beschouwd als eigenlijk het eenige doelwit van de Vrijmetselarij. Daar schuilt een groot gevaar in, en het verklaart misschien in hoofdzaak, waarom de Vrijmetselarij zoo geringen invloed in de wereld uitoefent. Niettemin moet men niet denken, dat dit ideaal in zichzelf minder goed zou zijn. Integendeel, het is binnen zijn eigen grenzen een hoogst machtige factor ten goede, en van uit zekere gezichtspunten verdient het alle aanmoediging.

Wanneer we er ons rekenschap van geven, wat het zeggen wil dat de overgroote meerderheid van Maçons ter wereld tot de Angelsaksische Loges behoort, dan zal het ons terstond duidelijk worden, dat er wel zorgvuldige aandacht geschonken moet worden aan een ideaal, hetwelk er verantwoordelijk voor is, dat een zoo groot gedeelte der Broederschap tot de Orde is toegetreden. Immers onder die benaming kunnen we samenvatten al de Grootloges der Vereenigde Staten, al de Grootloges van het Britsche wereldrijk, met natuurlijk de drie oorspronkelijke Grootloges van Engeland, Schotland en Ierland.

Het is moeilijk te schatten, hoevele Vrijmetselaren op het oogenblik onder de maçonnieke banieren zijn geschaard; het zijn er waarschijnlijk een drie en een half millioen in het geheel, waarvan ongeveer drie millioen in de Vereenigde Staten. Aan den anderen kant telt het Grootoosten van Frankrijk, in weerwil van zijn onmiskenbaren invloed, niet meer dan een 50.000 leden. Feitelijk kan men aannemen, dat het Grand Orient voor het tegenwoordige meer invloed bezit over de buitenwereld dan de heele Angelsaksische Vrijmetselarij tezamen. Doch dan moet ook weer toegegeven worden, dat zijn invloed voor een groot deel daaraan is toe te schrijven, dat het gehaat en gevreesd wordt door een talrijk publiek, dat de Angelsaksische Vrijmetselarij eenvoudig niet meetelt of niet kent. Wanneer echter de Angelsaksische Vrijmetselarij ertoe overging een meer actief belang te stellen in de zaken der buitenwereld, dan zou haar invloed enorm zijn.

Nu hebben we dus gezegd, dat het Sociale Ideaal in de Angelsaksische Vrijmetselarij het overheerschende is. Deze zinsnede beduidt en omvat een groote verscheidenheid van doeleinden, waarvan sommige veel edeler van aard zijn dan andere. Laat ons trachten, sommige onderdeelen van den socialen kant te omschrijven en ze in bijzonderheden na te gaan.

De meest uitkomende bestanddeelen zijn:

1. Goede-kameraadschap, inbegrepen de tafelgemeenschap bij Loge-maaltijden.
2. Gezellige omgang. Het sluiten van vriendschapsbanden, en de gelegenheid tot onderling verkeer tusschen menschen, die zich

anders vereenzaamd zouden voelen in het geweldige mechanisme dat men noemt de tegenwoordige beschaving.

3. In sommige plaatsen, met name in de Vereenigde Staten, worden andere gemeenschaps-bemoeiingen erdoor aangemoedigd. B.v., men organiseert zomer-uitstapjes; er zijn zelfs maçonnieke begraafplaatsen.
4. Weldadigheid. Dat is bij uitstek een krachtig verschijnsel in de Engelsche Vrijmetselarij, en misschien haar grootste glorie. Alle soorten van bemoeiingen zijn erbij inbegrepen; de voornaamste georganiseerde werken van liefdadigheid zijn:
   a. De *Stichting van Weldadigheid*, een stichting door welke Tehuizen voor bejaarde Maçons of hunne in kommervolle omstandigheden vervallen verwanten worden onderhouden, terwijl in passende gevallen ook bijzondere toekenning van hulp plaats heeft.
   b. Het Internaat voor Jongens.
   c. Het Internaat voor Meisjes.

Dit zijn prachtig uitgeruste Pensionaten, waar zoons en dochters van Vrijmetselaren, of vaker van hunne weduwen, heen kunnen gaan en er een kostelooze opvoeding ontvangen. Er worden daarenboven toelagen verleend aan weduwen, die haar kinderen naar een goede vervolgschool willen zenden. Het jaarlijks door de Engelsche Maçons opgebrachte bedrag voor deze drie Stichtingen van Weldadigheid bereikt een gemiddelde van minstens een kwart millioen pond sterling, en het toont gestadig neiging tot stijging.

Een nieuwe, en zeer gewaardeerde toevoeging tot de maçonnieke weldadigheid is het Maçonnieke Ziekenhuis. Dit is bestemd om Vrijmetselaren in de gelegenheid te stellen de allerbeste verzorging te genieten. zonder te moeten overgaan tot de buitengewoon kostbare particuliere verpleging. De Vrijmetselaar in het algemeen behoort tot een maatschappelijke klasse. die er zeer tegen opziet om naar een algemeen ziekenhuis te gaan, hetwelk in de eerste plaats voor de werkelijk armen is bestemd. Aan den anderen kant is een particulier tehuis zoo kostbaar, dat het zijne middelen geheel te boven gaat. Vandaar dat het Maçonnieke Ziekenhuis hoogelijk op prijs wordt gesteld, waar men tegen matig tarief toch al de voordeelen geniet, die gewoonlijk in een duur éérste-klas tehuis worden gevonden.

Naast deze vier groote Weldadigheidsinstellingen zijn er tal van andere, zooals de Mark-Stichting van Weldadigheid, wier uitgesproken doel is om een Mark-Vrijmetselaar [1]) te helpen in die gevallen van nood, waar door de andere Stichtingen niet in voorzien wordt; of ook vult dit fonds de van elders toegekende toelagen aan.

Boven en behalve deze aldus georganiseerde Stichtingen van Weldadigheid, heeft nagenoeg elké Loge haar eigen bijzondere weldadigheidskas, waaruit zij particulier en onder geheimhouding een lid kan bijstaan in geval van nood. Men moet den Engelschen Vrijmetselaar recht doen en werkelijk erkennen, dat hij in 't algemeen steeds bereid is om een noodkreet te beantwoorden, en voor elk buitengewoon geval een bijzonder fonds tot stand te brengen. Het mooiste is nog dit, dat over deze fondsen een zoodanig beheer wordt gevoerd, dat geen Broeder er eenige vernedering in behoeft te gevoelen, wanneer hij de zoo edelmoedig aangeboden hulp aanneemt; en aan den anderen kant wordt er van dit voorrecht zelden door onwaardige aanvragen misbruik gemaakt.

De „Stichting van Weldadigheid", de eerste der georganiseerde Instellingen, werd reeds in 1724 gevestigd, dat wil dus zeggen binnen de zeven jaren na de grondlegging der Grootloge zelf. De Angelsaksische Vrijmetselarij heeft zonder eenigen twijfel van ganscher harte den tekst aanvaard: „En de meeste van deze is de Liefde."

Men ziet dus, dat van de drie deugden, die gezegd worden elken waren Vrijmetselaar te leiden, — Broederliefde, Hulpvaardigheid, en Goede Trouw, — de eerste twee werkelijk kenmerkend zijn voor den Vrijmetselaar in 't algemeen. Ten aanzien van de derde deugd, hangt er veel van af wat men met 't gezegde bedoelt. Mogelijk beteekent het: 't zoeken van waarheid; en niet louter dit dat Maçons door-en-door betrouwbare mannen zijn. Met het oog op het symbolieke en mystieke ideaal, hetwelk een belangrijk terrein beheerscht, ben ik voor mij ervan overtuigd,

---

[1]) Mark-Masons zijn een organisatie van regelmatige Vrijmetselaren in een afzonderlijk erkend verband. Alleen in Engeland voorkomend. (Vert.).

dat het door den term „Goede Trouw" bedoelde ideaal beduidt het zoeken naar Waarheid en naar de juiste interpretatie van de maçonnieke symbolen en mysteriën. In dit opzicht vrees ik, dat de Engelsche Vrijmetselaar in doorsnede geen heel ernstig zoeker is; maar de schuld daarvan ligt niet alleen bij hem. Want velen zijn inderdaad maar al te verlangend om te leeren. Ongelukkigerwijze echter zijn er weinigen in staat om hem daarbij te helpen, en voor het meerendeel bekleeden degenen, die wel hulp zouden kunnen verleenen. in de Orde geen vooraanstaande plaats.

In 't kort gezegd: de bestuurders der Orde worden, in Engeland in elk geval, bijna uitsluitend gekozen uit hen, die als teekenende grootheden van het Sociale Ideaal in al zijn gedaanten worden beschouwd.

Aan de maatschappelijke positie in de buitenwereld, aan een titel b.v. wordt stellig te groot gewicht gehecht, wanneer de tijd daar is om Grootofficieren te benoemen; de meerderheid van hen hebben hunne benoeming hieraan te danken, dat zij groote bedragen aan de Weldadigheids-instellingen hebben geschonken. Dat mag oppervlakkig beschouwd een gegronde reden zijn; maar er is een andere kant aan 't vraagstuk, waarover ik in 't kort zal hebben te spreken; het behoort thuis onder het hoofdstuk „Gevaren van het Sociale Ideaal."

Ook zijn er ongelukkigerwijs een groot aantal mannen, die tot een Hoofdbestuursambt alleen daarom zijn benoemd geworden, omdat zij goede vrienden zijn met het kleine groepje personen, die over deze aangelegenheden beslissen. Werkelijk, van meer dan één hoorde ik dat men zeide: „die heeft zich langs de banket-tafel in 't Hoofdbestuur ingegeten." Nu moet eerlijk toegegeven worden, dat deze groep verreweg de kleinste is en nog steeds afneemt; nochtans zijn er nog teveel van die soort.

Deze redenen daargelaten, zijn er talrijke benoemingen, waartegen geen redelijk mensch bezwaar zou kunnen opperen. Maar de erkenning der verdiensten van hen, die tot opheldering van het geschiedkundig verleden of van de beteekenis der Vrijmetselarij hebben bijgedragen, is altijd nog zeer schraal. En ofschoon dit nu waarschijnlijk tot bestwil is van die mannen zelven, voor de Vrijmetselarij is het niet goed, en voor het Hoofdbestuur allerminst; want het geeft den indruk alsof de bestuurders der Orde geen

interesse hebben voor de geestelijke zijde van de Vrijmetselarij; en die indruk is voor een groot deel juist.

Er zijn ontegenzeggelijk uitzonderingen. Het aantal dergenen, die zich aan de geestelijke dingen gelegen hebben laten liggen. is merkwaardig sterk toegenomen, en dit verschijnsel zal, naar het schijnt, zelfs het Hoofdbestuur aantasten.

Laten we nu terugkeeren tot de beschouwing van het Sociale Ideaal in zijn vier hoofdgedaanten.

1. Goede kameraadschap en tafelgemeenschap. Er is op zichzelf niets verkeerds in den toeleg van iemand, die, alleen om bij geregelde tusschenpoozen een goed diner en een gezelligen avond te hebben, een club sticht. De clubs van „Oude Kameraden" en de „Huiselijke Eetpartijtjes" zijn beste instellingen; niemand ter wereld zou ze willen ontmoedigen. Sterker gezegd: zonder de eettafel zou het heel moeilijk, indien niet onmogelijk zijn, om den geest van kameraadschap te scheppen, die een essentieel kenmerk is van den voorspoed en het welzijn eener Loge.

Maar vóór het diner komen de menschen nooit tot kennismaking, er worden geen vriendschapsbanden gesloten, en er doen zich weinig gelegenheden voor tot intellectueele gedachtenwisseling. Het voeren van gesprekken in de Tempel-Loge is rechtens verboden. Het is den menschen niet mogelijk elkander daar te leeren kennen; een poging daartoe gedaan zou de waardigheid en schoonheid der plechtigheden teniet doen.

De ervaring met niet-dineerende Loges, te Londen althans opgedaan, toont aan, dat Broeders elkaar niet zoo leeren kennen als wel moest, en deze Loges lijden aan een droevig gemis van dat *esprit de corps*, dat de wel-dineerende Loges beheerscht.

Nu is het echter niet noodzakelijk om de uitgebreide en kostbare diners te hebben, die in Londen gewoonte zijn geworden. Provincie-Loges, wier maaltijden gewoonlijk veel eenvoudiger zijn, leggen vaak een veel echter geest van kameraadschap aan den dag, dan sommige Londensche Loges, die beroemd zijn om hare uitgebreide banketten.

Goede kameraadschap en gezellige tafelgemeenschap zijn uitstekende dingen, doch ze moeten, evenals alle goede dingen, met matiging worden genoten. Het is niet noodig, breed uitgewerkte

inwijdingsplechtigheden te hebben, ten einde samen te kunnen dineeren. Van het oogenblik af, dat mannen zich bij de Vrijmetselarij aansluiten of ook maar de Logevergaderingen alleen blijven bijwonen ter wille van het banket na „de werkzaamheden", worden zij slechte Vrijmetselaars. Ongelukkigerwijs is het waar, dat een al te groot deel onzer leden Vrijmetselaars blijven louter om het diner. Men noemt hen „mes en vork-Vrijmetselaars"; het meerendeel der anderen ziet hen met groot misnoegen, en weinigen zullen bereid gevonden worden hen te verdedigen. Niettemin behooren er duizenden tot dat type, en hun invloed is door-en-door nadeelig. De meest kenbare soort zijn degenen, die heelemaal nooit op de ceremonieele werkzaamheden verschijnen. Keer op keer vallen zij juist binnen op het oogenblik, dat de Broeders uit de Tempelloge komen. Zij verontschuldigen zich dan bij den Achtbaren Meester met het glibberig-aanvoelend excuus: „Het spijt me verschrikkelijk, maar ik ben er nu net pas in geslaagd weg te komen van kantoor. Ik schaam me haast om alleen voor het dîner te komen, maar ik vind 't altijd prettig mijn oude vrienden te ontmoeten, en ik wist dat U 't wel begreep."

De Achtbare Meester heeft zonder twijfel een afkeurend woord op de lippen. Doch hij aarzelt om den man brutaalweg te zeggen wat hij van hem denkt. Het zou tegen den geest van de broederlijke liefde zijn, en de schuldige is, alles bij elkaar genomen, zeer populair. Zoo gaat de zaak op denzelfden voet voort.

Maar ofschoon minder kenbaar, doch waarschijnlijk het gevaarlijkst en zeker het talrijkst is het type dat wel punctueel op de comparities verschijnt, zij 't ook vaak op 't nippertje. Hij toont zich onrustig gedurende de plechtigheid, fluistert met zijn buurman, en toont door zijn houding, dat al zijn gedachten op het diner zijn gericht. Wanneer de plechtigheid niet precies op het verwachte uur afgeloopen is, haalt hij zijn horloge voor den dag en houdt het zoo op, dat een Broeder aan den overkant gezeten kan zien, dat het dîner laat zal zijn, als de Achtbare Meester hier geen korte metten maakt.

Ongelukkigerwijs is dit type vaak een gewezen Achtbare Meester en neemt dus voor zijn gevoel een bevoorrechte plaats in. Zulke menschen zullen durven opstaan en den Achtbaren Meester gaan influisteren, dat hij de plechtigheid moet bespoedigen, omdat het laat wordt. Vaak neemt de A. M. den wenk ter harte en laat een

gedeelte van de voorlezing achterwege met de woorden: „Broeder B., de voorlezing van het tweede deel der teekenplank zal een volgenden keer plaats hebben, aangezien wij een beetje haast hebben." De volgende keer beteekent vaak een jaar uitstel.

De indruk van zulke dingen op den candidaat der receptie is allerongelukkigst. Op 't meest gevoelige oogenblik van zijn geheele maçonnieke loopbaan wordt hem duidelijk gemaakt, dat het ceremonieel van heel weinig belang is, daar het diner de hoofdzaak is. Zoo worden weer nieuwe „mes- en vork-Vrijmetselaars" gekweekt.

Ik herinner mij een overduidelijk voorbeeld van dien aard, hetwelk ik een paar geleden tegenkwam.

Een jong Meester-Vrijmetselaar bezocht een Loge, waar ik ook aanwezig was. Een candidaat werd tot den derden graad verheven. Toen de gebruikelijke formaliteiten ten einde waren, zeide mij de bezoeker: „Weet U, 't is de eerste keer dat ik dit gedeelte der plechtigheid heb gezien." „Dit gedeelte" was: de uitlegging der vijf punten.

„Wat!" zei ik, „dat is bijna het meest belangrijke van den heelen graad! Hoe lang bent U Meester-Vrijmetselaar, en wat gebeurde er toen U tot dien graad verheven werd?"

„Toen liet men, na de feitelijke verheffing, 't tweede gedeelte van het rituaal achterwege. Ze zeiden dat het dîner koud werd, en dat ze mij de rest een anderen keer zouden meedeelen. Men gaf mij het doorgangsteeken en meer niet. Wat meer zegt, de gewezen Achtbare Meester huldigde den A.·. M.·. om de voortreffelijke wijze, waarop deze de plechtigheid had geleid. Een beetje kras, niet? De daaropvolgende keer was er bestuurs-installatie, daarna eene vacantie van zes maanden; en sindsdien hebben we geen derdegraads gehad. Het is meer dan een jaar geleden, dat ik mijn derden graad kreeg; dit is de eerste keer dat ik het naar den voorgeschreven regel zie doen."

Wat kan wel de indruk van zulk een werkwijze zijn op den man, die juist dien indrukwekkenden graad heeft doorloopen? Een stemmingsvolle plechtigheid wordt tot een paskwil. De derde graad moet, gelijk het rituaal zegt, naar voorgeschreven wijze ten uitvoer gebracht, een indruk maken, die den candidaat bijblijft tot het laatste uur van zijn leven. Ik betwijfel of de indruk die deze can-

didaat meekreeg, een goede indruk was; maar *blijvend* zal deze helaas zeker zijn. Men krijgt geen tweeden keer, onverschillig hoe vaak men het weer meemaakt, den indruk terug van zijn eerste aanraking met den derden graad. Wanneer daarom zijn indruk bij die gelegenheid hierin bestond, dat de heele zaak diende tot een aanleiding voor een goed diner, dan zal 't hem òf van de Vrijmetselarij afkeerig, òf hemzelf tot een „mes-en-vork-Vrijmetselaar" maken. Ik weet niet wat van tweeën 't ergste lot is.

Er is nog een andere blik op 't uitgebreide dîner, dien men niet over het hoofd moet zien, ook al zouden alle leden der Loge werkelijk belang stellen in de Tempelplechtigheden. Een uitgebreid diner beteekent een hooge inschrijving, en dit weerhoudt jongere menschen, die vaak niet al te zeer met wereldsche goederen gezegend zijn, van Vrijmetselaar te worden; of het brengt hen ertoe om te bedanken en zoo houden zij op, actief lid van de Orde te zijn. Dit nu is een ernstige zaak. De jongeman, die pas zijn weg door de wereld maakt, heeft aan de moreele leiding der Loge en aan het gezelschap van hare leden meer behoefte dan de oudere en meer welgestelde leden. Ik kan hier met eenig gezag over meespreken; want ik ben een der *rarae aves*, zijnde vóór 't bereiken van den vollen één-en-twintig jarigen leeftijd tot Vrijmetselaar ingewijd geworden. Mijne moeder-Loge, de „Isaac Newton University Loge" te Cambridge kan, evenals hare zuster-Loge „Apollo" te Oxford, altijd een dispensatie van het Hoofdbestuur bekomen om studeerenden aan de Universiteit beneden den meerderjarigen leeftijd te mogen opnemen. Ik getuig bij dezen, dat de Vrijmetselarij mij in al die jaren een veilig anker des behouds en een toevluchthaven is geweest.

Van al de voordeelen, die de Universiteit mij opleverde, en het zijn er vele, ben ik het allermeest dankbaar voor dit eene, dat zij 't mij mogelijk maakte reeds heel aan den aanvang van mijn loopbaan tot de Vrijmetselarij toe te treden. Daarom sla ik met leedwezen gade, dat eene omstandigheid het den jongen man *van de rechte soort* onnoodig moeilijk maakt om tot de Vrijmetselarij toe te treden of ertoe te blijven behooren. Dat is het gevaar, gelegen in de te hooge opvoering van het diner. Bij deze gelegenheid wil ik echter gaarne een gebruikelijk verwijt, door niet-Vrijmetselaren

naar voren gebracht, tegenspreken. Nooit in eenige Loge — en ik heb er in 't binnen- en buitenland vele bezocht — zag ik ooit een Broeder bevangen van den drank. Zelfs de „mes-en-vork-Maçon" bedrinkt zich niet. Misschien overeet hij zich wel.

2. Laat ons nu terugkeeren tot de idee van het kameraadschap. De behoefte aan die verhouding is, zooals ik deed uitkomen, waarschijnlijk een van de overwegende redenen geweest voor den jongsten toevloed tot de Vrijmetselarij. Nu is dat een prijzenswaardig verlangen en verdient het alle aanmoediging.

Daar ik in dit boek reeds eenige ruimte eraan heb gewijd om dat ideaal te rechtvaardigen, behoeft het niet opnieuw te gebeuren. Laten we liever de moeilijkheden in oogenschouw nemen, die, in Engeland en in Amerika beiden, dit ideaal tegenwoordig bedreigen. Juist in het „succes" van de Vrijmetselarij ligt een gevaar opgesloten. De Loges groeien zoodanig in omvang, dat het voor een betrekkelijk vreemdeling, die zich bij haar aansluit, ten naaste bij onmogelijk is om met de groote massa der leden goede vrienden te worden, of ook maar te durven hopen op een bestuursfunctie in de Loge binnen een reeks van jaren.

In vroeger dagen waren de Loges vergelijkenderwijs klein: een flinke ledenlijst bedroeg ongeveer vijf en dertig. Opnamen in de Orde hadden zelden, en met groote tusschenpoozen plaats; de oudere leerlingen hadden volop tijd om met den nieuweling bekend te raken, en hij om zich thuis te gaan gevoelen. Wat meer zegt, men kende vaak reeds een aantal leden van de Loge vóórdat men toetrad; het waren naaste buren of zakenkennissen. Zoo gaat het in een kleine provinciestad nog toe. Daar kent iedereen, die „iemand" is, ieder ander; en het kost altijd nog weinig moeite om de recht broederlijke atmosfeer in 't leven te roepen.

Doch wanneer we ons naar Londen richten, of ook maar naar de groote provinciesteden, dan zien we terstond dat de toestand veranderd is. Londen heeft een bevolking van tien millioen menschen. De mannen komen dagelijks van de voorsteden naar hunne zaken, en verdwijnen na zakentijd weer naar de voorsteden. Daar kennen zij vaak niemand, ook al leefden zij er reeds jaren. De gemiddelde Engelschman is zoo terughoudend, dat hij zelfs met zijn naasten buurman niet spreken zal. Dan wordt zoo'n man door twee zaken-

kennissen als candidaat voorgesteld. Het kan zijn, dat zij hem al jaren kennen; best mogelijk echter, dat zij zelfs nooit bij hem in huis zijn geweest. Doch al zouden zij dat wel, dan nog zijn zij slechts twee uit een Loge van 150 à 200, misschien nog meer. De candidaat is toegelaten en ingewijd. Eén glorieuzen avond zit hij aan tafel naast den Achtbare, wordt door iedereen toe-getoast, en is 't middelpunt der belangstelling. Bij de eerstvolgende vergadering is hij niemand. Hij vindt ergens een zetel, waarschijnlijk niet dicht bij zijn voorsteller of aanbeveler; dat zijn allicht gewezen Achtbaren, en die hebben hun eigen oude kennissen. Zoo komt hij te zitten met aan den éénen kant een volslagen vreemde, en aan den anderen kant een ledige stoel.

Hij knoopt met dien buurman een onsamenhangend gesprek aan. Den volgenden keer echter is diezelfde persoon niet aanwezig; en wederom zit hij naast een onbekende. Best mogelijk, dat hij deze Broeders slechts een keer of vijf, zes, in een jaar ontmoet, en hen nooit recht leert kennen. Geleidelijk wordt zijn opgewektheid meer gedwongen en kunstmatig. Inplaats dat de Broeders hun eigen muziek meebrengen en welbekende liederen zingen, waar iedereen bij het refrein kon instemmen, voert men gehuurde muzikanten aan, die variété-liedjes zingen. Het geheele ding heeft neiging om op onverschillig welke andere vermakelijkheid te gaan gelijken, in plaats van een broederlijk samenzijn van werkelijke vrienden. [1])

Van lieverlede worden de Loges, zoowel hier als in de Vereenigde Staten, al grooter en grooter; een gewoon lid verandert meer en meer in een cijfer. Binnenkort zal de verschrikkelijke eenzaamheid te midden van een menigte, zoo kenmerkend voor het groote-stadsleven, ook de Loges overweldigen.

De Broederschap is niet blind voor dat gevaar, en wendt voortdurend nieuwe middelen aan om het te bestrijden. Vandaar een toenemende vorming van z.g. gespecialiseerde Loges; bijzonder teekenend zijn o.a. de Loges gereserveerd voor oud-leerlingen van bepaalde Instellingen van Openbaar Onderwijs, zooals b.v. de Westminsterschool. Groepen van vakgenooten vormen soortgelijke speciale Loges. Daar zit de gedachte bij voor, dat een groot deel van de

---

[1]) Dit Logebeeld staat wel heel ver van het Nederlandsche af! (Vert.)

leden elkander reeds kennen, zoodat de Loge de reeds bestaande banden van kameraadschap bevestigen en versterken zal. Vele van die gespecialiseerde Loges zijn reeds befaamd en in zekere mate welgeslaagd. Toch zijn er tenminste twee groote gebreken aan die beweging verbonden, waarvan het Hoofdbestuur zich ten volle bewust is.

Ten eerste is een gespecialiseerde Loge het erkende bewijs, dat de Vrijmetselarij in één van hare idealen heeft gefaald. Het is de bekentenis, dat zij *in zichzelf* niet langer in staat is een geest van goede kameraadschap te scheppen. Zij kan op haar best dat gevoel doen toenemen, wanneer maar eerst de zaden daarvoor door eenige andere organisatie, b.v. een groote school, zijn geplant geworden.

En tweedens snijdt de gespecialiseerde Loge de fundamenteele gedachte scherp middendoor, dat alle Vrijmetselaren Broeders en gelijk zijn, en dat positie, welstand enz., dingen, waar in de buitenwereld acht op geslagen wordt, in de Loge van geen belang zijn. Vaak kan een braaf man niet in een gespecialiseerde Loge worden toegelaten, onverschillig hoevele vrienden hij daarbij tellen moge, die voor hem als geschikt candidaat bereid zijn in te staan. Een leerling van de „Grammar-School" zou kennelijk niet in een Loge ingewijd kunnen worden, welke tot oud-leerlingen van Westminster is beperkt.

Het is heelemaal niet wenschelijk Loges te vormen, die tot een enkel type beperkt zijn. De voordeelen van de Loges naar oud model bestonden voor de helft hieruit, dat de gestudeerde en de zakenman op voet van gelijkheid met elkaar vermengd werden. Dat is in de provincie nog zoo. In een Loge van Cornwallis b.v. werd onlangs een bekend „peer" en plaatselijk landeigenaar in de Orde ingewijd door den lakenkoopman daar ter plaatse, die dat jaar Voorzittend Meester was. Dat is nu iets voortreffelijks, maar in de meeste gespecialiseerde Loges is het juist onmogelijk.

Er is nog een andere ontwikkelingslijn geweest, n.l. de snelle groei van de hoogere Graden te Londen. Velen, die er niet in slaagden in de Orde de goede kameraadschap te vinden, die zij daar zochten, zijn begonnen in de hoogere Graden samen te stroomen als nooit te voren. Sommige bijkomstige Graden als van den

„Secret Monitor" [1]) bestaan uitsluitend wegens hun tegemoetkomen aan dat zeer natuurlijke dringend verlangen. Deze Secret-Monitor graad heeft een uitgebreide organisatie, welke beoogt de leden van een „conclave" met elkander in aanraking te doen blijven, zelfs wanneer zij niet in de Loge verschijnen. Er zijn b.v. vier „deacons", die tot taak hebben om tenminste éénmaal tusschen de vorige en de eerstvolgende vergadering elk lid aan te schrijven; zij moeten verslag uitbrengen hoe de leden het in dien tusschentijd hebben gemaakt. Verkeert een van hen in moeilijkheden, dan is het de plicht van zijn „deacon" (ieder lid is aan de hoede van een deacon toegewezen) om hem alle mogelijke sympathie en hulp te bewijzen, en om, zoo noodig, het „conclave" ervan in kennis te stellen of het een geval is van noodzakelijke financieele hulp.

Doch deze ingespannen pogingen ten spijt ondermijnt Londen's uitgestrektheid de Orde. De „deacons" achten hunne taak bijkans ondoenlijk. Hunne opdrachten zijn verspreid over de voorsteden, en zij worden geleidelijk ertoe gedreven ééns in het kwartaal een haastigen, achteloozen brief te schrijven — áls zij er den tijd voor vinden.

Intusschen gaat de worsteling voort; en ontegenzeggelijk zijn het de hooge Graden, die zich het best houden. Verscheidene van deze stellen als toelatingsvoorwaarde, dat men een heele serie van graden moet hebben verworven. Vaak b.v. moet men de graden hebben verbonden aan de Orde, de Mark en de Arch. Natuurlijk is iemand, die nog verder dan deze graden wenscht te gaan, een ondernemend man, en als hij voortgang maakt op den maçonnieken ladder komt hij telkens dezelfde menschen tegen.

De Vrijmetselarij is aan een berg gelijk: aan den voet liggen de Ordegraden; een beetje hooger komen de Mark- en de Royal Arch-graden. Doch wanneer gij deze achter U laat, bevindt gij dat de kruin van den berg nauwer wordt, en dat de leden der Loges van gene zijde zich beginnen te vermengen met die van de Loges aan deze zijde van den berg. En als gij tot den top stijgt, komt het U voor dat gij in een spiraal ronddraait en steeds dezelfde menschen

---

[1]) Lett. vert. „Geheime Raadgever"; deze en vele andere graden zijn in Nederland onbekend. (Vert.).

mee opwaarts ziet gaan. Zoo vormt zich in de hoogere Graden een andere atmosfeer. Jaren geleden leken deze lichamen koud en, vergeleken bij den aardigen vriendschapsgeest der Loges, beantwoordden ze daar geenszins aan. Maar heden ten dage is de verhouding omgekeerd. Tengevolge van haren omvang kunnen de Loges den ouden geest niet meer tot stand brengen; de hoogere Graden wel. Neem mijn eigen Provinciale Grootloge van de Royal Arch. Een prettiger stel menschen kunt ge niet tegenkomen; en we zijn allemaal vrienden. Hoe dat komt? Wel, om te beginnen tellen we niet meer dan ongeveer veertig medeleden, een heel geschikt aantal. En dan, we ontmoeten elkaar allen evengoed nog in andere graden. Een of twee zijn er ook lid in mijn eigen plaatselijke Royal Arch-Loge, een half dozijn behooren tot mijn Tempeliers-Loge, meer dan de helft zitten in mijn Conclave der Ridders van Constantine, en feitelijk allen in dezelfde Loge van de Vereenigde Graden als ik.

Zoo gebeurt het dat wij elkander niet drie- of vier maal in een jaar ontmoeten, gelijk wanneer we alleen in een Loge der gewone Orde waren, maar bijna iedere week in den een of in den anderen graad. En wat meer zegt: alleen de werkelijk gewenschte leden brengen het zoo ver. Wij kennen onzen candidaat door-en-door voordat we hem voordragen; want wij hebben met hem gezeten in andere vergaderingen. En wanneer hij opstaat om den toast op het nieuw-opgenomen lid te beantwoorden, dan aanschouwt hij niet een schare van hem onbekende gezichten, maar een beperkten kring van oude vrienden. En hij voelt zich in staat om te beginnen met een: „Achtbare Meester, gewoonlijk gevoelt iemand zich zenuwachtig bij het beantwoorden van dezen toast, maar ik zie zoovele oude vrienden om mij heen, dat ik mij reeds volkomen thuis gevoel."

Maar alles nemende zooals het is, wanneer de menschen blijven binnenstroomen, kunnen we dan toch de oude vriendschapsgeest daar handhaven? Ik hoop en denk en geloof van wel; alleen geloof ik dat het niet zoo gemakkelijk zal gaan, en dat we daar bijzondere stappen voor zullen moeten doen.

Openhartig gezegd zou ik ervoor willen pleiten, dat de omvang van een Loge, Conclave, of Kapittel wettelijk werd beperkt. Het

volstrekte maximum moest 100 leden zijn; een goed maximum om mee te werken is 50 à 60. Zoodra de lijst de 60 is gaan overtreffen, moesten de gezaghebbende personen maatregelen nemen om een dochter-Loge te stichten. Men behield daarmee de mogelijkheid op 't vervullen van een bestuursfunctie binnen redelijk korten tijd, en tegelijk op het levendig houden van den rechten geest van kameraadschap.

Mocht een lezer de noodzakelijkheid in twijfel trekken van het gelegenheid geven tot bekleeding eener bestuursfunctie door elken flinken Vrijmetselaar, dan zou ik daarop antwoorden dat, wanneer iemand eenmaal een graad bereikt heeft, hij de plechtigheid nooit recht meegevoelt vóórdat hij er een actief aandeel in neemt. Want eenvoudig erbij te zitten en de verrichtingen gade te slaan werkt, na eenigen tijd, hetzelfde uit als een spel telkens en telkens weer over te zien spelen. Men vat den rechten geest eener plechtigheid niet, tenzij men er deel aan neemt. Daarom is een beperking van den omvang onzer Loges gewenscht, niet alleen om redenen van socialen, maar ook van geestelijken aard.

In Amerika staat het er nog acuter voor, want Loges van over de 600 leden zijn daar heel gewoon. De gelegenheid tot het houden van onderlinge aanraking of tot het verrichten van gemeenschappelijken arbeid in de Loge is evenredig des te geringer.

Ofschoon ik stellig van meening ben dat goede kameraadschap een waardig ideaal is, zijn er toch, evenals aan alle goede dingen, hier gevaren aan verbonden wanneer men de matiging niet betracht.

Het gevaar van dit ideaal is dat men het zou aanzien voor het één-en-al van de Vrijmetselarij, met miskenning van hare diepere geestelijke zending. Het type van den aardigen kameraad, prettige ontmoeting, is het meest invloedrijke en geliefde lid van deze soort in de Loge. Zulke menschen nu zijn zelden diepe denkers noch belangstellend in de diepere dingen van het leven. Voor hen zijn symboliek en mystiek intens taaie dingen; zij zijn geschikt om den bespiegelend aangelegde te ontmoedigen, en iederen Broeder af te schrikken, die in de gesprekken na tafel een meer ernstigen toon zou willen invoeren. Zij weten van de beteekenis der plechtigheden niets af en geven daar in den regel ook weinig om. In zulk een atmosfeer is het voor den jongen, maar ernstigen Vrij-

metselaar vaak moeilijk om eenige werkelijke vordering in maçonnieke kennis te maken. De Broeders moesten wel onthouden, dat zij in de Maçonnerie treden niet alleen om er broederliefde te vinden en weldadigheid te beoefenen, doch ook om het zoeken naar waarheid. En juist een geduldige bestudeering onzer ritualen zal hun menige belangrijke les leeren, in zichzelf veel meer waardevol dan zelfs de les van goede-kameraadschap, hoe waardevol deze ook zij.

Het uitoefenen van sociale functies in verband met de Vrijmetselarij maakt een zeer groot deel uit van de werkzaamheden van sommige Amerikaansche Loges; in Engeland is dat niet zoo merkbaar.

In Amerika organiseert menigmaal een Loge of een maçonnieke Orde geregelde zomer-excursies. Bepaaldelijk maken de befaamde „Shriners" uitgebreide zomer-excursies tot een van hunne demonstratieve gebeurtenissen. Sommige Loges in Engeland doen hetzelfde, zooals b.v. de Quatuor Coronati, wier excursies gewoonlijk gepaard gaan met het bezoeken van eenig bouwwerk van maçonniek-geschiedkundig belang, als daar is een groote cathedraal. Maçonnieke danspartijen en maçonnieke kerkdiensten zijn geenszins ongewoon, en van kerkdiensten komt men vanzelf tot maçonnieke lijkdiensten. Daar maakt men in Amerika meer gebruik van dan in Engeland. Er ligt toch wel iets aangenaams in te weten dat de laatste droeve plechtigheden voor een heengeganen Broeder met de hulp van zijne Loge zullen worden voltrokken. In Loges van het Continent komen maçonnieke doopplechtigheden voor, van kinderen van Vrijmetselaars. In Engeland heb ik van een dergelijke ceremonie nooit gehoord.

Deze bemoeiingen echter zijn slechts uitbreidingen van het idee van goede kameraadschap. Ze zijn volkomen gewettigd zoolang ze niet worden overdreven. Doch er moet voor gezorgd worden dat de leden zichzelf niet gaan beschouwen als de eigenlijke doeleinden der Vrijmetselarij.

Aan die bemoeiingen is nochtans één gevaar verbonden, hetwelk niet aan het ideaal van Goede Kameraadschap eigen is. Ze brengen n.l. de Vrijmetselarij in onmiddellijke aanraking met de oningewijde en banale wereld. Er moet daarom wel zeer zorgvuldig ervoor

gewaakt worden, dat de onwetenden niet een verkeerden indruk krijgen ten aanzien van wat de Maçonnerie werkelijk voorstaat, en wat hare wezenlijke doeleinden zijn. Dit gevaar dreigt speciaal in het geval der vrouwen, reden waarom men ten opzichte van „avonden met Zusters" zeer op zijn hoede moet zijn.

Is het heelemaal verstandig, terwijl men de vrouwen ervan tracht te weerhouden deel te nemen aan de verheven leering en de hooge geestelijke aspiraties onzer ceremoniën, om haar dan alleen de lichtzijde van de Maçonnerie te toonen? De vrouw is in het algemeen toch al geneigd te beweren, dat Vrijmetselarij voor de mannen niets anders is dan een excuus om samen te komen tot eten en drinken. Is het niet waarschijnlijk dat een avond met Zusters of een gezellig samenzijn ertoe zal strekken, om dat onjuiste inzicht te bevestigen?

Wij, die de hooge idealen der Maçonnerie met waren naijver bewaken, moeten dit gevaar, dat zeer wezenlijk bestaat, niet over 't hoofd zien. Niet alsof die bemoeiingen verkeerd zijn, doch alleen moet wel bedacht worden, ze niet te overdrijven. En er moeten zekere maatregelen worden genomen, ten einde te voorkomen dat zulke bezigheden het eenige „werk" van Maçons zouden uitmaken.

4. Gaan we nu over tot de Weldadigheid, ongetwijfeld de beste kant van het Sociale Ideaal. Er is reeds opgemerkt, dat deze de groote roem vormt van de Angelsaksische Vrijmetselarij. Daar is reeds zooveel goeds door anderen over geschreven, dat er hier maar weinig woorden noodig zijn.

Het is inderdaad een prachtvol ideaal; elk ernstig Vrijmetselaar moet er zijn uiterste best voor doen, om de Weldadigheid te versterken en uit te breiden. Hoeveel er jaarlijks voor maçonnieke weldadigheid bijeen wordt gegaard, is zelfs niet bij benadering te schatten. Het gezamenlijke bedrag voor de drie Instellingen (de Oudelieden, en de Internaten voor Jongens, resp. Meisjes) bedroeg de laatste jaren ongeveer £ 250.000. Daarenboven bestaan er talrijke andere bemoeiingen, zooals het Maçonniek Ziekenhuis, het Mark-Fonds voor Weldadigheid, enz., gezwegen van de honderde Loge-inzamelingen met philanthropisch oogmerk. Feitelijk kan gezegd worden, dat een Broeder nooit tevergeefs den noodkreet aanheft; de Vrijmetselaar in het algemeen is altijd tot practische hulp bereid.

Kortom, er kan met recht vastgesteld worden, dat de Angelsaksische Vrijmetselaar ten volle aan de eerste twee maçonnieke deugden: Broederliefde en Hulpbetoon, voldoet.

Doch, terwijl de doeleinden van Weldadigheid uitnemend zijn, evenals ook de methodes van hare organisatie en distributie, zijn er aan de wijze van bijeenbrengen der fondsen bijzonderheden eigen, die wel voor critiek openstaan. Ik vertrouw, dat sommige aanmerkingen, die ik nu ga maken, menig uitnemend en goedhartig Broeder niet zullen pijn doen; Broeders, die de bestaande methodes juist hebben aanvaard omdat ze bestonden; en die er niet dieper over hebben nagedacht. Maar misschien overtuigt een bescheiden overweging van wat nu volgt hen van de wenschelijkheid, dat zekere dingen veranderen.

Weldadigheid doet geen kwaad. Maar ernstige zedelijke gevaren zijn er wel bij de methodes, die aangemoedigd en aangewend worden door de verantwoordelijke personen bij onze weldadigheidsinzamelingen.

Ten eerste: we spreken van onze Weldadigheid. Doch aangezien deze zich beperkt tot Broeders-Vrijmetselaars ligt ze veel meer in den aard van een ondersteunings-club dan van werkelijke liefdadigheid. Natuurlijk worden er van tijd tot tijd schenkingen gedaan aan instellingen buiten de Orde. Doch wanneer we van „Onze Weldadigheid" spreken, dan bedoelen we de onderling-maçonnieke.

Dat is nu wel natuurlijk en geëigend bij de gegeven omstandigheden. Wij hebben een „speciale" verplichting aanvaard om een Broeder-Vrijmetselaar te helpen naast en boven iederen buitenstaander, en we zijn gehouden ons daarvan zoo goed mogelijk te kwijten. Maar als we soms een Broeder hooren uitweiden over de weldadigheid en edelmoedigheid van Vrijmetselaars, dan zouden we haast vergeten, dat onze weldadigheid er eene is van beperkte en bijzondere soort. Verre van de meest edelmoedige zielen ter wereld te zijn, schieten we inderdaad te kort tegenover de leering van den Grooten Meester, die leerde dat ieder mensch in nood onze naaste was en gerechtigd om ons hulpbetoon te ondervinden. Een cynicus zou werkelijk kunnen zeggen, dat de Vrijmetselarij een passend stelsel is, door hetwelk menschen hunne gewetens sussen door een overeenkomst aan te gaan, waarbij zij hunne weldadigheid beperken

tot een hun passenden kring en dan hetgeen daarbuiten valt als niet-bestaande beschouwen. Ik vind, dat die cynicus ongelijk zou hebben. Maar aan den anderen kant moeten we toch een beetje voorzichtig zijn met ons zelf zoo tevreden op den schouder te kloppen wegens onze weldadigheid.

Het tweede verwijt is ernstiger: n.l. dat onze handelwijzen bedenkelijk samenkoppelen met den geest der ijdelheid. Dit verwijt heeft, naar ik vrees, een element van waarheid in zich.

Wanneer iemand zijn diensten verleent als „steward" bij een jaarlijksche inzameling en hij geeft tien guinjes aan een der drie groote Weldadigheids-instellingen, dan heeft hij het recht gedurende dat jaar in de Loge een medaille te dragen. Heeft hij voor twee van de instellingen elk tien guinjes ingeteekend, dan is hij gerechtigd altijd het weldadigheids-insigne te dragen, hetwelk van goud is. En voor weer meerdere giften kan hij er steeds meer gespen bijvoegen, en ik heb Broeders gezien, die er een volslagen halssnoer van hadden. Wanneer het hoofddoel der inschrijvingen bestaat in het verwerven van zulke sieraden, dan komt de heele zaak neer op een zelfverheerlijking van de ergste soort, en staat ze in lijnrechte tegenspraak met het gezegde van den Grooten Meester: „Laat Uwe linkerhand niet weten wat Uwe rechter doet." Het is precies wat hij in de farizeeërs-handelwijze veroordeelde: geven om van de menschen geprezen te worden, en het brengt bij menigeen den geest van eigengerechtigheid, opgeblazenheid en farizeïsme, die zijne meest afkeurende veroordeelingen teweeg riepen.

Natuurlijk stamt dat stelsel uit de kwade oude tijden der achttiende eeuw. Honderden Vrijmetselaren veroordeelen het tegenwoordig, en willen de insignes niet dragen. Doch aan het misbruik is niet zoo spoedig de kop ingedrukt.

Wanneer iemand niet een zeker aantal van die insignes heeft, kijken de invloedrijke menschen in de Vrijmetselarij, als ze hem ontmoeten, hem schuins aan. Hij krijgt particulier te hooren — of erger nog, zijn vrienden krijgen te hooren: „Die-en-die schijnt de Weldadigheidsinstellingen niet te steunen." De eereteekenen worden dan met welbewust opzet door de mannen van gezag op den voorgrond gedrongen. Wanneer iemand daaraan twijfelt, laat mij dan hem mogen herinneren aan het besluit, onlangs door het Hoofd-

bestuur uitgevaardigd, dat Broeders, die gerechtigd waren het insigne te dragen van contribuant tot het nieuwe Orde-gebouw, dat insigne in de Loge *moeten* dragen.

Kortom, deze verkeerde demonstratie van onze Weldadigheid wordt bij de andere leden aangemoedigd, en feitelijk hun opgelegd. Op dezelfde manier moet iemand, die hoopt op den London-rang, laat staan den Grooten rang, een mooie som aan de instellingen hebben bijgedragen, en dat is hem meer of min rechtstreeks te kennen gegeven.

Ook is dit stelsel, noodwendig verkeerd als 't is, niet eerlijk. Er is geen evenredigheid tusschen het offer en de vergelding. Voor den een beteekent tien guinjes knijpen en uitsparen en een wezenlijke opoffering, voor den ander brengen honderd guinjes geen werkelijke moeite met zich. Natuurlijk kan men geen onderscheid maken. En het eerste voorschrift van de Vrijmetselarij, dat wereldsch bezit binnen de Loge niet meetelt, wordt geschonden.

Die staat van zaken is klaarblijkelijk niet gezond. Maar op hetzelfde oogenblik zullen degenen, die met het inzamelen der middelen belast zijn, u zeggen dat zij zonder de insignes enz. niet de helft zouden ophalen van het bedrag, dat zij noodig hebben. Ik voor mij betwijfel dat. Zij hebben nooit de andere mogelijkheid beproefd, en ik ben er zeker van, dat, wat zij aan de groote inschrijvers zouden verliezen, door de massa der kleine inschrijvingen meer dan goedgemaakt zou worden. De jongeren en minder bemiddelden zouden op krachtproef gesteld worden, en het aantal hunner ponden zou meer dan opwegen tegen het verlies van eenige giften van een honderd guinjes. Daarenboven, in weerwil van dit bestaande gebrekkige systeem zijn er tal van menschen, die werkelijk uit edelmoedigheid des harten geven; en zij zouden zeker voortgaan met hetzelfde te geven.

Het is hoog tijd, dat het Hoofdbestuur zich er rekenschap van geve, dat een der redenen, ofschoon niet de eenige, waarom het Million-Memorial-plan impopulair is, ligt in de invoering van bijzondere insignes. De storm tegen het oorspronkelijke ontwerp opgestoken was zoo forsch, dat dit moest worden gewijzigd. Het zou nog veel verstandiger zijn geweest, wanneer er verklaard was, dat er geen insignes zouden worden uitgegeven. En wat voor dit fonds geldt, houdt ook steek voor de Instellingen van Weldadigheid.

Alles welbeschouwd, waarom zouden we de instelling van het „dienst verleenen als steward" niet heelemaal afschaffen, en in de plaats daarvan een guinje of twee aan onze Loge-contributie toevoegen, welke toeslag dan automatisch naar de Instellingen van Weldadigheid zou gaan, aan deze een vast jaarlijksch inkomen verzekerende? Desnoods zou men dat gedaan kunnen krijgen zonder wezenlijke verhooging der feitelijke contributie, doch eenvoudig door een minder uitgebreid dîner en minder of goedkoope wijn te nemen. Per slot van rekening zouden we er niet slechter, en wellicht beter met dezen ruil aan toe zijn. En, hoe staat het met de inschrijvingen der leden, die niet bij het dîner blijven? Waarom zouden die door de anderen worden opgegeten? Waarom die giften niet doorgezonden naar de Instellingen van Weldadigheid? Er zijn alle mogelijke soorten van middelen, om aan de noodige fondsen te komen zonder vast te koppelen aan de onedele zijde van ons karakter.

Het is een feit, dat honderden jongere Vrijmetselaren, en vele ouderen ook, er zoo over denken. Laat ons evenwel nooit vergeten, dat weldadigheid een essentieel aanhangsel is van den echten geest der goede Kameraadschap, en eveneens een onmisbaar vereischte voor het opsporen der waarheid. Trouwens, weldoen beteekent niet alleen geld geven. De ware beteekenis van het woord is liefde, bepaaldelijk beminnelijkheid; en wanneer iemand zijn broeder niet liefheeft, dien hij ziet, hoe kan hij dan God liefhebben, dien hij niet ziet?

Ten slotte: laat ons dengenen, die beweren dat Vrijmetselarij niet anders is dan een goed ineengezette weldadigheidscombinatie, dit antwoorden: dat wanneer iemand alleen maar liefdadigheid wil uitoefenen, hij daarvoor niet tot de Vrijmetselarij behoeft toe te treden. Hij behoeft daarvoor geen plechtige ritueele inwijdingen door te maken, of goede dîners te verorberen, enkel om hem in de gelegenheid te stellen geld te geven aan armen en hulpbehoevenden.

Niettemin denke men niet, dat het sociale Ideaal verkeerd is. Integendeel is het een noodzakelijk vereischte voor hen, die hun geestelijk en zedelijk gehalte willen verbeteren. Met betrekking tot laatstgenoemd gezegde, zij in 't voorbijgaan opgemerkt dat, in weerwil van wat het rituaal zegt, de Vrijmetselarij ons in zake moraliteit

niets bijzonders of buitengewoons onderwijst, wat niet daarbuitenom ook te vernemen zou zijn. Met een enkel woord gezegd: onze zedeleer is weliswaar goed, doch ze is noch zoo verheven noch zoo alomvattend als die van Christus.

Een voorbeeld: onze liefdadigheid, anders dan de door Christus onderwezene, is tot een kleinen groep van onze evenmenschen beperkt. En verder: een Vrijmetselaar leert, dat hij geen echtbreuk mag plegen met de vrouw van een medebroeder-Vrijmetselaar, doch dat hij de vrouw van een niet-Maçon moet respecteeren, staat niet voorgeschreven.[1]) Neen, dat is geen zedeleer, die om hare buitengewone waarde verschrikkelijke eeden van geheimhouding en een uitgewerkt rituaal ter ontvouwing noodig heeft.

Maar wel is er, en dat beweer ik, in de Vrijmetselarij iets, dat we nergens elders kunnen verkrijgen. Daar *is* een „leering in allegorieën gehuld en toegelicht door symbolen'', die voor onze geestelijke omhooghefffing van de grootste behulpzaamheid is, wanneer we oogen hebben om het te zien. Daar zullen we 't later over hebben.

Nu zullen we van het sociale Ideaal afscheid nemen, erkennende dat het een mooi ideaal is. En ofschoon er, evenals aan elk edel ideaal ook hier gevaren aan verbonden zijn, deze gevaren kunnen worden gekeerd zonder in eenig opzicht het ideaal zelf afbreuk te doen. Integendeel kan aan iedere maatschappelijke bemoeiing meegedaan worden, en verbeteringen erin aangebracht, op voorwaarde dat de kleine aanklevende gebreken worden recht gezet.

Laten we daarom dit hoofdstuk besluiten met te zeggen, dat de Vrijmetselarij door drie groote Idealen wordt beheerscht: Broederliefde (Goede Kameraadschap), Hulpbetoon (Weldadigheid) en Goede Trouw (het zoeken naar Waarheid). En wanneer niet de beide anderen helpen, kan het ware woord door den derde niet uitgebracht worden.

---

[1]) Van dergelijk wonderlijk voorschrift moest Schrijver de plaats van herkomst aangeduid hebben. (Vert.)

HOOFDSTUK V.

Het ritueele Ideaal.

Ofschoon het sociale Ideaal in de Angelsaksische Vrijmetselarij het overheerschende is, en er in deze afdeeling van de Vrijmetselarij een zeer groot deel der leden is ingelijst, toch moet men zich er niet over verwonderen, dat er andere afdeelingen zijn met afzonderlijke en onderscheiden idealen voor zichzelven. De meest belangrijke van dezen zullen we aanduiden als:

(*a*) het ritueele Ideaal;
(*b*) het archaeologische Ideaal;
(*c*) het mystieke Ideaal.

Tot op zekere hoogte zijn deze drie groepen aaneengeschakeld, en zijn ze uit elkander voortgekomen, aangezien er zeer veel menschen zijn, die zich tot alle drie sterk voelen aangetrokken. Niettemin richten velen hunne volle aandacht op één dier groepen, en zij hebben hunne eigen organisaties ter bevordering van het particuliere ideaal, waaraan zij 't meeste belang hechten.

In dit hoofdstuk zullen we het ritueele Ideaal beschouwen; de overige komen in de volgende hoofdstukken aan de beurt.

Het ideaal van den ritualen-liefhebber is: de ceremoniën te volvoeren met stipte volkomenheid en met de juiste mate van dramatische actie. De ritualist heeft er, volkomen terecht, een hekel aan om onze mooie plechtigheden op hortende, aarzelende manier en zonder eenig gevoel te zien doorgestrompeld. Wanneer hij bij het visiteeren in een Loge hoort hoe de zinnen verkeerd gebruikt, het rituaal slecht opgeleverd wordt, dan doet hem dat beslist pijnlijk aan; en menig ernstig Vrijmetselaar besteedt er al zijn vrijen tijd aan om anderen te leeren hoe het werk gedaan behoort te worden.

Dit ideaal is door-en-door deugdelijk. En wie zóó, als leermeesters handelend optreden, verdienen de grootst mogelijke dankbaarheid van hunne Broeders. Een dienst van deze soort moet persoonlijk bewezen worden; het bezit van rijkdom geeft in dezen geen enkel voordeel. Anders dan bij de werken van liefdadigheid, waar het

offer dat van den rijke gevorderd wordt, gering is vergeleken bij dat van den arme, geeft de ijverige leermeester het beste wat hij geven kan, en of hij rijk is dan wel arm, wanneer hij behoorlijk werk oplevert is zijn dienst er even gewichtig om en wil zoo ook erkend zijn. Toch heb ik 't vaak gevoeld dat de Grootloge vooral deze volijverige dienaren niet naar verdienste beloont, terwijl zij overmatig degenen loont, die van hunne wereldsche goederen geven.

Er heeft, weliswaar, de laatste jaren een prijzenswaardige neiging bestaan onder de machthebbers, welke neerkomt op de erkenning van het verdienstelijke werk door zulke mannen opgeleverd, en die een poging is om ze dienovereenkomstig te beloonen. De resultaten van hun werk zijn in de hoogste mate aan de Orde ten goede gekomen, want het lijdt geen twijfel of 't peil van den arbeid is in de gemiddelde Loges enorm vooruitgegaan en dat dientengevolge onze ceremoniën aan indrukwekkendheid hebben gewonnen.

De organisaties, die uit dit ideaal voortgekomen zijn, zijn de talrijke Instructie-Loges, die men nu overal kan vinden. De meest beroemde zoowel als de oudste van dezen is de Loge „Emulation", ofschoon de Instructieloge „Stability" waarschijnlijk op even hoogen ouderdom, zij 't dan niet op zoo wijdstrekkenden invloed aanspraak kan maken.

Amerikaansche Vrijmetselaars weten er zich geen rekenschap van te geven, dat de Grootloge van Engeland nooit een omlijnd eigen Rituaal heeft aangenomen. Men kan niet zeggen dat er zoo iets als een Rituaal van de Grootloge van Engeland bestaat. De reden hiervan is dat, ofschoon de Vereenigde Grootloge na de unie van 1813 er zeker naar streefde om het eene Rituaal van waarde te verklaren en het andere te verbieden, men practisch voor de onmogelijkheid hiervan kwam te staan, en men dus wijselijk van de poging afzag.

De Verzoenings-Loge, die tijdens de onderhandelingen tusschen de wedijverende „Oude" en „Moderne" Grootloges was opgericht, had weliswaar een uit geven en nemen samengesteld Rituaal voorgedragen en zij stelde, toen haar werk was beëindigd, een Instructieloge in tot het onderrichten van dat Rituaal. Ongelukkigerwijze verrees er feitelijk onmiddellijk een verschil van meening ten aanzien van hetgeen in de Verzoeningsloge overeengekomen was; en zoo

ontstonden er in plaats van de ééne Instructieloge nu twee: „Emulation" en „Stability", die elk van beiden verklaarden, en nog verklaren, dat zij bezitten den juisten vorm van het Rituaal, zooals dit in de Verzoeningsloge was overeengekomen.

Vele Loges, inzonderheid in Londen, namen het eene of het andere Rituaal aan, waartusschen inderdaad weinig verschil bestaat. Doch in de provincie weigerde het meerendeel der Loges zich te schikken. Zij vonden dat verschillende onderdeelen van belang in beide herziene Ritualen waren weggelaten — welke onderdeelen zij, en misschien terecht, als van 't *meeste* belang beschouwden —, en zij weigerden van hare oude Ritualen afstand te doen.

Het waren echter niet altijd gevallen van belangrijk verschil, die in de Ritualen afwijkingen veroorzaakten. Het werd in die dagen nog altijd verkeerd gevonden een Rituaal te laten drukken; de leermeester verliet zich dus geheel op zijn geheugen. Dat is in sommige gedeelten van Engeland, bepaaldelijk in Yorkshire, heden ten dage nog het geval. Velen van die voormalige leermeesters hadden een wonderbaarlijk geheugen. Doch menschen zijn altoos feilbaar; en wanneer een leermeester uit Londen overkwam om in een provincie-loge onderricht te geven, nam hij vaak geleidelijk en zonder het zelf te merken, sommige van de in die buurt gebruikelijke afwijkingen over.

Een hoogst vermakelijk verhaal wordt, als voorbeeld van den invloed der plaatselijke omgeving, verteld; en, waar of niet, het is te goed om weggelaten te worden.

Het verhaal dan zegt, dat de Loge „Emulation" in 't begin van een zeker jaar een twaalftal leermeesters uitzond om, ieder in een verschillende plaats, de Loges eener provincie het Rituaal naar zijn juisten, herzienen vorm te onderwijzen. Op het eind van het jaar keerden zij naar Londen terug om aan hunne Loge verslag te doen van het resultaat hunner werkzaamheden. De een of andere schalk stelde toen voor, dat ieder leeraar een aanschouwelijke voorstelling zou geven, hoe het Rituaal van „Emulation" ten uitvoer moest worden gebracht. Aldus geschiedde. *En elk leeraar gaf een andere lezing.*

Toch heeft „Emulation" een enormen invloed gehad. Niet alleen werken vele Loges precies volgens haar; maar een veel grooter

aantal werken volgens een Rituaal, dat klaarblijkelijk is gebaseerd op dat van „Emulation", al zijn er kleine wijzigingen bij. Eén duidelijk voorbeeld. In de Loge „Emulation" openen de Officieren niet, tenzij de candidaat door een voorafgaand onderzoek blijkt deugdelijk voorbereid te zijn. Een zeer groot aantal Loges evenwel gaat daar niet in mee, en staat erop dat de Loge in elk geval geopend worde. Doch, in weerwil hiervan maken zij feitelijk van het geheele Emulation-Rituaal een woordelijk gebruik.

Een ander belangrijk verschil, dat ongetwijfeld van ouden datum is, van vóór de unie der beide Grootloges, is de reis op zoek naar den Meester in den derden graad. Zulk een reis komt in de Emulation- noch in de Stability-werkwijze voor. Maar door alle provinciën heen, en in Schotland, in Ierland, in de meeste Dominions, en natuurlijk in de Vereenigde Staten, maakt deze „reis op zoek" een hoogst belangrijk en hoogst symbolisch deel van de plechtigheid uit.

De invloed van „Emulation" is desniettemin ten goede geweest. Daardoor is een hoog gehalte van nuttige uitwerking tot stand gekomen; en de Loges die den geheel overeenkomstigen vorm niet hebben willen overnemen, zijn er toch toe gekomen om haar voorbeeld na te bootsen, en zij hebben Instructie-loges op eigen manier. Terwijl ik niet gaarne alle Loges precies hetzelfde Rituaal zou willen zien toepassen — want het is bij 't visiteeren veel interessanter, onderscheid aan te treffen —, toch gevoelt ieder dat welk Rituaal er ook toegepast wordt, dit goed moet gebeuren. Alleen wanneer volgelingen van „Emulation", bij hun bezoeken van eene Loge met andere werkwijze, zich opmaken en aan die leden vertellen, dat zij *ongelijk* hebben, wordt er kwaad gesticht. Vele van die werkwijzen zijn ouder dan „Emulation" en meer symbolisch; het zou een groot verlies beteekenen, wanneer ze werden afgeschaft. Welbeschouwd was „Emulation" in haar ontstaan een compromis, niet ouder dan 1813; en vele van die „afwijkingen" zijn jaren en jaren ouder dan „Emulation."

Onlangs heeft „Emulation" een aantal leermeesters op inspectie gezonden naar de onder de Grootloge van Engeland ressorteerende overzeesche Loges. De leidende geest was daarbij de Zeer Achtb.

Br.·. Rankin, een door ons allen ten hoogste geacht broeder, een, die niet alleen een hoogen rang in het Hoofdbestuur der Grootloge, doch ook een warme plaats in het hart van de meeste Broederen heeft verworven. Een lang leven moge hem beschoren wezen, en moge hij voorspoedig de belangen voorstaan van misschien de oudste Instructie-loge ter wereld.

Uit hetgeen hierboven is geschreven, zullen onze lezers bemerkt hebben, dat een Instructie-loge alleen onderricht geeft in het Rituaal en gewoonlijk geen poging doet om ook de beteekenis der ceremoniën uiteen te zetten. Toch mag er ook op gewezen worden, dat Emulation voortdurend aan de verklarende lezingen werkt. Deze zijn bedoeld als verklaringen van de uiterlijke beteekenis der plechtigheden, en het is zeer jammer, dat zij tegenwoordig zoo weinig in een Tempelloge worden gegeven.

In 't kort gezegd: oorspronkelijk ging het om de inwijding van den candidaat. Dan volgde het teekenbord, hetwelk een soort van samenvatting der Lezingen is, die zelven weer uitgewerkte uiteenzettingen zijn van de beteekenis der plechtigheid. Alleen wanneer de candidaat deze Lezingen aangehoord had, werd hij waardig geacht tot den volgenden graad te worden bevorderd. Alvorens zijn tweeden of derden graad te ontvangen moest hij een mondeling onderzoek ondergaan, waarvan de tegenwoordige „overgangsvragen" louter een schets zijn. Hij moest voorbereid worden om in staat te zijn anderen te beantwoorden, wanneer hij daartoe geroepen werd; en het teekenbord was een geschikte geheugenoefening om hem te helpen de hoofdpunten uit de Lezingen beknopt samen te vatten. Zoo was het oude systeem een zorgvuldig en wetenschappelijk uitgewerkt geheel, en ofschoon de uiteenzettingen de meer voor de hand liggende en uiterlijke verklaring gaven, vormden ze toch een uitnemenden grondslag voor verdere studie. Het betreurenswaardige ervan is, dat zij tegenwoordig zoo zelden gegeven worden en dat de candidaat met haastigen spoed van den eenen graad in den anderen wordt overgebracht, voordat hij ook maar in grove trekken een inzicht in hun beteekenis heeft verkregen.

Intusschen, „Emulation" geeft den ondernemenden Vrijmetselaar een gelegenheid om de Lezingen te bestudeeren, en hij kan ze

natuurlijk in boekvorm ook koopen. Ze vormen een boek zoo groot als het Rituaal der drie graden.

A propos van Rituaal-boeken, de opmerking mag gemaakt worden dat nagenoeg alle gedrukte Ritualen òf precies gelijk aan „Emulation" zijn, of op haar gebaseerd. En niemand kan ontkennen dat, ofschoon het drukken van 't Rituaal door de Orde duidelijk verboden was, de uitkomst deze „nieuwigheid" meer dan gerechtvaardigd heeft.

De kennelijke verbetering, die de ceremoniën hebben ondergaan, is ruimschoots toe te schrijven aan de aldus aan iederen ijverigen Vrijmetselaar verschafte gelegenheid om zijn deel te leeren verstaan in den particulieren gang van zaken van zijn eigen huis.

Wij bevinden dus, dat het ritueele Ideaal voor de Orde van groot voordeel is geweest. Kan men in zulk een begeerlijk doel ook eenig gevaar zien?

Ja, dat kan men. Geen ideaal, hoe begeerlijk ook, of het heeft zijn eigenaardige gevaren. En het ritueele Ideaal maakt daar geen uitzondering op.

Ten eerste is de strenge ritualist in staat een overdreven vormendienaar te worden. Hij heeft bezwaar tegen ook maar de geringste wijziging in de gebruikte woorden, en aarzelt niet dit te zeggen. Nu levert dit de kans op een „woordelijk-volmaakt" Vrijmetselaar, die de geheele plechtigheid doorloopt zonder één moment van „gevoel." De man, — dat voelt ge — legt er zich met alle macht op toe om „woordelijk-volmaakt" te zijn; en zoo kan hij aan de gevoelsuitdrukking niets ten koste leggen. Een goed leermeester zou de eerste zijn om te zeggen, dat, als toevoegsel tot de woordelijke perfectie, de rechte toon en uitdrukking onmisbare bestanddeelen zijn. Doch door zijn oefeningsmethode, op den leerling toegepast, heeft hij bij dezen vaak het uitdrukkingsvermogen om hals gebracht.

„Woordelijke volmaaktheid" is geen ideaal in zichzelf. Iemand, te hooren stamelen en mompelen, omdat hij zijn rol niet kent, is afschuwelijk, dat geven wij toe. Maar het Rituaal zou veel mooier, met wezenlijk gevoel en met dramatische kracht, weergegeven kunnen worden, wanneer de Achtb. Meester en de andere voor-aanstaande officianten vrij waren in 't vervangen van het eene synonyme door het andere, zoolang zij de beteekenis van den zin

daar niet mee wijzigen. En ook kan de Emulation-werkwijze niet vrijgepleit worden van een of twee kreupele en zelfs ongrammaticale volzinnen, die gereedelijk kunnen worden gewijzigd om vloeiender te loopen.

Dit is dan het eerste gevaar van den over-ijverigen ritualist: dat hij uit zorgvuldigheid van woordelijke perfectie den geest teniet doet.

Het tweede gevaar is dat hij in zijn overmatigen ijver naar volmaaktheid de gevoelens van een Broeder aanstoot geeft, die niet alleen zijn best doet, maar die het zelfs vrij goed doet. Wanneer iemand zijn hart en ziel in de plechtigheid heeft gelegd, en hij heeft op de candidaten zichtbaar indruk gemaakt, dan is het tamelijk ontmoedigend van den leermeester te moeten hooren: „ik telde vanavond zestien fouten in uw arbeid." Dat is niet alleen ontmoedigend, maar het levert voor de broederlijke liefde ernstig gevaar op.

Het derde gevaar is dit, dat de ritualist ertoe komt, het Rituaal te beschouwen als 't één-en-al van de Vrijmetselarij. Kort gezegd: hij verzorgt het Rituaal om 't Rituaal alleen, en niet om wat het onderwijst. Men mag niet vergeten, dat het op den geest en op de beteekenis achter de woorden, niet op de woorden zelf aankomt. De Farizeërs waren bekwame ritualisten en buitengewoon precies in het ten uitvoer brengen van elk onderdeel der voorgeschreven ceremoniën. Maar we weten dat zij ondertusschen achter hunnen godsdienst den geest doodden. Zoo moeten wij eveneens voor dit gevaar op onze hoede zijn.

Laat ons intusschen met blijdschap erkennen, dat deze gevaren in de meeste gevallen weinig voorkomen, en onderwijl het ritueele Ideaal danken voor al het goede, dat het ons aandeed.

Het ligt voor de hand, dat men van ceremoniën niet zal gaan houden, tenzij deze goed zijn uitgevoerd; en wanneer men niet van ze houdt, zal men zich niet moeilijk maken om hunne beteekenis te onderzoeken en te omvatten. Ik heb welbeschouwd zeer velen ontmoet, die niet alleen ritualisten waren, doch tevens diepe denkers en ondernemende bestudeerders van de innerlijke beteekenis dier

ceremoniën, die zij op bekwame wijze ten uitvoer brachten. Meer nog, naarmate zij de innerlijke beteekenis van verschillende deelen der plechtigheid beter verstonden, veranderde onmerkbaar hunne manier van uitvoering, zóó, dat zij langs uiterst fijne wegen de bekwaamheid *kregen* om hun' toehoorders meer bij te brengen van hetgeen de plechtigheid ook eigenlijk beteekent.

HOOFDSTUK VI.

Het Oudheidkundige Ideaal.

Wat vele ontwikkelde menschen tot de Vrijmetselarij aantrekt is het feit, dat ze een oude instelling is. Die hoofdaantrekkelijkheid verwachten zij te vinden in de Loges van geschiedkundig Onderzoek; aan hunne werkzaamheid is dan ook veel te danken van hetgeen over onze geschiedenis is ontdekt geworden. Het werk van den oudheidkundige en van den geschiedvorscher wordt in de Vrijmetselarij bijzonder bemoeilijkt door den aard onzer gelofte. Tot zeker in den loop der XIXe eeuw gaven de Broeders de meest letterlijke uitlegging aan de belofte om geen stuk hoegenaamd van onze ritualen op schrift te stellen. Daarvandaan de zeer groote moeilijkheid om te weten te komen welken vorm de gebruikelijke plechtigheden een eeuw geleden hadden, of wanneer een bepaalde graad opkwam.

We weten bijv. dat een graad genaamd de Koninklijke Boog *(Royal Arch)* omstreeks 1741 tot stand kwam; doch die wetenschap is alleen te danken aan een toevallige vermelding in een oud notulenboek. Op dien grond beweren nu verscheiden geleerden, dat de graad in dat jaar werd „uitgevonden". Het meest waarschijnlijk is, dat de graad reeds jaren elders, indien al niet in die Loge, werd beoefend; doch dat daar geen melding van gemaakt werd, of dat vroegere notulenboeken die er melding van maakten, reeds lang geleden tenietgegaan zijn. Maar een nog moeilijker vraagstuk doet zich aan den onderzoeker voor. Hoe kan hij weten of de graad, bekend onder den naam van de Royal Arch in eenig opzicht

gelijk was aan dien, welken we heden ten dage beoefenen? Zorgvuldige en moeitevolle onderzoekingen leiden er iemand toe te gelooven dat, voorzoover den Engelschen Royal Arch aangaat, grondige veranderingen hebben plaats gevonden. Zoo schijnt het aan weinig twijfel onderhevig of in vroegere tijden werden de drie hoofdpersonen betiteld als Profeet, Priester, en Koning. Wat echter veel erger is: het „historisch gedeelte" van de legende wordt in Ierland geheel verschillend van Engeland beschreven.

Of neem weer den Mark-graad. Het tegenwoordige ritual verkondigt, dat de gebeurtenissen die het centrale thema uitmaken, bij den bouw van den Eersten Tempel plaats vonden. Doch ritualen in handschrift van omstreeks 1840, die in Yorkshire bewaard zijn gebleven, toonen aan dat in genoemd district de legende betrekking had op den Tweeden Tempel.

Welnu, wanneer geschiedvorschers bij geluk in staat zijn geweest zulke ingrijpende afwijkingen te ontdekken in de ritualen van twee graden, welke zekerheid kunnen zij hebben, dat de een of andere, in oude notulenboeken vermelde graad dezelfde in werkelijkheid is als de tegenwoordige graad van denzelfden naam?

Toch zijn dit de soort vragen die de meerderheid der Vrijmetselaren belang inboezemen. Aldus bevindt de oudheidkundig-aangelegde Vrijmetselaar, dat hij zeer in het nadeel verkeert, vergeleken bij gewone oudheidkundigen, die voor hunne studie beschikken over echte gebouwen en over oude documenten, waarvan het oogmerk niet als bij ons is het verbergen, maar juist het blootleggen van het onderwerp waarvan zij gewagen. Dientengevolge heeft hij een neiging om in vrij onvruchtbare discussies te vervallen en in droge beschrijvingen b.v. van de menschen, die een bijzondere Loge in de XVIIIe eeuw bezochten, en om te trachten hunne stamboomen te beschrijven of de herbergen op te sommen, waar zij hunne samenkomsten hielden. Deze onderwerpen vervelen den gemiddelden Vrijmetselaar; en dit is weer oorzaak dat de Loges van wetenschappelijk Onderzoek niet in die mate werden gesteund als waar zij recht op hadden.

Want welbezien hebben de Oudheidkundige en Geschiedkundige Idealen zeer te waardeeren uitkomsten opgeleverd. Zij, die door deze idealen werden aangespoord, hebben opruiming gehouden onder

den rommel, de sprookjes, de onzinnige beweringen zooals dit alles op zekeren tijd in ernst werd uitgegeven voor echte geschiedenis van onze Orde. Al gevoelen sommigen onzer tegenwoordig, dat velen van die critische school te haastig zijn geweest met het verwerpen van zekere oude overleveringen; al bedenken we, dat er andersoortige bewijsstukken voor de oudheid onzer Orde bestaan dan alleen notulenboeken of geschreven documenten; toch moeten we er ons rekenschap van geven dat, vóór het werkzaam optreden van deze menschen, er in de Vrijmetselarij hoegenaamd geen critisch onderzoek bestond. We moeten, eindelijk, ook in gedachte houden dat, toen zij poogden den echten vorm der oude ritualen weder te ontdekken, iets waar de meesten onzer het meest belang in stellen, zij tegenover het verschrikkelijk lastige dilemma stonden, dat er geen gezaghebbende of gewettigde ritualen bestonden, terwijl de zoogenaamde „onthullingen" al door haar oorsprong zelve, verdacht waren. Welk vertrouwen kon men bouwen op een boek, dat erkend werd het werk te zijn van een spion of een verrader? Al deze vroegere „onthullingen" gingen uit van de poging om aan te toonen, dat Vrijmetselarij òf een misdadige vereeniging of minstens een gezelschap van grappenmakers was. Laten we de Archaeologische en Historische Scholen van Onderzoek recht doen wedervaren. Zij hebben onschatbaar werk gedaan. Zij hebben allerlei soort van moeilijke punten opgehelderd, en wij kennen nu de geschiedenis van de XVIIIe-eeuwsche Vrijmetselarij haast even goed als onze staatkundige geschiedenis. Wij kunnen van feitelijk elke Grootloge der speculatieve Vrijmetselarij op de wereld den oorsprong schetsen en de uitwerking van de aanraking der Vrijmetselarij op de buitenwereld nagaan. Dat zijn geen geringe verrichtingen en het werk is ook nog niet ten einde. Groote Loges van Wetenschappelijk Onderzoek, als die der Quatuor Coronati, ontdekken nog steeds nieuwe feiten; maar veel belangrijker is hun invloed op de beste categorie van Vrijmetselaars. Zij hebben hoog aanzien en volledige erkenning voor het belang van maçonniek Onderzoek weten te verwerven; en een Angelsaksisch Vrijmetselaar van den tegenwoordigen tijd, die niet tenminste iets afweet van de geschiedenis der Orde wordt niet langer als werkelijk degelijk maçon aangezien.

Onder leiding van haren bekwamen secretaris, den achtbaren

Broeder W. J. Songhurst, heeft de Quatuor Coronati Loge bekendheid en achting verworven over de geheele wereld. Hare bibliotheek is tegenwoordig een van de mooiste maçonnieke boekverzamelingen, die men ergens vinden kan, en zij heeft een verstandelijk hoogstaande belangstelling gekweekt voor kunstschatten van maçonnieken aard, voortbrengselen der XVIIIe en XIXe eeuw; hetgeen in alle opzichten de Orde ten goede is gekomen. Wanneer deze Loge haren invloed bij de maçonnieke leveranciers in het algemeen zou willen aanwenden, om hunne voortbrengselen te willen brengen op het peil van wat onze XVIIIe-eeuwsche voorgangers leverden, in plaats van de afschuwelijkheden die over 't algemeen onze Tempels vullen, dan zou men een reden te meer hebben tot dankbaarheid voor hare bemoeiingen.

Degenen die niet tot oudheidkunde aangelegd zijn, moesten onthouden dat er werkelijk veel menschen zijn, die van oude dingen houden juist omdat ze oud zijn: — oude kasteelen, oude kerken, oud huisraad, altemaal aantrekkelijkheden — niet alleen omdat ze gewoonlijk kunstwaarde hebben, doch omdat ze iets weerspiegelen van de romantiek en de geschiedenis van het verleden. Zulke menschen hebben genoeg verbeeldingskracht om zich het leven van het verleden te kunnen voorstellen, en het interesseert hen. Het spreekt vanzelf dat een levende organisatie als de Vrijmetselarij, die naar men openlijk erkent hare wortels uitstrekt tot in een ver verleden en die er aanspraak op maakt ceremoniën te beoefenen, die tenminste twee eeuwen oud zijn en misschien nog ouder, hun geestdrift opwekt.

Meer nog, zulke menschen vormen een zeer noodige rem tegen degenen, die altijd weer verlangend zijn onze oude ceremoniën te herzien of te wijzigen, of nieuwigheden in te voeren. Vaak zijn die nieuwigheden toe te schrijven aan het feit, dat hare aanbrengers sommige rituaal-deelen eigenlijk niet verstaan. Dat kan het gevolg zijn van hunne eigen onkunde in symboliek en oude wijsheid; doch het kan ook voorkomen uit het feit, dat in den loop der jaren zulk een rituaal-gedeelte „verbasterd" is geraakt. Woorden zijn gewijzigd, of een zin is weggelaten, en zoo is het heele gedeelte duister geworden.

In gevallen als laatstbedoelde kunnen zij, die het oudheidkundige ideaal aanhangen, in staat zijn om aangaande het betrokken rituaalgedeelte de klaarblijkelijk meest juiste lezing aan de hand te doen.

Vaak is de betwiste zinsnede in een provinciaal ritueel gebruik slechts weinig afwijkend geredigeerd, en levert zij de ontbrekende sleutel op. Dit is nadrukkelijk het geval met talrijke duistere rituaalgedeelten in de werkwijze van het Emulation-systeem. Doch in de vroeger bedoelde gevallen is zelfs de oudheidkundig-gezinde Vrijmetselaar vaak even onwetend omtrent de geheime overlevering als zijn meer-op-de-hoogte zijnd Broeder. Alleen zijn instinct doet hem in den regel en van nature, in verzet komen tegen elke wijziging. En vaak heeft hij het daarin bij het rechte eind, en enkel door zijne liefde voor het antieke doet hij een eigenaardig oudersch overblijfsel bewaard blijven, hetwelk naderhand een ander Broeder in staat stelt een waardevolle innerlijke beteekenis erin te onderkennen.

Een voorbeeld uit de werkelijkheid ontleend zal dit punt toelichten. Ik woonde eenigen tijd geleden een Instructie-loge bij. Bij het gedeelte luidend: „Nu gij U vertrouwd hebt gemaakt met zedelijke trouw en gerechtigheid, hebt gij thans *verlof* om Uwe onderzoekingen uit te strekken tot de verborgen mysteriën van natuur en wetenschap", onderrichtte de inleider mij met de leering, dat het woord *verlof* moest vervangen worden door „*te voldoen aau eene verwachting*". Maar daar had hij ongelijk in.

Het woord „*verlof*" staat daar als een oud landmerk, weliswaar door de meesten misschien onbegrepen, doch volkomen duidelijk voor hem die met het Hindoesche z. g. Yoga-systeem van geestelijke oefening bekend is. De Hindoesche leeraren gelooven, dat zij in staat zijn hunne leerlingen te onderwijzen in de verborgen mysteriën van geheime wetenschap, en dat de volhardende en geduldige beoefenaar mettertijd geheime vermogens van uiterst groote kracht verwerft. Zij voeren aan dat, tenzij hij jarenlang ondubbelzinnig blijk heeft gegeven van het volgen van een hoog-zedelijke wet, het voor hem en zelfs voor de buitenwereld gevaarlijk zou zijn, wanneer hem werd toegestaan sommige van die occultistische geheimen te ontdekken. Zelfs wanneer mijne lezers geen geloof hebben in wat men gemeenlijk noemt „het occulte", toch ben ik er zeker van, dat zij erkennen dat de verkrijging van kennis in menig geheim der natuurwetenschap voor het menschdom van twijfelachtig nut is geweest, en wel omdat sommigen, die deze kennis verkregen, in hunne gedragingen niet werden bestuurd door

de hoogste zedewet. Om het ronduit te zeggen: de gruwelen van den laatsten oorlog, bijv. gifgas etc., waren te wijten aan het gebruik van kennis, die met geenerlei zedelijke gebondenheid rekening hield. En wanneer de menschheid voortgaat met steeds meerdere gevaarlijke geheimen te ontdekken en zij weigert zich aan de zedewet te laten binden, dan zal het niet lang duren of een handvol menschen zal onze geheele beschaving te gronde richten. Als we b.v. een nieuwen oorlog krijgen, en we benutten tot het uiterste onze zoo toegenomen kennis van luchtvaart gepaard aan zwaarder en doodelijker granaten en gifgas, dan lijkt het wel zeker dat de groote steden der wereld zullen worden verwoest en daarmede de middelpunten van beschaving en vooruitgang.

Het zal dan blijken, dat de Hindoesche Meesters in de Wijsheid wijs zijn onder hun tijdgenooten, wanneer zij hunne leerlingen geen verlof geven om hun onderzoek uit te strekken tot de verborgen geheimen van Natuur en Wetenschap, zoolang zij er niet bevredigend zeker van zijn, dat de ingewijden nooit misbruik zullen maken van hunne kennis. Zoo moet een Hindoesche beoefenaar van het occultisme een overtuigend bewijs geven van een deugdelijk moreel karakter gedurende veertig jaren, alvorens hem toegestaan wordt deze diepere mysteriën te bestudeeren.

En ik houd staande, dat het woord „verlof" in ons rituaal dezelfde leering met zich brengt, en dat het een erfstuk is uit een voortijd, toen zulke geheimen in de oude mysteriën werden onderwezen.

Nu zou een Vrijmetselaar met oudheidkundigen zin, zelfs wanneer hij niet wist waarom dat woord „verlof" op die bepaalde plaats werd gebruikt, zich toch instinctmatig tegen een wijziging ervan verzetten, uit voorkeur voor het oude, omdat het oud is. Zoo toont op velerlei wijze het archaeologische ideaal er te mogen zijn. Wanneer sommigen onzer van meening zijn dat, bij maçonniek-wetenschappelijk onderzoek, naast de archaeologische methode er ook andere noodig zijn, dan sluit dit niet in dat wij aan de oudheidkundige werkwijze hare plaats zouden ontzeggen. Zij die onder ons behooren tot wat ik de Anthropologische School noem, houden het ervoor dat, wijl de Vrijmetselarij een genootschap is met gebruiken, die aanspraak maken op een oude herkomst, met

gebruik van symbolen en met inprenting van een mystieke leering, dientengevolge de meest doelmatige lijn van onderzoek de bij den Anthropoloog gebruikelijke is. Kort en goed: we zouden de wetten van het Folklore-onderzoek moeten aanwenden. Wanneer wij een zekere gewoonte, een zekere plechtigheid, of een zeker teeken aantreffen, dat bij ons in gebruik is, doch evenzeer voorkomt bij een volkstam, die zijn jongelieden inwijdt, dan zouden wij het recht hebben om daar vergelijkingen tusschen te maken en er dezelfde conclusies uit te trekken als een Anthropoloog, die een oud Engelsch Kerstgebruik vergelijkt met eenzelfde gewoonte bij een West-Afrikaanschen volkstam.

Ik houd het ervoor dat, aangezien de Vrijmetselarij hare ritualen en gebruiken langs den weg van mondelinge overlevering heeft doorgegeven, en er aanspraak op maakt vanwege hare tradities een bijzondere werkwijze te volgen, dit zeggen wil, dat de Vrijmetselarij van uit het oogpunt van den Anthropoloog of van den beoefenaar der vergelijkende Godsdienstwetenschap moet worden beschouwd, eerder dan strikt bepaald van uit het oogpunt van den Geschiedkundige.

Dit wel echter niet zeggen, dat het werk van den geschiedvorscher of van den oudheidkundige nutteloos zou zijn. Verre daarvan zijn beide werklijnen van essentieel belang. Doch aangezien totnogtoe geen toereikende stappen zijn gedaan om deze lijn van onderzoek te regelen, hebben wij de *Masonic Study Society* (Genootschap voor maçonnieke studie) in het leven geroepen, waarvan ik secretaris ben, met het doel om deze lijn van opsporing te volgen. Dit Genootschap staat in geenerlei tegenstelling tot de oudere Loges van Wetenschappelijk onderzoek. Zijn oogmerk is eerder een leemte aan te vullen en zich te wijden aan een onderzoek langs anthropologische lijnen, en trachten te ontdekken wat onze ceremoniën in werkelijkheid beteekenen.

Zoo zal het blijken, dat het oudheidkundige ideaal uitstekend is, doch dat het natuurlijk zijn gevaren heeft gelijk elk ander ideaal. Het meest komt dit gevaar uit, dat de aandacht samengetrokken wordt op de kleine en onbelangrijke bijzonderheden van de historische ontwikkeling der Orde in de XVIIIe eeuw, terwijl men de eeuwenoude historie voorbijziet, welke daarachter ligt.

Ook bestaat de neiging tot het onopgemerkt voorbijgaan van de beteekenis der ceremoniën; en voor onderzoekers-genootschappen om hunne aandacht te beperken tot oer-droge discussies over beuzelachtigheden in een of ander oud notulenboek ontdekt. Die discussies vervelen den gemiddelden Vrijmetselaar, en zijne belangstelling voor onderzoek houdt heelemaal op. Dat is hoogst ongelukkig.

Een ander gevaar, op het gebied van wetenschappelijk onderzoek, is dat iemand neiging heeft om op sommige punten, soms op een punt van heel weinig belang, sterk uitgesproken gevoelens te ontwikkelen, en onverdraagzaam te worden tegen hen, die 't wagen met hem van meening te verschillen. Dit leidt tot scherp en onbroederlijk critiseeren van een tegenstander. Wij zijn allen geneigd in die fout te vervallen, tenzij we er steeds voor op onze hoede zijn. Het is niet gemakkelijk vrede te hebben met verschil van meening, onder 't behoud der volmaakte liefde en echt broederlijke gevoelens.

Het doet ten allen tijde uw gal overloopen, als ge een onwetenden vent onnoozele opmerkingen hoort maken. En wanneer hij in den loop van zijne opmerkingen iets verkeerd begrijpt of zelfs met bewustheid verdraait wat wijzelf in louter beeldspraak zeiden of overdrachtelijk bedoelden, dan is de verzoeking heel groot om van hem te zeggen: „de man is gek".

Somtijds, we moeten het toegeven, zijn er ook die beter konden weten, maar die er zich niet boven kunnen verheffen om in een debat de overwinning te behalen door middel van een woordenspel; en dit wekt van nature afkeer bij een man van eerlijk en uitgesproken karakter.

Toch moeten wij steeds het groote ideaal van broederliefde voor oogen houden, en tot het uiterste toe ons inspannen om de harmonische sfeer der samenkomst niet te schenden. Natuurlijk kunnen we niet toestaan dat een meening, die wij onjuist achten, onweersproken voorbijgaat; doch we moeten ons erop toeleggen om onze inzichten op de minst mogelijk uitdagende wijze in te brengen. Het loont zichzelf ten slotte, want bestuur en leden zien niets zoo ongaarne als een Broeder, die een ander meedoogenloos „afmaakt".

Kortom, het oudheidkundig ideaal leidt allicht tot een zekere mate van onverdraagzaamheid, een doodelijken vijand tegen welken wij steeds op onze hoede moeten zijn. Wanneer maçonniek-wetenschappelijk onderzoek alleen ten koste van broederlijke liefde kan

worden gekweekt, dan is het beter erbuiten te blijven. Deze verschrikkelijke tweeledigheid van keus is echter bij samenwerking van allen werkelijk niet noodig.

Er is ten slotte een derde sterk uitkomend gevaar. Wanneer iemand van oude dingen houdt juist omdat ze oud zijn, loopt hij ernstig gevaar blind te zijn voor de punten, die hervorming behoeven. De wereld staat niet stil, en een levend organisme als de Vrijmetselarij moet tot op zekere hoogte erop voorbereid zijn zich aan te passen aan de veranderende omstandigheden rondom haar. Wat in de XVIIIe eeuw een gezonde regel mag geweest zijn, kan hopeloos uit den tijd en een wezenlijke hinderpaal zijn voor het groote werk onzer Orde in de XXe eeuw. Verandering alleen ter wille van verandering is verkeerd. Maar stilstand is nog fataler. En op dat punt juist kan het oudheidkundige ideaal een doodelijk sta-in-den-weg worden voor den vooruitgang.

Een uitspraak als deze: dat een voorgestelde verandering niet in behandeling kan komen omdat een denkbeeld van dien aard geen precedent heeft in de XVIIIe eeuw, is de ergste vorm van pure obstructie. Al is het feit waar, dan is het nog geen geldig argument. Maar vaak is het niet waar. Wat een algemeene gewoonte is, is door den oudheidkundige te baat genomen om er de stelling van een absoluten regel aan te geven.

Daar ik wijd en zijd gereisd heb en in verschillende deelen der wereld Loges heb bezocht, ben ik meer en meer getroffen geworden door het feit, dat dingen die in de eene Loge als niet-in-den vorm, of zelfs als verboden worden beschouwd, in een andere als correct gelden. Het wordt bijv. in de Londensche Loges over 't algemeen als iets onvergefelijks beschouwd, wanneer een voorzittend Meester als visiteur in een andere Loge daarbij zijn ambtscollier draagt. Toch zou het in menige provinciale Loge als een teeken van oneerbiedigheid gelden, wanneer een bezoekend voorzittend Meester zijn collier niet droeg.

Het betoog der Londensche Loges luidt, dat er slechts één regeerend Meester in de Loge kan zijn. Natuurlijk. Maar het betoog valt buiten de lijn; want de werkelijke regeerende Meester zit op den stoel in het Oosten, en niemand kan in 't minst erover in twijfel verkeeren, wie de Meester der Loge is. Aan den anderen

kant betoogen de provinciale Loges, dat wanneer een regeerend Meester visiteert, hij zijne eigen Loge vertegenwoordigt; dat dit het heele verschil uitmaakt, en dat hij, door zijn collier te dragen, nadruk geeft aan het feit, dat hij broederlijke groeten brengt niet alleen voor zichzelf, maar voor zijne geheele Loge. Dat is een hoog eerbetoon jegens den Meester der Loge, die hij met zijne tegenwoordigheid vereert; want anders zou het eruit zien alsof zijne Loge geen broederlijke groeten overzond.

Wanneer dus een Broeder het opneemt en zegt: „Het is niet in orde van een voorzittend Meester, zijn collier te dragen in een andere Loge", dan is het onjuist gezien. Het incidenteel berispen van een bezoekend Broeder voor een onderstelde inbreuk op de étiquette is een hoogelijk af te keuren ding; het geeft iets van een indruk alsof de Loge niet bezield wordt door den waren geest van gastvrijheid en broederlijke genegenheid. Het is beter gedwaald naar den kant van toegevendheid op deze kleinigheden, dan door overmatige stiptheid den avond voor den bezoeker te bederven.

Het gevaar in dingen als deze, van te precies zijn, is misschien niet heel groot. Doch in sommige kwesties die op het oogenblik de Orde levendig bezig houden, is klaarblijkelijk het argument „men heeft dat vroeger nooit gedaan" een kwaad en hoogst gevaarlijk ding. De voorstanders van een verandering hebben daarvoor ongetwijfeld goede redenen; en die vierkant-reactionaire houding daartegenover is de schuldige oorzaak die hen dwingt tot openlijken opstand, en die den vrede in de Orde in gevaar brengt.

Dit argument werd b.v. aangewend tegen het voorstel om ééne vergadering per jaar van de Grootloge te houden in een provinciestad. Gelukkig was het niet in staat het voorstel te doen kelderen. Maar zou dit gelukt zijn, dan ware het een hoogst ongelukkige gebeurtenis geweest.

Er zijn vaak deugdelijke argumenten op hedendaagschen grondslag, die gewicht in de schaal leggen tegenover een voorgestelde verandering; en geen redelijk mensch verzet zich dan ertegen. Maar wanneer de verandering als wenschelijk is aangetoond, en ze wordt alleen afgewezen op grond „dat men vroeger nooit zoo gedaan heeft", dan is de verslagen partij niet van zins om hare nederlaag met stoïcijnsche kalmte te aanvaarden.

Laten de tegenstanders van een verandering op alle manieren zooveel redenen naar voren brengen als er in den tegenwoordigen tijd nog steek houden tegen het vóorstel. Laten zij op alle manieren zeggen dat, waar men vroeger zóó niet gedaan heeft, de bewijslast ten gunste van de verandering in de eerste plaats rust op degenen, die haar voorstellen. Maar wanneer de hervormers zoodanige betooggronden aanvoeren, dan zijn de aan het oude verkleefde elementen gehouden om te antwoorden met argumenten, die om redenen aan den *tegenwoordigen* tijd ontleed aantoonen, dat de verandering niet gewenscht is, en moeten zij niet hun toevlucht nemen tot papegaaien-naprateriij: „Men deed zoo niet in de XVIIIe eeuw".

Dat gevaar bestaat; het is ernstig en dreigt in de naaste toekomst te zullen toenemen. De hervormer moet zich erop voorbereiden te luisteren naar welberedeneerde gronden tegen nieuwe voorstellen. Doch hij is in zijn recht, wanneer hij met weinig geduld de onvervalscht-obstructionistische houding bejegent, die soms uitgaat van hen die onze Orde zoozeer liefhebben omdat ze oud is en om geen diepere reden.

Het oudheidkundig ideaal wordt door de ouderen bijzonder begunstigd. Dat oefent op hen een sterke aantrekkingskracht uit, en zij zijn als ouderen gewoonlijk behoudens-gezind, terwijl de jongeren vaak te snel voorwaarts willen. Een rem op het wiel is een hoogst nuttig ding, en de oudheidkundige geest vormt zulk een rem. Doch we moeten in gedachte houden, dat de heele wereld vooruitgaat en juist tegenwoordig snel evolueert. Als de rem er altijd opzit en er nooit afgenomen kan worden, dan zullen sommigen in de verleiding komen om ze heelemaal weg te laten. Dat zou ook een ramp zijn: de mooie maçonnieke koets zou helling-af te pletter kunnen tuimelen. Aan den anderen kant echter zou een koets, die heelemaal niet bewoog, van geen nut zijn en in den steek gelaten moeten worden.

Zoo moet ook hier wederom ons wachtwoord zijn:

„Gematigdheid in alles."

HOOFDSTUK VII.

Het Mystieke en Religieuze Ideaal.

Het is mij bekend, dat vele Vrijmetselaars sterk tegen het denkbeeld opkomen, dat Vrijmetselarij religieus zou zijn. Wanneer er echter iets van aan is in de bewering dergenen, die meenen dat men in de Vrijmetselarij sporen kan aantreffen van mystieke leering aangaande Gods wezen, dan is het duidelijk dat Vrijmetselarij van religieuzen aard is, zelfs wanneer sommigen aarzelen dit een godsdienst te noemen.

Feitelijk is de woordenstrijd geheel te wijten aan een kwestie van woordenkeus zonder meer. Vrijmetselarij is geen dogmatisch geloof: in dezen zin hebben diegenen gelijk, die zeggen dat het geen godsdienst is, want zij denken daarbij aan een religieuze organisatie, die stellingen omlijnt gelijk de Kerk van Engeland doet. — Doch ter andere zijde beweer ik dat de Vrijmetselarij zekere fundamenteele godsdienstige waarheden onderwijst, als aangaande hetgeen Gods wezen is en dat er een leven na den dood is. Dit zijn wel-onderscheiden stellingen; en men kan de zaak niet zoo wenden of keeren, dat het feit ermee te ontveinzen zou zijn. Voorts ga ik zoover van te beweren, dat het zuivere oogmerk der Vrijmetselarij gelegen is in het onderrichten van het mystieke leven en de eenheid met het Goddelijke. Om die reden is het, dat ik niet aarzel de Fransche Vrijmetselaren te veroordeelen om de verwijdering van den Godsnaam uit hunne Ritualen. Als er in de Vrijmetselarij geen duidelijk erkende Godheid is, dan kan er geen mystieke navorsching zijn, en het geheele stelsel van allegorieën, symbolen en plechtigheden wordt doelloos en waardeloos; het heeft dan geen redelijk opzet hoegenaamd. Welk nut heeft het, uitgewerkte ceremoniën te doorloopen, aan uitvoerige en ingewikkelde ritualen deel te nemen, als we er niet bij trachten te verstaan wat zij beteekenen? Het is kennelijk, dat menig punt in de plechtigheid niet even klaar opengelegd is. Bijv. de eerste regelmatige voetstap, of de manier van toetreden tot het alt.·.. Waarom moeten we met de zon rondgaan? enz.

Voor al deze vormelijkheden bestaat geen reden, wanneer de

Vrijmetselarij alleen een maatschappelijke club is. Men kan lid worden van een club zonder eenige ceremonieele formaliteit van toelating.

Ook zijn, als regel, de gegeven uitleggingen van niet veel waarde. In den eersten graad wordt ons verteld, dat Vrijmetselarij is een bijzonder systeem van zedeleer, gehuld in allegorie en toegelicht door symbolen („a peculiar system of morality veiled in allegory and illustrated by symbols"); maar een nauwer aansluitend onderzoek van dezen graad en van de daaropvolgende ontsluit geen bijzonder systeem van zedeleer. Er *is* niets bijzonders in het systeem van zedelijkheid, dat door de Vrijmetselarij wordt onderwezen, behalve dat het een veel minder verheven maatstaf stelt dan hetwelk door Christus is vastgelegd.

Is er eenige behoefte aan uitvoerige plechtigheden enkel om ons te leeren dat Vrijmetselaren, terwijl ze blijkbaar vrijheid hebben om overspel te plegen met de vrouwen van andere mannen, een uitzondering moeten maken in het geval der vrouw van een Broeder? [1]) En al de lessen van zedelijk onderricht zijn louter eng-omschreven en beperkte toepassingen van gewone alledaagsche christelijke zedelijkheid, door de orthodoxe kerken vastgelegd, en die alle Vrijmetselaren en niet-Vrijmetselaren bindend verplichten voorzoover zij er veel meer aanspraak op maken nette leden van de maatschappij te zijn dan goede christenen.

Men kan gerust zelfs verder gaan en zeggen, dat sommige van de „Plichten" („Charges") een massa laag-bij-de-grondsche vroomheden zijn, klaarblijkelijk in de XVIIIe eeuw opgesteld, en die geenszins strenge eeden van geheimhouding vereischen tot hun bescherming, of uitvoerige allegorieën om ze te ontvouwen.

Doch er bestaat een *mystieke* opvatting van werkelijke waarde en van bijzonderen aard, welke van toenemend belang is voor den tegenwoordigen tijd, nu de gemiddelde mensch bezig is zich af te wenden zoowel van de orthodoxe vormen van dogmatisch geloof als van het grove materialisme der XIXe eeuw.

Diegenen onder ons, die het mystieke ideaal aanhangen in de

---

[1]) Zie over deze voor Nederlandsch-maçonnieke ooren hoogst zonderling klinkende bewering onze reeds gemaakte kantteekening op pag. 64. — (Vert.)

Vrijmetselarij, beweren dat onze ceremoniën vol diepen zin zijn; dat zij de wezenlijke bestanddeelen van de Geheime Overlevering en van de Mystieke Leer, die in het middelpunt van elk christelijk of niet-christelijk-geloof verborgen liggen, hebben bewaard.

Wijzelf zijn van meening, dat alle plechtigheden en bijzondere ritueele handelingen een bepaalde beteekenis hebben, en dat zij belangrijke leeringen met zich dragen met betrekking tot het wezen van de menschelijke ziel en van God. Wij gelooven dat, ofschoon men somtijds is afgeweken van het oorspronkelijke „plan", en er mogelijk gedeelten van het ontwerp in den loop der jaren verloren zijn gegaan, of door hedendaagsche aangroeisels overdekt zijn geworden, er toch door de Vrijmetselarij heen een belijnd plan en ontwerp heenloopt, welks doel is het mystieke leven te onderwijzen en ook hetgeen de Ziel der Menschheid overkomt in den loop van hare evolutie.

Wij houden het ervoor, dat dit stelsel en deze leering iets bijzonders is, iets nagenoeg eenigs in zijn volledigheid, hoewel het zijn verbindingsschakels en verwantschappen heeft met soortgelijke stelsels, en denkbeelden bevat, die aan de groote denkers van iederen tijd en van ieder land gemeen zijn.

Sommigen van ons gaan verder en beweren dat de Vrijmetselarij de regelrechte afstammeling en de ware erfgenaam is van de Oude Mysteriën van Egypte, Griekenland en Rome, en dat zij zelfs in deze XXe eeuw hetzelfde werk doet als toen: den mensch omhoog te helpen tot het zien van het ware licht evenals in de dagen vanouds.

Dit geloof is het, en dit ideaal, wat ons aan de Vrijmetselarij bindt met onverbreekbare liefdebanden, in weerwil van veel, dat we in haar betreuren. We gevoelen zeer wel, dat men elk ander ideaal ook buiten de Orde kan tegenkomen en bevredigen. Maar van dit ideaal gevoelen we, dat dit *niet* kan. Waar elders kunnen we een corporatie vinden met een zoo welgevestigde aanspraak op een herkomst uit den vollen schemer der tijden? Waar elders kunnen wij de hoop koesteren, aansluiting te zullen vinden bij de Oude Mysteriën en bij de Heilige Wijsheid, die zij bevatten?

De christelijke Kerk zelve is een jong wicht naast deze reus van oudheid; en de Rozekruisers zijn, zelfs wanneer wij de dagteekening van hun legendarischen stichter aannemen, eenvoudig opgekomen

parvenu's, en waarschijnlijk zij-loten van den moederstam der Vrijmetselarij.

En de mystieke leeringen onzer Orde zijn voor den hedendaagschen onderzoeker nog even waar en even dienstig, als toen het Mysterie van Isis in de tweede eeuw Apuleius opnam, of toen de Grieken de ceremoniën van Eleusis doorliepen.

Voor mij is de Vrijmetselarij het meest wonderbaarlijke stelsel, dat den val van machtige rijken en de sloopende hand van den tijd heeft overleefd

Zij voorziet in alzijdige behoeften van het menschelijke karakter; zij helpt zijn ziel op elke manier den weg opwaarts. Zij opent wijd hare deuren om allen, die het licht begeeren, te ontvangen, en geeft elkeen naar verhouding van wat hij noodig heeft. Maar haar grootste weldaad is een licht van mystieke leering, die de ziel helpt tot zelfontwikkeling, en die een helpende hand uitstrekt naar den zoekende, om hem in staat te stellen zichzelf op te voeden in den waren zin van het woord.

Terwijl zij zich ervan onthoudt, onwilligen leerlingen hare diepere lessen in te proppen, legt zij het zoo aan, dat de nauwgezette en moeizaam werkende onderzoeker zelfstandig de mysteriën kan ontdekken, die in het geschreven woord verborgen liggen.

Al werd het rituaal der Vrijmetselarij in de dagbladen afgedrukt, dan zouden de niet „waarlijk geroepenen" tot zijn verborgen zin niet kunnen doordringen. Zoo doet zich aan mij en aan wie denken als ik — en die zijn er veel meer dan men veronderstelt — als grootste ideaal in de Vrijmetselarij en als het eenige, dat ik aanhang, dit voor, wat ik wil noemen het Mystieke en Religieuze Ideaal.

Doch wanneer ik dezen term gebruik, wil ik er meer mee omvatten dan enkel mysticisme. Ik bedoel er de zorgvuldige studie van ieder woord en van iedere handeling in onze ceremoniën mee, met het doel om de innerlijke geestelijke beteekenis ervan te ontdekken en om te zien in hoeverre de aldus aangebrachte geestelijke leering toegepast kan worden ter oplossing van het Wereldraadsel. Hoever brengt de plechtigheid, waar ik juist getuige van was, mij nader tot het begrijpen van God? In hoever toont zij aan, dat de gemoedsangst, die ik misschien bezig ben door te maken, erop ingesteld is om de hoogere zijde van mijn wezen te versterken?

In hoeverrd ben ik te vereenzelvigen met de hoofdpersonen uit de verschillende legenden? Kortom: in hoeverre is dit of dat maçonniek verhaal de geschiedenis van mijn eigen ziel?

Aangezien dit ideaal echter voor velen van mijne lezers misschien nieuw is, en de eraan ten grondslag liggende gedachte vreemd en moeilijk te begrijpen kan voorkomen, stel ik mij voor het volgende hoofdstuk aan eene zoo duidelijk mogelijke verklaring te wijden van de grondleering, die ik in onze graden vind. Ook acht ik het noodzakelijk eenigszins stelliger aan te toonen, waarom ik meen dat de Vrijmetselarij geschiedkundig gezien de afstammeling en erfgenaam is van de Oude Mysteriën, en dat hare leer daarom recht heeft op eerbied en zorgvuldige aandacht.

Velen zijn er wel bereid om te erkennen, dat er aan onze ceremoniën een diepere beteekenis verbonden is. Ja, zij willen zoover gaan te erkennen, dat er voor een ruim deel zelfs een bepaalde mystieke beteekenis aanwezig is. Doch zij kunnen niet zien, op welk wijze de Vrijmetselarij van schakel tot schakel met de Mysteriën der classieke tijden verbonden is. Zij stemmen toe: de geheime overlevering is op een of andere wijze naar onze Loges overgekomen, „maar hoe en wanneer is onmogelijk te zeggen".

In het volgende hoofdstuk zal ik beproeven de nauwkeurige wijze van overbrenging aan te toonen; en mijn lezers moeten erbij in gedachten houden, dat wat ik nu geef slechts een korte samenvatting is. Het vereischte een boek van ongeveer 400 bladzijden om al de bewijzen uiteen te zetten, en nu kan ik natuurlijk niet van voren afaan hetzelfde terrein bewandelen. Wie dus zouden meenen dat ik zonder toereikend bewijs ben overgegaan tot het stellen van beweringen, moeten zich tot dat boek: „*Vrijmetselarij en de oude Goden*" wenden, waar zij overvloedige bewijsstof zullen vinden met inbegrip van inderdaad teekenende illustraties, die hen van de volledige rechtvaardigheid dezer aanspraak zullen overtuigen.

En de christen-mysticus moet ten slotte bedenken dat andere godsdiensten, zoowel als de zijne, een geheime mystieke leer bevatten, alleen gegeven aan dezulken die haar waardig werden geacht te ontvangen; een deel van die leering is ook te vinden in de Vrijmetselarij. De Royal Arch b.v lijkt op het eerste gezicht hoofdzakelijk Joodsch te zijn, niet alleen in den vorm van zijn rituaal,

maar ook in zijn erkende mystieke uitlegging. Doch dit is ten deele een oplegsel, onder hetwelk wij de Hindoesche opvatting van de scheppende, de behoudende, en de verwoestende zijde der Godheid kunnen ontdekken.

Op eenzelfde manier als de Roos voor een groot deel een christelijk symbool is, wordt de stip midden in den cirkel door de Hindoes als symbool gebruikt om er Paramatma — den Aldoordringende — mee aan te duiden, zooals zij daarmee den aard van het Opperwezen verklaren; want de goden zijn verder slechts openbaringen en personificaties van het Opperwezen in deze wereld.

Zulke feiten moet de oplettende onderzoeker in gedachte houden, want ze zullen hem op zijn hoede doen zijn tegen het maken van fouten, en ze zullen hem tegelijk versterken in de overtuiging dat de Vrijmetselarij de overleveringen en leeringen heeft beërfd van een veel ouder tijdperk dan het Christendom zelf.

Laten we nu zien wat Mystiek is en hoe de Vrijmetselarij tot hare eerwaardige voorvaderen in betrekking staat.

HOOFDSTUK VIII.

Wat Mysticisme is.

Ik houd het ervoor, dat de Vrijmetselarij, met inbegrip van de hoogere graden, in rechte lijn afstamt van de Oude Mysteriën, en dat zij evenals dezen, een innerlijke mystieke beteekenis heeft. Ik zal er mij inderdaad op toeleggen om aan te toonen, dat de Vrijmetselarij in al hare riten telkens een drievoudige beteekenis heeft:

a. een exoterische beteekenis, die gewoonlijk wel gezonde, doch tamelijk voor de hand liggende zedelessen inprent;

b. een esoterische beteekenis, die de ontwikkeling en ervaring van de menschelijke ziel afschildert, eerst in het lichaam en dan na den dood;

c. een innerlijke esoterische beteekenis van mystieken aard, de ontwikkelingsstadiums afschilderend van den waren mysticus, ook terwijl hij nog in 't lichaam verkeert.

Voor menigeen mag het zeer verrassend klinken, te vernemen dat de Oude Mysteriën nog altijd worden geacht te bestaan en dat zij onder den naam van Vrijmetselarij aanwezig zouden zijn. Men mag dit gerust rondweg tegenspreken, ook al is men Vrijmetselaar. Ik vertrouw echter dat, voordat mijne lezers dit hoofdstuk ten einde zijn, zij erop voorbereid zullen zijn geworden toe te geven, dat ik tenminste een sterk geval van „eersten aanblik" ten gunste van de zaak teweeg heb gebracht.

In de Oude Mysteriën was altijd een exoterische en een esoterische beteekenis; laatstgenoemde werd niet onmiddellijk voor den nieuw aangenomene ontsloten. Waarschijnlijk werd de groote meerderheid van hen, die in de Mysteriën traden, nooit in de innerlijke beteekenis ingewijd. Zij werden dat niet waardig gekeurd of zij moesten eerst, zonder dat hun daartoe een wenk was gegeven, getoond hebben dat zij uit zichzelf tenminste een deel van de geheime leering hadden bemachtigd; en dat is heden ten dage meer dan ooit waar.

Mijn lezers moeten bedenken, dat boven de gewone Orde-graden een waar woud van spitsen oprijst. De Vrijmetselarij kan bij een gothische kathedraal vergeleken worden; en wanneer de Orde daar bij den grondslag en bij 't onderaardsch gewelf kan worden vergeleken, dan stellen de hoogere graden het schip en de zijvleugels voor, de aangebouwde kapellen en het dak met lofwerk, welks spiralen en spitsen hemelwaarts wijzen.

Zelfs oude Vrijmetselaren zijn vaak van de eigenlijke namen van die graden onkundig. Waarschijnlijk hebben zij gehoord van den Mark-graad en van den Royal Arch; enkelen misschien weten van den Rose Croix-graad af. Maar wanneer het aan graden toe is als Tempelridders, Ridders van het Heilige Graf, en de Koninklijke Orde van Schotland, dan zijn zij volslagen den tel kwijt. Toch bevatten deze drie Orden binnen hun kring eenige van de meest merkwaardige voorbeelden van de „Geheime Overlevering" en van de „Mystieke Navorsching", die ergens ter wereld zijn blijven bestaan.

En wederom: aanschouw een weinig bekenden graad als het Roode Kruis van Babylon, welke spreekt van een mysterieuzen brug, dien men overschrijden moet. Wend U dan tot de Konink-

lijke Orde van Schotland en wij vinden diezelfde brug opnieuw. Wat is dat voor een brug? De gewone Vrijmetselaar denkt zonder twijfel dat het een materieele brug is, die de beide oevers verbindt van de rivier, waar de legende van het Roode Kruis van Babylon van spreekt. Doch wanneer wij ons richten tot de Koninklijke Orde van Schotland, dan bevinden we dat die „brug" een ophaalbrug is, welke leidt uit een mystieken toren, waarin zich een *kerker* bevindt. Kortom, die brug is de „Brug", die in de wereld aan de overzijde van het graf den overgang aanduidt van den eenen staat in den ander. Het duidt, laat ons zeggen, den overgang aan van de ziel uit de astrale sfeer naar de sfeer des geestes. Het lijdt geen twijfel of we zijn „symbolisch dood", voordat we die graden bereiken. Ieder Meester Vrijmetselaar kan dat inzien; en in het geval van de Koninklijke Orde reizen de leden op zoek naar het Verloren Woord, in omgekeerde richting tegen de zon in. Dit is het eeuwenoude symbool van de reis van den geest door de Onderwereld. De „Brug" maakt bovendien deel uit van elke belangrijke eschatologie (leer van het Einde) ter wereld. Middeleeuwsche Christenen spraken van een „Brug der Vreeze"; in een ouden lijkzang uit het Noorden wordt er melding van gemaakt. Die lijkzang vertelt wat men gelooft dat er met de ziel na den dood gebeurt; en een vers ervan begint aldus:

„Wanneer gij gekomen zijt van Winny-muir,
Iederen avond weer opnieuw,
Komt gij aan den Brug des Oordeels ten slotte,
En Christus neemt Uwe ziel aan."

Die brug is ook op een fresco van de twaalfde eeuw afgebeeld in de kerk van Chaldon, graafschap Surrey; en onder degenen, die dezen met spijkers beslagen brug trachten te passeeren, is een Vrijmetselaar. Mohamedanen, Parsi's, Japanners beschrijven dien eveneens in hetgeen zij weten te vertellen van wat een mensch overkomt na zijn dood. Klaarblijkelijk is het een overblijfsel van de Oude Wijsheid, door de eeuwen heen tot ons afgekomen. En dit is nog slechts één van de vele fragmenten, die er van de Oude Wijsheid in de Vrijmetselarij zijn ingevloeid.

Ook moeten we uit het feit, dat er metselaarsgereedschappen

gebruikt worden, ons niet laten misleiden om ermee te bewijzen, dat men in de Vrijmetselarij met niets anders te doen zou hebben dan een bouwgilde. Het oude Eleusis gebruikte eveneens landbouwgereedschapppen en wendde ze aan tot het overbrengen van „een zedeles"; maar niemand zal beweren, dat zij geen diepere leeringen ook overbrachten. En juist omdat de Vrijmetselarij een welgeorganiseerd gilde was, is zij de afdalende lijn geweest, waarlangs de Oude Mysteriën naar 't heden zijn overgebracht. Doch het merkwaardige is wel dit, dat deze middeleeuwsche Metselaren fragmenten van Oude Wijsheid schijnen bijeenverzameld en bewaard te hebben gedurende een tijdperk, toen de naam juist der Oude Mysteriën in den ban was.

„Heel aardig verteld", zegt een critisch toehoorder. „Maar waar zijn uw bewijzen? Welke geschiedkundige schakels verbinden er de middeleeuwsche Metselaren, en veel minder nog de hedendaagsche „bespiegelende Metselaren" met de classieke Mysteriën? In de achttiende eeuw kunnen er menschen met welbedachten rade getracht hebben, de oude Mysteriën na te bootsen — dat is aannemelijk genoeg — doch hoe kan daar eenig historisch verband aanwezig zijn? Er is een kloof van minstens een duizend jaar tusschen de classieke Mysteriën en de middeleeuwsche Metselarij".

We zullen deze uitdaging over een paar minuten aannemen. Doch laten we eerst nagaan wat de Mysteriën waren en of de Vrijmetselarij, „geestelijk gesproken", daaraan beantwoordt. Als dat gedaan is zullen we zien of er geen bepaalde historische schakel tusschen die twee bestaat.

De Mysteriën verschilden aanmerkelijk in bijzonderheden; doch zij schijnen altijd dezelfde groote doeleinden te hebben gehad. Zij spraken van de menschenziel: waar de mensch vandaan is en waar hij heen gaat. Bovenal spraken zij van een mystieke navorsching, van het verlangen der ziel naar vereeniging met God, uit wien zij is voortgekomen. Zij verschilden natuurlijk in bijzonderheden; doch in hoofdzaak bevatten zij allen dezelfde bestanddeelen en onderwezen dezelfde leering, n.l. dat de mensch binnen in zichzelven het vermogen heeft om zich te verheffen tot de goddelijke bron van zijn wezen.

De Mysteriën waren niet tot één land of tot één tijd beperkt.

De oude Hindoes en Chineezen hebben hunne eigen Mysteriën; bij voorbeeld, er is een Chineesch Genootschap, dat de emblemen der Bouwkunst gebruikte voor het overbrengen van zedelessen; de leden droegen zelfs schootsvellen. Schrijver dezes bezit een afbeelding van een oud-chineesche figuur, die zoo'n tablier draagt, en die ook een der teekens maakt uit de hoogere graden der Vrijmetselarij. Het rituaal van het Triad Genootschap is feitelijk dat van de R. O. S. (Royal Order of Scotland). Eveneens waren er Mysteriën-diensten in Klein-Azië, in Griekenland, in Egypte, in Babylon. Ook waren zij niet beperkt tot de Oude Wereld; want de Azteken en Maya's in Midden-Amerika hadden soortgelijke riten, die nog steeds in zwang waren toen de Spanjaarden de Nieuwe Wereld binnen vielen en er de inlandsche beschaving verwoestten.

De eerste beginselen van deze riten kunnen nog altijd onder de wilde volken van Australië en Afrika worden nagespoord. Zoo zien we, dat de Mysteriën aan alle rassen gemeen zijn, en dat zij klaarblijkelijk beantwoorden aan een fundamenteel geestelijk instinct van het geheele menschdom.

En wat leerden die Mysteriën?

De lagere graden spraken van Geboorte, zoowel lichamelijk als geestelijk. Hoe kinderen geboren werden en waar de Geest vandaan kwam, die het lichaam bezielt. Over het leven en zijn beproevingen en gevaren, en over het zedewetboek der gemeenschap. Over den dood, voor welks geduchten schepter vorst en bedelaar gelijkelijk moeten buigen; en dat de dood niet het einde van alles is.

Doch daar hielden de Mysteriën niet mee op. De besten en grootsten hunner gingen verder over tot de leering van wat de ziel na den dood overkwam. Hoe deze de onderwereld doorschreed en den gevreesden brug overging tusschen de astrale en de geestesfeer. Hoe zij vandaar den ladder opklom, die naar de Woningen der Zaligen leidde, en binnentrad in het Koninkrijk der Goden. En al hooger voerden de Hooge Graden de menschen opwaarts, zeggende in Allegorie en Symbool dat, ten langen leste, de gelouterde ziel één werd met God, den Oneindige, en aldus eenheid en vrede verkreeg.

Met deze meer eenvoudige leering waren nog diepere beteeke-

nissen samengeweven. De Mystieke Navorsching in al hare heerlijkheid werd ontvouwd voor hen, die oogen hadden om te zien: dat de mensch, ook terwijl hij in 't lichaam woont, in zekere mate zijn ziel kon verheffen, totdat deze geleidelijk in overeenstemming kwam met den Oneindige, de Bron van Alles; dat de mensch, al is het slechts voor een kort oogenblik, de zaligmakende aanschouwing mag gadeslaan en op de een of andere mystieke wijze één kon worden met God.

De Allegorieën daarom beschrijven de tijdelijke overgangen, waarin de ziel verblijft, wanneer de Mysticus op zijne Mystieke Navorsching uit is.

Doch laat mij, opdat ieder mij moge verstaan, in eenvoudige woorden de kenmerkende levensgeschiedenis van den oorspronkelijken Mysticus schetsen, welke ongeveer aldus verloopt. — Hij vangt aan als rechtgeloovig lid van een gevestigden godsdienst; na een poos echter bevredigt dit zijn verlangen niet meer. Geleidelijk voelt hij zich afdrijven van de eenvoudige orthodoxe geloofsmeeningen zijner kindsheid. Dan treedt hij een tijdperk van twijfel en moeilijkheden binnen. Hij heeft het oude licht, het oude geloof verloren, en hij heeft niets wat hem leiden kan. Hij reist alstware in den mist en bevindt zich als „verdwaald in een huiveringwekkend woud". Doch wat er volgt is nog erger: in zielsangst en weedom gaat hij voort en daalt in het Dal der Vertwijfeling af, in den Hof van Gethsémané. Hij knielt in beklemming neer en bidt, dat de beker van hem weggenomen moge worden; doch hij wordt genoopt dien te drinken tot den bodem toe. Hij wordt door zijn medemenschen bespot en veracht, die, omdat zij zijn twijfelingen en moeilijkheden niet kunnen verstaan, hem een dwaas noemen; en de eigengerechtigheid ziet hem aan voor een misdadige en verlaten ziel. Hij offert alles, wat hem eens dierbaar was op, en doorschrijdt de groote ontzetting: den mystieken Dood. Hij is alstware gedood — aan een kruis gehangen misschien —, en in den zielsangst der vertwijfeling roept hij uit: „Mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?"

Dan daalt hij, in doffen wanhoop, tot dien staat van zelfverwijt, beschreven door de Bijbelsche zinsnede „Hij daalde ter helle". Doch als hij standvastig volhardt in zijn verder zoeken, dan komt

er een dag waarop hij bevindt dat hij, evenals Dante, de Hel is doorgegaan; hij verrijst uit het mystieke Graf, ja zelfs uit de hel der zelfbeschuldiging, en ziet vóór zich het zegevierende Licht van de herrijzenis der Ziel. Daarna liggen er weer andere ervaringen in 't verschiet, totdat ten leste, ten langen leste, het loon komt van al zijn zoeken: de zalige aanschouwing van Gods heerlijkheid. Dit is een werkelijke ervaring, zoo werkelijk als een lichamelijke maar zijn kan. De ziel wordt met heel haar wezen bekwaam om God te verstaan; zij wordt één met God, en de eindelijke vrede is verworven. Van hieruit worden alle wereldsche kommernissen gezien in haar ware gezichtsbeeld: 't zijn droomgestalten. Nu *gelooft* hij niet langer; nu *weet* hij.

Dit is de geschiedenis van de Mystieke Navorsching, doorgevoerd tot haar voleindiging. Somtijds vloeien de verschillende tijdelijke toestanden ineen, en zijn dan moeilijk te onderscheiden. Vaak wordt de eene of de andere tijdelijke toestand „overgesprongen", of is zoo nauw samengeweven met een ander, dat de Mysticus zelf er zich geen rekenschap van geeft, dat hij dien doormaakte. Maar in 't groot genomen vat deze schets kortelijk de geschiedenis samen van de ervaring van een Mysticus; en dit „verhaal" is samengeweven met de meer oppervlakkig kenbare leering van alle Mysteriën.

Kortom, we kunnen daarom zeggen, dat het meest ontwikkeld Mysterie ten minste drie groepen van beteekenissen heeft, de één in de ander vervat. Ten eerste een eenvoudige exoterische leering, te dien einde dat de candidaat moet zijn „een goed en betrouwbaar mensch, de zedewet strikt gehoorzamend." Ten tweede een esoterische beteekenis, die de evolutie leert van iedere ziel door het lichaam en na den dood in de geestelijke sferen. Ten derde een nog diepere leering, de geschiedenis der ontwikkeling van den waren Mysticus op zoek naar zijne vereeniging met God.

Neem de geschiedenis van Osiris. Wij vernemen van zijne geboorte, zijn leven, zijn dood: wij volgen Isis op zoek naar het lichaam, en vernemen van den zuigeling, geteeld door den dooden man, de eeuwenoude allegorie „hoe uit den dood nieuw en beter leven opstaat;" de van haar vleeschelijke banden bevrijde ziel neemt haar hooge vlucht opwaarts. Wij hooren van de eindelijke zegepraal

van dit wonderlijke kind over Set, de Macht van het Kwaad. Daarna leeren we hoe Osiris, en evenals hij elk gestorven Egyptenaar, door de verschrikkingen der Onderwereld heentrekt, hoe hij ten hemel stijgt en in het gezelschap der Goden binnentreedt. We ontdekken ten slotte merkwaardige hymnen, die openbaren, hoe Osiris (en na hem wederom zijne navolgers), de Goden *opeet*, hoe hij één wordt met Ra en ten slotte den staat vervult van te zijn de Eene — de Allerhoogste — de Eéne in Alles.

Laat ons nu naar de Vrijmetselarij terugkeeren. De eerste drie graden beantwoorden aan Geboorte, Leven en Dood. Dat ligt zoo voor de hand, dat het nauwelijks met nadruk behoeft gezegd te worden. Maar de oorspronkelijke geheimen zijn verloren, want zelfs na den dood is de mensch niet onmiddellijk in staat om God te begrijpen. Dan vervolgt de ernstige candidaat, door een reeks van weinig begrepen „hoogere graden" zijn zoeken naar het verloren Woord. Een van de antwoorden ontvangt hij in den Royal Arch — een uitlegging op niet-christelijken grondslag, en in vele opzichten gelijk aan dat hetwelk den Hindoeschen Mysticus wordt gegeven, zij 't ook overladen met Joodsche phraseologie.

In andere graden leert hij, dat het verloren Woord is de Logos, d. i voor ons Christenen de Christus. Onze candidaat reist de hel door, trekt over den Brug der Verschrikking, laat den eenen sluier na den ander achter zich, hetgeen even zoovele stadiums van geestelijke evoluties beduidt, totdat hij in symbolieke taal verneemt van het zaligmakende Visioen, de mystieke Roos van Dante, kortom van het gelukkige einde der navorsching.

En in en uit schiet de weefspoel van het leven van den Mysticus, met verbazingwekkende helderheid uitgebracht in de graden van de Tempelridders, Ridders van Malta, en Ridders van het Heilige Graf. Spel na spel, mysterie na mysterie, boordevol met antieke symboliek en met wijsheid zoo oud als de wereld, thans maar weinig begrepen door de groote massa dergenen, die er doortrekken. En toch ligt er zoo iets magisch over, dat zelfs de ergste materialisten door de schoonheid van die verborgen glorie worden gegrepen en die oude riten liefhebben, schoon niet wetend waarom.

In een openbaar boek als dit, dat door vele niet-Vrijmetselaars gelezen kan worden, is het moeilijk om zich meer uit te spreken.

Maar voor hen, die de oogen van den Geest hebben, ligt de verborgen boodschap in nagenoeg iederen regel van de maçonnieke ritualen gegrift.

En nu, om de geschiedkundige verbindingsschakels aan te toonen.

Alle onderzoekers erkennen, dat de hedendaagsche Vrijmetselarij zich uit de middeleeuwsche gilden heeft ontwikkeld, en dat zij haar tegenwoordige gedaante aannam bij de vorming der Grootloge van Engeland in 1717. De middeleeuwsche Vrijmetselaren laten zich naspeuren tot de 14e eeuw; toen werden zij onder dien naam vermeld, tevoren onder den gelijkwaardigen Latijnschen naam „Liberi Muratori." Vandaar kwamen nu die „Liberi Muratori", en de uitgewerkte organisatie, die zij bezaten?

Zij waren hetzelfde lichaam als hetwelk bekend staat als de „Comacine Metselaars", regelrechte afstammelingen van de eenige Loge der Romeinsche Collegia van Architecten, die de algemeene verwoesting overleefde door de Longobarden veroorzaakt, toen zij na den val van Rome Italië overstroomden. In breede trekken heeft schrijver dezes de genoemde beide corporaties en hun verband met de latere middeleeuwsche Vrijmetselarij beschreven in zijn boek „*Freemasonry and the Ancient Gods.*" In het kort herhaald is de geschiedenis als volgt:

In de dagen van het classieke Rome waren de Bouwkundigen, evenals andere vaklieden, in deugdelijk samengestelde Gilden georganiseerd. Zij hadden reglementaire bestuursleden, aan die van een hedendaagsche maçonnieke Loge gelijk, en maakten van hunne gereedschappen gebruik om er de grafsteenen hunner leden mee te merken; bepaaldelijk den winkelhaak, passer, waterpas, schietlood enz. Zij vereerden den dubbelen driehoek of zegel Davids zooals wij dien tegenwoordig noemen; en zij hadden een mysterieritus, die mede een graad des Doods omvatte. Zij kenden en vereerden daarenboven een zeker maçonniek teeken, dat verbonden was aan den graad des Levens, en die toen, evenals trouwens nu nog, de innerlijke beteekenis had van het Behoud. Een van hunne Tempels is in Pompeï opgegraven geworden, en daarin werden de voornoemde dubbele driehoek en een uitvoerig „teekenbord" ontdekt, waarop een schedel, een schietlood, een pelgrimsstaf met een gescheurd kleed, en een staf der overwinning

met een koningsmantel waren afgebeeld, tezamen met andere symbolen, wat samen duidelijk aanwees het eeuwenoud Mysteriedrama van dood en opstanding.

In de nabijheid daarvan was een fresco, dat door die vaklieden moet zijn geschilderd geweest, aangezien zij het alleenrecht van zulk werk bezaten. Het was in het huis van den Tragischen Dichter en beeldt het Behoud van Oedipus af; een der figuren maakt dat bijzondere „maçonnieke teeken", hetwelk de gedachte aanduidt „behoud het kind". Welnu, hetzelfde teeken behoort ook bij den Behouder, in de Egyptische papyri, en evenzeer is het aangetroffen in verband met Vishnoe den Behouder, in Indië, en met Quetzalcoall den Behouder, in oud-Mexico.

Deze Tempel der Romeinsche Collegia werd in het jaar 71 onzer jaartelling onder de asch van den Vesuvius bedolven; doch de colleges van bouwkundigen bleven in het Romeinsche Italië een bloeiend voortbestaan leiden tot aan den tijd van den val van Rome in 453 en zelfs later. De inval der Longobarden vaagde hen evenwel, evenals heel de oude beschaving, volslagen weg. Eene Loge echter overleefde ze, op het eiland Comacina, midden in het Comomeer, welke stad nooit door de Longobarden was bestormd. Koning Rothares van de Longobarden, anno 643, een man van eenige beschaving, gaf er zich rekenschap van dat, wanneer Italië zich wilde herstellen van den vreeselijken staat van ontreddering, waarin het gevallen was, het bouwvak opnieuw moest worden georganiseerd en aangemoedigd.

Den 22^{en} November 643 vaardigde hij een edict uit, waarbij hij de voormalige privileges van dit overgebleven Romeinsche College te Comacina bevestigde en daaraan de controle toekende over alle Metzelaren in Italië. Terstond zette een groote herleving van het bouwwerk in, en kwam de z.g. Longobardische stijl in zwang. Het gereorganiseerde lichaam begon weldra zijn leden over heel Europa uit te zenden, en waar zij ook heengingen lieten zij in de door hen opgetrokken gebouwen hunne zinnebeelden achter. Zij kwamen, volgens Beda, tot Wearmouth in Northumberland, teneinde daar de nieuwe kerk te bouwen; en te Wurzburg in Duitschland richtten zij in het portiek der daar door hen gebouwde kerk twee zuilen op; welke zuilen iederen Vrijmetselaar welbekend zijn.

Boven hunne Loges graveerden zij winkelhaak en passer, te Assisi een roos en een passer, dus als Rozekruisers-Vrijmetselaars. Zij hadden Grootmeesters en Opzieners, droegen gelegenheids-tabliers, bezaten teekens en paswoorden, en maakten van datzelfde teeken des Behouds gebruik. In de kathedraal van Ravello, nabij Sorrento in Zuid-Italië, niet ver van de verbrande stad Pompeï, vervaardigden deze regelrechte afstammelingen van de oude Romeinsche Collegiën een rijk bewerkt spreekgestoelte, omstreeks het einde der XIIIe eeuw. Daarop was in mozaïek een teekening aangebracht, voorstellende Jona, levend uit den bek van de walvisch komende; en bij zijn verschijning maakt hij het teeken des Behouds — of van onzen Gez.·. gr.·. [1]) —, juist zooals hunne lang vergeten voorouders te Pompeï hadden gedaan. Een zorgvuldige vergelijking van het mozaïekwerk op het graf van Edward den Belijder te Westminster, en de overeenkomst daarvan met het voornoemde, uitgezonderd de figuren, zou doen vermoeden dat lieden van dezelfde Orde het in denzelfden tijd vervaardigden, zelfs wanneer wij niet zouden hebben geweten, dat laatstgenoemde door *Italiaansche* Vrijmetselaars was verricht. En precies terzelfder tijd beitelden, in de kathedraal te Peterborough, de Engelsche leden van deze Orde een relief uit, voorstellende de Drieëenheid; daarbij maakt Christus ditzelfde „maçonnieke" teeken; want voor ons is Christus de Redder of Behouder. Zoo bevinden we dat Romeinsche Collegiën, Comaciner Bouwlieden, en hedendaagsche Vrijmetselaren allen hetzelfde teeken gebruiken: de Romeinsche Collegiën met een mysteriedrama van den Dood; de hedendaagsche Vrijmetselarij met een soortgelijk drama.

In de XIVe eeuw verzonk de internationale organisatie tegenover den opkomenden vloed van het nationalisme. In Engeland begonnen de leden zichzelf „Vrij-Metzelaren" te noemen; de eerste der „Ancient Charges" of „Oude Plichten" kwam uit; en van hen zijn weer de bespiegelende (speculatieve) Vrijmetselaren afkomstig. Of de keten ook houdt?

„Niet zoo haastig", zegt onze criticus; „uwe legende van den Bouwer werd pas in de XVIIIe eeuw opgesteld."

---

[1]) Het Engelsche teeken van Gez.·. Vrijm.·. verschilt eenigszins van het hier te lande gebruikelijke.
Noot v. d. Vert.

Is het waar? Wanneer het zoo is, hoe komt het dat Guercino, gestorven in 1656, het tooneel van den „Dood des Meesters" schilderde? Het origineel hangt nu in het gebouw van het Hoofdkapittel van den Royal Arch van Schotland. Kortom, onze criticus kan er geen *klaarblijkelijk* bewijs voor aanvoeren, dat de maçonnieke legende inderdaad in de XVIIIe eeuw werd uitgevonden; hij *neemt* dat juist *aan*; en ik verstout mij om deze aangenomen *bewering* te weerleggen door het concrete *feit*, dat Guercino deze legende kende en haar schilderde in de eerste helft der XVIIe eeuw.

Het is niet wezenlijk *noodig*, onze nasporing verder uit te strekken dan de tijd der Romeinen; want men is het er algemeen over eens, dat de Mysteriën in denzelfden tijd werden beoefend als de Romeinsche Collegiën. Bovendien bleven de oude heidensche Mysteriën in Klein-Azië zeker nog tot het einde der Ve eeuw voortbestaan.

Doch het is feitelijk *mogelijk* om de lijn der afstamming honderden jaren terugwaarts op te voeren. Vanwaar kwamen de Romeinsche Collegiën? Wij hooren van een geheimzinnig lichaam spreken, bekend als de „Dionysische Handwerkslieden", die in de VIe eeuw vóór Chr. of zelfs nog vroeger, van uit het Oosten naar Klein-Azië kwamen. Het heet dat zij een organisatie van Metselaars waren met geheime teekenen, paswoorden en een Mysterie-dienst van Dionysos, den god die gedood werd en weer opstond van den dood. Zij waren het, die den Griekschen bouwstijl tot ontwikkeling deden komen, en die, na zich over geheel Griekenland te hebben verspreid, eindelijk ook Zuid-Italië („Groot Griekenland") bereikten. Zooals het behoorde, namen zij daar een Latijnschen naam aan en werden de Romeinsche Collegia.

Strabo schreef in zijne *Geographia*, boek XIV, 921:

„Lebdos was de zetel der vergadering van de Dionysische Handwerkslieden, die Ionië aan den Hellespont bewoonden. Zij hebben daar jaarlijks hunne plechtige samenkomsten en feesten ter eere van Dionysos." In hedendaagsche woorden gezegd was Lebdos de zetel hunner Grootloge, en evenals de overgebleven Loges van Werkmetselaren in het tegenwoordige Engeland hadden zij klaarblijkelijk een „Jaarlijksch dramatisch Spel".

Doch wanneer wij op de meest „heilige dingen" in de Vrijmetselarij

letten, op de grepen en teekens, dan verbazen wij ons hoe al de belangrijke daarvan, en niet alleen in de gewone Orde, maar ook in de Hoogere Graden, over de heele wereld bekend zijn aan, en in acht genomen worden door menschen, die geen Vrijmetselaars zijn. Ze houden verband met de primitieve inwijdingsriten der wilden, en staan in de godenbeelden gegrift. In de handschriften van oud-Mexico zien wij niet alleen de teekenen onzer Orde en van het Rozekruis, doch feitelijk ook elk belangrijk bestanddeel van de latere plechtigheid.

Dit nu is wezenlijk iets buitengewoons. Want de gemiddelde Vrijmetselaar houdt het Rozekruis voor een zuiver christelijken graad; en toch vinden we dezelfde tafereelen in tooneelvorm gebracht en dezelfde teekens aangewend in den dienst van Azteeksche toovergoden, versierd met buitengewone hoofdtooisels. Deze handschriften werden vóór de landing der Spanjaarden in Mexico vervaardigd; en men bedenke dat er gedurende minstens duizend jaar geen aanraking kan bestaan hebben tusschen Europeesche Vrijmetselaars en Mexico. (Verdere bijzonderheden met illustraties treft men aan in *Freemasonry aud the ancient Gods.*)

Hoe komt het nu dat wij dit algemeen gebruik van onze geheime teekens en de reproductie van dezelfde dramatische bestanddeelen aantreffen?

Dan luidt het antwoord, dat de Vrijmetselarij de erfgenaam is niet alleen van de Oude Mysteriën, maar zelfs van nog iets ouders: van de primitieve inwijdingsriten onzer heidensche voorvaderen, uit welke zich in den loop der tijden niet alleen de Mysteriën, maar alle groote godsdiensten der wereld hebben ontwikkeld. Deze teekens zijn mantra's, gebeden of tooverspreuken. Zij dienden om denkbeelden te kennen te geven, waar toentertijd geen gelijkwaardige termen voor bestonden; en uit oorzaak van hun aloud vermogen en magische kracht zijn ze zoowel door de Antieke Mysteriën als door de hedendaagsche vertegenwoordiger en erfgenaam van dezen, de Vrijmetselarij, aangehouden worden. Zij waren te heilig om ze verloren te laten gaan, en ofschoon latere generaties gepoogd hebben in het esoterisch gedeelte meer moderne uitleggingen te geven, zijn de exoterische beteekenissen nog altijd dezelfde. Het teeken van Behoud b.v. wordt beschreven als het teeken van volharding of van gebed.

En dit overblijfsel van Oude Mysteriën behoeft alles welbeschouwd niet zooveel verwondering te wekken. Het zou integendeel veel meer wonder zijn, wanneer het geheel verdwenen was. De menschen van tegenwoordig dragen in het hedendaagsche leven nog steeds bijgeloovigheden mee, waarvan de sporen van herkomst zich over duizende jaren laten nawijzen. Zoo het bijgeloof, dat wanneer gij bloeiende hagedoorn in huis brengt, er binnen het jaar daar een sterfgeval zal zijn; een bijgeloof dat aan het feit moet toegeschreven worden, dat de bloem en tevens het zinnebeeld van Bechta, de Saksische godin des Doods, bloeiende meidoorn was. Wanneer gij haar bloem in huis bracht, riept gij haar natuurlijk op. Ik zou wel willen weten, hoevelen van de buitenmenschen, die dit bijgeloof nog steeds aanhangen, ook zijn oorsprong en oorzaak kennen. Bechta is nu al dertienhonderd jaar vergeten; toch zien wij dat zij nog steeds op deze eigenaardige manier duizenden beïnvloedt.

Op dezelfde manier beweer ik, dat de Mysteriën niet alleen in den Geest, maar volgens echte, wettige en regelrechte afstamming zijn blijven bestaan. De Vrijmetselarij kan er aanspraak op maken, en zij kan haar recht met kracht staven, als „van onheugelijken tijd afkomstig" te worden geacht; zulks niet in den engeren wettelijken zin, doch volgens eenvoudige natuurlijke opvatting. Ik houd het er ook voor, dat de Vrijmetselarij tegenwoordig dezelfde taak volbrengt als voorheen de Oude Mysteriën, en dat zij dezelfde diepe wijsheden onderwijst.

Ziedaar dan het mystieke ideaal, hetwelk menigeen naar de Vrijmetselarij trekt; en ik waag te zeggen, dat het 't edelste van al die idealen is.

In 't kort gezegd, de eerste twee graden zijn een voorbereiding voor het mystieke leven. Zij reinigen ons, leggen nadruk op een goed zedelijk karakter, en streven ernaar om het verlangen naar meer kennis in ons op te wekken. Wij zetten b.v. in den eersten graad met den l. v. af, hetgeen symbolisch weergeeft de daad van het onder den voet treden van den slang der Boosheid; en aldus worden Horus in Oud-Egypte, en Krishna in Indië afgebeeld. Later, met de eerste leerlingsschrede, maken we een kruis in tau-vorm. Het kruis in tau-vorm is een phallisch symbool, dat de scheppende kracht van den man aanduidt. Zoo wordt ons niet alleen geleerd

om de machten van het Kwaad, d. i. den Duivel, onder den voet te treden, doch desgelijks onze dierlijke hartstochten, d. i. het vleesch. En ook de wereld is niet vergeten; want voor het binnentreden zijn we van alle kostbaarheden ontdaan geworden.

De tweede graad is duidelijk opvoedkundig, bepaaldelijk in de richting van het verstand, en leert ons, dat ons tegelijk het recht en de opdracht wordt verstrekt om onze onderzoekingen uit te strekken tot de verborgen Mysteriën van Natuur en Wetenschap. In verband met die opdrachten moeten we toch geenszins vergeten onszelf te bestudeeren. Ten slotte wordt ons, met het oogmerk om ons eenige aanwijzing te geven betreffende het reëele voorwerp onzer nasporing, bij de sluiting geleerd, dat de Broeders een gewijd symbool hebben ontdekt, dat God aanduidt en wel, dat zij dit in de Middenkamer hebben gevonden. Broeders, de Middenkamer is binnen in U; doch wanneer gij daarin slechts een symbool van God hebt ontdekt, b.v. de Goddelijke Vonk, dan moet gij U nu erop toeleggen om God zelf te ontdekken.

De derde graad ziet den aanvang der navorsching: de geest, die in de stof verzonken en daardoor van God vervreemd is geworden, legt het erop toe om het Verloren Woord terug te vinden, d. i. hij streeft ernaar met God te worden hereenigd.

De Royal Arch geeft ons één vorm van den afloop der navorsching. Het lijkt iets Joodsch van vorm te zijn, doch de wijze waarop in sommige hoofdzaken de natuur van God wordt afgeschilderd, doet eerder aan de Hindoesche opvatting van Paramatma denken dan aan den Joodschen Jehovah.

Een andere vorm van den afloop der navorsching wordt in de Rose Croix e. a. aanverwante christelijke graden gegeven; kortom, het Verloren Woord, de Logos, is Christus.

In groote trekken genomen evenwel kunnen we zeggen dat, in zijn tegenwoordigen vorm, de grondslag in de lagere graden (de Eerste Drie en de Arch) een Joodsch Mysticisme is, terwijl de grondslag der hoogere graden een Christelijk Mysticisme is. De Rose Croix-graad, de Koninklijke Orde van Schotland, de Tempel- en de Malthezer Ridders toonen duidelijke sporen van die innerlijke leering. Een christelijk-mystieke uitlegging trouwens ook van de Eerste Drie Graden en van de Arch evenzeer als van de Hoogere

Graden, is niet alleen mogelijk, maar bestaat inderdaad. De Ridders van St. Jan en van het Heilige Graf b.v. geven in het rituaal hunner ceremoniën ondubbelzinnig zekere christelijke uitleggingen van de Eerste Drie Graden en van de Arch.

Zonder bekendheid te geven aan de gehouden geheimen zal toch ieder, die het Nieuwe Testament en de Nieuwtestamentische Apocryphen (waar vele van onze christelijke legenden van afgeleid zijn) bestudeert, tot de erkenning komen dat het Woord van den eersten graad den grondlegger wil aanduiden van het geslacht, waarvan Christus een nakomeling was, terwijl de laatste mannelijke voorvader van Christus, de vader namelijk van Maria, de heilige Joachin was. [1])

In overeenstemming met dit christelijk gezichtspunt is Christus de Bouwer; de drie boosdoeners zijn Kajafas, Herodes, en Pontius Pilatus. In verband daarmee is de wijze van voortgang in den derden graad, als in Engeland gebruikelijk, van de meest duidelijke beteekenis. Gij kunt al voortgaande meerdere belangrijke punten ontdekken, doch een enkele aanwijzing is voldoende.

Wat ik met dit alles hier wenschte te bereiken is dit te beduiden, hoe degenen die beweren dat vóór den tijd van de Grootloge, de Vrijmetselarij christelijk was en een christelijk-mystieke zending te volvoeren had, zeer goede kans hebben van in 't gelijk gesteld te worden.

Mijn doel bovenal is aan te toonen, hoe de Vrijmetselarij in zichzelve dingen bevat, die 't goed recht bewijzen van hen, die in haar een wonderbaarlijk systeem zien niet van zedeleer, maar van een soort religieuze en mystieke onderwijzing.

Doch wij hebben reeds eerder gezien: geen ideaal, hoe edel ook, is zonder gevaar. We willen nu dan eenige minuten van aandacht wijden aan de gevaren, die er in een tever doorgevoerd mystiek Ideaal gelegen zijn, wanneer men daar niet voor op zijn hoede is.

---

1) Hollandsche lezers gelieven te bedenken, dat de z.g. „Woorden" van den eersten, resp. tweeden graad in Engeland juist andersom gebruikelijk zijn dan ten onzent.
Noot v. d. Vert.

Eerstens bestaat er, wanneer we deze gevaren in 't oog vatten, dit voor de hand liggende, iederen enthousiast dreigende gevaar, n.l. dat men uit algeheele aanhankelijkheid aan de Mystieke Navorsching in de Vrijmetselarij al de andere idealen volkomen kan gaan veronachtzamen. Zoo kan iemand, die eenige vorderingen heeft gemaakt in de navorsching er allicht toe komen zijn geduld te verliezen tegenover hen, die maar niet kunnen begrijpen waar hij het over heeft. Ik wil er geenszins mee zeggen, dat er geen tijden zouden zijn, waarin de Mysticus recht heeft om met scherpte te spreken. Wanneer zijn tegenstander den geest van goede kameraadschap vergeet, dien men nimmer vergeten mag; of wanneer iemand met geringschatting spreekt van de diepere levensaanschouwingen, die hij zelf niet vermag te weerstaan, dan is het den Mysticus geheel ten goede te houden, wanneer hij een scherp verwijt toedient; toch is zelfbedwang ten allen tijde wenschelijk. De Mysticus is er vaak toe geneigd zijn geduld te verliezen tegenover menschen, die niet zoo intuïtief aangelegd of niet zoo diep ingewerkt in de symboliek zijn als hij; dan spreken zij onvriendelijk van een welmeenend, maar onwetend broeder. Dat is verkeerd; want *Liefde* is een der Meester-sleutels, die de poorten der Mysteriën ontsluiten.

Tweedens heeft de Mysticus, wanneer hij niet oppast, neiging om een spelbreker te worden, doordien hij de gemeenschapswaarde in de Vrijmetselarij miskent en zulks ook laat blijken. Dat is wederom verkeerd. Het mystieke Ideaal moge het hoogste zijn, maar wanneer het de menschen ertoe brengt al de andere idealen te laten vallen, dan zal het verre achterblijven bij het ware ideaal.

Een derde gevaar, en van subtielen aard, is dit dat de ijverige beoefenaar van de mystieke en symbolieke beteekenis onzer plechtigheden gebrek kan hebben aan fijn gevoel en onderscheidingsvermogen. Alle dingen hebben hun eigen tijd, en zelfs de gewilligste leerlingen kunnen onrustig worden wanneer hun leermeester hun eeuwig weer hoogere philosophie inpompt, te pas en te onpas.

Ook moeten we niet vergeten, dat de ontwikkeling der Myste-

riën te danken was aan het feit, dat nu eenmaal niet alle menschen even geschikt waren, de diepere waarheden te peilen. Het is wezenlijk een groot gevaar, wanneer de grootste geheimen al te vrij zouden worden ontsloten. „Werp uwe parelen . . . ." enz.! En van God te spreken, en van de natuur der menschelijke ziel, tot menschen wier hoogste belangstelling in 't leven bestaat uit het vernemen van de laatste „rookkamer-anecdote", is hoogst onverstandig.

Het groote voordeel, dat de Mysteriën hadden boven de uiterlijke vormen van religie was, dat ze de menschen dwongen tot zelf-denken, en dat ze in staat stelden wie er den aanleg en den wensch voor hadden, om belangrijke waarheden te ontdekken; terwijl de minder ontwikkelde geestelijke typen dezelfde plechtigheden doormaakten zonder de diepere aanschouwingen ervan te bemerken. Tegenwoordig zijn er heel wat menschen volslagen onbekwaam om de meer innerlijke beteekenis ervan te begrijpen; en het is niet altijd verstandig hun teveel te vertellen; want wanneer zulk eene inlichting verkeerd wordt begrepen, doet zij eer kwaad dan goed. Het kan iemands godsdienstige opvatting ontwrichten, en wanneer hij noch de bekwaamheid noch de volharding heeft om zich een nieuw geestelijk inzicht op te bouwen, dan zou hij er achteraf slechter aan toe zijn dan tevoren.

We zien dus dat de voornaamste gevaren, tegen welke wij in het symbolieke en mystieke ideaal op onze hoede moeten zijn, bestaan uit:

1. het verliezen van 't gevoel van goede kameraadschap;
2. het gemis aan fijngevoeligheid bij 't ontsluieren der diepere mysteriën.

Deze gevaren zijn evenwel niet moeilijk te ontgaan. Het is ook niet zoozeer aldus, dat dit ideaal uit zichzelf op gevaarlijke paden leidt, als wel dat de volkomen Vrijmetselaar aan dit ééne ideaal al de andere moet verbinden, waar de Vrijmetselaars door worden bezield; en dat hij, deze allen vermengende, het Groote Ideaal voortbrengt, waaraan wij het volgende hoofdstuk zullen wijden.

HOOFDSTUK IX.

Het Groote Ideaal.

Conclusies van het Eerste Deel.

Al wat hiervooraf ging leidt tot het Groote Ideaal, hetwelk ik thans aan mijn broederen wensch voor te leggen. We zijn wezenlijk naar dit Groote Ideaal zoekende geweest, en ik waag het, dit in alle bescheidenheid naar voren te brengen. Op het oogenblik moge men zeggen dat het enkel mijn Ideaal is; doch ik hoop en geloof, dat eerlang duizenden broeders over de geheele wereld het tot het hunne zullen maken, en dat zij hun leven zullen wijden aan het streven om het te maken tot 't doel van alle echte Vrijmetselaren.

Ik geloof, dat de Vrijmetselarij de erfgename is van alle Mysteriën, en dat zij de mystieke en geheime overlevering heeft voortgedragen, die hun algemeen kenmerkend eigen was. Ik beweer, dat zij hare symboliek en hare leering uit vele bronnen heeft vergaderd; Egypte, Indië, de Kabala, en de christelijke Mystiek, ze hebben er allen voor hun deel toe bijgedragen.

Op dezen grondslag is het, dat de Vrijmetselarij berust; en nu willen wij, in 't bewustzijn van deze feiten één groot al-omvattend Ideaal scheppen, dat onze Loges over de geheele wereld bezielt.

En nu om te beginnen willen we erkennen, dat al de idealen, die wij als rechtmatig en passend hebben beschouwd, zoodanig moeten worden dooreengemengd, dat dit Groote Doeleinde eruit voortkomt, waar Vrijmetselaars naar moeten streven. Laten we ze nog eens kortelijks nagaan, en ze daarbij zuiveren van gebreken die ze, tenminste gedeeltelijk, bezoedelen.

1. Het Politieke Ideaal moet deel uitmaken van het groote geheel; doch het moet van alle idee van partijpolitiek of van politieke- en rassenhaat worden gezuiverd. De Vrijmetselarij op het vasteland van Europa moet zich vrijmaken van hare anticlericale gevoelens, hoe moeilijk dit 'ook valle; en zij moet de handen ineenslaan bij

het groote politieke doel van den Wereldvrede te helpen tot stand brengen en in stand houden. Dit onderdeel is van zooveel belang, dat ik er binnenkort op zal terugkomen en meer uitbreiding zal geven aan de stelling. Doch nu gaan we eerst met een korte uiteenzetting der andere onderdeelen over.

2. Het bij de Angelsaksische Vrijmetselaars zoo geliefde Gemeenschaps-Ideaal is veel te mooi om te mogen verdwijnen. Goede kameraadschap en een geest van ware broederliefde zijn een wezenlijk vereischte, wanneer de Orde bijeen wil blijven en eenigen werkelijken invloed naar buiten wil bezitten. In deze groote veelvuldig samengestelde wereld, waar de menschen allicht tot niets anders worden gemaakt dan tanden aan een kamrad van een geweldige machine, hebben wij de broederlijke atmosfeer der Loge van noode; en de maaltijd, mits binnen zijn gepaste grenzen gehouden, is een beste toegift. Het stelt de menschen in staat, elkander te leeren kennen; daarom mag men het niet versmaden. Doch hier moeten we oppassen. Het diner mag nimmer een doel op zichzelf worden, en ik zou, als een goede stap in de juiste richting, ervoor willen pleiten dat het aan den maaltijd bestede bedrag werd verminderd. Een Loge-diner in Londen kost tegenwoordig, wijn inbegrepen, zelden minder dan een guinje. Laten we daar krachtdadig op besnoeien en, als 't moet, bier drinken in plaats van wijn. Een duur dîner beteekent de Vrijmetselarij duur maken en staat de gastvrijheid in den weg. De gemiddelde burger kan niet op zich nemen een half dozijn gasten uit te noodigen tegen een guinje per hoofd, terwijl bij eene uitgave van 5 sh. ieder, de zaak best uitvoerbaar zou zijn.

Zoo vormen de werken van Weldadigheid ook een essentieele aangelegenheid in de Vrijmetselarij, en ze verdienen ten zeerste te worden aangemoedigd. Doch de methodes, aangewend om de inkomsten op te brengen, hebben ingrijpende wijzigingen noodig. Laten we de weldadigheids-insignes afschaffen, en een weinig meer van den geest des Meesters inprenten: „laat Uwe linkerhand niet weten wat Uwe rechter doet." Ook is het niet in het belang der Orde, wanneer het een erkend feit zou worden, dat menschen den Grootloge-rang verwerven omdat zij, gefortuneerd zijnde, het geven van een groot bedrag aan een weldadigheids-instelling wel op zich

kunnen nemen. De Grootloge-rang [1]) moest gegeven worden aan wiè wezenlijk persoonlijke diensten hebben bewezen. Laat in elk geval degenen, die voor het opbrengen der vereischte sommen werkzaam zijn geweest, van tijd tot tijd op die wijze worden beloond. Maar er ligt geen werk noch offer opgesloten in het teekenen van een chèque van £ 500,—, wanneer uw inkomen, laten we zeggen £ 10.000,— 's jaars bedraagt.

Ofschoon de Engelsche Maçon in 't algemeen gaarne mannen van hooge maatschappelijke positie onder zijn Groot-Officieren ziet, behooren zulke mannen iets voor de Orde gedaan te hebben en niet den Grooten Rang eenvoudig uit hoofde hunner maatschappelijke positie te ontvangen. Ik heb gevallen gekend van mannen, die zelfs geen Logeplechtigheid zouden hebben kunnen verrichten en het ook nooit beproefden; en dezen werden snel van ambt tot ambt doorgestuwd en ontvingen toen den Grooten Rang enkel omdat zij „peers" waren. Zulke dingen doen het aanzien van het Hoofdbestuur geen goed; ze werken verwoestend op den geest van gelijkheid, van broederliefde, en van wederkeerige hoogachting.

3. Het Ritueele Ideaal eveneens is van wezenlijk belang, en hoe meer wij ons van den diepen zin rekenschap geven, die aan onze ceremoniën ten grondslag ligt, des te meer zullen wij erop gesteld zijn dat ze op correcte en waardige wijze ten uitvoer zullen worden gebracht.

4. Desgelijks hebben wij Loges van wetenschappelijk onderzoek noodig, en geleerden, die de Historische zijde van de Vrijmetselarij willen bestudeeren. We moeten meer bepaald het gevoelen tot ontwikkeling brengen, dat het zinneloos sollen met de ritualen moet ophouden.

5. Bovenal wenschen wij onze leden aan te moedigen om de uiterlijke geloofsverschillen ten spijt, zich te vereenigen op gemeenschappelijken geestelijken grond, en zich te doordringen van de hooge geestelijke lessen, die onze Oude Orde heeft over te dragen.

---

[1]) = lidmaatschap van het Hoofdbestuur. Noot v. d. Vert.

Al deze factoren zijn van wezenlijk belang om goede Vrijmetselaren te maken; doch het Groote Ideaal is meer dan dat. Het is, als gij wilt, het Politieke Ideaal, verheven tot zijn hoogste en edelste hoedanigheid. Maar dan is 't, zoo gezien, gansch verschillend van eenig politiek ideaal, door de aan politiek doende Loges van het Europeesch vasteland nagejaagd.

De Vrijmetselarij is een algemeene broederschap, met hulpmiddelen door welke broeders, die zelfs niet dezelfde taal spreken zich toch aan elkaar bekend kunnen maken. In haar werkelijke wezen is ze internationaal en universeel van geest. Haar geheime leer zoowel als haar exoterische boodschap is aan de geheele menschheid eigen. Zij verkondigt boven alles uit de liefde van mensch tot mensch, niemand uitgezonderd. Doch in weerwil van deze uitnemende aspiraties en theorieën is haar invloed practisch genomen nihil, eenvoudig omdat zij niet behoorlijk is georganiseerd.

Er zijn pogingen aangewend om een soort van internationaal centrum en een internationaal Congres voor Vrijmetselarij tot stand te brengen. De poging was steeds tot mislukking gedoemd door het feit dat ze voortkwam uit, en nagenoeg geheel beperkt was tot de Vrijmetselarij van het continent.

De Vrijmetselarij van het Europeesche vasteland is reeds verdacht wegens hare politieke oogmerken en de bittere anticlericale gevoelens der leidende partijen. En in elk geval is, numeriek gesproken, de continentale Vrijmetselarij slechts een zeer gering deel van de Wereld-Vrijmetselarij. Ten naastebij vijf zesde van de Vrijmetselaren ter wereld behooren tot de groep van Angelsaksische volkeren. Het is dan ook absurd te trachten een of andere internationale maçonnieke organisatie te vormen, al ware 't ook van de meest rudimentaire soort, wanneer zij niet alleen gesteund, maar wezenlijk ook beheerscht wordt door de Angelsaksische Loges. Dit moge de gevoeligheden van een of twee Latijnsche landen kwetsen, het neemt de waarheid ervan niet weg, en de volslagen mislukking van deze op het vaste land aangewende pogingen bevestigt eenvoudig mijn argument. Wat meer zegt: zoo overweldigend belangrijk is de Angelsaksische groep, dat, wanneer deze ertoe zou besluiten zulk eene organisatie te vormen, de Vrijmetmetselarij van het vasteland zich erbij zou hebben aan te sluiten,

of zij zou zich als volslagen onbeduidend moeten laten wegcijferen.

Hinderlijke kwesties als die van het geloof in den O.·. B.·. d.·. H.·. zouden, onder den druk van die groep, spoedig tot oplossing komen, en de Vrijmetselarij van het vasteland zou gelouterd en van die gebreken gezuiverd verrijzen, welke haar zoo langen tijd verstrikt hielden. De gestadige invloed van den Angelsaksischen geest zou voortdurend ertoe bijdragen de scherpte van den Latijnschen Vrijmetselaar, die onder de speldeprikken van zijne clericale tegenstanders te lijden heeft, te temperen, en een geweldige stap voorwaarts zou zijn afgelegd in de richting der maçonnieke eenheid.

Het doel van zulk eene internationale organisatie zou zijn een „bond der harten" te vormen, welke bond meer door zijn invloed dan door een directe politieke actie oorlogen zou helpen voorkomen, en de regeeringen ertoe zou drijven om alle tusschen de verschillende volkeren hangende vraagstukken aan een scheidsgerecht te onderwerpen. De middelen om de oorlogsnoodzakelijkheid te vermijden bestaan wel, doch de geest daartoe schiet tekort. De volken zijn niet over de geheele wereld erop gesteld om vrede te verwerven en te behouden. Juist zooals het openbaar geweten slechts trapsgewijs werd opgevoed tot op 't punt, dat het geen particulieren oorlog meer duldde, zelfs niet in den verzachten vorm van het duel, zoo moet het internationale geweten mettertijd op dezelfde wijze worden opgevoed, totdat het niet meer dulden zal, dat twee volken de rust der wereld verstoren.

De menschen schijnen er zich echter moeilijk rekenschap van te geven, hoe absoluut noodzakelijk het is, dat wij den oorlog voorkomen. De vooruitgang der wetenschap sinds het einde van den laatsten oorlog is zoo geweldig geweest, dat een nieuwe oorlog bijna zeker de totale verwoesting der westersche beschaving zou beteekenen. Zelfs nu is het twijfelachtig of ze over uitgestrekte gebieden van Europa kan worden gered. Maar een volkomen zeker iets is het, dat de, door het laatst uitgevonden oorlogsvliegtuig met behulp van het nieuwe giftgas aangerichte verwoesting, de verschillende steden zou verdelgen en de geheele wereld volslagen uit haar verband zou rukken.

De Volkenbond is veel te bros om dezen waanzin te kunnen voorkomen. Het is een kunstmatig ding zonder wezenlijken achter-

grond. Het verschilt van de Vrijmetselarij in 't feit, dat het niet op de liefde en toegenegenheid van millioenen mannen, door de sterkste banden van broederschap samen verbonden, is gegrondvest. Het bestaat met het eenige doel, om oorlogen te voorkomen en bemiddelend op te treden tusschen de krakeelende volken. Telkenmale als het faalt om een rechtvaardig accoord tot stand te brengen, verliest het aan invloed en geraakt geleidelijk in discrediet. Het heeft natuurlijk geen werkelijke kracht achter zich staan; dientengevolge is het van nature zwak, terwijl het totaal allen geestelijken invloed mist.

De Vrijmetselarij aan den anderen kant is een over de geheele wereld verspreide, georganiseerde broederschap. Haar welslagen of mislukking hangt niet ten nauwste samen met de rechtspraak, die zij velt in een geval van twee volken, die elkaar bij den kop gaan vatten. Zij zou niet eens trachten in zulke zaken de hand te steken; maar zij zou wel aan elke van hare aanhoorige Loges een kennisgeving kunnen richten, waarin zij erop aandringt dat ze allen haar invloed zouden aanwenden om de verschillende regeeringen ertoe te bewegen het oorlogsgevaar te remmen, en de twistvraag te onderwerpen aan een onpartijdige rechtbank. Niet door directe actie, maar wel door invloed te oefenen zou de Vrijmetselarij toekomstige oorlogen kunnen voorkomen.

Doch hoe moeten we zulk een systeem organiseeren? Wat men noodig heeft is òf een opperste Grootloge voor de geheele wereld, òf minstens een internationale Conferentie, wier beslissingen voor al haar leden bindend zouden zijn. Het is duidelijk, dat Grootloges, die in vriendschappelijke betrekkingen beweren te staan, niet in het oneindige kunnen voortgaan met voorschriften uit te vaardigen, die elkaar rechtstreeks tegenspreken.

Onlangs vaardigde de Grootloge van Engeland een besluit uit, waarbij aan hare onderhoorige leden verboden werd lid te zijn van De Ster in het Oosten, een vereeniging die vrouwen toelaat, welke tot Vrijmetselaren in betrekking staan, en ook mannen, maar geen anderen dan Vrijmetselaars. Voorts bedreigde dat besluit ieder, die er niet aan gehoorzaamde, met feitelijke uitbanning uit de Orde.

Aan den anderen kant echter zijn in Schotland vele vooraanstaande leden van het hoofdbestuur lid van de Ster in het Oosten.

Dientengevolge kan een Schotsch Vrijmetselaar, wanneer hij tevens lid was van een Engelsche Loge, uitgebannen worden om iets, wat hij als Schotsch Vrijmetselaar volkomen gerechtigd was te doen. Zelfs wanneer hij een Engelsche Loge als visiteur bijwoonde zou deze zich aan strenge bestraffing blootstellen door hem te hebben ontvangen.

Zulk een staat van zaken is toch klaarblijkelijk onbevredigend. Naar ik verneem, bestaan er in Amerika soortgelijke complicaties, aangezien sommige Grootloges daar feitelijk dat gemengde genootschap erkennen, terwijl andere haar leden verbieden in eenig verband ermee te staan. Op soortgelijke manier treffen we verwikkelingen aan, die voortkomen uit het feit dat de eene Grootloge lichamen erkent, die door andere als „clandestien" worden gebrandmerkt. Kortom er zijn honderde punten, die aanpassing en regeling vereischen, en een soort van maçonniek Parlement zou in tal van opzichten een onschatbaar voordeel wezen.

Doch hoe 't aan te leggen om zulk een beweging te organiseeren? Het éérst noodige is klaarblijkelijk, de onafhankelijke Grootloges van het Britsche Rijk op de een of andere manier in eene federatie te vereenigen. Het is zeker wenschelijk dat b.v. Nieuw-Zeeland haar eigen zaken administreert; maar het is even wenschelijk dat, op sommige punten, al de Grootloges van het Britsche Rijk één lijn trekken. Eveneens geldt voor de Vereenigde Staten de overweging, dat, al verzetten op het oogenblik vele vooraanstaande Amerikaansche Vrijmetselaars zich tegen het denkbeeld van eene Federale Grootloge, er toch eigenlijk geen redelijke grond bestaat waarom een federaal gouvernement wel goed voor de Staten en niet goed voor de Vrijmetselarij zou zijn.

Men heeft inderdaad aan de politieke organisatie der Staten een uitnemend voorbeeld voor een soortgelijke organisatie in de Amer. Vrijmetselarij. De federale Regeering heeft niet anders dan Buitenlandsche Zaken te behartigen, terwijl de afzonderlijke Staten zichzelf belasten met de regeling hunner eigen huishoudelijke zaken. Zoo kon het ook in de Vrijmetselarij zijn. En hetzelfde geldt voor het geval van het Britsche Rijk. In 't kort gezegd: de verschillende Grootloges van dat Rijk zouden afgevaardigden moeten kiezen naar een centraal lichaam, dat den naam zou dragen van de Rijks- (of Imperiale) Grootloge. Dit lichaam zou zekere functies toegewezen

krijgen; buiten die bepaalde functies zou al het overige blijven behooren tot de uitsluitende bevoegdheid van de samenstellende leden, o. m. de tegenwoordige Grootloges. Zoo zou een besluit, hetzij tot erkenning van een halfmaçonniek lichaam als de Ster in het Oosten, hetzij om Maçons te verbieden lid van dat lichaam te zijn, door zulk eene RijksGrootloge uitgevaardigd moeten worden, en wel pas na rijpe overweging; niet met een haastig gebaar door een Grootloge, die daarbij vergeet hoe zij voor eene verwante Grootloge moeilijkheden schept. Op eenzelfde manier zou de vraag behandeld moeten worden of een particulier maçonniek lichaam maçonniek is of niet. Aan den anderen kant zou het verleenen van oprichtingsbrieven binnen een bepaald gebied, totnogtoe behoorende tot de bevoegdheden van een der aangesloten Grootloges, ook voor het vervolg in haar handen verblijven.

Wanneer de Engelsche en Amerikaansche Vrijmetselarij zich op die wijze behoorlijk zouden hebben georganiseerd, zou de tijd rijp zijn om een stap verder te gaan en eene Federale Wereld-Grootloge te vormen. Daar zouden afgevaardigden heen gezonden kunnen worden door de twee dan bestaande Federale Grootloges (Britsche Rijk en Vereenigde Staten), en door al die Grootloges overigens, die door de twee eerstgenoemde als verkieselijk zouden worden erkend.

Het spreekt vanzelf, dat men van de Duitsche Vrijmetselarij zou verwachten, dat ook zij een eigen Federale Grootloge zou oprichten, die de thans bestaande verschillende Duitsche Grootloges zou vereenigen. Die Federale Duitsche Grootloge zou dan afgevaardigden naar de Internationale Grootloge zenden, niet de afzonderlijke aangesloten Grootloges.

Een der tegenwerpingen tegen de vorming van een Federale Grootloge (of Grootlogebond) der Vereenigde Staten, is deze dat het eenvoudig een excuus zou zijn om nog meer Grootofficieren te scheppen, een kans temeer dus voor ijdelheidsvertoon.

We antwoorden daarop, dat dit argument enkel een aanklacht is tegen de wijze waarop Grootofficieren benoemd worden, en geen geldig argument tegen een wenschelijke verbetering. Wanneer een redelijke methode van verkiezing werd aangenomen, zou het heel

gemakkelijk zijn de dingen zoo in te richten, dat alleen de meest geschikte menschen werden gekozen. Het spreekt bijv. vanzelf, dat de Grootsecretaris en de Grootmeester van elke Grootloge tot de afgevaardigden zouden behooren; en in elke Grootloge zijn er altijd twee of drie mannen van uitstekende verdienste en invloed, die haast automatisch zouden worden gekozen

Het zou gewenscht zijn, het aantal der vertegenwoordigers zoo laag mogelijk te houden, naar verhouding van het aantal werkelijke leden van iedere Grootloge. Elke Grootloge zou b.v. gerechtigd zijn, haar regeerenden Grootmeester en Grootsecretaris als afgevaardigden te houden gedurende den geheelen tijd hunner functies. Verder voor elke tweeduizend leden één afgevaardigde, enz. Er zou bij zulk een stelsel weinig ruimte zijn voor begunstiging of ijdelheid; en wanneer inderdaad de besten waren gekozen zou hun verhoogd prestige niet alleen hunzelf, maar de geheele Orde ten goede komen.

De kwestie, waar het administratieve centrum gevestigd moest zijn, zou eenige geringe moeilijkheid kunnen opleveren. Maar die zou door de aanneming van het volgende plan misschien overkomen kunnen worden. Het administratieve centrum, vanwaar de permanente functies zouden worden uitgeoefend en vanwaar het Bulletin der Rijks- of der Federale Grootloge zou uitgegeven worden, zou vermoedelijk de staatkundige hoofdstad van het geheele gebied zijn, in dit geval resp. Londen en New-York. De Algemeene Vergadering echter zou beurtelings kunnen plaats vinden in de hoofdsteden der verschillende aangesloten Grootloges. In het geval van de Rijks-Grootloge b.v. zou ze het eene jaar in Edinburg en het volgende in Sydney kunnen worden gehouden.

Berichten worden dagelijks afgezonden, en de reizen zijn niet meer zoo'n verschrikkelijk iets als wat ze nog maar eenige jaren geleden waren. Ik voorzie den dag waarop een vloot van vliegtuigen, met de Engelsche afgevaardigden aan boord, van wal zal steken naar Pretoria om er de bijeenkomst van de Rijks-Grootloge bij te wonen. En de leden zullen zich over die reis niet drukker maken dan thans de leden uit Lancashire, die voor de Grootlogebijeenkomst naar Londen gaan.

De Grootloge van Engeland heeft juist een voortreffelijk voor-

beeld ingesteld door te besluiten dat zij één van hare vierendeeljaars-bijeenkomsten ieder jaar in een der provinciesteden zal houden. De aanwezigheid van de Rijks-Grootloge in de verschillende steden van het Rijk zal van het grootste belang zijn, niet alleen voor de Vrijmetselarij, maar voor het Britsche Rijk zelf ook. Zulke bijeenkomsten roeien den geest van bekrompenheid uit en bevorderen het vasthechten der banden, die de verschillende deelen van het Rijk samenhouden.

Welbeschouwd is dit wat het goed georganiseerde lichaam, de Federatie der groote Katoenspinners, ook doet. Zij hebben hun administratieve centrum te Manchester, doch zij houden hunne tweejaarlijksche conferenties in verschillende steden van Europa. Wij kunnen hetzelfde doen. Van beteekenis is het ook, dat de drijfkracht achter de Katoenfederatie Engelsch is. De Federale Grootloge der Vereenigde Staten zou hetzelfde vraagstuk op dezelfde wijze kunnen oplossen.

Als we eenmaal aan de vraag van de Internationale Grootloge toe zijn, zou de opgedane practische ervaring bij het organiseeren van deze twee Federale Grootloges onze taak veel lichter maken dan anders het geval zou zijn. De Noord-Amerikaansche Vrijmetselaren zouden in staat zijn om de Grootloges van Zuid-Amerika te beïnvloeden om mee te doen, terwijl het de taak der Engelsche Vrijmetselarij zou zijn om hetzelfde te doen met het vasteland. We zouden met de Scandinavische Loges weinig moeite hebben, en ofschoon de situatie ingewikkelder zou worden wanneer we met de Latijnsche en in 't bijzonder met de Fransche Vrijmetselarij te maken zouden hebben, ben ik ervan overtuigd dat het geval niet onoplosbaar zou blijken. Alles welbeschouwd zou de aldus verbonden Angelsaksische Vrijmetselarij zoo sterk zijn en de voordeelen van eene ineenschakeling met haar zouden zoozeer aan het licht treden, dat het Grand Orient (de France) niet traag zou zijn in het aangrijpen van de gelegenheid om ons halverwege tegemoet te komen. Het enkele feit reeds, dat het Grand Orient zich door zijne aansluiting bij ons veel minder geïsoleerd zou bevinden in zijn verontrust bestaan — wat heel erg 't geval is, gezien de houding der R. K. Kerk —, zou dit ertoe leiden een meer verdraagzame en inschikkelijke houding aan te nemen dan tot nogtoe.

Hier wederom zou het kiezen van een administratief centrum moeilijkheid kunnen opleveren. Doch deze zou kunnen worden opgelost door de een of andere onbeteekenende plaats te kiezen, b.v. Malta of de Canarische Eilanden, terwijl de bijeenkomsten gehouden zouden worden in de hoofdsteden der verschillende aanhoorige Grootloges.

De invloed van zulk eene Internationale Grootloge zou geweldig zijn, en geheel ten goede. De aantijging dat de Vrijmetselarij, met hare verkondiging van zulke hooge idealen, toch uitermate onbekwaam is om de wereld buitenaf te beïnvloeden, zou dan haar grond ten eenenmale verliezen. Er zou voor den Wereldvrede hiervan veel meer kracht uitgaan dan van tractaten en volkenbonden. En van het enger standpunt der Vrijmetselarij gezien, zou het een geweldig voordeel zijn. Aan den eenen kant zouden de meeste verschillen verdwijnen, wanneer ze op zulk een vergadering werden besproken en zorgvuldig uitgeplozen. Voor de helft zijn ze aan misverstand te wijten, en dit zou onder de besprekingen spoedig wijken. Zou eenig lid onredelijk en absoluut weerbarstig blijken, dan zou eene door de Internationale Grootloge uitgesproken veroordeeling van veel meer effect zijn dan die van een enkele op zichzelfstaande Grootloge zooals thans. Wanneer b.v. het Grand Orient zou weigeren één lijn te trekken met de groote meerderheid der andere Vrijmetselaren en het oude landmerk van den O.·. B.·. d.·. H.·. te herstellen, dan zou de in dat geval door de Internationale Grootloge uitgesproken ban van veel meer effect zijn dan de tegenwoordige staat van zaken, nu immers de Grootloge van Engeland en de meeste Grootloges van Amerika de broederlijke betrekkingen hebben afgebroken, maar andere volkomen respectabele Grootloges die betrekkingen wel onderhouden. Aan den anderen kant zou het Grand Orient aarzelen om den steun van de Internationale Grootloge prijs te geven, alleen om in zijn ledenregisters eenige weinigen te behouden, die hardnekkig weigeren dit oude landmerk te erkennen.

En het groote Ideaal, hetwelk deze Internationale Grootloge zou bezielen, zou het in den aanvangsparagraaf van dit hoofdstuk vooropgestelde zijn: de sociale zijde der Vrijmetselarij op alle manieren te bevorderen, ten einde de idealen van broederliefde en wel-

dadigheid te verbreiden, maar nog meer om de bewonderenswaardige geestelijke roeping der Vrijmetselaren in te prenten, en ten slotte voortdurend werkzaam te zijn tot het bedwingen van opkomende booze hartstochten, die tot oorlog leiden, en om al haar invloed aan te wenden in 't belang van de vredeszaak.

Dat is zeker een hoogverheven, goddelijke taak, de groote tradities onzer Orde waardig; want onze Orde is de erfgenaam van Oude Wijsheid, en de bewaarder van den Nieuwen Geest, die ten langen leste op aarde zal neerdalen om de menschen steeds verder het opwaartsche pad op te voeren.

Maar de tijd snelt voort: de teekenen aan den hemel wijzen op Oorlog, niet op Vrede. De legers worden reeds voor de botsing in gereedheid gebracht, in Azië is een heel werelddeel in beroering. Zullen wij op tijd komen? Ach, dat is de vraag! Want wij hebben reeds vier jaren verloren en het zou te laat kunnen zijn. Doch het spel is niet verloren voordat het uit is; laten we tenminste voor ons deel ons best doen; en kunnen we Europa niet redden, laten we ervoor werken om de rest van de wereld te redden.

Er rust een groote verantwoordelijkheid op het Angelsaksische ras. Want wanneer Azië zich tegen Europa keert en het de suprematie der wereld van het blanke ras tracht af te wringen, dan zijn het de Angelsaksers alleen, die hoop mogen koesteren om Azië terug te kunnen drijven. Laten we hopen en bidden, dat het niet zoo zal behoeven te zijn. Doch in elk geval is onze taak als Vrijmetselaar duidelijk: onze zaak op haar schoonst te doen uitkomen, naar hare hoogst bereikbare idealen te streven, en bovenal de lamp brandende te houden van de Geheime Leer, de geestelijke waarheden in onze ceremoniën vervat.

Maar wanneer deze onschatbare geheimen onder de hoede der Vrijmetselarij zijn gesteld, en wanneer die hooge idealen werkelijk die van onze Orde zijn, dan is het duidelijk dat wij een aantal ernstige en samengestelde vraagstukken zeer zorgvuldig zullen hebben te onderzoeken.

Als nauwgezette onderzoekers zullen we moeten bevinden, dat sommige van onze meest geliefde vooroordeelen niet te rechtvaardigen zijn, althans niet volgens de veranderde omstandigheden der

twintigste eeuw. En ofschoon het ons niet aangenaam zou zijn het te aanvaarden, we zouden gedwongen kunnen worden te erkennen dat sommige dingen onvermijdelijk moeten veranderen, hoezeer wij ook persoonlijk de verandering mochten betreuren.

In het tweede deel van dit boek stel ik mij voor om die problemen in 't oog te vatten, die, juist omdat ze zoo lastig zijn, zoo vaak met nalatigheid behandeld of geheel voorbijgezien zijn. Ik wil eerlijk bekennen, dat in sommige gevallen de redelijkheid der gestelde vragen sterker was dan mijne vooroordeelen, en dat ik, terwijl 't mij om argumenten ten bate mijner vooroordeelen te doen was, in sommige gevallen genoopt ben geweest te erkennen, dat de aangevoerde gronden waardeloos waren, en ik dus in trouwe verplicht was ze te verwerpen.

Ik twijfel er ook niet aan of mijn lezers zullen, in zake sommige van die problemen, eveneens hunne vooroordeelen hebben opgevat en zij zullen 't hard vinden om deze ter zijde te moeten stellen. Maar als eerlijke onderzoekers zullen wij erop voorbereid moeten zijn minder aangename feiten onder de oogen te moeten zien, en zelfs desnoods te moeten erkennen, dat we ongelijk hadden.

Ik zal trachten de met elkaar botsende gezichtspunten zoo waardig en zoo kalm mogelijk uiteen te zetten, en mijne eigen voorliefde buiten geding te houden. Ongelukkigerwijs ben ik in sommige gevallen logisch ertoe gehouden mijn eigen conclusies te geven. Doch zelfs in die gevallen zullen mijn lezers, naar ik vertrouw, bemerken dat ik zulks met terughouding doe, en dat ik niet de verwachting koester alsof zij het noodwendig met mij eens zullen meenen te moeten zijn.

Alvorens evenwel aan het tweede deel te beginnen, wil ik dit eerste gedeelte besluiten met te herhalen, dat voor mij het groote Ideaal, op hetwelk we moeten aansturen, een internationale Conferentie van Grootloges moet zijn, die de Vrijmetselarij over de geheele wereld in één verband zal schikken, en die daardoor den geestelijken en maatschappelijken vooruitgang van het geheele menschenras zal bevorderen; die ernaar zal streven de broederschap der menschen te vestigen onder het Vaderschap Gods, en

die al haar invloed zal aanwenden om den grootsten vijand van alle edelste aspiratiën der menschheid in bedwang te houden: den oorlog.

Zoo moge de Vrijmetselarij den weg banen voor de toekomstige geestelijke verheffing der menschheid, een schrede nader tot God.

TWEEDE GEDEELTE:

Welke groote Vraagstukken men onder de oogen moet zien.

HOOFDSTUK X.

De Vraagstukken, die onder de oogen moeten worden gezien.

Wanneer de feiten juist zijn zooals wij ze in het Eerste Deel hebben uiteengezet, en wanneer onze doeleinden en idealen van zoo grootschen aard zijn, dan moeten we erop voorbereid zijn zekere geweldige vraagstukken onder de oogen te zien. Kort gezegd: wanneer wij in de Vrijmetselarij waardevolle geheimen en een diepe geestelijke leering bezitten, zijn we dan ermee verantwoord als we groote groepen van het menschdom uit onze tempelgemeenschap buitensluiten?

Ik stel mij voor sommige van deze vraagstukken, die de gemoederen van duizenden denkende Vrijmetselaren tegenwoordig bezig houden onder de oogen te zien. Ze worden door de meeste maçonnieke schrijvers zorgvuldig vermeden, genegeerd of overgeslagen. Niet onwaarschijnlijk nemen sommigen die houding aan om niet gedwongen te worden tot de erkenning, dat het vaststaand gebruik ten onzent in sommige gevallen niet aan gezonde redenen, maar aan vooroordeelen is toe te schrijven; of zij vreezen de vijandigheid op te loopen van die Ordeleden, die nog altijd onder den invloed dier vooroordeelen verkeeren; en zoo geven zij er de voorkeur aan om hunne oogen te sluiten voor de ware situatie, en spreken zij over de dingen der werkelijkheid alsof deze niet werkelijk bestonden.

Ik beken, tot op zekere hoogte ook door zulke gevoelens te zijn beheerscht geweest. Doch hoe meer ik de Vrijmetselarij bestudeerd heb, des te meer moest ik toegeven, dat het negeeren dezer geweldige vraagstukken laf was, een nauwgezet onderzoeker en kloek Vrijmetselaar onwaardig. En zoo heb ik het aangedurfd om de feiten voor mijn lezers bloot te leggen, zooveel mogelijk trachtende een toon van rechtvaardigheid aan te nemen en aan weerskanten van de betwistbare punten de argumenten voor en tegen gelijkelijk aan te voeren.

In de eerste plaats: waartoe dient het te beweren dat er niet zoo iets bestaat als Vrouwelijke Vrijmetselaars, als we toch heel goed weten dat er in Londen alleen al duizenden zijn, en dat hare Loges over de geheele wereld verbreid zijn, zoodat men ze in elk werelddeel aantreft? Het feit moge betreurenswaardig zijn, het is er niet minder een feit om, dat onder de oogen moet worden gezien. Hoe is 't mogelijk, wat ik toch door oude gewezen Voorzitters in het openbaar heb hooren doen, te zeggen: „Er bestaan geen Vrouwelijke Vrijmetselaars en ze kunnen er nooit zijn", als we toch al z'n leven weten dat er volop zijn? Wij kunnen ze, wanneer we er lust in hebben, „clandestien" noemen; maar dat woord wischt haar bestaan niet uit. En, alles welbeschouwd, wat is een „clandestiene Loge?" Dat is nu juist een van die vraagstukken, die niet door het besluit van een of twee Loges uitgemaakt kunnen worden. Het *zou* uitgemaakt *kunnen* worden na onderzoek van hare aanspraken door een Internationale Grootloge. Maar op het oogenblik beteekent het niet meer dan dit, dat een „clandestiene Loge" niet in vriendschappelijke betrekkingen staat tot en niet erkend wordt door de particuliere Grootloge, waar we lid van zijn.

Het woord beduidt inderdaad tegenwoordig weinig meer dan een misbruikte term; het bezit geen wezenlijke waarde. Dezelfde Loge kan als volkomen regelmatig door de eene Grootloge erkend, door de andere als onregelmatig en clandestien worden verklaard.

Dat is nog maar één van de talrijke vraagstukken waar we tegenover staan in verband met de chaotische gesteldheid, waar de Internationale Vrijmetselarij toe vervallen is. En er bestaat

weinig kans, dat we daar een bevredigende oplossing voor vinden totdat er een gezaghebbend lichaam komt als een Internationale Grootloge om daarover recht te spreken.

Laten we echter eenige van die „Groote Vraagstukken" opsommen, die wij als onverschrokken onderzoekers in 't oog moeten vatten, wanneer we tenminste tegenover onszelf eerlijk willen zijn. Laten we niet voorgeven, dat ze niet bestaan, en laten we zoo breeddenkend en zoo welgezind mogelijk trachten te zijn in onze houding. Dit is in 't bijzonder noodig, wijl verscheidene ervan kwesties bevatten, waarover duizende Vrijmetselaren een zeer stellig oordeel erop nahouden, ook zelfs vóóroordeel.

Ikzelf b.v. zag mij genoopt het vraagstuk van de Vrouw in de Orde geestelijk voor oogen te nemen door de opmerking van een hoogelijk geëerd en zeer vooraanstaand Hoofdbestuurslid. Ik had hem betoogd, dat de Vrijmetselarij een wereld-organisatie is met een roemrijk erfdeel van 't verleden en met een rijke geestelijke leering voor het menschdom. Tot mijn verrassing — want hij was een heel wakker Vrijmetselaar — trachtte hij al wat ik zeide te ontzenuwen; kortom: hij verkleinde de Vrijmetselarij! Daar het mij bekend was, dat hij feitelijk zijn geheele leven aan de Vrijmetselarij had toegewijd, kon ik mij zijne houding niet begrijpen, totdat hij mij opeens vlak in het gezicht aanzag en met een veelbeteekenende uitdrukking zeide:

„Ziet gij niet, waar Uwe argumenten U heenvoeren? Wanneer de Vrijmetselarij die groote instelling is met de wonderbaarlijke geestelijke beteekenis, zooals gij dat meent, met welk recht sluiten we dan de vrouwen uit?" — Zijn vraag gaf mij een schok. Dáár hadt ge de geheele logica bij elkaar!

„O!" antwoordde ik, „ik had er niet van dat gezichtspunt uit aan gedacht. Maar wanneer ik kiezen moest tusschen mijn geloof, dat de Vrijmetselarij de grootsche en nobele instelling is, die ik beweer, en de erkenning van de toelaatbaarheid der vrouwen tot het lidmaatschap, dan zou ik liever mijn vooroordeelen laten varen en de vrouwen opnemen, ofschoon die gedachte mij op het oogenblik nog niet bepaald welkom zijn." Wanneer de Vrijmetselarij niet anders is dan een club van verheerlijkte gezelligheid, dan zijn hare breed uitgewerkte ritualen en haar religieuze atmosfeer datgene wat de Roomsch Katholieken van haar zeggen: „loos bedrog, of erger."

Laatstgenoemde meening kan ik niet onderschrijven. Mijn geheele onderzoek leert mij het tegendeel. De Vrijmetselarij is van de instellingen, die de wereld ooit zag, een der meest grootsche en weldadige, en zij heeft een groot werk te doen — ter eere van God en tot welzijn der Menschheid.

Hier volgen eenige van de vraagstukken, die in de komende hoofdstukken in bijzonderheden zullen worden beschouwd Wanneer ik nu bij de behandeling ervan, de gevoeligheden van eenig broeder mocht kwetsen, dan vraag ik hem 't mij te willen vergeven, of tenminste te willen erkennen dat ik getracht heb hem het geval eerlijk voor te leggen, onbevooroordeeld; want ik gevoel dat deze problemen ter wille van Waarheid en Gerechtigheid onder de oogen gezien moeten worden.

1. Het eerste en meest ernstige vraagstuk is dat van de Vrouwen in de Vrijmetselarij. Laten we op dit punt vrijblijven van misverstand. Het gaat nu niet om de vraag, *of* de vrouwen moeten toegelaten worden: ze zijn reeds binnen de slagboomen. De vestingmuren zijn de een na den ander bestormd geworden. De Orde is bezweken, desgelijks de Mark-graad en de Royal Arch. Doch, erger nog uit streng-rechtzinnig oogpunt, de heilige voorhoven van den Ouden en Aangenomen (d.i. Schotschen) Ritus zijn eveneens door de indringers betreden, — de Rozenkruis —, de Kadosh —; ja de Drie-en-dertigste Graad zelfs is in hun handen gevallen. Daarenboven zitten en werken zij in de graden van de Doorluchtige Orde van het Kruis, welke omvat den Ridder der Drie Koningen, de Ridders van den Christelijken Markgraad en de Ridders van het Heilige Kruis.

Nog zijn eenige graden niet bezweken tegenover het eindeloos beleg. De Wit-en-Zwarte Banier der Tempelridders waait nog steeds van een toren, die niet „geprofaneerd" is door de tegenwoordigheid der schoone sexe; en hetzelfde geldt van nog verscheiden andere graden. Maar voor hoe lang, vraag ik mij af?

Het is dus op het oogenblik de vraag niet: „kan men de vrouwen de maçonnieke geheimen toevertrouwen?", want deze zijn in haar bezit. De vraag is of het verstandig en rechtvaardig is hare aanspraken te erkennen, zooals dat in ieder anderen kring van het leven gebeurt, dan of we moeten voortgaan met ze te brandmerken

als clandestien en ze eronder te werken? Bedenk dat gij een geheim genootschap niet vernietigen kunt (dat is telkens en telkens weer bewezen, bepaaldelijk in het geval van de Vrijmetselarij); wel slaat een aldus vervolgd genootschap soms een anderen toon aan en wordt voor zijn vijanden een ernstige bedreiging.

Wat ieder eerlijk man inderdaad aangaat is de vraag of wij er rechtvaardig aan doen met onze moeders, zusters en vrouwen de toestemming te weigeren, om van de geestelijke en maatschappelijke hulp te profiteeren, die wij zelf aan de Vrijmetselarij ontleenen. Bedenk, er kan meer dan eene oplossing van het probleem zijn, en wanneer we al toegeven dat vrouwen gerechtigd zijn tot het genieten van die voorrechten, dan zijn we nog niet in elk geval gehouden om de vrouwelijke candidaten tot onze Loges toe te laten. Aan den anderen kant zouden we kunnen uitmaken, of wij, door het formeel erkennen van de „Vrouwen-Loges" de Vrijmetselarij zoodanige schade zouden toebrengen, dat zij het niet zou overleven.

We zullen echter al deze punten beschouwen zoodra het zoover is; nu richten we onze aandacht op een ander doornig vraagstuk, en wel een dat bepaaldelijk onze Amerikaansche broeders betreft.

2. Doen wij er rechtvaardig aan, een man van de Vrijmetselarij uit te sluiten om zijn huidkleur? Kort gezegd: hebben wij het recht menschen van gekleurd ras te weigeren, ja ook den neger, omdat hij geen blanke is?

Is de Vrijmetselarij er alleen voor blanken? Tegenover die vraag treffen we in de Vrijmetselarij een volslagen chaos aan. Ik moet weer erkennen, dat het een beetje tegen den draad ingaat, wanneer ik beweer dat wij rechtens den neger niet van de Vrijmetselarij mogen uitsluiten. Ik werd geboren in een Britsche kolonie van Midden-Amerika — Britsch Honduras — en erfde alle vooroordeelen van den blanke inzake huidkleur over. Ik had een kleurlinge als kinderjuffrouw, een lieve goede ziel, maar ik gevoel nog steeds dat de neger mijns gelijke niet is; ik ben daar verstandelijk en zedelijk zeker van. Zonder twijfel heeft het vooroordeel hier part en deel aan, maar toch niet geheel en al. Ik geloof bepaald, dat er goede redenen bestaan om het ervoor te houden, dat de West-Indische neger niet des blanken gelijke is, en ik zou den volksmenner uitlachen, die beweerde er anders over te denken.

Ja, onder de Grootloge van Engeland heb ik, Engelsch Vrijmetselaar, in Birma bij een cosmopolitische Loge aangezeten, die wettig arbeidde onder een stichtingsbrief van mijn eigen Grootloge; ik heb de plechtigheden gezien zooals ze voltrokken werden door mannen van iedere huidkleur en ieder geloof, en ik moet erkennen dat deze menschen goede Vrijmetselaars waren. Ook verloor ik in geen enkel opzicht mijn kaste of had ik zelfs niet het gevoel alsof ik ze verloor, door hunne Loge te bezoeken en deel te nemen aan hun banket!

Natuurlijk is het waar, dat de Hindoe, de Birmaan, de Chinees, van een veel hooger type zijn dan de neger; niettemin zijn het, voor ons, kleurlingen. Ze zijn zeer zeker geen blanken, en in sommige hunner maatschappelijke zeden staan zij verder van ons af dan de negers van Amerika. Deze mijne bruine broeders waren aanhangers van de polygamie en van vreemde godsdiensten, vereerders van andere Goden misschien, of Boeddhisten; terwijl de neger en de kleurling in Amerika in naam een christen en aanhanger van de monogamie is.

Hier hebben we dus een zeer ingewikkeld vraagstuk, een dat we onder de oogen moeten zien. Wanneer Loges van het Britsche Rijk kleurlingen toelaten, hoe kunnen dan onze Amerikaansche broeders met goed recht hen uitsluiten? En toch beken ik voor een goed deel te sympathiseeren met mijn Amerikaansche broeders. Hier zou alweer, misschien, de uiterste oplossing gelegen kunnen zijn niet in de toelating van negers tot de Loges van blanken, maar in de erkenning van de „Neger-Grootloge", ofschoon ik hier wederom moeilijkheden kan voorzien.

Een ander vraagstuk aan de orde.

3. Zou het wenschelijk zijn, de internationale zijde der Vrijmetselarij aan te moedigen en te ontwikkelen? Zou het niet wijzer en veiliger zijn om te trachten de Vrijmetselarij zuiver nationaal te maken? De Vrijmetselarij bloeit stellig het best op Angelsaksischen bodem! Zij geeft weerklank op het Angelsaksische temperament, en het eenvoudige feit dat bijkans vijfzesde der Maçons ter wereld tot het Angelsaksische contingent behooren, mag een aanwijzing zijn, dat de Vrijmetselarij voor hen bedoeld was en niet voor elk en iedereen. Wanneer men die zienswijze aanvaardt, zouden vele dringende kwesties vermeden zijn. „Waarom ons te

kwellen met de Latijnsche Vrijmetselarij, of ons moeilijk maken om de toelating van kleurlingen? Die rassen leveren over 't algemeen geen goede Maçons op. Laten we het Internationalisme in elke vorm en gedaante vermijden en uitsluitend nationaal worden, zonder er betrekkingen met vreemde lichamen bij te onderhouden."

Dit betoog is door menig denkend man naar voren gebracht, en op het eerste gezicht schijnt er veel voor te zeggen. In het bijzonder is zulks tegenwoordig het geval, nu de Engelschen doodonpasselijk beginnen te worden van het nooit-eindigende geharrewar hunner naburen op het vasteland, en zij er meer en meer voor beginnen te voelen om „Europa naar den d.... te laten loopen", en het voorbeeld der Vereenigde Staten te volgen. En toch zou het prijsgeven van den internationalen kant der Vrijmetselarij gelijkstaan met het achteruitzetten van een der oudste Landmerken der Orde.

Daargelaten hare internationale organisatie in de Middeleeuwen, behoeven we slechts te bedenken hoe krachtig leden der Grootloge van Engeland gedurende de achttiende eeuw werkten voor de verbreiding van de Vrijmetselarij op het vasteland, om te beseffen dat het willens en wetens nastreven van een zuiver nationaal gestemde Vrijmetselarij nu zou beteekenen het terugzetten van een in allen deele even oud en heilig landmerk als de aanwezigheid van den naam van den O.·. B.·. d.·. H.·. in onze ritualen.

Daar we het voornemen hebben, dit vraagstuk in zijn onderdeelen nader te beschouwen, gaan we nu ertoe over een andere kwestie met enkele trekken aan te duiden.

4. Zijn bepaalde dogmatische geloofsstellingen een wezenlijk vereischte voor de toelating tot onze Orde? Op het eerste gezicht zullen mijn lezers geneigd zijn om te antwoorden: „Wel neen! die zijn er niet." Doch alles welbeschouwd: het geloof in God en in een toekomstig leven *zijn* dogmatische geloofsstellingen; en juist om die reden schafte het Grand Orient de France deze vereischten af. Doch de meeste Grootloges verklaarden dit voor een inbreuk op de Landmerken en zij braken de broederlijke betrekkingen af.

En verder, voorbij deze elementaire dogmatische geloofsstellingen, moeten we bedenken dat er erkende Grootloges zijn, die nog

verder gaan, en die van een candidaat voor zijne toelating verlangen dat hij een belijdend christen zij. Dat geldt van nagenoeg alle Duitsche Grootloges, en eveneens van de verschillende Grootloges in de drie Skandinavische landen. In die gevallen kan niemand zelfs tot de Orde worden toegelaten tenzij een Christen zijnde; bijgevolg zijn Joden uitgesloten. Ook kunnen we het feit niet over 't hoofd zien dat nog eenige jaren na de stichting der Grootloge van Engeland, de Vrijmetselarij daar zeker christelijk was; en velen zijn er die betoogen, dat de wijziging van de clausule betreffende het geloof in God uit hare christelijke tot eene niet-christelijke definitie een inbreuk met voorbedachten rade was op de Oude Landmerken.

Ofschoon de meesten onzer toegeven dat het eene verandering ten goede was, kunnen wij toch niet heelemaal de beschuldiging ontkennen, noch het feit loochenen dat de Skandinavische en Duitsche Grootloges eenige goede gronden tot steun van hunne zienswijzen kunnen aanvoeren.

Het volgende probleem spruit tot op zekere hoogte uit het voorafgaande voort:

5. Is de Vrijmetselarij een religie op zichzelf en daarom oogenschijnlijk strijdig met de rechtzinnige en gevestigde godsdiensten ter wereld?

Dit vraagstuk behoeft natuurlijk de meest omzichtige behandeling; en het zou werkelijk nauwelijks opgekomen zijn, was het niet wegens de heftige vijandschap der Roomsch-Katholieke Kerk. Dit lichaam, dat evenals de Vrijmetselarij, van erkende internationale strekking is, verklaart luide dat de Vrijmetselarij in directe tegenspraak staat tot den godsdienst, waaronder zij natuurlijk meent *hare* opvatting van den eenigen waren godsdienst. Het is evenwel jammer, dat van tijd tot tijd, in een toonaangevend dagblad van de Engelsche High Church beweringen zijn verschenen, die, ofschoon in meer omsluierde termen, hetzelfde verwijt uitspraken. Zulks in weerwil van het welbekende feit dat er honderden geestelijken der Engelsche Kerk Vrijmetselaar zijn, en onder hen velen met een hoogen rang.

6. Het laatste belangrijke vraagstuk, dat we in beschouwing

zullen trachten te nemen, is: of de Constitutie onzer Grootloge herziening behoeft?

Dit is een vraagstuk, dat ik uitsluitend van uit het Engelsche gezichtspunt zal inbrengen. Want alles welbeschouwd ken ik de Engelsche constitutie het best, en het zou eenigszins vrijpostig van mij kunnen gevonden worden, wanneer ik de kwestie bekeek met betrekking tot Grootloges, die mij niet op hare ledenlijsten tellen. Desniettemin zullen sommige van de opgeworpen punten ook voor buitenlandsche Grootloges van belang zijn; en wanneer we in de richting van het ideaal willen werken, van een Grootloge van het Britsche Rijk eerst, en later van eene Internationale Grootloge, dan moeten we zeker beginnen met orde te stellen op ons eigen huis.

Het ligt voor de hand dat een stelsel, hetwelk deugdelijk genoeg was in de achttiende eeuw, toen men de Vrijmetselaren bij honderdtallen in plaats van bij duizenden kon tellen, heden ten dage hopeloos ontoereikend zou kunnen zijn.

Op het huidige oogenblik hebben een 50 à 60.000 menschen recht om zitting in de Grootloge (als besturend lichaam) te hebben. Wanneer ook maar de helft van dit aantal geregeld verscheen, waar zou men een ruimte vinden om hen neer te zetten, en hoe zou daar eenig werk kunnen afgedaan worden, tenzij ze zich ermee tevreden stelden om enkel cijfers te zijn? Dat de Grootloge inderdaad regelmatig voortwerkt is hieraan te danken dat in den regel negentig procent nooit opkomt. Dus worden de beslissingen der Grootloge altijd genomen door een minieme minderheid (geen gezond systeem in dezen democratischen tijd). Dat is te ernstiger, nu we meer ingewikkelde vraagstukken onder de oogen hebben te zien, zeer verschillend van de betrekkelijk onbelangrijke zaken die, niet later dan 't einde der negentiende eeuw, onze aandacht in beslag namen.

Dit zijn eenige van de groote vraagstukken, waar we voor staan en die we moeten beschouwen, ook al zouden we ze liever ontwijken.

Ik beweer niet dat de lijst uitgeput is; doch dit zijn dringende vraagstukken, die wij onder de oogen te zien en op de een of andere wijze op te lossen zullen hebben binnen de eerstvolgende tien jaren.

HOOFDSTUK XI.

Doen wij er rechtvaardig aan, de Vrouwen uit te sluiten?

Jaren lang is het de gewoonte geweest om stilzwijgend het bestaan van vrouwelijke Vrijmetselaars te negeeren, of anders in Loges van Wetenschappelijk Onderzoek vele uren te besteden aan het bespreken van de toelating van „de eenige vrouwelijke Vrijmetselaar", t. w. Jkvr. Elisabeth St. Leger, waarin dan opgesloten lag dat zij de eenige uitzondering was, die den regel bevestigde. Toch kwamen er al dien tijd honderden van vrouwelijke Vrijmetselaars in vergadering bijeen, op een afstand van een paar mijlen van de plaats waar de geleerde besprekingen plaats hadden.

Zulk comedie-spelen is in werkelijkheid niet eervol. Het is veel beter rechtuit te gaan en de feiten onder de oogen te zien, zelfs wanneer deze ons tegenstaan. Ook is het, zelfs voor de belangen der meest conservatieve groep niet verstandig, zulk een afgesproken stilzwijgen te bewaren. Want wanneer we beweren dat iets niet bestaat omdat we het bestaan ervan afkeuren, zullen natuurlijk onze meer eenvoudige Broeders op een dag tegen een Loge aanloopen, die vrouwen als leden toelaat en, tot nieuwsgierigheid geprikkeld, zullen zij daar visiteeren. Het gevolg is, dat de arme kerels in ernstige ongelegenheid komen te verkeeren tegenover Grand Lodge.

Het eerste, tegen de toelating van vrouwen in de Vrijmetselarij gewoonlijk aangevoerde argument is:

„Vrouwen zijn nooit toegelaten geworden, en kunnen daarom nooit toegelaten worden." In 't kort gezegd: hare uitsluiting is een Oud Landmerk, en het staat niet in iemands vermogen, ook niet van een groep menschen, om Landmerken te veranderen.

Nu tasten de Feministen dit argument op beide fronten aan; t. w. zij zeggen, dat we niet kunnen bewijzen, dat vrouwen in vroeger tijd niet werden toegelaten; en voorts, dat ook als het wel zoo was, 't argument tegenwoordig niet meer geldt, gezien de gewijzigde positie der vrouwen en hare algemeene toelating binnen

sferen van nuttigen arbeid, die voorheen uitsluitend voor mannen toegankelijk waren, b. v. het Parlement enz.

Laten we het eerste punt eens in oogenschouw nemen.

Alle maçonnieke geleerden geven grif toe, dat tenminste ééne vrouw werd toegelaten, t. w. Jkvr. Elisabeth St Leger, dochter van viscount Doneraile, later Mevrouw Aldworth. De berichten over hare toelating luiden tegenstrijdig. Volgens den eenen zegsman van gezag bespiedde zij met welbewust opzet de Loge, die in haar vaders huis werd gehouden. Een andere en meer waarschijnlijke lezing is, dat het feit aan een onfortuinlijk geval te wijten was. Hoe het zij, zij werd bij die Loge aangenomen en formeel ingewijd, in dier voege dat zij ook aan geheimhouding gebonden was. De juiste datum maakt een punt van verschil uit, daar sommigen ze tot 1713 terugvoeren, anderen op eenige jaren later. Het was echter in geen geval vóór de oprichting der Grootloge van Ierland; want bedoelde Loge was een Iersche; en die Grootloge werd in 1729 opgericht.

Dit nu is een punt, waarvan de volle beteekenis door de geleerden in 't algemeen niet begrepen wordt. Wanneer wij zeggen, dat er geen vrouwen in de Vrijmetselarij worden toegelaten, kunnen de Feministen er terecht op antwoorden: „Misschien is dat zoo sinds de „nieuwigheid" van Grootloges ingevoerd werd; tevoren echter was het toelaten van vrouwen, ofschoon ongebruikelijk zeker, toch stellig niet uitdrukkelijk verboden. Gij kunt geen enkele bepaalde clausule aanvoeren uit een der „Oude Plichten", welke de inwijding van vrouwen uitdrukkelijk verbiedt. Integendeel, in archiefstukken van het Corpus Christi Gilde te York, anno 1408, staat dat een leerling gehoorzaamheid te zweren had aan „den Meester of de Vrouwe, of eenig ander Vrijmetselaar." Dit, zeggen zij, bewijst duidelijk dat toentertijd de mogelijkheid van het toelaten van vrouwen als Vrijmetselaar erkend was Het was ongetwijfeld geen algemeen gebruik; maar hetzelfde zou even-goed waar zijn van welk ander vak of beroep in de Middeleeuwen.

Het is aan alle geschiedkundigen bekend dat, bij voorkomende gelegenheden en vooral in die oude tijden, vrouwen het werk deden dat gewoonlijk meer aan mannen toebedeeld was. Een inte-

ressant voorbeeld, hetwelk juist direct aan de bouwvakken aanknoopt, is gelegen in het geval van GLAMIS CASTLE. In de *Evening Standard* van 16 Januari 1923 verscheen een uiterst leerzaam artikel over GLAMIS CASTLE, in Schotland, den zetel der graven van Strathmore. Daarin vermeldt de schrijver dat de eerste graaf van Strathmore, toen hij bezit nam van zijn voorvaderlijke state, bevond dat het kasteel door de soldaten van CROMWELL gedurende den Burgeroorlog was leeggeplunderd. Hij liet het herstellingswerk beginnen, en onder de te werk gestelde krachten bevonden zich twee vrouwelijke huisschilders. Zij heetten MORRIS; zoo lang het werk duurde leefden zij mee het bediendenpersoneel; en zij wisten het werk zoodanig te rekken, dat zij steeds verzekerd waren van hun kostje! Men neme er nu nota van, dat dit plaats had gedurende de tweede helft der zeventiende eeuw; daarom is er al heel weinig reden om verwonderd te zijn bij de gedachte dat er vrouwelijke metselaars zouden geweest zijn. Ook moeten we niet vergeten dat de datum der eerste inwijding van een niet-beroepsmetselaar tot Vrijmetselaar verscheiden jaren vroeger was, n. l. 20 Mei 1641, toen ROBERT MARAY te Newcastle werd ingewijd.

„Welnu", zeggen de Feministen, „dan blijkt het dat de nieuwe Grootloges, zij die zelven nieuwigheden waren op het origineele ontwerp der Vrijmetselarij, een eind maakten aan hetgeen ongetwijfeld een uitzonderingsgeval was, doch een uitzondering alleen omdat het niet vaak voorkwam dat vrouwen als vakmetselaars begeerden te arbeiden. En daarom hadden de bespiegelende (speculatieve) Maçons, toen zij eene vertakking op zichzelf gingen vestigen, naar gemeen recht de toelating van vrouwen moeten bevorderen, daar dezen met evenveel aanleg voor het bespiegelende begaafd zijn als mannen; doch in plaats daarvan stelden zij er een slagboom tegen op. De werkelijke nieuwigheidsbrengers zijn de Speculatieve Grootloges der 18e eeuw, en niet degenen die heden ten dage ernaar streven om dit „Oude Landmerk" te herstellen."

Men moet erkennen, dat dit een vernuftig gevonden argument is, en dat het den bewijslast keurig op ons, menschen van de rechtzinnige opvatting, afwentelt. Ook kan niet geloochend wor-

den, dat er gedurende de 18e eeuw verschillende aanhalingen uit de dagbladen van dien tijd worden gevonden, die melding maken van Loges met vrouwelijke medeleden. Men denkt in 't algemeen dat deze Loges zuiver Adoptie-Loges waren, doch sommige bewijsstukken toonen aan, dat ze er aanspraak op maakten de echt-oorspronkelijke Vrijmetselarij over te dragen; en de zaak blijkt niet zoo duidelijk te zijn als 't lijkt.

In het hedendaagsche Spanje, waar de Loges zuiver van politieken aard zijn, worden vrouwen wel degelijk toegelaten; Broeder GORDON HILL beschreef in de Quatuor Coronati zulk eene Loge van de Balearische eilanden.

De Loges van het Grootoosten van Rusland laten eveneens vrouwen toe, zooals ik overeenkomstig mijn Russischen zegsman reeds eerder heb vermeld.

In werkelijkheid is de vraag, of in de Middeleeuwen in een paar gevallen, vrouwen als Vrijmetselaars werden toegelaten, van gering belang naar deze of gene zijde. Want wanneer het eenmaal zoo was, en de nieuwe Grootloges zagen er, toen de Vrijmetselarij beschouwelijk werd, de noodzakelijkheid van in om dat voormalige gebruik in den ban te doen, dan hadden zij, aangenomen dat er *goede* redenen voor bestonden, daar het recht toe. Het punt waar het op aankomt is of zij zulke redenen ervoor hadden, en of die redenen heden ten dage nog steek houden.

Op dit punt ontmoeten elkaar de twee strijdende partijen; en het ziet ernaar uit, of dit het slagveld zal blijven voor jaren. Laten wij echter het punt eerlijk en „haaksch" in 't oog vatten, met betrekking tot de Oude Landmerken. De gemiddelde Vrijmetselaar gelooft vast en zeker, dat de uitsluiting der vrouwen een Oud Landmerk is en dat het daarom niet gewijzigd kan worden. De Feminist voert hiertegen aan, dat het tegenovergestelde waar is, en dat vóór het bestaan van Grootloges vrouwen *werkelijk* werden toegelaten, en hij voert een zekere mate van waarschijnlijkheid voor deze meening aan.

Doch mijns inziens doen beide partijen hier vrijwel een slag in de lucht. Want het lijdt geen twijfel of andere even belangrijke Landmerken zijn veranderd geworden, en onder Landmerken verstaan we belangrijke en sinds lang gevestigde gewoonten. En wat nieuwigheden betreft op 't oorspronkelijke ontwerp ingevoerd, wel,

de instelling der Grootloge is zelf een flagrante, maar hoogelijk weldadige en nuttige nieuwigheid.

Wat de verandering van Oude Landmerken aangaat: de wijziging van het artikel betreffende de religieuze geloofsstellingen drong veel meer tot in de grondslagen door dan zelfs wanneer tot toelating van vrouwen besloten zou zijn. Zelfs ANDERSON schaft bewijs voor het fundamenteele der aangebrachte verandering. Het oude voorschrift moet ongeveer geluid hebben als volgt: „Zij moeten Gode *en de Heilige Kerk* trouw zijn, en aan geen dwaling of ketterij doen." Vaak liep de verplichting over de Heilige Drieëenheid, en door heel de oude plichten heen is het duidelijk dat Vrijmetselaren Christenen moeten zijn.

ANDERSON bracht in dit alles verandering en wierp de Orde open voor Jood, Mohammedaan, Hindoe, Boeddhist; ik heb in Indië aanhangers van al die godsdiensten binnen een en dezelfde Loge gezien. En dat was een mooi iets, zeg ik erbij; weliswaar klaarblijkelijk een innovatie op de oude plichten, maar een uitnemende.

Wat meer zegt: de tegenwoordige clausule is zóó opgesteld dat, ofschoon wij Engelsche Maçons haar uitleggen als inhoudend een geloof in God, hoezeer in een onbepaalden God, toch een zorgvuldige bestudeering ervan aantoont, dat zij met volkomen goed fatsoen kan worden geïnterpreteerd als niets anders verlangend dan een goed zedelijk leven. Doch zelfs naar de meest strictdeïstische interpretatie kenmerkt de clausule een volstrekte ommekeer (en eene, waarmee ik van harte instem), zoodat het altijd in hooge mate elk betoog verzwakte, dat zich baseert op het z. g. feit, dat nieuwigheden in de Vrijmetselarij onmogelijk zouden zijn.

Laten we er dan toe overgaan de redenen te onderzoeken, die de gezaghebbers in de Vrijmetselarij ertoe zouden mogen leiden om definitief te besluiten, vrouwen te weren uit de Orde. Dan moeten we daarbij wel in gedachte houden dat, uitgezonderd een of twee treffende gevallen, die altijd als grove onregelmatigheden zijn beschouwd, de Vrijmetselarij als Bespiegelende Kunst, van den tijd der instelling van de Engelsche Grootloge af aan, bestendig geweigerd heeft vrouwen toe te laten, zelfs in de 18e eeuw, toen

die houding als een argument tegen de Orde werd aangevoerd.

De Bespiegelende Metselarij was in de 18e eeuw een instelling, die bekend stond als bestemd te zijn voor den hoogeren middenstand, niet voor elementaire arbeiders. In dien tijd bezat de gemiddelde vrouw uit dien stand weinig werkelijke vorming: dat zal ieder toegeven, die door de 18e eeuwsche vrouwen geschreven brieven heeft gelezen. Zij werd bepaald dom gehouden en bewees in den regel aan mystieke overdenking weinig belangstelling; aan niets trouwens buiten hetgeen als de eenige vrouwelijke sfeer werd beschouwd: huwelijk en huisgezin. De weinige nitzonderingen bestonden in den regel nog uit hofdames, die meer om de luchthartige zijde van het leven gaven dan om ernstige vragen.

Het type der vrouwelijke candidaten voor de Orde zag er dus niet bepaald best uit, van maçonniek standpunt beschouwd. Doch veel ernstiger was een andere factor. De Vrijmetselarij als geheim genootschap, geneigd tot bespiegelende wijsbegeerte, zou zeker worden aangevallen door wie buiten de Loge stonden. En òf ze aangevallen werd, met bittere smaad! Zóó als ze was werden allerlei wilde en ongegronde verwijten tegen de Orde gericht. Doch, had zij vrouwen als leden toegelaten, dan zou zij zeker, hoezeer ten onrechte, een zedeloos genootschap zijn genoemd. De materialisten, waar de 18e eeuw vol van was, zouden geglimlacht en geknipoogd hebben. „Wij weten wat dat maçonniek geheim is," zouden zij geschimpt hebben. En de rechtzinnige kerken zouden haar terstond als een genootschap met grof onzedelijk doel hebben aangeklaagd, en hare opheffing hebben verlangd. Nu werden zelfs in weerwil van het feit, dat vrouwen uitdrukkelijk werden geweerd, zulke verwijten gedaan. Zoo verdacht Keizerin MARIA THERESIA haar gemaal, dat zijne bezoeken aan een zekere Loge in Weenen een excuus waren voor een „flirtation" met de een of andere vrouw; en het is bewezen dat zij zich een weg baande tot de Loge, terwijl daar gewerkt werd. Zoodra zij evenwel bevonden had, dat daar alleen mannen bijeen waren, trok zij zich haastig terug en zij schijnt de dwaasheid van haar gedrag te hebben begrepen.

Deze eenvoudige uiteenzetting werd natuurlijk door die aartsvijandin der Vrijmetselarij, de Roomsch-Katholieke Kerk, niet aan-

vaard. Die partij zou er zonder twijfel vlug bij zijn geweest om de moreele gevaren van een gemengd genootschap te doen uitkomen. Doch, nu de Maçonnerie *niet* zulk een gemengd genootschap was, benutte de Roomsche Kerk dat feit als een argument om te bewijzen dat de Vrijmetselarij niet deugde; want, zoo zegt ze: als het anders was, waarom zou de Vrijmetselarij dan geen vrouwen toelaten?

Verscheiden personen, die op dit punt door de Inquisitie werden verhoord, gaven tot bescheid dat vrouwen uitgesloten waren om elke aanleiding tot opspraak te vermijden; en dat was zonder twijfel in dien tijd een deugdelijke grond. Het type vrouwen, die toen om toelating zouden hebben verzocht, zouden of van de lichtzinnige of van de onzedelijke soort zijn geweest. In die tijden bleven de „respectabele" vrouwen thuis; en gingen zij al eens voor een maatschappelijken plicht er op uit, dan waren zij van een mannelijke betrekking vergezeld. Er was toen niets van de tegenwoördige vrijheid en onafhankelijkheid onder de respectabele vrouwen. Een getrouwde vrouw of meisje, die een gesloten bijeenkomst ging bijwonen, als b.v. een Loge, zou terstond als eene gedeclasseerde zijn beschouwd. Er waren wel vrouwen, die zulke dingen deden, maar zulke vrouwen wenschte een man niet als zusters te ontmoeten. De wereld is sindsdien veranderd; maar in de 18e eeuw was het zóó gesteld. Ook moeten we niet vergeten, dat de meeste voormannen der nieuwe Grootloge van Engeland oud genoeg waren om zich de onbeschaamde zedeloosheid uit den tijd van KAREL II te herinneren. Toen legde men het erop toe; en hoewel er onder Koning WILLEM en Koningin MARIA een tegenstrooming opkwam en deze haar hoogtepunt bereikte onder „de goede Koningin ANNA", toch zou — aldus mochten ze aanvoeren — hetgeen geweest was weer terug kunnen komen. In elk geval, ook anderen wisten zich die tijden te herinneren, en ze zouden niet aarzelen zekere conclusies te trekken, wanneer vrouwen werden toegelaten tot deze nieuwe, levenskrachtige beweging.

Ook kan niet ontkend dat de meeste, indien niet alle z. g. androgyne en adoptieve riten (die dus mannelijke en vrouwelijke leden telden, al of niet met gelijke rechten), zooals er in de 18e eeuw vele bestonden, gewoonlijk òf zedeloos òf in de hoogste mate van licht gehalte waren. De Mopsen b.v., die vrouwen toe-

lieten, mogen al niet feitelijk immoreel zijn geweest, bepaald lichtzinnig waren ze zeker, en het was hun in ernst om niets anders dan om een gezellig uur te doen.

Pas in 1850, toen de beweging voor een betere opvoeding der vrouw zich begon baan te breken, ontstond een werkelijk serieuze gemengde ritus, n.l. de Orde van de Ster in het Oosten, welke in Amerika haar uitgangspunt had. Amerika, een meer vooruitstrevend land en meer geneigd om de gelijkheid der vrouwen te erkennen dan Engeland toen ter tijd.

Gezien het feit dat de toelating van vrouwen onderhevig zou zijn:

1°. aan 't geven van aanleiding tot werkelijke en gegronde reden van opspraak;

2°. aan 't bieden van een' goeden stok, voor onze vijanden, om er de Maçonnerie mee te slaan;

3°. aan 't voorbrengen van ongewenschte candidaten (de vrouwen in 't algemeen leken minder geschikt dan mannen van dezelfde klasse);

dan kan ik niet anders inzien of de Grootloge van Engeland deed er wijs aan — en in haar voetspoor al de andere Grootloges — met 't weigeren van de toelating der vrouw.

De toenmalige tijd was zeer materialistisch aangelegd; men had moeite genoeg om de Loges vrij te houden van onmatigheid. Waarom dan het gevaar geloopen van nog ernstiger opspraak? Het was een tijd toen 't materieele en niet het spiritueele, door de meesten werd beschouwd als 't oogmerk van alles. Die houding was te wijten aan de godsdienstige dweperij der 16e en 17e eeuw. Deze was tot zulk een hoogte gestegen, dat het woord „ijver" gelijkluidend werd met „overdrijving". Een bisschop der Anglikaansche Kerk kon tot zijn parochianen zeggen: „bovenal, geen ijver." Hiermede bedoelde hij geen „overdrijving"; en onze ritualen bezigen nog altijd het woord „enthousiast" in den zin van „bigot".

De mannen, die achter de Vrijmetselarij stonden, hadden geestelijke idealen. Zij waren Mystieken; en nu is het een vast verschijnsel dat, wanneer eene van religieuze overdrijving verzadigde meerderheid haar opluchting zoekt in materialisme, een geringe minderheid zich daartegenover naar het mystieke wendt. Deze

mannen bezaten geestkracht genoeg om de oude godsdienstdweperij der 17e eeuw te vervangen door een nieuwe geestelijke opvatting, welke vrij zou blijven van dogmatisme, en die toch in zich zou bevatten de grondwaarheden, waarop alle echte godsdiensten moeten rusten.

In materialistische tijden was hunne taak reeds moeilijk genoeg; en zeker hadden zij 't volle recht om maatregelen te nemen, dat hunne taak niet onmogelijk gemaakt werd! Waartoe zou het gediend hebben te spreken van eene mystieke zending, wanneer zij aan de buitenstaande materialistische wereld een kans gaven om te zeggen: „Wat, Mysticisme? Bedriegerij! Straks vertelt ge nog dat het hof van KAREL II mystiek was!"

Doch hetgeen eens een deugdelijke reden was, behoeft heden ten dage niet even deugdelijk te zijn. Want de oude gesteldheden veranderen, „en God vervult Zichzelven op vele manieren, op dat niet ééne enkele goede manier de wereld bederven zou."

Tot 1850 toe mochten al die argumenten gelden, en ik geloof niet dat eenig redelijk-denkend Feminist dit zal willen ontkennen. Maar omstreeks 1850 begon een nieuwe beweging, die bestemd was het geheele maatschappelijke mechanisme om te keeren. Dat was de beweging ten gunste van gelijke opvoedingsvoorwaarden voor de vrouw. De dichter TENNYSON was een der eerste voorvechters voor die beweging; de tegenwoordige generatie kan er zich moeilijk een voorstelling van maken, hoe hard er gevochten moest worden voor iets dat nu als eenvoudig vanzelfsprekende rechtvaardigheid wordt beschouwd. Intusschen was het niet zonder beteekenis, dat juist in dienzelfden tijd in Amerika de eerste belangrijke gemengde ritus een aanvang nam: de Ster in het Oosten.

Nu is de strijd gewonnen, zelfs in het conservatieve Engeland. Feitelijk heeft, met uitzondering van Cambridge, elke universiteit de vrouwen als volgerechtigd toegelaten. Zelfs Oxford, langen tijd het „tehuis der verloren zaken" geheeten, is bezweken voor de onvermijdelijke logica der gebeurtenissen. Cambridge houdt het nog steeds uit; en als oud-Cambridger kan ik niet anders dan eenige bewondering koesteren voor de koppige vasthoudendheid der oudere leden van den Senaat, ofschoon ik weet dat ze ongelijk hebben.

Ik blijf van meening dat men menschen mag bewonderen, die

tot het laatst toe vechten voor een verloren zaak, wetende dat ze verloren is, maar vast besloten zijnde de vlag niet te strijken. Denzelfden eerbied gevoel ik ook voor de steunpilaren der Grootloge, die verklaren dat de heilige voorhoven der Loge nooit door de profane voeten van vrouwen ontwijd zullen worden. Doch met onvermoeide logica betoogt de Feminist, dat heden ten dage het geheele uitzicht met betrekking tot de vrouw zich heeft gewijzigd. Een voor een zijn de meest naijverig bewaakte deuren der verschillende beroepen voor de vrouwen geopend geworden. Lang daarna gaven de artsen toe, en we hebben niet vernomen dat de medische professie te gronde is gegaan, omdat er zoovele vrouwelijke geneeskundigen zijn. En nu heeft ook die meest conservatieve van alle corporaties, de juridische, toegegeven. Er zijn vrouwelijke procureurs, zelfs vrouwelijke advocaten. De Staat heeft haar het stemrecht gegeven, en zij zitten zelfs in het oudste der Parlementen.

Wat echter van het meeste belang is, is de evolutie der hedendaagsche vrouw zelf. De ouderwetsche moge haar hoofd schudden en zeggen, dat de vrouw nimmer zoo gelukkig noch zoo voor het land nuttig is als wanneer zij zich strict tot haar huis bepaalt; dat moge waar zijn, maar het is vergeefs tegen den gang der evolutie te willen ingaan. De menschen mogen onder het stelsel der „huisindustrie" van de 18e eeuw gelukkiger zijn geweest dan onder het tegenwoordige fabriekssysteem; doch het blijft nutteloos het doode verleden te beweenen. We kunnen niet meer doen dan het hedendaagsche fabriekssysteem trachten te helpen in de richting van iets meer humaans te evolueeren dan wat het nu is; doch de wijzers van de klok des tijds eenvoudig achteruit te zetten, kunnen we niet.

Wat meer zegt: het is ons hedendaagsche industrieele stelsel dat de vrouwen gedwongen heeft de huiselijke beslotenheid te verlaten en deel te nemen aan den economischen strijd om het bestaan. De meeste meisjes, die er op uit gaan om haar bestaan te verdienen, zijn daartoe eenvoudig gedwongen; en het is bovendien een industrieele noodzakelijkheid. De nijverheid heeft hare diensten noodig, even noodig als die der mannen. De ouderwetsche kantoorklerk b.v. is een verdwenen type; zijne plaats is

ingenomen door de vrouwelijke typiste. De gemiddelde jonge man van zijn kant ontvangt een zoo gering salaris, dat hij althans tot zijn dertigste jaar geen vrouw kan trouwen en onderhouden, veel minder nog de kinderen, die natuurlijk zouden volgen; en in dien tusschentijd moet de jonge vrouw leven. Haar vader kan het niet bijbrengen om haar in ledigheid te laten leven; ziedaar hoe het hedendaagsche meisje er wel toe komen moet om te doen wat haar broer doet: heengaan en haar eigen brood zien te verdienen. Zij heeft immers ook geenerlei zekerheid of zij wel ooit trouwen zal; en bij het voortgaan der jaren lijdt ook zij van het alleenzijn, en verlangt zij gezelligen omgang.

Wanneer nu de mannen dat in hunne Loges kunnen vinden, waarom — zoo vraagt de Feminist — zou men de vrouw diezelfde gelegenheid ontzeggen? Wanneer de man een ziel heeft, die door de geestelijke boodschap der Vrijmetselarij kan worden bevoordeeld, zoo is dat met de vrouw eveneens het geval. Heeft de man verstand genoeg om de grondbeteekenis van onze ceremoniën te verstaan, de vrouw niet minder — dat heeft zij getoond in den strijd om het bestaan. Zij heeft zich dezelfde economische onafhankelijkheid veroverd als de man, en zij staat tegenover dezelfde moeilijkheden en gevaren. Wanneer dan de Vrijmetselarij groote en onschatbare geestelijke waarheden onderwijst, met welk recht sluiten we er dan de vrouwen van uit?

Kort gezegd: hoe kan een Engelsch Vrijmetselaar wel bereid zijn om een kleurling te erkennen als lid zijner Orde, en dit aan zijn eigen zuster weigeren?

Dan brengt de Feminist een werkelijk geducht vraagstuk naar voren. Want hij doet uitkomen, dat tal van streng-dogmatische Engelsche Vrijmetselaren zusters, dochters en echtgenooten hebben, die lid zijn van de Gemengde Orde, en dat zij die situatie uiterst lastig vinden. Met meedogenlooze logica redeneert hij voort en toont aan, dat het er zelfs niet om gaat of wij de vrouwen al of niet tot onze eigen Loges zullen toelaten. Gemengde Loges bestaan reeds. Ze zijn in het bezit van de meeste der meest belangrijke graden; en het aantal leden op hare lijsten neemt dagelijks toe. Wat zal het einde zijn? „Gij Engelsche Vrijmetselaren", zegt hij, „betitelt deze Loges als „clandestien"; doch nu onlangs heeft het *Grand Orient* (*de France*) ze officieel erkend; en ze

kunnen een zeer vertrouwenswaardige afstammingslijst overleggen.

Zij wenschen het als een even rechtmatige afstamming beschouwd te zien, als die welke de 18e eeuwsche Bespiegelende Loges verbindt met de Werkloges van ouderen datum. Zij betoogen dat, wanneer de 18e eeuwsche Speculatieven gerechtigd waren om een „gloednieuwe Grootloge" op te richten, en om den aan de candidaten gestelden eisch van godsdienstig geloof aldus te wijzigen dat er, vanwege de veranderde omstandigheden, een deïstische in plaats van een christelijke belijdenis werd gesteld, dat dan de Loge te Pecq, waar zij van afstammen, evenzeer ertoe gerechtigd was de clausule te wijzigen, volgens welke de Vrijmetselarij tot het mannelijke geslacht beperkt bleef. En wanneer het welslagen de bevestiging is van zulke veranderingen — en dat is met de actie der 18e eeuwsche vernieuwing der Maçonnerie 't geval — dan hebben wij Feministen een gelijksoortig recht, want onze beweging heeft precies evenveel succes gehad. Gemengde Loges laten zich over de geheele wereld vinden en hare leden zijn even kloeke Maçons als welke mannen ook."

Kortom, de vrouwen zijn plotseling uit den staat van huiselijke slavernij geëvolueerd tot de gelijkwaardigheid met mannelijke staatsburgers, en de Vrijmetselarij is de eenige organisatie van beteekenis, die het feit weigert te erkennen, hetwelk bestemd is om de maatschappij te hervormen.

Laten we ons nu tot die vrouwelijke maçonnieke organisaties wenden en de aanspraak nagaan, die zij erop maken van regelmatig af te stammen uit een wettige bron. Het is niet een kwestie van zotte onregelmatigheid als de inwijding van Miss St. Leger in 1713, in Ierland. Het is de kwestie van een werkelijke en oorspronkelijke Grootmacht, wier leden mannen en vrouwen omvatten en wier Loges zij aan zij werkzaam zijn naast de erkend-regelmatige Loges in de meeste deelen der wereld. Er zijn er een zeker aantal in Londen en in de provincie; de Dominions en Koloniën van de Britsche Kroon zijn er vol van! Men zegt dat er in de Vereenigde Staten over de honderd zijn, en ze worden aangetroffen over het vasteland van heel Europa.

Wat meer zegt, uitgezonderd één Loge waarover ik nader spreken zal, staan ze allen onder het toezicht van een centraal

internationaal lichaam, dat te Parijs vergadert. Zulk een organisatie kan men niet negeeren; ze is te machtig en goed ineengezet. We moeten òf ermee vrede sluiten, òf haar onmeedogend bestrijden. Doen we dit laatste, dan moeten we in de eerste plaats voldoende rechtmatigheid hebben om zoo te handelen; ten tweede moet er eenig nuttig doel met die onderneming gediend zijn; en ten slotte moeten wij weten hoe we het willen volbrengen.

Dat zijn geen van drieën gemakkelijke vraagstukken. Aan den anderen kant kunnen we de zaak niet zoo maar op haar beloop laten.

Beginnen we met den groei der beweging historisch te beschrijven. Voor Engeland werd de zaak een openlijk vraagstuk, toen Mevrouw HALSEY, Grootmeesteres van de Oude Broederschap van Vrijmetselaren, in 1921 de formeele erkenning aanvroeg. De aanvrage werd verworpen; weliswaar durfden zelfs in de Grootloge eenige geesten het feit bestaan dat zij protesteerden tegen de verwerping; doch de verwerping had plaats en wel met een overweldigende meerderheid. Desniettemin wisten velen van ons, die tegen het verzoek stemden en dus het Hoofdbestuur der Grootloge steunden, in hun binnenste wel dat dit slechts het begin van den strijd was, niet het einde.

Ik herinnerde mij den strijd om het vrouwenkiesrecht en het werd me wee om 't hart.

Doch de Loges van Mevrouw HALSEY waren gering in aantal en met weinig leden; want zij waren, zooals men later zien zal, enkel een afscheiding, een loot van het oorspronkelijke lichaam dat, bepaaldelijk in Engeland, veel machtiger en van grooter belang was, en dat ook noch zelf om erkenning vroeg noch den stap van Mevr. HALSEY goedkeurde.

Er bestaat eenige twijfel over de vraag, of de eerste stap tot het vormen van gemengde Loges in 1882 of in 1892 plaats vond. Een door den Groot-Secretaris der Gemengde Vrijmetselarij in Groot Brittannië uitgegeven boekje zegt dat het in 1882 was.

Hoe dit zij, in 1882 bestond er in Frankrijk een groep Loges, die zich hadden georganiseerd onder den naam van „La Grande Loge Symbolique Ecossaise de France." Die Loges hadden zich

afgescheiden van den Opperraad van den 33en graad van Frankrijk en zich tot bovengenoemde Grande Loge geconstitueerd. Weinige jaren later organiseerden zich de overige, aan den Opperraad trouw gebleven Loges, met onderling goedvinden van den Opperraad ook, tot de tegenwoordige Grande Loge de France; en daar sloten zich de oorspronkelijke afgescheidenen — met ééne merkwaardige uitzondering — bij aan. Dit geschiedde tusschen de jaren 1894 en 1897.

Al deze Loges werden als volkomen regelmatig en wettig erkend; op dit punt rees nimmer eenige kwestie. Doch er was ééne uitzondering; ééne Loge keerde niet tot de schaapskooi terug; en die Loge is het, welke historisch befaamd is geworden. De reden waarom zij zich niet weer, tezamen met hare deelgenooten, weer aansloot was deze, dat zij vrouwen had toegelaten. Het was de Loge „Les Libres Penseurs", die haar zetel had te Pecq in het departement Seine-et-Oise. Deze Loge had, let wel toen zij deel uitmaakte van de Grande Loge Symbolique Ecossaise, besloten om Melle MARIE DERAISMES, een beroemde schrijfster en feministe, als lid aan te nemen, en daarmee een blijk van bijzondere achting voor haar arbeid willende geven. De inwijding vond plaats den 14en Januari 1882, volgens den vroegeren secretaris van de Gemengde Orde voor Groot Britannië en onderhoorigheden; andere opgaven stellen den datum echter precies tien jaar later. Welke van die beide data nu juist moge zijn, het feit greep stellig plaats vóórdat de overige Loges van de Grande Loge Symbolique zich met de overgebleven Loges van den Opperraad vereenigden tot de thans bestaande Grande Loge de France. De plechtigheid werd voltrokken door den Achtb.·. Br.·. HOUBRON van den 18en graad, die de gewaagde onderneming rechtvaardigde op verschillende gronden, waarvan de voornaamste deze was: dat de tijden waren veranderd.

Een tijd lang deed Melle MARIE DERAISMES geen pogingen om het aan haar toegekende voorrecht uit te strekken tot andere leden van hare sexe. Doch onder de leden der Loge bevond zich een overtuigd feminist, Dr. GEORGES MARTIN, die erop aandrong dat de Loge een stap verder zou gaan en er een regel van zou maken om vrouwen toe te laten.

Dienovereenkomstig geschiedde: den 14^en^ Maart 1893 (over deze datum bestaat geen verschil van meening) nam Melle DERAISMES, als leidster der receptie, een aantal vrouwen als lid aan. Deze stap maakte natuurlijk een vermenging met de voorgenomen nieuwe Grande Loge de France tot een uitgesloten zaak. En zoo organiseerden zich de leden nu enkele weken later, te weten 4 April 1893, tot een onafhankelijk lichaam onder den naam van „La Grande Loge Symbolique Ecossaise de France *Le Droit Humain*".

In 1900 besloot deze nieuwe Grootloge, met het oogmerk om hare vertakkingen in andere landen uit te strekken, ook in de hoogere graden te zullen werken. En daar zij onder hare leden er sommigen had, die den 33^en^ graad bezaten, promoveerde zij hare organisatie van een Orde-Grootloge tot een Opperraad 33^e^ gr. van den Ouden en Aangenomen Schotschen Ritus.

Bij den dood van Melle DERAISMES, werd Mevrouw MARIE MARTIN hoofd der Orde en behield die plaats tot aan haar dood in 1914, terwijl Dr. GEORGES MARTIN Grootredenaar was.

Van dezen bescheiden aanvang uit heeft de beweging zich door de geheele wereld verbreid, niet enkel over het vasteland van Europa, doch over het Britsche Rijk en de Vereenigde Staten. Van toen afaan wijdde de Gemengde Orde zich aan het verbreiden van de Vrijmetselarij in de wereld, met vooropstelling van het hoofdbeginsel: toelating van mannen en vrouwen onder dezelfde voorwaarden. Zij bezit nu Loges in vrijwel de geheele wereld, inbegrepen Frankrijk, België, Duitschland, Nederland, Engeland, Schotland, Amerika (meer dan honderd), Indië, Nederl. O.-Indië, Australië, Zuid-Afrika, Zwitserland, Noorwegen, Zweden enz.

Hare invoering in Engeland vond op de volgende wijze plaats. Mevrouw ANNIE BESANT, hoofd der Theosophische Vereeniging in Engeland, begaf zich, toen zij vernam dat de Opperraad te Parijs vrouwen was gaan toelaten, met vele vriendinnen naar Parijs en werd ingewijd. Zij werd bijna terstond tot Vice-Voorzitster (Gedeputeerd Grootmeesteres) van den Opperraad aangesteld en tot Gedeputeerde voor Groot-Britannië en onderhoorigheden.

De eerste in Engeland ingewijde Loge werd genaamd „Human Duty", als n^0^. 6 op de lijst van den Opperraad der Algemeene Gemengde Vrijmetselarij; de plechtigheid werd ten uitvoer ge-

bracht door de Fransche Grootofficieren, die daarop evenwel de leiding der beweging binnen het Britsche Rijk overdroegen aan Mevr. BESANT en de door haar benoemde bestuursleden. Een aantal Schotsche en Engelsche mannen-leden sloten zich aan; de ritualen voor den arbeid in Groot-Britannië werden zuiver op de Schotsche werkwijze gebaseerd, ofschoon ik vernam dat in de laatste jaren verscheiden toevoegingen van theosophischen aard hebben plaats gehad. Het geheele verloop is echter hetzelfde als wat wij ten onzent kennen, en geen „Gemengd Vrijmetselaar" zou eenige moeite hebben om zich als Maçon of Maçonne te legitimeeren, uitgezonderd op 't punt van 't diploma, dat natuurlijk van het onze verschilt.

In één belangrijk opzicht wijkt de Engelsche tak der Orde van de Fransche af. Het oorspronkelijke lichaam vroeg, zooals feitelijk alle Fransche maçonnieke corporaties, niet naar het geloof in God of de aanwezigheid der Heilige Schrift in de Loge. Mevr. BESANT kreeg, dit zij in haar voordeel opgemerkt, toestemming om beide „landmerken" in alle onder haar bestuur staande Loges verplichtend te stellen.

Dit lichaam is alzoo de stammoeder van feitelijk alle vrouwelijke Vrijmetselarij ter wereld. Het spreekt vanzelf dat er in de verschillende landen de gebruikelijke ondergeschikte organisaties bestaan, Federaties geheeten, met eigen beheer over hare particuliere zaken. Doch de Opperraad te Parijs handhaaft zijn recht tot het verleenen of weigeren van stichtingsbrieven voor Loges in elk land, en zelfs de Engelsche vertakking moet voor iederen stichtingsbrief afzonderlijk aanzoek doen.

In Spanje bestaan er, dat is waar, enkele Loges, die bekend staan als vrouwen toe te laten, zonder dat ze afgeleid zijn van den Opperraad der Universeele Gem. Vrijmetselarij.

Het doel van de organisatie in het Britsche Rijk is aldus vastgelegd: „den geestelijken aanblik der Vrijmetselarij te verhelderen", en te bestudeeren „de innerlijke beteekenis van de ceremoniën en het rituaal, door de Vrijmetselaars in het algemeen zoo weinig begrepen."

Tot zoover is de geschiedenis duidelijk en gemakkelijk te volgen. De Gemengde Vrijmetselaars maken aanspraak op den ge-

heelen Ouden en Aangenomen Ritus; doch evenals wijzelf schijnen ook zij alleen te werken in den achttienden, dertigsten, eenendertigsten, tweeendertigsten en drieendertigsten graad. Dezen leiden zij klaarblijkelijk van Frankrijk af; doch zij maken eveneens aanspraak op den Mark-graad en den Royal Arch-graad. Dezen kunnen zij niet van Frankrijk hebben verkregen; we kunnen alleen vermoeden dat ze verkregen werden door sommigen van de Schotsche of Engelsche Vrijmetselaren, die zich bij de Gemengde Orde aansloten. Het is echter ook mogelijk, dat zij die uit Amerika ontvingen, waar de Gemengde Vrijmetselarij ook zeer krachtig is.

Het is in 't voorbijgaan waard op te merken, dat onder de uitgesproken beginselen der Engelsche Gemengde Vrijmetselaren behooren: „gehoorzaamheid aan de wetten des lands, trouw aan den vorst, en geheimhouding ten aanzien van de maçonnieke geheimen."

Zoover ik na kan gaan behoort Indië niet onder de „Federatie van Britsche Loges", doch heeft het zijn eigen bestuur, dat in rechtstreeksche aanraking staat met Parijs. De verhouding wordt echter onhelder gemaakt door het feit dat, gelijk welbekend, Mevrouw BESANT altijd in Indië verblijft en dat zij nu op één na 't hoogste bestuurslid van den Opperraad te Parijs is.

Aangaande het aantal Loges onder Engelsch bestuur valt moeilijk iets te zeggen; doch naar het schijnt zijn ze zoowel talrijk als wijd verspreid. Bijna iedere maand worden er nieuwe Loges opgericht; het binnenland is er vol van. Haast elke stad van beteekenis in het Noorden heeft tenminste één Gemengde Loge; bijzonder talrijk zijn ze in Schotland; doch tot op heden bestaan ze niet in Ierland.

Het is opmerkelijk, dat de verschillende groepen van Gemengde Loges zich langs dezelfde lijnen als hare mannelijke voorgangers hebben ontwikkeld. Het schijnt wel alsof zij niet kunnen ontkomen aan den invloed van hare nationaliteit, in weerwil van haar aanhoudend streven om het internationale ideaal te handhaven. Zoo zijn de Fransche Loges van de Gemengde Orde sterk politiek gekleurd en staan niet op den eisch van 't geloof aan den O.·. B.·. d.·. H.·.. — De Nederlandsche, die hare belangstelling richten op maatschappelijke verbeteringen, zijn weer uitgesproken godsdienstig. De Engelsche Loges zijn mystiek en godsdienstig, en zij wijden het meerendeel harer krachten aan pogingen om de

beteekenis der ceremoniën te verklaren. Gelijk vanzelf spreekt, staan zij op het gebruik der Heilige Schrift en van den naam van den Opperbouwheer des Heelals. Over 't geheel wijzen zij het houden van een banket na den arbeid af; zij schijnen alleen voor het gebruiken van lichte ververschingen aan te zitten; doch er zijn uitzonderingen op dezen regel. Zoover ik ontdekken kan, hebben de Engelsche Gemengde Loges geen politieke bedoelingen, zulks in spijt van de tegen hen gerichte aanvallen en aantijgingen.

Zoo zien we, dat er heden ten dage in Engeland twee regeerende lichamen zijn, juist als vóór den tijd der Unie. Maar de overeenkomst gaat verder, want feitelijk zijn het er vier.

In 1908 scheidde een aantal Gemengde Vrijmetselaren zich af. De nauwkeurige oorzaak der splitsing is moeilijk te ontdekken; doch de volgende uiteenzetting is er later van gegeven geworden:

1. dat er in de ritualen teveel theosophie werd ingewerkt;
2. dat de hoogere bestuursleden der Orde te eigenmachtig waren;
3. dat de ontevredenen niet onder een internationaal lichaam begeerden te staan, temeer waar dit Fransch, atheïstisch en politiek-gekleurd was.

Waarschijnlijk was er iets van al deze grieven aan, doch bepaaldelijk in het derde punt. Engelschen zijn uiteraard afkeerig van het denkbeeld, onder het gezag van een vreemd lichaam te staan, hoezeer dit van goede bedoelingen bezield moge zijn. En vaak schijnen de Fransche manieren van omgaan met de Engelsche leden der Orde willekeurig en onjuist te zijn geweest, wanneer alles waar is wat wij hoorden. Ik vermoed dan ook dat, wanneer gedurende den groeitijd der Gemengde Orde in Engeland, de Entente niet op haar volle kracht had gestaan, het aantal uitgetredenen veel grooter zou geweest zijn.

De oorzaken daargelaten, ééne Loge tenminste scheidde zich af en constitueerde zichzelf tot een nieuwe Grootloge onder den titel van de „Eerwaarde Broederschap der aloude Vrijmetselarij." Na verschillende wederwaardigheden beschikt ze thans over een viertal Loges, alle te Londen; klaarblijkelijk is zij er tot nog toe niet in geslaagd Provinciale Loges te vestigen. De Grootmeesteres is Mevrouw HALSEY; en dit was nu het lichaam dat bij de Groot-

loge van Engeland een verzoek indiende om te worden erkend.

Deze groep bezit alleen de drie Orde-graden; en het was de kwestie van den Royal Arch-graad, die het vierde „Regeerend Lichaam" deed ontstaan. Eene van de Loges van Mevrouw HALSEY, — „Standvastigheid" was haar naam, vreemd genoeg — verloochende haar naam en scheidde zich af. De leden hadden Mevr. HALSEY om toestemming gevraagd in den Arch-graad te mogen werken; waarop zij natuurlijk navroeg vanwaar die leden het recht daartoe afleidden. Zoover zij vermocht te onderzoeken, bestond daar geen zweem van een recht toe; er was geen enkel lid, dat dien graad op behoorlijke manier had verkregen; men had, naar het bleek, dien graad uitgewerkt met behulp van een rituaal en Bijbel. Mevr. H. weigerde zeer terecht zulk een ondernemen te bekrachtigen, waarop de Loge zich afscheidde, zich tot een andere „Grootloge" constitueerde, en in den Arch-graad poogde te werken. De Grootmeesteres is Mevr. BOSMAN REID. Er zijn door dit nieuwe lichaam geen nieuwe Loges van stichtingsbrieven voorzien, en het schijnt zich in een minder aangenaam parket te bevinden. We kunnen dezen toestand vergelijken met dien van de Loge „Antiquity", toen deze onder leiding van PRESTON gedurende korten tijd zich afscheidde van de Grootloge van Engeland, doch ten slotte tot de kudde terugkeerde. Ik durf te voorspellen, dat „Standvastigheid" ten slotte hetzelfde zal doen en hetzij tot Mevr. HALSEY terug zal keeren of zich bij de Gemengde Vrijmetselaren zal aansluiten. Kortom, de gemengde Loges in Engeland schijnen door dezelfde fase van ontwikkeling te gaan als hare mannelijke voorgangers in de achttiende eeuw.

Nevens de gewone Orde, den Ouden en Aangenomen Ritus, den Arch- en den Markgraad, is er een lichaam dat beschikt over de „Doorluchtige Orde van het Kruis." Dit staat niet onder het gezag van den Opperraad te Parijs, in onderscheid van de Gemengde Arch- en Mark-graden, die er wel onder geplaatst zijn geworden. In theorie staat het open voor alle Vrijmetselaren, die tevens den Mark- en den Arch-graad bezitten Doch daar het nu ook vrouwen toelaat, mogen geen leden van Loges onder de Grootloge van Engeland zich erbij aansluiten. De door dit lichaam beoefende graden zijn vastgesteld als de volgende: Ridder der

Drie Koningen, Ridder van het Christenteeken, en Ridder van den Driemaal Doorluchtigen Raad van het Kruis. Men zegt dat de graden een hoog-mystiek-christelijke leer bevatten, en dat zij de graden der Orde, der Mark, en der Arch in mystiek-christelijken zin pogen uit te leggen.

Ziedaar de feiten met betrekking tot de „Vrouwelijke Vrijmetselarij". Men zal die beweging klaarblijkelijk onder de oogen moeten zien; en nu reeds is de positie van vele eerlijke leden der traditioneele Loges buitengewoon moeilijk geworden. Deze mannen hebben hun vrouwen altijd verteld, dat de Vrijmetselarij een prachtige instelling is van groote maatschappelijke waarde, doch dat jammer genoeg, vrouwen niet kunnen worden toegelaten. Nu ontmoeten hunne echtgenooten „vrouwelijke Vrijmetselaren." En natuurlijk gebeurt er één van tweeën, òf zij sluiten zich erbij aan, en dan doen zich verdere verwikkelingen voor; òf zij beginnen ernstige bedenkingen te koesteren betreffende de vraag of de Loges harer echtgenooten die onschuldige en uitsluitend mannelijke aangelegenheden zijn, die dezen voorgeven!

Doch geheel afgescheiden van zulke huiselijke en particuliere moeilijkheden bestaat er een nog ernstiger vraagstuk. Er bestaat geen enkel wezenlijk middel, waardoor de Grootloge den groei van deze gemengde Loges zou kunnen voorkomen. Maar aan den anderen kant loopt alles wat „clandestien en onregelmatig" wordt verklaard, gevaar van in handen te geraken van ongewenschte lieden. Tot dusver hebben al deze gemengde Loges blijkbaar met groote omzichtigheid gehandeld. Doch het enkele feit van aldus in den ban te zijn gedaan en meteen onder den invloed te staan van een politieken Opperraad te Parijs, beteekent dat er steeds gevaar bestaat dat deze Loges meegesleept worden in het moeras van de politieke Vrijmetselarij van het vasteland. Tot dusver hebben zij het gevaar weten te vermijden, naar het schijnt. Doch zouden zij, wanneer ze met verbittering worden aangevallen en vervolgd, er niet toe gedreven kunnen worden zich juist vaster aan te sluiten bij de erkende bedoelingen der Latijnsche Vrijmetselarij? We moeten niet vergeten, dat het Grand Orient zelf ze formeel heeft erkend; dit feit versterkt eenerzijds hare positie en verbindt ze aan den anderen kant nauwer aan wat velen onzer

beschouwen als de minst gewenschte vorm van Vrijmetselarij.

Om die redenen redeneeren hare voorstanders aldus: „Zou het niet alleen eerlijker, maar ook wijzer zijn om haar de een of andere vorm van erkenning te verleenen?" Dat zeggen de Feministen, en nu willen wij ertoe overgaan de zaak eerlijk en zonder vooroordeel te beschouwen.

Wat zijn de voorgebrachte bezwaren tegen de erkenning van vrouwen als geschikte en geëigende personen? Menigeen zal daar prompt op antwoorden: „Wel, ze zijn nooit toegelaten geworden."

Daargelaten 't feit, dat dit een open vraag is, —- mogen we dit wel een eerlijk antwoord noemen? De arbeidersklasse had op zekeren tijd geen stemrecht; thans wordt dit recht erkend. Vrouwen hadden tot voor enkele jaren geen stemrecht, en thans geeft het eene groote volk na het andere haar dat voorrecht uit eigen beweging. Dat argument is tegen elke vooruitstrevende beweging aangewend geworden, doch het heeft aan 't eind altoos gefaald. Neen, we moeten er een beter vinden. Wanneer het juist en billijk is een neger als Vrijmetselaar toe te laten — en menige Grootloge doet dat — kunnen wij dan aan ons naaste bloed eenzelfde voorrecht ontzeggen? Zijn blanke vrouwen minder dan een neger? Wanneer we vrouwen uitsluiten, dan komt het mij voor, dat wij gehouden zijn de „inferieure" rassen uit te sluiten. Maar dat doen we niet.

Het beste antwoord hierop is, dat de vrouwen niet inferieur zijn aan de mannen, maar anders; dat het doel der Vrijmetselarij is om mannen te oefenen, en dat die oefening voor vrouwen ongeschikt is; doch dat er geen bezwaar bestaat tegen het scheppen van een vrouwelijken ritus teneinde vrouwen te onderrichten hoe zij betere vrouwen kunnen worden.

Een andere criticus zal antwoorden: „Maar een neger is alles welbeschouwd een man." Daarmee bedoelt men dan feitelijk niet dat de mannelijke soort *als zoodanig* de meerdere is van iedere vrouw, zelfs al was het zijn moeder, doch dat er in een gemengde Loge het gevaar van zedenschandaal bestaat.

Laten we op dat punt nu eens volkomen openhartig wezen; want waarschijnlijk is dit de werkelijke en ook de krachtigste reden, die er achter het verzet staat tegen de verandering. Wij

zullen echter heel onomwonden hebben te spreken; ik vertrouw hierbij dat mijn lezers zullen erkennen dat, ofschoon het een teer onderwerp betreft, men het veel beter openlijk onder de oogen ziet dan erover te fluisteren en in bedekte termen te spreken.

Waaraan ligt het dat er grooter waarschijnlijkheid voor zedenschandaal bestaat in de Vrijmetselarij dan in eenig ander gezelschap of instelling, waar mannen en vrouwen elkaar ontmoeten? Kan iemand zich een begrip maken van wangedrag, dat in de Loge zelf zou plaats grijpen? Vergeet niet dat een Loge niet geopend kan worden tenzij vijf bevoegde leden aanwezig zijn; en slechts weinig Loges worden in zoo'n geringe tegenwoordigheid geopend. Menschen die zich begeeren te misdragen doen dat zelden onder de menigte; en wanneer er een bende zoo gedaald zou zijn dat zij dit wenschte, dan zou ze een eigen klein gezelschap kunnen vormen en hare uitspattingen in meer aanverwante omgeving ten uitvoer kunnen brengen.

Daarenboven, de geheele atmosfeer van een Loge is tegen zulk een denkbeeld. De daar gehouden gebeden, haar semi-religieuze atmosfeer zouden aan zulke gedachten een eind maken in het gemoed der meeste aanwezigen; ontaarde personen zouden nooit meer dan een of twee bijeenkomsten bijwonen, want zij zouden volkomen buiten hun element zijn. Kortom: wangedrag binnen de Loge is geheel buiten kwestie.

„O, maar dat bedoelde ik niet," zegt de anti-Feminist. „Neen, natuurlijk niet. Wat ik bedoel is dit, dat mannen en vrouwen elkander zouden leeren kennen en genegenheden zouden aanknoopen, die tot schandaal konden leiden."

Waar de tegenpartij op antwoordt: „Welke rechtvaardiging hebt gij voor die aantijging? Waarom zouden onwettige genegenheden zich eerder in een Loge vormen dan op een Zondagsschool? Vrouwen hebben zich in het kerkelijke leven, op Zondagsscholen, gewone scholen en in talloos andere maatschappelijke organisaties met mannen verbonden. Daar hebben zich eenige schandalen voorgedaan, en de pers geeft aan zulke gevallen altijd bijzondere ruchtbaarheid. Daar waren hulppredikers die met vrouwelijk kerkpersoneel buiten de orde gingen; predikanten die aanstoot gaven wegens betrekkingen met koordames. Doch niemand beweerde ooit, dat op die gronden de vrouwen moesten uitgesloten worden van

godsdienstig of maatschappelijk werk. Waarom geen afzonderlijke kerken voor mannen en vrouwen? Als we dat deden, denk ik dat de kerken voor mannen aardig leeg zouden zijn!

„Iedereen weet, dat in dit dal van zonde en smart het vleesch bijwijlen zegeviert over den geest, en dat zelfs brave menschen het spoor bijster raken. Doch zulke gevallen zijn uitzonderingen. De geheel verdorvenen, ja zelfs de luchthartigen en lichtzinnigen houden zich ver van een godsdienstige atmosfeer; de avondclubs en de danszalen brengen in den regel de schandaalgevallen voort.

„Zoo zou het met de Vrijmetselarij toegaan, ja we kunnen zeggen: zoo *is* het toegegaan. De Gemengde Orde is een-en-twintig jaar in Engeland werkzaam. Ze is voortdurend en fel aangevallen geworden — gewichtige en ernstige beschuldigingen zijn tegen haar ingebracht, vaak weinig of in het geheel niet gestaafd. Grove laster is over de beweging uitgestort geworden, en kleinigheden opgeblazen tot snoode misdrijven. Doch niet eenmaal zagen of hoorden we dat er van zedelooze verhoudingen tusschen de beide sexen sprake was. Integendeel, velen van de sterkste tegenstanders dezer beweging hebben volkomen eerlijk uitgesproken dat zij nooit een gerucht van dien aard vernamen. Welnu, wanneer er in twintig jaar geen verdenking is gerezen, dan hebben wij zeker het recht om die vrees te beschouwen als onzer onwaardig, en als volstrekt ongegrond.

„Waarom zouden we, alles welbeschouwd, de veronderstelling aannemen dat de gewoon fatsoenlijke, zichzelf respecteerende vrouw, die wel op zichzelf kan letten bij het verdienen van haar kost in de stad, een slachtoffer zou moeten worden van 's mans booze hartstochten, omdat zij toetrad tot een Orde, wier erkend oogmerk is het beteugelen van zulke booze begeerten en die er aanspraak op maakt goede zeden te onderwijzen?

„Er kunnen eenige *huwelijken* plaats vinden tusschen nog ongehuwde leden der Loge: waarom niet? Doch in den regel is de gemiddelde vrouwelijke Vrijmetselaar al tamelijk in leeftijd gevorderd en is zij, wanneer niet reeds gehuwd, niet erop uit om haar maatschappelijke onafhankelijkheid haastig prijs te geven. Ik zou over het algemeen eene gemengde Loge niet beschouwen als een geschikt huwelijks-jachtterrein."

Doch een ander criticus zegt weer: „Hoe het zij, de vrouw werd in de Oude Mysteriën niet toegelaten, en wij volgen die traditie."

Ik heb inderdaad dat argument gehoord, en laat ik er ten spoedigste bij zeggen dat het waardeloos is. Want vrouwen werden ongetwijfeld in de Oude Mysteriën toegelaten. Er is aanwijzing in overvloed dat er vrouwen lid waren van de Mysteriën van Eleusis. Zoo noodig zou ik bladzijden kunnen vullen met verwijzingen naar de klassieke schrijvers. ARISTOPHANES b.v. maakt van het feit melding, in *De Kikvorschen*, en wel gelijk men verwachten kan op gekscherende manier. Doch in plaats van verspreide aanhalingen te doen, wil ik een vermakelijk voorval vertellen, dat mij door den Achtb.·. Br.·. WAITE is meegedeeld, een zeer zorgvuldig beoefenaar, gelijk men weet, van maçonnieke geschiedkunde.

Het schijnt dat er bij den Raad der Eleusinische Mysteriën ernstig geklaagd was over het feit, dat sommigen der „Broederen" de gewoonte hadden om in mooie wagens naar den tempel te rijden, terwijl de armere „Broederen" moesten loopen. Men had het gevoel dat dit ertoe bijdroeg om den geest van gelijkheid, die in de Orde in acht genomen moest worden, te verstoren. De Opper-Hiërophant vaardigde nu een decreet uit, bepalende dat alle leden, die wagens bezaten, deze moesten verlaten nog vóórdat zij in het gezicht van den tempel kwamen, en dat men de reis verder te voet moest afleggen.

Het naastvolgende voorval was een aanteekening, dat de vrouw van den Hiërophant beboet was geworden als hebbende nagelaten die order op te volgen! Nu is het toch klaar en duidelijk dat de dame niet beboet had kunnen worden, wanneer zij geen lid van de Orde en niet aan hare voorschriften onderworpen was geweest.

Het idee dat vrouwen niet waren toegelaten tot de Oude Mysteriën moet waarschijnlijk toegeschreven worden aan het feit, dat men algemeen gelooft dat zij van de Mysteriën van Mithras uitgesloten waren. Men heeft dit weliswaar betwist, doch waarschijnlijk is het toch juist en vindt het zijn oorzaak in het feit dat de Orde van Mithras in hoofdzaak met het leger verbonden was. Deze reden gold echter niet in het geval van de andere Myste-

riën. Talrijke bewijsstukken staven het feit dat man en vrouw vaak samen naar de plechtigheden opgingen.

Nu staat echter een ander criticus op en zegt: „Ik kan niet inzien hoe onze plechtigheden in een gemengde vergadering behoorlijk ten uitvoer zouden kunnen worden gebracht." Waar hij het over heeft, is de manier van voorbereiding. Dat gaat in Amerika drastischer toe dan bij ons in Engeland. Al wat met ons gebeurt is het ontblooten van borst en knie. [1])

Ik denk dat deze moeilijkheid het best meegedeeld wordt door 't verhalen van een voorval, dat onlangs in zekere Loge plaats vond, en waarover ik naderhand door een van de twee hoofdpersonen van het drama werd ingelicht.

Een oude Schotsche Vrijmetselaar kwam tot de Achtbare Meesteres van die Gemengde Loge en zeide: „Ik denk, als men 't wist, dan zou ik uit mijn Loge uitgeworpen worden, maar vóórdat mijn vrouw in Uwe Orde treedt, wensch ik te zien of daar alles in orde is."

Hij werd, na onderzoek, tot het bijwonen van een receptie toegelaten en zag er eene van den tweeden graad.

„Zijt gij nu voldaan?" vroeg men hem.

Hij schudde 't hoofd. Neen, dat was hij niet; hij wenschte meer te zien. Toen lieten zij hem een derde-graads receptie zien. Nog was hij niet voldaan. Toen kwam de dag aan de beurt van een eerste-graads, en toen hij deze gezien had, zeide hij: „Uitstekend! De vrouw mag erbij!"

Hetgeen hem precies verontrustte was de vraag, hoe daar de voorbereiding der candidaten toeging. De dame-recipiënte droeg eenvoudig avondtoilet, en niet zoo laag gedecolleteerd als men in de meeste balzalen kan zien. Zij had hare kousen uitgedaan, maar hare beenen waren door den zoom van haar kleed bijna tot de enkels bedekt. „Een heel wat zediger kleeding dan ik in menige balzaal gezien heb," was de commentaar van den „nauwgezetten toeziener."

Welbeschouwd heel eenvoudig, niet waar? En geheel volgens

---

1) In Nederland nog meer vereenvoudigd of geheel weggelaten. (Noot v. d. Vert.).

het gezond verstand. Zoo komen we terug tot ons punt van uitgang, n.l. dat er in Gemengde Loges, blijkens een ervaring van twintig jaren, geen werkelijk of bijzonder gevaar voor de zeden bestaat.

De beide laatstgenoemde argumenten kunnen dientengevolge fluks losgelaten worden en behoeven ons niet langer bezig te houden.

We willen nu dr. MACKAY aanhalen, die de houding der oudere maçonnieke schrijvers vertegenwoordigt. Hij zegt:

„De door de schoone sexe vaak gemaakte aanmerking, dat haar hoogst onhoffelijk de toegang tot onze Orde en de kennis onzer geheimen worden geweigerd, wordt het best beantwoord met een verwijzing naar het oorspronkelijke „werkend" karakter van onze instelling. Het is volkomen waar, dat de vrouw niet toegelaten wordt om in onze riten en ceremoniën te deelen. Doch dat is niet omdat wij haar onwaardig of onbetrouwbaar keuren, of haar het noodige verstand ontzeggen of het noodige gevoel, om de zaak te begrijpen of te waardeeren; neen, doch eenvoudig hierom, omdat in de echte maçonnieke organisatie alleen de man in staat is om de plichten te vervullen, die deze oplegt, en den arbeid te volbrengen, dien zij voorschrijft. De Vrije en Bespiegelende Metselarij is slechts een toepassing van de Kunst der Werkdadige Metselarij op zedelijke en geestelijke doeleinden." (*Lex. of Freem.*, 10e dr., p. 373).

In antwoord hierop schreef de vorige Grootsecretaris der Gemengde Vrijmetselarij in Engeland het volgende: „In welk opzicht, — mag men wel vragen — kan een vrouw de werkgereedschappen van de Werkdadige Vrijmetselarij niet evengoed in Bespiegelenden zin vertolken, en ze, in 't omhulsel van een symbolieke en moreele beteekenis, aanwenden tot bewerking van de ruwe materie harer geaardheid? Zelfs dr. MACKAY geeft haar het bezit toe van „verstand om onze beginselen te begrijpen, en gevoel om ze te waardeeren"; met die toegeving maakt hij zijn heele stelling belachelijk.

Per slot is de toestand deze: aan de vrouwen wordt de toegang tot de gewone maçonnieke Loges om dezelfde reden ontzegd als waarom zij in bepaalde clubs niet toegelaten worden. Wij kunnen het inwilligen, dat mannen gaarne eens alleen willen zijn; vrouwen evenzoo. Er zijn mannenclubs, vrouwenclubs, en gemengde clubs.

Waarom niet, bij wijze van begin in elk geval, eenige gemengde Loges?

„Met het oog om de vrouwen eenigszins tegemoet te komen werd er in 1860 door ROBERT MORRIS in Amerika een organisatie opgericht, genaamd „De Ster in het Oosten"; deze heeft in Schotland gewerkt..... Zulke organisaties echter zijn alstware „bokkings", fraaie namaak om vrouwen af te leiden van het oorspronkelijke artikel en ze daarmee bezig te houden."

Kortom, de Feminist vat zijne houding samen met dit te zeggen: „Wij hebben de voornaamste argumenten tegen het toelaten van vrouwen in de Vrijmetselarij overwogen; en wanneer we van de Vrijmetselarij gelooven dat zij de groote geestelijke macht is, die wij beweren, en dat zij in de hedendaagsche wereld eene zending te vervullen heeft, kunnen wij dan wel vasthoudend weigeren vrouwen te laten deelen in die voorrechten, of zelfs de regelmatigheid te erkennen van wie reeds daartoe toegelaten werden?"

Ziedaar dan de aan weerskanten aangevoerde gronden; mijns inziens is het belangrijkste argument het eerst aangevoerde. De geheele aangelegenheid is op geschikte wijze omschreven in het volgende citaat, ontleend aan Br.·. DUDLEY WRIGHT's boek getiteld „De Vrouw en de Vrijmetselarij", waarin de heer J. H. FUSSELL eenigszins breedvoerig zijne redenen uiteenzet, waarom de vrouwen niet in de Vrijmetselarij moeten toegelaten worden: „Ik waag het..,. te beweren dat de geheimen der Vrijmetselarij van dien aard zijn, dat zij ten volle behooren tot het begrip van de natuur en roeping van den man; een begrip dat, in 't algemeen gesproken, hier vollediger wordt aangetroffen dan ergens buiten de gelederen der Vrijmetselarij, en dat zelfs in die gelederen nog in verschillende graden moet worden verkregen. In dit verband moet de bekentenis worden afgelegd, dat niet alle Vrijmetselaren den aard der geheimen van de Vrijmetselarij verstaan of ze ook maar vermoeden. Die kan alleen gekend en verstaan worden door de Vrijmetselaars individueel als zoodanig en tot die hoogte als elk zich door eigen inspanning waardig en welbevoegd heeft gemaakt, na deugdelijke en volhardende voorbereiding.... De werkelijke geheimen der Vrijmetselarij hebben geen betrekking zoozeer op de physieke als wel op de psychische verschillen, die diep

gegrondvest tusschen man en vrouw bestaan; een onderscheid van innerlijke hoedanigheden, die men zou kunnen opsommen en beschouwen als de grondslagen van echte mannelijkheid in tegenstelling tot echte vrouwelijkheid. De een is nooit en kan nooit zijn de ander.

Het oogmerk der Vrijmetselarij nu is om den man *als man* te bekwamen tot het vervullen van zijne plichten in het leven."

De heer FUSSELL werpt dan het denkbeeld op, dat de rechte oplossing van het lastige probleem voor de vrouwen hierin bestaat, dat zij haar eigen mysteriën-ritus, op grondslag van de oude overleveringen — als b.v. die van CYBELE de Groote Moeder — en strikt tot vrouwen alleen beperkt, zelf zullen ontwikkelen. Voor verdere bijzonderheden verwijs ik mijn lezers naar het werk in kwestie. [1])

Het antwoord van den Feminist is een volstrekte ontkenning van 's heeren FUSSELL's beweringen, en een verklaring dat er in ons maçonniek rituaal geen leering, esoterisch noch exoterisch, voorkomt die niet op vrouwen toepasselijk is, en dat wij in de kolommen het moeten uitmaken, wat recht is in onze oogen.

Misschien zal de oplossing van het vraagstuk ten laatste gevonden worden in de erkenning van een Vrouwen-Grootloge door de oudere Grootloges. Een betwistbaar punt is dan de vraag, of deze Vrouwen-Grootloges verzocht zullen worden om zich te beperken tot vrouwen alleen, dan wel als Gemengde Grootloges zullen worden erkend. Weinig jaren geleden zou zulk een oplossing gemakkelijk te verkrijgen zijn geweest — de „Oranje-Loges" hebben op dien grondslag het vraagstuk opgelost —, doch heden ten dage zijn er zooveel mannen lid van de Gemengde Orde, dat ik het betwijfel of zij die oplossing zouden aanvaarden.

De oplossing „Vrouwen alleen" werd in de Grootloge van Engeland voorgesteld bij gelegenheid dat de erkenningsaanvrage van Mevr. HALSEY werd verworpen. Het voorstel vond echter weinig steun, en het is twijfelachtig of de vrouwen zelf ze zouden hebben aangenomen.

Toen het Grand Orient de France in Februari 1922 den Opper-

---

1) *Woman and Freemasonry*, door DUDLEY WRIGHT. — Bij William Rider & Son, Ltd.

raad der Gemengde Orde officieel erkende, verklaarde het weliswaar te betreuren dat zij de vrouwen niet konden toestaan hunne Loges te bezoeken, doch dat zij de mannelijke leden wel zouden toelaten en ook den leden van het Grand Orient zouden veroorloven de Gemengde Loges te bezoeken en broederlijke groeten over te brengen. We zien dus, dat de aangenomen gedragslijn die is van erkenning eener Gemengde Grootloge, niet die van het toelaten van vrouwen in de Oude Loges.

Ik beschouw dit als een der meest ernstige vraagstukken aan de Vrijmetselaars voorgelegd, en ben er zeker van dat we het binnen de eerste tien jaren zullen hebben op te lossen. Er dreigt groot gevaar dat de eenheid der Vrijmetselarij worde verbroken, en dat sommige Grootloges den eenen weg volgen, terwijl andere weigeren de minste concessie te doen. Zelfs bestaat de mogelijkheid eener scheuring binnen de Grootloges zelven, en een hopelooze verwarring zou er het gevolg van zijn in een Orde, die zich voor universeel uitgeeft.

Het heeft geen zin te veronderstellen, dat een levende instelling als de Vrijmetselarij in 't oneindige onaangeroerd zou blijven van een beweging, die door de geheele wereld gaat tot gelijkstelling der sexen. Ook zullen strenge strafmaatregelen tegen hen, die er meer vooruitstrevende inzichten op nahouden dan de meerderheid op het oogenblik, de beweging niet vermogen te stuiten. Het lijkt er veel meer op, dat de minderheid tot openlijken opstand zou worden gedreven.

Men moet niet vergeten, dat de meerderheid van hen, die het recht hebben aan de vergaderingen der Grootloge (van Engeland) deel te nemen, ruim over den middelbaren leeftijd heen zijn. Zij zijn te oud om van meening te veranderen en in den regel geneigd om alle veranderingen als een kwaad te beschouwen. Aan den anderen kant bestaat de krachtige en geestdriftige groep der Orde uit de jongere menschen, die den zetel van bestuur nog niet hebben bereikt en wier inzichten daarom nog in het geheel niet vertegenwoordigd zijn in bestuurslichamen als de Grootloge van Engeland.

Wij zullen er in een later hoofdstuk van gedachten over wisselen of de grondwet der Grootloge van Engeland wel heelemaal

in overeenstemming is met de ideeën van hedendaagsche democratie. Doch het is wel noodzakelijk hier reeds te doen uitkomen dat de Grootloge (in den zin van „Hoofdbestuur", Vert.) geen eigenlijk vertegenwoordigend lichaam kan heeten; en verder, dat er geen constitutioneele weg bestaat volgens welken de meerderheid dergenen, die hare bevelen hebben op te volgen, hare grondwet kunnen wijzigen of de wetten veranderen, waar zij niet mee instemmen.

Zoo kan het gebeuren, dat mannen uit hunne Loge verdreven kunnen worden tengevolge van bepalingen, ingesteld door een niet-vertegenwoordigende minderheid, van wier willekeurig besluit geen hooger beroep bestaat. Nu moet men in gedachte houden dat een man, die tot de Orde is ingewijd en jaren lang contribueerend lid is geweest, aanzienlijke bedragen heeft betaald voor het voorrecht om Maçon te zijn. Waarschijnlijk heeft hij ook tot de Werken van Liefdadigheid bijgedragen, en nu is het een kwaad ding om willekeurig een Vrijmetselaar van zijne rechten te berooven, omdat hij op één punt van meening verschilt met de meerderheid der Grootloge. Er is, alles welbeschouwd, toch geen zedelijke verdorvenheid aan iemand, die gelooft dat de vrouwen gerechtigd zijn om in de Vrijmetselarij te worden toegelaten, ook al zijn we het met hem niet eens.

Men zal den ernst van het hier gerezen vraagstuk verstaan, wanneer men de jongste handelwijze nagaat van de Grootloge van Engeland ten aanzien van de Orde van de Ster in het Oosten. Bijna zonder eenige discussie vaardigde de Grootloge een besluit uit, dat geen Maçon zich bij de Orde van de Ster in het Oosten mocht aansluiten, omdat deze de maçonnieke hoedanigheid als eisch stelde en toch vrouwen toeliet. Ze verklaarde tevens, dat er tuchtmaatregelen zouden genomen worden tegen iederen Broeder, die dit bevel ongehoorzaam zou zijn. Nu is de Ster in het Oosten in nagenoeg alle Staten van de Ver. Staten, uitgezonderd Pennsylvanië, erkend; en talrijke Schotsche Vrijmetselaars zijn lid van de Ster in het Oosten in Schotland.

We zien hier daarom twee hoogst onbevredigende feiten van belang: ten eerste een willekeurige inmenging in de vrijheid van den persoon. Het is onzin te spreken van een verbreking der ge-

hoorzaamheid aan onze organisatie, wanneer men zich bij de Ster in het Oosten aansluit. Het rituaal daarvan is op geen enkel punt gelijk aan dat der Vrijmetselarij — de Grootloge erkende dit feit — en het zegt ten overvloede aan de vrouwen, dat zij niet tot de Vrijmetselarij toegelaten kunnen worden: van verraad van maçonnieke geheimen aan niet-Vrijmetselaars, in casu vrouwen, is dus geen sprake. Aldus wordt de vrijheid van den persoon beperkt door een willekeurig regeeren van een kleine minderheid van Vrijmetselaars, die niemand vertegenwoordigen dan zichzelf. Want vergeet niet, dat de leden van de Grootloge niet gekozen worden door de overige leden der Orde, en dat de Hoofdbestuursleden door één persoon worden benoemd. Het feit dat het Bestuur voor Algemeene Belangen (Board of General Purposes) in naam verkozen wordt (in naam, want er is zelden of nooit een tegenwerping), verandert de situatie in geenen deele. Een Commissie uit het Hoogerhuis vertegenwoordigt in geen enkel opzicht het volk van Engeland.

Doch er ligt hier een ander ernstig probleem mee ingesloten, hetwelk aantoont hoe snel we het punt naderen, waar de afzonderlijke en tegenstrijdige beslissingen van verschillende Grootloges in een volslagen chaos zouden kunnen uitloopen. De Grootloge van Engeland maakt het lidmaatschap van de Ster in het Oosten voor een maçonnieke misdaad uit. De Grootloge van Schotland en de meeste in Amerika houden er zulk een meening niet op na; en zoo kan een Schotsch Vrijmetselaar, die tevens lid is van een Engelsche Loge, wanneer hij lid is van de Ster in het Oosten, uit zijn Engelsche Loge worden uitgebannen voor iets, dat door zijne Schotsche Loge als volkomen wettig wordt beschouwd. Ik ben geen lid van de Ster in het Oosten en werd er ook niet toe uitgenoodigd; doch ik gevoel dat die handelwijze onverdraagzaam en tyranniek is, en indruischt tegen het meest geliefde onzer Engelsche voorrechten, n.l. onze persoonlijke vrijheid. Het is een puur gefabriceerd en kunstmatig verzinsel, die misdaad, uitgedacht door eenige weinige reactionairen; en het opleggen van zulk een straf als uitbanning aan een eerlijk en nauwgezet Vrijmetselaar, voor zulk een reden, is in tegenspraak met de meest elementaire begrippen van rechtvaardigheid. Het toont hoever de bekrompen-

heid iemand kan meeslepen, en het smaakt zelfs naar geloofsvervolging. De Vrijmetselarij, die in het verleden ernstig heeft geleden en nog altijd lijdt van de bekrompenheid van anderen, moest van alle organisaties het meest naijverig gesteld zijn op het recht van vrijheid van denken en vrijheid van geweten Zij moest er zich rekenschap van geven dat het inbreuk maken op particuliere aangelegenheden van hare leden — en ik houd dit voor een particuliere aangelegenheid — geheel ontoelaatbaar is.

Indien de Ster in het Oosten evenals de Gemengde Vrijmetselarij er aanspraak op maakte met een maçonniek rituaal te arbeiden, dan zou de Grootloge klaarblijkelijk op vasteren bodem hebben gestaan — ofschoon de materie ook dan nog lang niet zoo eenvoudig is als sommige menschen schijnen te denken. Doch daar de Ster in het Oosten niet met een maçonniek rituaal werkt, doet zich ook de vraag van het verraden van maçonnieke geheimen of van het breken van aangegane verplichtingen niet voor.

Alles bijeengenomen is het een leelijk voorbeeld van „vervolging" in de twintigste eeuw, waar elk breeddenkend Engelsch Vrijmetselaar zich tamelijk beschaamd over moest gevoelen. Het bevordert bovendien in geen enkel opzicht het doel, dat ongetwijfeld deze handelwijze ingaf. Terwijl zij haar best doet om de Ster in het Oosten neer te slaan, deert de Grootloge haar werkelijke vijandin, de Gemengde Orde, niet. Integendeel zal zij deze er een dienst mee bewijzen. Gelijk de overleden Grootsecretaris dezer laatste zeide, is de Ster in het Oosten bedoeld als een „bokking" („red herring") of, in hoffelijke taal, als een plaatsvervangend iets voor de Vrijmetselarij. Door haar best te doen om de Ster in het Oosten te beletten zich in Engeland te vestigen, doet de Grootloge alleen afbreuk aan een mogelijken mededinger van het eenige lichaam, dat hare vroegere alleenheerschappij in Engeland bedreigt. Het is de moeite waard om in herinnering te brengen dat, in 1917, in de Ver. Staten de Ster in het Oosten 900.000 leden telde, met een jaarlijksche toeneming van 50.000; d. w. z. dat het totale ledental van deze gemengde Orde tweemaal zoo groot was als dat van de Grootloge van Engeland.

Voorts heeft zij een fraai voorbeeld van hare onredelijkheid in handen gesteld van de Feministen, welk voorbeeld dezen als een

argument zullen kunnen — en zeker niet zullen nalaten te gebruiken, om aan te toonen dat het verzet tegen de toelating der vrouw in de Vrijmetselarij op vooroordeel is gegrond en strijdig met de redelijkheid. Die handelwijze heeft verder nog bezwaren gewekt, te meer gevaarlijk omdat ze voor het meerendeel aan de Grootloge, uit den aard van haar constitutie, aanhoorig zijn; en omdat degenen, die met deze gedragslijn niet instemmen, gevoelen dat een openlijk protesteeren daartegen nutteloos en voor henzelf gevaarlijk is: nutteloos, omdat zulk een onredelijk gedrag wijst op een onbekwaamheid tot luisteren naar of verstaan van argumenten der tegenpartij; en gevaarlijk, omdat het een waarschijnlijkheid aantoont van meedogenlooze vervolging tegen elk lid, dat aan de rechten der vrouw waagt te gelooven, ook al bewijst dat lid de meest zorgvuldige gehoorzaamheid aan de voorschriften der Grootloge op het punt van 't visiteeren bij deze „clandestine Loges." Ik persoonlijk waardeer ten volle de inzichten dergenen, die aarzelen om vrouwen tot de Vrijmetselarij toe te laten, gezien het feit dat de Vrijmetselarij dat tweehonderd jaar lang niet gedaan heeft. Doch ik kan geen verontschuldiging vinden voor strafmaatregelen tegen gemengde riten, gezien het feit dat dezen in de 18e eeuw overvloedig aanwezig waren en vijf ervan door den Raad van de Vereenigde Graden tegenwoordig worden opgeëischt, al wordt er niet in gewerkt. Vijandigheid tegen quasi-maçonnieke gemengde riten, louter omdat ze gemengd zijn, is een volslagen nieuwigheid en in de twintigste eeuw zuiver een stap terug.

Laten we nu dit hoofdstuk besluiten. Het is lang geweest, want het onderwerp is van belang en het is bevracht met groote gevaren voor onze geliefde Orde. De vraag dringt en moet onder de oogen worden gezien. Als redelijke en welmeenende menschen moeten we haar zonder vooroordeel beschouwen en haar zorgvuldig overdenken. Het is een kwestie vol moeilijkheden; maar waar het in werkelijkheid op aan komt is: wat is rechtvaardig? Laten we rechtvaardig zijn en dan niet vreezen. Doch het is onmogelijk rechtvaardig te zijn, wanneer men weigert een vraagstuk te bespreken of ook maar in overweging te nemen. Laat ons bovenal trachten met liefde bezield te zijn en, hoezeer verdeeld van

meening, toch nooit vergeten dat onze tegenstanders Maçons zijn. En hetzij wij hunne handelingen als recht of verkeerd beschouwen, toch mogen we ervan verzekerd zijn dat ook zij gedreven worden door wat zij in het belang achten van de Vrijmetselarij.

Laten we vooral op dit punt zorgvuldig ervoor waken, iemand ooit te vervolgen omdat hij niet volkomen eenerlei van inzicht is met ons. Vrijheid van denken is tot veel te duren prijs gekocht en is een veel te kostbaar erfstuk, om lichtvaardig te worden opgeofferd.

Als een schot lost de Feminist bij het begin deze vraag: „Wanneer een vrouw goed genoeg is om onze moeder of onze vrouw te zijn, kan zij dan minder waardig zijn voor onze Broederschap dan een lid van het zwarte ras, welks grootvader een menscheneter was?"

Deze vraag werd mij inderdaad gesteld door een Engelsch Vrijmetselaar, die hoogst zorgvuldig vermeed een van die „clandestiene Loges" te visiteeren, doch wiens vrouw „Maçonne" was. Ik heb sindsdien getracht daar een goed antwoord op te bedenken, doch heb het totnogtoe niet vermogen te vinden. Kan een Broeder mij daarin helpen? Eerlijk gezegd wensch ik zelf geen vrouwen tot mijn eigen Loge toe te laten. Doch tot hiertoe vond ik geen geschikt antwoord op die vraag, en dat hindert me.

HOOFDSTUK XII.

Doen we er recht aan, iemand uit te sluiten om zijn huidkleur?

Deze vraag brengt, jammer genoeg, verdeeldheid als een messnede zoo scherp, in de Angelsaksische Vrijmetselarij. En ofschoon elke groep zoo tactvol is geweest om op het onderwerp geen nadruk te leggen, we moeten, wanneer het ons te doen is om voor nauwere aaneensluiting tusschen deze beide belangrijke deelen der Vrijmetselarij te werken, dit vraagstuk in oogenschouw nemen; een hoogst doornig en moeilijk vraagstuk, evenals het vorige.

En eveneens bestaat er over dit puut een aanzienlijk vooroor-

deel. De uiterste voorstanders aan iederen kant hebben aanleiding om van hunne tegenstanders te spreken alsof dit menschen waren zonder eenig begrip van betamelijkheid en eergevoel, terwijl in werkelijkheid beiden op deze punten overgevoelig zijn; alleen zijn hunne conclusies ongelukkigerwijs lijnrecht aan elkaar tegenovergesteld.

Het dient nergens toe zich te verbeelden dat A., omdat hij een „neger"-candidaat ongeschikt acht voor toelating, daarom een reactionair is, laat staan een schurk. Evenmin behoeft er uit het feit, dat B. er geen reden tot uitsluiting in ziet, wanneer iemand een donkere huidkleur heeft, noodwendig te volgen dat hij een demagoog is, die meeloopt met de ideeën van den tijd, of een verrader van het blanke ras.

Neen, zulks niet in het minst. Waarschijnlijk zijn beiden brave menschen en goede Vrijmetselaars. Laten we daarom trachten de beide kanten van het geval te bestudeeren; en ook in het oog houden dat het eerst-noodzakelijke dit is, dat een persoon die zich om aanneming bij de Vrijmetselarij aanmeldt, „aannemelijk" moet zijn. Een kortstondige beschouwing zal aantoonen, dat er onder blanken en zwarten klaarblijkelijk duizenden onaannemelijk zijn. En feitelijk komt de kwestie hierop neer: Heeft de ondervinding aangetoond, dat de gekleurde rassen zekere eigenschappen missen, die bij een candidaat aanwezig moeten zijn, wil hij aannemelijk wezen?

Aan de beschouwing van deze zijde van het geval willen wij het eerst onze aandacht wijden.

Ik kan aanspraak maken op bijzondere geschiktheid om de argumenten van weerszijden zoo eerlijk mogelijk naar voren te brengen. Want ik werd in West-Indië geboren uit blanke ouders, en kreeg mijn kinderopvoeding van een „kleurling-kinderjuffrouw." Vervolgens leefde ik in Engelsch-Indië en verkreeg mijn Markgraad als Vrijmetselaar in een Loge, die ook gekleurde Broeders omvatte. Laten we eerst de argumenten nemen, die pleiten ten gunste van het aannemen van kleurlingen.

1°. De Vrijmetselarij maakt aanspraak op een universeel karakter. Hoe kunnen wij, die spreken van de broederschap der

menschheid, welbewust drievierde van het menschdom uitsluiten?

2⁰. Ze maakt aanspraak op 't bezit van een waardevolle geestelijke overlevering. Met welk recht kunnen we van hare voordeelen menschen uitsluiten als de Brahmanen van hooge kaste, hen die zelf erfgenamen zijn van een der meest uitvoerige en zorgvuldig uitgewerkte wijsgeerige en mystieke stelsels van de geheele wereld?

3⁰. Wanneer wij ernaar streven eene Federatie van Grootloges en de vestiging van een Internationale Grootloge tot stand te brengen, wier doel zijn zal het handhaven van den vrede tusschen de krakeelende volkeren, hoe kunnen we dan 320 millioen Hindoes en 400 millioen Chineezen uitsluiten? Azië zal in de naaste toekomst zeker een veel belangrijker rol spelen in de wereldpolitiek dan het voorheen deed. Azië begint te ontwaken; en nu zou het uitsluiten van haar zonen van de voordeelen der Vrijmetselarij gelijk staan met hen van ons te vervreemden. Het is wenschelijk, Azië door middel van ons Europeanen te helpen in de richting van een geest van vriendschap; anders zullen de Aziaten zich ontwikkelen in een richting van openlijke vijandschap.

4⁰. Aangezien de Britsche Loges duizenden kleurlingen hebben toegelaten, is het onmogelijk thans den koers te wenden en ze nu van de Vrijmetselarij uit te sluiten. Elke poging in dien geest zou eenvoudig beteekenen, dat zij zich zouden afscheiden en onafhankelijke, vijandige Loges zouden vestigen, in plaats van zooals nu in de bestaande Grootloges als loyale leden mee te werken. Dat is gebeurd in de Vereenigde Staten, waar de Vrijmetselaars leden der Prince-Hall Loge zich tot een formeele „Zwarte" Grootloge hebben ontwikkeld. In ons geval zou dit hoogst ongewenscht zijn; want verstoken van de leiding van blanken, zouden zij zich allicht langs lijnen van Europeesch-continentale Vrijmetselarij kunnen gaan ontwikkelen en middelpunten van verzet of van anti-Europeesche agitatie worden.

Deze argumenten hebben groote beteekenis en laten zich niet gemakkelijk op zij zetten. En toch is het een dwaasheid te veronderstellen, dat de Amerikaansche Vrijmetselarij geen rechtmatige reden zou gehad hebben voor haar besliste en steeds aan den dag gelegde houding van verzet, hetzij tegen de toelating van kleur-

lingen, hetzij tegen de erkenning van „Zwarte Loges", die er in de Vereenigde Staten bestaan.

Laten we dan eenige van de argumenten overwegen, tegen de toelating van kleurlingen.

1. De neger was oorspronkelijk een menschelijk wezen van zeer lagen trap, en hij heeft zich nog niet tot hetzelfde verstandelijke, zedelijke, of geestelijke peil ontwikkeld als hetwelk onder de blanken wordt aangetroffen. Zelfs wanneer er met betrekking tot enkelingen in het bijzonder eenige uitzonderingen bestaan, dan is daarmee de regel ten aanzien van het negerdom als ras zeker niet veranderd. Daarenboven was de Amerikaansche zwarte een slaaf, en ofschoon hij thans vrij is, hebben de jaren van slavernij hun spoor in zijn karakter achtergelaten, en het zal vele geslachten duren eer dit uitgewischt is. Hoe 't ook zij, op het oogenblik is het gemiddelde der negers, zoowel verstandelijk als zedelijk, gewoonlijk ver beneden het voor een candidaat bij onze inwijdingen vereischte peil.

2. De kleurling in het algemeen, met inbegrip zelfs van den veel verder ontwikkelden Hindoe, kan de plechtigheden niet richtig volbrengen, en bezit voor het deugdelijk meemaken van een Loge te weinig zelfbeheersching of geschiktheid.

Het spijt mij te moeten erkennen, dat er heel veel waars is in die beschuldiging.

Er zijn in Indië veel voorbeelden geweest van hoogst onmaçonniek gedrag, welke feitelijk door inboorlingen waren teweeg gebracht; en het werk wordt er zelden goed gedaan. Ik heb de plechtigheid van den Mark-graad nooit op denzelfden prijs kunnen stellen als andere plechtigheden; en dit heeft zijn oorzaak hierin, dat, toen ik in een Mark-Loge werd ingewijd, meerendeels uit Indiërs bestaande, de plechtigheid zoo slecht ten uitvoer werd gebracht, dat men er een hoogst ongunstigen indruk van moest krijgen. En ofschoon ik mij sindsdien in Engeland bij een goede Mark-Loge heb aangesloten, die den arbeid schitterend verricht, toch is die eerste indruk nimmer uitgewischt geworden.

Laat ik aan den anderen kant echter getuigenis afleggen van den mooien geest van broederzin, dien ik in vele van die „Cosmopolitische Loges" vond. En dit niet alleen, maar er was ook niets

wat een Engelsch Broeder het gevoel gaf alsof zijne Indische Broeders zich lieten voorstaan op hun broederschap, evenmin als zij kruiperig of vleierig waren. Neen, de Loges die ik bezocht hadden den waren maçonnieken geest zeker begrepen, en onder hare leden waren er die sommige gedeelten tenminste van de plechtigheden beter verstonden dan de meeste Engelsche Maçons.

Alleen uit ritueel oogpunt was de arbeid inderdaad heel poover; en ofschoon de Loges, die ik bezocht, zeer behoorlijk gedisciplineerd waren. in vele andere gevallen liet de discipline helaas ten zeerste te wenschen over.

3. Het derde argument raakt niet de kwestie in Amerika, waar al wat kleurling is tevens in naam Christen is; doch in Azië en tot op zekere hoogte in Afrika heeft het veel te beteekenen.

Onze ritualen zijn tegenwoordig grootendeels, zoo niet geheel, gegrondvest op Oud of Nieuw Testament. Terwijl de Mohamedanen dezelfde Heilige Schriften vereeren als wij [1]), doen de Hindoes, de Parsi's, de Boeddhisten dat niet. Welk nut hebben dan voor zulke menschen plechtigheden, die op onzen Bijbel zijn gebaseerd? Dienaangaande kan men zeggen dat, wanneer de candidaat niet vóór of nà de plechtigheid in deze boeken wordt onderricht, het overgroote deel van de plechtigheid voor hem geen zin zal hebben. Wanneer dit echter wel is gebeurd, en hij is in staat om, ook zonder die boeken even heilig te houden als zijn eigene, uit een oogpunt van vergelijkende godsdienst verdraagzaamheid te koesteren jegens menschen van ander geloof, dan is er voor de toelating van zulke menschen veel te zeggen.

4. De Vrijmetselarij heet een bepaaldelijk voor blanken bestemde inwijding te zijn. En het heet, dat de blanke volken het meesterschap over de wereld moeten bemachtigen en behouden. Dat het daarom een ondermijnen is van het prestige en den voorrang van het blanke ras, wanneer men menschen van onderworpen of minderwaardige rassen op den voet van volkomen gelijkheid toelaat. Dat het feit zelf van Azië's ontwaken in werkelijkheid beduidt de bedreiging van het overwicht der blanke volken, en dat wij daarom de gelederen moeten sluiten tegenover vreemde indringers.

5. Dat wanneer er eenige sprake is van toelating der vrouw en

---

[1]) **En hun Koran?** Vraag v. d. Vert.

van erkenning dientengevolge van gemengde Loges, die omstandigheid het des te noodzakelijker zou maken, dat niet-blanken werden uitgesloten. Al die andere rassen toch denken in den regel laag over de vrouw; en ze zijn in het algemeen geen menschen van een soort, die we gaarne bij onze vrouwen op voet van gelijkheid zouden willen introduceeren.

Ik heb de argumenten tegen de toelating van kleurlingen eerlijk naar voren gebracht, want wij moeten de werkelijke redenen onder de oogen zien, die er liggen achter het vijandig verzet tegen hunne toelating.

Laat ons ineens maar zeggen, dat de Amerikaansche zwarte niet het type is, dat de Orde eer zal aanbrengen. Elke regel heeft ontegenzeggelijk zijn uitzondering; doch men mag er onze Amerikaansche Broederen geen verwijt van maken dat zij hunne regels opstellen naar hetgeen zich bij den algemeenen regel ten hunnent aanpast. Ik wil verder gaan en er aan toevoegen, dat voor Zuid-Afrika bijna geheel hetzelfde geldt. We krijgen het echter pas recht te kwaad met het vraagstuk, wanneer wij het niet beschouwen in verband met de toelating van een gewezen negerslaaf, maar van een beschaafd Chineesch gentleman of een verstandelijk begaafd Indiër.

Het is een dwaasheid te beweren, dat deze laatstgenoemden, wanneer zij er de noodige moeite voor willen nemen, onze ceremoniën toch niet zouden kunnen verstaan. De beoefening van hunne eigen religieuse gebruiken stelt hen vaak beter in staat om onze symbolen te begrijpen, dan wij 't van onze eigen godsdienst leeren. Ik beken vrij, dat de Hindoesche philosophie mij verscheidene moeilijke dingen in de Vrijmetselarij heeft helpen ontcijferen, en het zou mij spijten wanneer ik verplicht was te zeggen, dat zulke menschen moesten uitgesloten worden alleen omdat zij donkerder van huidkleur zijn dan ik. Ik kan niet inzien, dat argument sub 1 toepasselijk zou zijn op het geval der beste Aziatische candidaten; en het argument sub 3 kan worden verholpen door een bestuurslid op te dragen den nieuw-aangenomen Broeder te onderrichten in de Bijbelsche geschiedenis.

Sub 1 evenwel rechtvaardigt op zichzelf ruimschoots de uitsluiting der negerrassen.

Laten we nu tot sub 2 terugkeeren. Ik vrees dat de practijk uit ondervinding heeft aangetoond, dat in den regel en zelfs in Indië Loges, geheel uit Indiërs bestaande, geen succes zijn. Ik weet dat het Hoofdbestuur in Engeland met velen ervan grooten last heeft gehad, en dat, zelfs waar men zich eerlijk aan de regels onderwierp, de arbeid zelden goed gedaan werd. Ten deele is zulks toe te schrijven aan het feit, dat onze Indische Broeders in een vreemde en aangeleerde spraak werken. Wanneer wij in het Fransch moesten arbeiden, denk ik dat onze arbeid een' Franschman tamelijk slecht gedaan zou voorkomen.

De discipline is een ernstiger ding, en omvat zaken van heel wat grooter belang dan eenvoudig een regelmatig gedrag in de Loge. Een slecht gedisciplineerde Loge wordt licht een verzetplegende Loge, en er zijn in sommige bijkomstige graden gevallen voorgekomen, waarin de Loge „voor politieke en oproerige doeleinden werd aangewend", en er krasse maatregelen moesten worden genomen. Dat is een ernstig ding. Doch het is moeilijk in te zien, hoe de zaak er beter van zou worden wanneer men ophield Indiërs toe te laten. Integendeel, we zouden degenen, die zich in de Orde bevinden tot openlijk verzet drijven; en in hun natuurlijke verbittering over zulk een veranderde houding tegenover hen, zouden zij een onafhankelijke Grootloge opzetten, die zonder twijfel tot de verzetpartij zou behooren.

Nu het argument sub 4. De hedendaagsche demagoog zal natuurlijk zijn handen in afschuw ten hemel heffen en zulk een denkbeeld ver van zich werpen. Doch laten we voor een keer eens eerlijk zijn.

Wij Angelsaksers denken inderdaad, dat het blanke ras den voorrang in de wereld bezit en dien behouden moet; en ik ben „dorpsch" genoeg, als ge wilt, om te meenen dat we gelijk hebben. Wij willen dat nu wel niet „met geweld doen slikken" door den beschaafden Hindoe of Japanner, maar we gelooven het er niets minder om, en die overtuiging is het, die ons tot onze tegenwoordige vooraanstaande positie gebracht heeft.

Wij kunnen natuurlijk ongelijk hebben, en Azië kan in staat zijn het ons te bewijzen. Doch als dat gebeurt, dan zal het pas geschieden na een strijd zoo heftig en verbitterd, dat de laatstleden

oorlog daarbij vergeleken niemendal zal zijn. Hoe 't zij, wij zullen de gelijkheid zeker niet inwilligen zonder hevige worsteling.

Maar of het daarom noodzakelijk is een Chinees uit te sluiten, omdat wij onze soort beschaving hooger achten dan de zijne, is een andere kwestie. Het kan de juiste manier blijken, wanneer wij hem aantoonen dat onze beschaving de beste is, en zulks te doen door middel van de Vrijmetselarij.

Met betrekking tot punt 5 zeg ik onomwonden dat, wanneer we ooit ertoe besluiten vrouwen toe te laten, uitdrukkelijk vastgelegd moet worden dat gemengde Loges uit menschen van eenerlei kleur moeten bestaan. Wanneer een Indische Loge zou verkiezen Indische vrouwen toe te laten, dan zou zij dat zelf moeten weten. Maar het mag niet toegestaan zijn, blanke vrouwen toe te laten; want dat zou het prestige der blanke vrouwen en dientengevolge van het blanke ras in het Oosten naar beneden halen — onverschillig wat de sentimenteele ziel hiervan zeggen moge.

Maar vrouwen worden nog niet erkend in de Maçonnerie. De zaak is dus geen brandend geval; intusschen is het verstandig vooruit te zien.

Dit vraagstuk is uitermate moeilijk. De maatstaf, die mij recht voorkomt, is deze of een kleurling, van welk ras hij weze, de verstandelijke en zedelijke kenmerken bezit, die den geschikten candidaat uitmaken; en in zulke gevallen zou men extra-waarborgen kunnen toepassen. Verder waag ik te meenen, dat sommige gedeelten van het menschdom, hetzij wegens hunne onvoldoende ontwikkeling of omdat ze ontaard zijn, geen geschikt veld voor de Vrijmetselarij vormen. Zoo vrees ik, dat de Australische inboorling en de Amerikaansche zwarte beschouwd moeten worden als vallende in die categorie. Zulke rassen staan klaarblijkelijk ver beneden den beschaafden Hindoe, Chinees of Japanner; wat een behoorlijke en redelijke behandeling jegens den neger mag heeten, zou waarschijnlijk hoogst onredelijk zijn tegenover deze oude Aziatische volken, die welbezien reeds beschaafd waren toen wij nog wilden waren.

In de meeste gevallen zal men bevinden, dat dit type van gekleurde Broeders onder de Britsche constitutie toegelaten is ge-

worden. Alleen ben ik bang, dat er op de Westkust van Afrika door ons eenige weinige fouten zijn begaan. Wanneer dat zoo is, moeten we bereid wezen het te erkennen en een stokje te steken voor de toelating van nieuwe leden uit die bronnen van herkomst. Klaarblijkelijk bestaat er alles welbeschouwd behoefte aan een of ander *modus vivendi* met de Ver. Staten op dit punt.

En aangezien het aantal Amerikaansche Vrijmetselaars meer dan viermaal dat van alle Britsche Logeleden tezamen bedraagt, kunnen we van hen geen ommekeer verwachten in hunne gedragslijn. En voorts, iets afwetende van den Amerikaanschen zwarte, geloof ik niet dat de Amerikanen ongelijk hebben met hem uit te sluiten. Ik geloof niet dat alle menschen gelijk zijn. En de bewering dat iemand, wiens grootouders fetisch-aanbidders waren in West-Afrika de gelijke is van een blanke, wiens voorvaderen dertig generatiën lang God vereerd hebben onder de meest verheven voorstellingen, die we ervan hebben, is „humbug".

Mogelijk zal de neger in den loop van eenige verdere geslachten zich ontwikkelen; maar dat moeten wij zelf ook. Of hij ons zal inhalen blijft te bezien. De Amerikaansche neger als regel heeft het totnutoe niet klaargespeeld.

„Maar", zegt onze demagoog, „er bestaan enkele uitzonderingen; die moesten worden toegelaten. Laat de ontwikkelde, beschaafde kleurling binnentreden, en sluit den onwetende en minderwaardige uit." Ik zou niet te spoedig een man met een tintje kleur willen beoordeelen. Doch wanneer het gaat om den eersten den besten neger, die een zwarte jas en gezelschapsmanieren heeft aangetrokken, dan — al is hij welopgevoed — moeten onze Amerikaansche Broeders stilstaan en zich bedenken. Wanneer zij een paar derzulken toelaten, kunnen enkelen het brengen tot den voorzittersstoel, erger: zij kunnen een nieuwe Loge vormen, een regelmatige Loge zoo 't kan, een onregelmatige als 't niet anders kan; en zij kunnen ertoe overgaan om iederen zwarte aan te nemen, dien zij verkiezen. Zoo zou de eerste stap tot volgende leiden. Ik ben van meening dat de Amerikaansche Vrijmetselarij gelijk heeft met het stellen van een bepaalden regel en zich daaraan te houden, ook al zijn er sommige pijnlijke gevallen.

Mijn criticus maakt ten slotte een omtrekkende beweging om mij heen en zegt: „er zijn Zwarte Loges evengoed als Vrouwen-Loges; Negers bezitten dus onze geheimen; zou het dan geen aanbeveling verdienen hen tot regelmatige Vrijmetselaars te maken?" Waarop ik antwoord, dat de meesten onzer in den loop van hun bestaan op den voet van de grootste vertrouwelijkheid leven met tenminste twee blanke vrouwen: hun moeder en hun vrouw. Wildet ge beweren dat een blanke even vertrouwelijk met negers omgaat? Neen; naar mijn begrip is het in 't oog loopende onderscheid dit, dat we op onze vrouwen trotsch zijn en dat we neerzien op den neger. Dat is grof, maar waar. En het komt ons voor, dat we gelijk hebben met den neger niet te beschouwen als ons gelijke. Om die reden kan men in de Loge geen werkelijke broederschap hebben, terwijl er tegenwoordig niet veel mannen zullen zijn, die durven te zeggen dat zij hunne vrouwen als inferieure wezens beschouwen.

Wat de „clandestiene Neger-Loges" betreft, deze staan uiteraard buiten het verkeer der blanken; iets dat niet voor de Vrouwen-Loges geldt. Die Loges zouden alleen erkend kunnen zijn als beperkt tot de gekleurde rassen; want de blanke in het algemeen zou ze, in Amerika, niet bezoeken, zelfs al werden ze erkend. Door dus te doen alsof ze er niet waren, lossen we geen enkel vraagstuk op. Indien de neger in staat is ze op touw te zetten en te ontwikkelen, dan zal hij er mettertijd ongetwijfeld beter op worden en haar bestaan hebben gerechtvaardigd. Maar om nu reeds „verbroedering" bij het tegenwoordige stadium in te stellen, zou een onmogelijkheid zijn; en wij doen er goed aan het feit onder de oogen te zien.

Het kan zijn dat vrouwen in velerlei opzicht zouden bijdragen tot bevordering van het hoogere element in de Vrijmetselarij. Een vriend van mij vertelde me b.v., dat de wonderschoone leering van den Royal Arch op den avond zijner verheffing voor hem verloren ging, omdat bij het nablijven na tafel een der bestuursleden een serie aardigheden uit de rookkamer begon te debiteeren van de ergste soort. Niet dat mijn vriend preutsch was, maar na een werkelijk religieuze plechtigheid als de Royal Arch, deden die verhalen het geheel als volslagen huichelarij voorkomen.

Nu sta ik ervoor in, dat zulke verhalen niet verteld zouden zijn geworden, wanneer er vrouwen tegenwoordig waren geweest. Zoo zou er ook, denk ik, minder wijn gebruikt worden, ofschoon ik blij ben te kunnen verklaren, dat ik zelden een Engelsch Vrijmetselaar onder den invloed van sterken drank heb gezien. Ik zou daarom meenen, dat vrouwen moreel het peil onzer Loges zouden verhoogen. En verstandelijk zou menige vrouw, daarvan ben ik zeker, dank zij haar vlugge intuïtie in staat zijn de beteekenis onzer ceremoniën te verstaan, en zouden zij hare suffige mannelijke metgezellen weten te helpen.

Maar is er iemand van meening, dat de gemiddelde Amerikaansche neger tot de moreele of intellectueele verbetering der Loges zou bijdragen? Dat zal geen eerlijk man zeggen, als hij hen kent. Dit is, natuurlijk niet van toepassing op de verstandelijke ontwikkelde klassen van Azië; doch die heb ik reeds in een geheel verschillende categorie geplaatst.

Ik koester geenszins den wensch, dat eenig lezer van het bovenstaande den sprong maakt naar de conclusie, dat ik de toelating van de vrouw tot de Vrijmetselarij bepleit. Ik houd het er alleen voor, dat dit een punt van overweging moest zijn, meer niet. Doch wat ik wel beweer, is dat er geen juiste parallel te trekken valt tusschen blanke vrouwen en negers.

Samenvattende is mijne zienswijze deze, dat ofschoon ik ongaarne de deuren der Vrijmetselarij sluit voor eenig ras, sommige rassen volgens mijn meening nog niet voldoende verstandelijk, zedelijk of zelfs geestelijk ontwikkeld zijn, om geschikt voor toelating te zijn: van die categorie is de neger het meest voor de hand liggend voorbeeld.

Aan den anderen kant erken ik, dat er onder de hoogere Aziatische types verscheidene waardige candidaten zijn, en ofschoon er m. i. hier meer zorg moet betracht worden dan in Engeland noodig is, ben ik toch van gevoelen, dat we de hand van broederschap moeten uitstrekken naar geschikte candidaten, in weerwil van het feit dat zij, zeg maar, Chineesche Boeddhisten zouden zijn.

Heb ik hiermede nu iemands broederlijke gevoelens gekwetst, dan haast ik mij erbij te voegen dat het mij spijt. Doch ik heb de zaak zorgvuldig en diep overwogen, en deze conclusies zijn de

uitkomst van rijpe overdenking. Openhartig gesproken vrees ik, dat de toelating van negers zonder onderscheid het peil der Vrijmetselarij zou doen dalen; en mijn oogmerk in 't leven is om te verheffen, niet te doen dalen. Daarom geef ik onder deze omstandigheden toe, dat onze Amerikaansche Broeders inderdaad gelijk hebben met 't weigeren van de erkenning van Neger-Vrijmetselarij of van 't toelaten van Negers in hunne Loges. Ik ga verder en beweer, dat Loges in de Nieuwe Wereld, die daar werken onder stichtingsbrieven van Grootloges uit het Britsche Rijk evenzoo moesten handelen, zoowel in haar eigen belang, alsook om het scheppen van een lastige situatie voor onze Amerikaansche Broeders te vermijden.

Juist zoo als in het bestreden vraagstuk van de Vrouw in de Vrijmetselarij, zoo heb ik hier getracht vooropgestelde denkbeelden en vooroordeelen terzijde te stellen, en de vraag alleen te bezien in het licht der redelijkheid. Hetzij mijne lezers met mij instemmen of niet, ik ben er zeker van dat zij de oprechtheid van mijne beweegredenen en de eerlijkheid van mijn pogingen, om een eerlijke en evenwichtige slotsom te bereiken, zullen erkennen.

HOOFDSTUK XIII.

Moeten we er naar streven, de Vrijmetselarij meer nationaal of meer internationaal te maken?

Er bestaan ten aanzien van dit vraagstuk twee onderscheiden scholen onder de Vrijmetselaars; doch waarschijnlijk heeft de meerderheid der Angelsaksische Vrijmetselaars het onderwerp in het geheel niet onder de oogen gezien. In theorie weten zij dat zij tot een groote internationale broederschap behooren, en zij zijn er trotsch op te zeggen dat de eene Vrijmetselaar den ander kan herkennen ook zonder een woord van diens taal te kennen. Doch in werkelijkheid weten zij weinig af van de Vrijmetselarij buiten de gelederen hunner eigen landgenooten, en wat zij erom geven is nog minder.

Zelfs zullen degenen die beter op de hoogte zijn, wanneer zij van de fouten der Latijnsche Vrijmetselarij vernomen hebben, in staat zijn om te zeggen dat de buitenlandsche Vrijmetselarij hun niet interesseert. Zij houden het ervoor, dat zij hunne maçonnieke plichten ten volle zijn nagekomen, wanneer zij hunne maçonnieke belangstelling beperken tot hunne eigen Grootloge.

Het is evenwel duidelijk dat we er ons rekenschap van moeten geven, of we ertoe overhellen om de zaak internationaal te ontwikkelen, dan wel in tegenovergestelden zin en dus onze Vrijmetselarij tot een zuiver nationale instelling te maken. Op het oogenblik heeft het er den schijn van, dat wij Engelsche Vrijmetselaren afdrijven naar een tamelijk enge nationale instelling en dat wij bezig zijn het gezicht te verliezen op het schitterende ideaal, hetwelk onze 18e-eeuwsche voorgangers bezielde, n.l. van een wereldgroote broederschap. Ik heb werkelijk kort geleden vooraanstaande leden van Grand Lodge (in den zin van „Hoofdbestuur", Vert.) ronduit hooren bevestigen, dat zij de poging om de Vrijmetselarij internationaal staande te houden, voor een fout houden; en er laten zich recht deugdelijke argumenten voor die opvatting bijbrengen.

Wanneer laatstgenoemd gezichtspunt wordt aanvaard, dan is het duidelijk dat men geen nadere aandacht aan het denkbeeld van een Internationale Grootloge behoeft te schenken. We zullen dus de argumenten van beide kanten in oogenschouw nemen.

Laat ik echter eerst eenige feiten doen uitkomen, die aantoonen dat wij, Engelsche Vrijmetselaars, hetzij bewust, hetzij onbewust, bezig zijn af te drijven van het Internationale Ideaal, en dat die neiging zich juist de laatste jaren meer en meer heeft afgeteekend. In de 18e eeuw werd het ideaal van eene wereldomvattende Broederschap welbewust door onze leidslieden gekoesterd, en zij ontzagen geen moeite om de Vrijmetselarij over het geheele Europeesche vasteland te verbreiden. Zij wijdden bijzondere aandacht aan Frankrijk, hoezeer dit land als onze erfvijand werd beschouwd en wij, de geheele eeuw door, af en aan ermee in oorlog verkeerden.

De gevolgde gedragslijn bestond in het stichten van Loges in verschillende landen en het inwijden van menschen aldaar; dan,

wanneer een genoegzame kern was geschapen, moedigde men hen aan om een eigen Grootloge te vormen, waarmee we in broederlijke betrekking traden. De verbindingsschakel tusschen deze dochter-Grootloge en de moeder-Grootloge van Engeland was ongetwijfeld slap, maar toch een werkelijk iets; tamelijk wel overeenkomend met de geestelijke schakels, die heden ten dage de verschillende deelen van het Britsche Rijk verbinden. De Fransche en de Engelsche Vrijmetselaren gaven er zich ten allen tijde rekenschap van, dat zij sommige dingen met elkaar gemeen hadden, en de achttiende eeuw is vol voorbeelden van welwillende maçonnieke hulp, die aan Vrijmetselaren in nood werd verstrekt door Broeders van verschillend ras.

De maçonnieke schakel hield stand in weerwil van voortdurende oorlogen, en heeft een glans doen vallen op de beginselen onzer edele Orde. Doch tegen het einde der negentiende eeuw begon de houding der Grootloge van Engeland te veranderen, in het bijzonder met betrekking tot de vastelandsche Vrijmetselarij. De voor de hand liggende reden waren de politieke bemoeiingen van vele der vastelandsche Loges; de eerste openlijke breuk vond in 1876 plaats, toen het Grand Orient de France, een der oudste continentale Grootloges, door zijn eigen moeder in den ban vond gedaan. Geen Engelsche Vrijmetselaar zal ontkennen, dat Engelands Grootloge ernstige redenen had voor hare strenge afkeuring der handelwijze van het Grand Orient. Waar ik van meening ben, dat de Vrijmetselarij in haar wezen een mystiek genootschap is, dat leering geeft omtrent de natuur van God, daar komt het mij voor dat het Grand Orient, door den naam van den Opperbouwheer d.·. H.·. uit zijn ritualen te verwijderen, een der grondvesten van onze Orde heeft verwoest. Ook gaat het niet aan, om onze Grootloge een verwijt te maken alsof zij overhaast had gehandeld; integendeel, zij is zeer lankmoedig geweest. Reeds jaren lang deed de Fransche Vrijmetselarij aan politiek en was feitelijk revolutionair, en toch aarzelden we de betrekkingen met haar af te breken; doch die laatste stap werd als een beleediging van de grondbeginselen onzer Orde aangevoeld. Ook is het Grand Orient niet gemakkelijk vrij te pleiten van het internationale element der Vrijmetselarij zelf te hebben geschonden. Het is duidelijk, dat

zulk een ingrijpende verandering in de idealen der Vrijmetselarij niet ondernomen had mogen worden door één enkel lid van een geheelen internationalen groep.

Men kan dit alles toegeven, toch blijft het feit bestaan, dat wij met een volmaakt wettig maçonniek lichaam de verstandhouding afbraken, omdat wij de manier afkeurden waarop men daar zijn eigen inwendige aangelegenheden behandelde. Wij handelen zoo op eigen gezag, ook alweer niet als deel van een eenparig protest van alle overige Grootloges. En tot op dezen dag zijn er verscheiden Grootloges, die, ofschoon zij de noodzakelijkheid van het geloof in God erkennen, toch weigeren het Grand Orient in den ban te doen om 't feit dat het dit geloof niet van zijn leden eischt.

Zoo kan het gebeuren, dat de Grootloge van Engeland in broederlijke betrekkingen staat tot het Grootoosten der Nederlanden, hetwelk ook met het Grand Orient in dezelfde betrekking staat.

Laten we deze zaak eens in het oog vatten vanuit het standpunt van internationale politiek. We volgen al sinds lang niet meer de gedragslijn van het afbreken der vriendschappelijke betrekkingen met een Staat, alleen omdat deze voor zijn burgers een wet aanneemt, die wij afkeuren. Wanneer een andere Staat iets tegen den onze doet of zelfs tegen onze landgenooten, dan is het afbreken der diplomatieke relaties te rechtvaardigen; doch niet omdat wij zijn beleid binnen de eigen grenzen afkeuren.

Het Grand Orient nu had onze souvereine rechten niet aangetast en in geenen deele Engelsche Vrijmetselaren verongelijkt. Het had niet verklaard Vrijmetselaren te zullen weigeren, die wel in een God gelooven. Het had alleen verklaard, dat het voortaan dit geloof niet tot een keurvraag zou maken.

Wat was bovendien onzerzijds het doelwit onzer actie? Wanneer de bedoeling geweest is het Grand Orient te doen terugkeeren tot het pad der rechtzinnigheid, dan heeft ze klaarblijkelijk gefaald en was gedoemd tot mislukking. Geen volk, dat dien naam verdient, is bereid zich te laten dwingen tot een ommekeer in haar politiek, onder den druk van zulke bedreigingen. Te hooren dat men voor een paria wordt gehouden, maakt een mensch

des te weerbarstiger; en dat is ook gebeurd. Kortom, onze actie sloot de deur voor elke mogelijkheid van onderhandeling of van overreding, om het Grand Orient te bewegen dat oude landmerk te herstellen.

Doch wat ons ook moge verontschuldigen, het feit blijft dat het internationale Ideaal, hetwelk in spijt van de Napoleontische oorlogen tot op dien dag was blijven bestaan, nu een breuk had ondergaan. En wat meer zegt: de breuk is wijder en uitgestrekter geworden. Het Grootoosten van België is om dezelfde redenen onder den ban van onze Grootloge gevallen, en heden ten dage is er feitelijk „guerre ouverte" tusschen ons en deze twee Oostens. In 1913 moedigden wij een afscheiding aan onder den naam van Grande Loge de France, en haastten ons toen om haar te erkennen en met haar in vriendschappelijke betrekking te treden. Wanneer dit nu geen clandestien lichaam was, dan is het moeilijk een definitie te vinden voor wat een „clandestine Loge" is.

Aan den anderen kant zijn die twee ge-excommuniceerde Grootoostens niet traag met hunne vergelding geweest: zij hebben tegenwoordig Loges van hunne eigen werkwijze in Londen.

Maar de in 1876 aangevangen breuk heeft zich nog verder uitgestrekt. Ofschoon we, naar het schijnt, de betrekkingen niet officieel met hen hebben afgebroken, in de practijk komt het erop neer, dat de vriendschappelijke omgang heeft opgehouden met Italië, Spanje en Portugal. Voorts weigert onze eigen Grootloge vertegenwoordigers te zenden naar Internationale Maçonnieke Congressen op het vasteland gehouden, op grond dat het Grand Orient de France daar ook is uitgenoodigd. Dat lijkt al heel poover! Men redeneert met het argument, dat wij geen vertegenwoordigers kunnen zenden naar een Congres, hetwelk, door Fransche Vrijmetselaren toe te laten, stilzwijgend toestemt dat het bestaan van den Opperbouwh.·. d.·. H.·. een open vraag is. Ik kan dat niet als juist inzien. Er worden meermalen conferenties gehouden tusschen menschen van de meest uiteenloopende inzichten, en geen der partijen wordt geacht aan haar standpunt afbreuk te hebben gedaan door hare tegenstanders te hebben ontmoet.

Doch nog ernstiger breuken hebben de laatste tien jaren in het internationaal-maçonnieke ideaal plaats gehad. Die voornoemde

„excommunicaties" waren op maçonnieke kwesties gegrond. Het Grand Orient werd geacht iets te hebben gedaan wat niet in de wettige macht ligt van een mensch of van een groep van menschen; n.l. een der oude landmerken te hebben verzet. Doch voor onze actie met betrekking tot de Duitsche Vrijmetselaren is niet zulk een maçonnieke reden aangevoerd.

Gedurende den druk van den oorlog braken we de betrekkingen met de Duitsche Grootloges af, en zelfs gaven we aan Vrijmetselaren van Duitsche geboorte een wenk om zich te onthouden van het bezoeken *onzer* Loges. Nu koesteren velen van ons bittere gevoelens aangaande de wijze waarop de Duitschers den laatsten oorlog hebben gevoerd. En voorts namen velen van de Duitsche Vrijmetselaren, die leden van onze Loges waren, een aanmatigende houding aan, hetgeen natuurlijk de wrok van Britsche Maçons wekte. Maar niettemin was het een droevige afwijking van de mooie overlevering der XVIIIe eeuw, te vergeten dat de Duitschers, ofschoon in het politieke onze vijanden, toch altijd onze Broeders bleven, en dat zij vaak behoefte hadden aan hulp of sympathie.

Er kan, voorzeker, verontschuldigend worden geoordeeld over onze actie gedurende den druk van een bittere worsteling. Doch welke verontschuldiging kan er voor de voortzetting van diezelfde gedragslijn nu bijkans vijf jaren na het einde van den oorlog worden aangevoerd? En wederom, waarom zouden we onloffelijk weigeren zelfs te antwoorden op het nederige verzoekschrift van de nieuwe Oostenrijksche Grootloge om haar te erkennen? Als daar een goede reden voor bestaat, waarom dit niet openlijk en ronduit te kennen gegeven, en het aan onze Grootloge-vergadering ter bekrachtiging onderworpen? Ik heb de laatste paar jaren verscheiden Oostenrijksche Vrijmetselaren ontmoet, en ik kan geen reden vinden waarom wij hen niet zouden erkennen. Natuurlijk kunnen er wel redenen bestaan; doch indien dat het geval is, mogen onze gezaghebbende menschen 't ons wel zeggen.

Het laatst gehouden debat in de Grootloge-vergaderingen over de kwestie van Duitsche leden onzer Loges toont, dat de menschen uit de gewone gelederen onredelijker zijn dan de leidslieden. De voorgestelde motie was hoogst gematigd; toch werden de voorstellers onder gejouw afgemaakt. Laten we volkomen eerlijk zijn:

zoo'n gedrag was door-en-door onmaçonniek en onchristelijk. We hadden met die Duitsche leden van onze Loges een verbond van broederschap aangegaan, en waren niet gerechtigd dit te verbreken. Wij hebben bij den levenden God gezworen tegenover hen te zullen handelen als Maçons; en om de tekortkomingen van hunne regeering gedurende den oorlog, en terwijl die regeering al lang uit het bewind is verjaagd, weigerden we hen hen weder tot onze Loges toe te laten. Doch er is een noch plechtiger gedachte. Aan Moeders knie leerden wij bijna allen het eenige gebed ooit door Christus onderwezen, die voor ons stierf: „Geef ons heden ons dagelijksch brood, en vergeef ons onze schulden gelijk wij vergeven onzen schuldenaren." Laten we die woorden onbeschroomd ontleden en ze toepassen op den huidigen toestand van Europa. Die woorden beteekenen: „Indien wij niet vergeven hun die aan ons misdeden, vergeef Gij ons dan ook niet; en wanneer wij onzen vijand geen vergeving schenken, schenk Gij ons dan niet ons dagelijksch brood." [1])

En deze woorden zijn heden-ten-dage letterlijk waar. Indien wij Duitschland geen vergeving schenken en ertoe medewerken een werkelijken vrede, geen zinledige bespotting ervan, tot stand te brengen, kunnen wij als handeldrijvend volk ons dagelijksch brood niet verdienen. De millioenen werkeloozen op 't huidig oogenblik zijn levende getuigen voor de waarheid van deze moreele uitspraak, en een dreigende waarschuwing voor hetgeen ons allen te wachten staat. Tenzij er een eind komt aan de langdurige heerschappij van den haat, zal onze uitvoerhandel voortgaan te kwijnen, en wij zullen even zeer te gronde gaan als onze vijanden.

De Europeesche beschaving verkeert op het oogenblik in gevaar. Wanneer we den zinneloozen haat niet weten te vervangen door broederlijke betrekkingen, dan zullen alle partijen eronder te lijden hebben. Nu reeds lijden we onder slechte zaken en werkeloosheid; en eer het veel verder is, zullen we zien dat haat slechts één ding teweeg kan brengen, en dat is een nieuwe oorlog. Langzaamaan breidt zich een financieele chaos over de geheele wereld uit; langzaamaan daalt de wisselkoers totdat de valuta der verschillende

---

[1]) Een zeer vrije exegese, deze laatste uitlegging! (Vert.)

volken waardeloos wordt. Jaar op jaar ziet men uit naar „de herleving van zaken", die niet aanbreekt en niet aanbreken zal, totdat wij ons voornemen om onzen schuldenaren te vergeven wat zij aan ons misdeden.

Wat voor voorbeeld stelden wij, Vrijmetselaren, in den jongsten tijd tegenover zulk een toestand van zorg en ellende? Wij sloegen een nagel te meer in den doodkist van Europa en verloochenden onze plechtige geloften van wederkeerige hulp en bescherming jegens Broeders in nood. Een vriendelijk vergevend gebaar zou ons tegenover die uitgeworpenen van de maçonnieke gemeenschap weinig hebben gekost; voor hen zou het zoveel hebben beteekend! Maar we hadden er niet genoeg maçonnieken geest voor.

Het dwaze in dezen is, dat nauwelijks iemand van de tegenstemmers ooit tegenover een gewapenden Duitscher had gestaan! Wie werkelijk geleden heeft, draagt zelden wrok toe. Het zijn degenen, die *niet* geleden hebben, die het recht opeischen om onverzoenlijk te zijn. Ik weet wat ik zeg; en 't ergste is nog, dat degenen, die aldus den weg banen voor den volgenden oorlog, te oud zullen zijn om de hitte en den last van den dag dan te torschen. Het zullen wederom de jongemenschen zijn, die te lijden en te sterven zullen hebben voor de dwaasheid en boosheid van het oudere geslacht.

Daar zijn er zonder twijfel, die deze regelen zullen lezen en uitroepen: gij zijt pro-Duitsch! Dat ben ik niet. Ik heb zelf het dienst-khaki gedragen, ik heb bijna al mijn mannelijke familiebetrekkingen verloren, die ik had, en de meesten van mijn vrienden. Juist om die reden heb ik het recht om het strengste en meest openlijke protest te herhalen tegen het gedrag van hen, die het graf van duizenden voorbereiden, en die ertoe meewerken millioenen te berooven van hun dagelijksch brood. De manier om oorlog teweeg te brengen is: het bestendigen van den haat nadat de vrede is afgekondigd. De manier om oorlog te voorkomen is: vergeven en vergeten, gelijk de Groote Meester het leerde. En het vervult mij met vertwijfeling, dat wij, die zulk een vertoon van broederliefde maken, hare meest elementaire lessen zóózeer zouden vergeten!

Zoo stellig als de vloed over het strand spoelt, zullen de wateren

van den haat eens temeer spoelen over Europa, tenzij er een volkomen verandering der harten ontstaat, en vergeving in de plaats treedt van wraakzucht, hoe gerechtvaardigd men deze ook zou mogen achten.

En het is juist omdat de teekenen der tijden onmiskenbaar duiden op het boven onze hoofden zwevend onheil — ineenstorting der beschaving, wegkwijning van den handel, en ten slotte een nog vreeselijker oorlog dan de laatst gevoerde —, daarom is het dat ik, op gevaar af van mij impopulair te maken, mijn stem stoutmoedig verhef om te protesteeren tegen den geest, die zich bij deze gelegenheid in Grand Lodge openbaarde, en tegen hen die aldus hunne maçonnieke verplichtingen schonden. Broeders, in naam van den O.·. B.·. d.·. H.·., in naam van den Grooten Leidsman van ons behoud, in naam der bloedende Menschheid, hebt gij geen medelijden? Niemand kan nauwkeurig tellen hoevelen er stierven ter wille van den Heer der Wrake, den onverzadelijken Oorlog. De geringste van de schattingen stelt het cijfer op vijftig millioen; bevoegde beoordeelaars houden het ervoor, dat rechtstreeks of zijdelings een volle tweehonderd millioen als gevolg van den oorlog zijn omgekomen. [1]) Niemand kan zich ook maar een voorstelling maken van de zee van leed en ellende, de hardheden en vertwijfeling, welke de jongste Oorlog en de tegenwoordige Vrede met zich hebben gebracht. Kunnen wij niet ons *kleine* deel ertoe bijdragen, om te trachten de rol van den God van 't Kwaad, den Haat, tot een einde te doen geraken? Kunnen wij niet tenminste één poging van bijstand doen jegens den Engel van Vrede en Vergeving? Hebben wij, in naam van onszelf en van onze kinderen, geen medelijden? Al zouden we geen deernis hebben met onze verslagen vijanden, dan moest toch zeker de rondom ons zichtbare noodtoestand — de eindelooze stroom van werkeloozen, de ondervoede kinderen hier en in andere landen — ons ontroeren.

Of moet het heengaan naar het onvermijdelijk einde, moet al wat onze voorouders met moeite verworven hebben, moeten alle stoffelijke en geestelijke voordeelen der beschaving verteerd worden door den adem van het Beest, en de Haat ten troon stijgen op

---

1) Deze becijferingen moeten sterk overdreven worden genoemd. Tweehonderd millioen dooden zou het één-achtste deel der geheele wereldbevolking zijn! (Vert.)

de bouwvallen der beschaving? Let op Rusland en denkt niet dat ik zonder rechtmatigen grond zoo spreek.

Als zuiver saldo bevinden we, dat de Grootloge van Engeland zich met de meerderheid der Europeesche maçonnieke Grootmachten niet meer in vriendschappelijke betrekkingen bevindt. Feitelijk is het internationale Ideaal, wat Europa aangaat, ineengeschrompeld tot de enkele vriendschapsbetrekkingen met Holland en Skandinavië. Aangezien met de Latijnsch-Amerikaansche landen de betrekkingen nooit heel nauw waren, blijkt het dat wij, hetzij met dan wel zonder opzet, geleidelijk afdrijven van dit oude landmerk, een even fundamenteel landmerk dan bespiegelende Vrijmetselarij als het geloof in den O.·. B.·. d.·. H.·.. Laat ons hier volkomen oprecht zijn. De heele opvatting van Vrijmetselarij is die van een wereldwijde broederschap, en nu zien we dat fundamenteele landmerk weggespoeld worden. Persoonlijk ga ik zoover te beweren, dat zulk eene verandering buiten het wettelijk vermogen valt van eenig persoon of corporatie van personen, en dat het de wortels zelf van onze instelling aantast. Wat meer zegt, het is duidelijk dat, tenzij we stappen doen tot 't heelen van de breuk, deze al wijder en wijder zal worden. Reeds heeft het Grand Orient zich een stap verder van de Grootloge van Engeland verwijderd, door de Gemengde Vrijmetselarij te erkennen en met deze in broederlijke betrekkingen te treden; terwijl onze eigen Grootloge nog verder „naar rechts" is verschoven door de „Ster in het Oosten" af te wijzen. Hierin is zij niet eens nagevolgd geworden door de Grootloge van Schotland, en wanneer we op dezen weg niet lot stilstand komen, zullen wij ons zelf zoowel van onze Amerikaansche als van onze Schotsche Broeders verwijderen.

Afwijzingen zonder behoorlijk oordeel des onderscheids verricht, plegen terug te springen en neer te komen op hen, die ze uitvaardigden; in elk geval is deze jongste beweging schuldig aan een steeds verdere ondermijning van het internationale Ideaal. Het is dan ook tijd om ons neer te zetten en ernstig te overwegen of wij werkelijk de Vrijmetselarij tot een zuiver nationale instelling wenschen te maken en het internationale verkeer zooveel mogelijk te ontmoedigen. Willen we dat, dan is 't goed en wel; en we

gaan zeker dien kant uit. Doch zoo niet, dan moeten we er ons rekenschap van geven, dat we ons niet door voorbijgaande hartstochten mogen laten opzweepen, noch moeten verwachten onze inzichten op te kunnen leggen aan leden van andere Grootloges. Wij moeten echter nog verder gaan en ons bereid toonen om „vrede te hebben met 't bestaan van verschil", wanneer andere Grootloges niet precies dezelfde kijk hebben op sommige belangrijke kwesties als wij. Meer nog, wij moeten er klaarblijkelijk naar streven om geen lastige situaties te scheppen voor onze zuster-Grootloges. De afwijzing b.v. van een volkomen onschadelijk lichaam als de Ster in het Oosten door de Engelsche Grootloge heeft Schotsche en Amerikaansche Vrijmetselaars in eene merkbaar moeilijke positie gebracht, en zulks volkomen onnoodig.

Wanneer we niet bereid zijn om in de Vrijmetselarij eenzelfden geest van verdraagzaamheid te aanvaarden als inzake godsdienst, dan zullen we eerlang 't geheele maçonnieke bedrijf onherstelbaar beschadigd zien.

Laat ons dus nu trachten uit te maken of wij het oude landmerk van de Wereldbroederschap der Vrijmetselarij willen handhaven al dan niet. We zullen eerst de argumenten overwegen, die ertegen pleiten. Want aangezien we hebben aangetoond dat die Wereldbroederschap vanouds het Ideaal was, zoo staat het aan de voorstanders der verandering om een eigen origineele zienswijze op 't geval te geven.

1. Zij beroepen er zich op, dat de Vrijmetselarij proefondervindelijk gebleken is een wezenlijk Angelsaksische instelling te zijn. In haar tegenwoordigen, bespiegelenden vorm nam zij op deze eilanden haren oorsprong, en zij bloeit alleen onder de Angelsaksische rassen. Alle andere volken hebben haar van haar werkelijke doel afgeleid, en brachten haar in discrediet. Wat meer zegt, zij neemt alleen onder Angelsaksers in aantal toe. De Britsche, Koloniale en Amerikaansche Vrijmetselarij maakt het goed en voorspoedig; vijf zesde van de Maçons ter wereld behooren tot het Angelsaksische ras, hetgeen wel aanwijst in welke richting haar roeping gaat. Andere volken hebben haar eenvoudig in een gevaarlijke politieke organisatie omgelegd, en alleen daarmede hebben zij haar in 't leven gehouden.

2. De proef van den oorlog heeft bewezen, dat het Broederschaps-ideaal niet bestand is tegen de aanvechting der tegenwoordige nationale aspiraties. In de XVIIIe eeuw waren het de regeeringen, die den oorlog maakten; de volkeren hadden geen hekel aan elkaar. Tegenwoordig, wanneer Staten tot oorlogvoeren overgaan, zijn het de volkeren zelf, die haat aan den dag leggen; en daarmee is de bij overlevering bekende maçonnieke broederschap een waan gebleken. We doen verstandig met die aanspraak te laten vallen.

3. De ervaring heeft aangetoond, dat verschillende volken zelfs de maçonnieke vraagstukken van zoo verschillend gezichtspunt beschouwen, dat geen eenheid, zelfs geen vereenigd optreden, mogelijk is. De Engelsche Vrijmetselaren willen b.v. van het geloof in God als voorwaarde geen afstand doen, terwijl de Franschen er geen eisch van willen maken. Dat is maar één voorbeeld uit vele vraagstukken; daarom is het beter ons uit het Europeesche volkerennet te ontwarren, en op onszelf te staan.

4. Er is aan de handhaving van het internationale Ideaal geen wezenlijk voordeel verbonden, daar de aanhouding ervan voor de naaste toekomst onze moeilijkheden noodwendig moet vergrooten. Laten we daarom onze inspanning op onze eigen Grootloge samentrekken en niet onze krachten verspillen op het onvruchtbare veld van 't internationalisme.

Zoover gaat de doorsnee-nationalist. Het is evenwel duidelijk, dat de logische slotsom van deze gezindheid leiden moet tot een eindelijk afbreken der betrekkingen zelfs met Angelsaksische Grootloges, zoodra deze iets doen van hetgeen onze bestuurders niet goedkeuren.

Nemen we een concreet voorbeeld. Wanneer het een snood vergrijp is tegen de Maçonnerie, iets waar men voor geschorst, ja uitgestooten kan worden, n.l. als Engelsch Vrijmetselaar te behooren tot de Ster in het Oosten, zal dan de Grootloge van Engeland tot in het oneindige op goeden voet blijven verkeeren met een Amerikaansche Grootloge, welke die organisatie officieel erkent, ja haar in jaarverslagen op dezelfde lijst vermeldt als andere deug-

delijk erkende maçonnieke graden? Reeds heeft ééne haastige daad, doorgedreven zonder op hare volle beteekenis acht te slaan, een kleine inbreuk gemaakt op de Angelsaksische maçonnieke eenheid. De breuk is op het oogenblik nog gering en kan gemakkelijk geheeld worden. Doch wanneer men bestendig voortgaat met te ijveren voor een nationaal in plaats van een internationaal ideaal, dan zal de breuk, ongemerkt grooter worden, totdat een of andere openlijke daad een crisis zal verhaasten.

Ook moeten we niet vergeten, dat er steeds noodlottige invloeden aan 't werk zijn om de twee groote takken van den Engelschsprekenden stam van elkaar te verwijderen; ja zelfs werkzaam om het Britsche Rijk en de Britsche Eilanden zelf uiteen te doen vallen. Die krachten zijn altijd bereid om kleine verschillen op te blazen, molshoopen tot bergen te maken; waartoe zelfs de Vrijmetselarij aanleiding biedt. Och, ik heb zelfs, hoe dwaas 't ook klinke, menschen aangetroffen — Vrijmetselaars nog wel! — die het erop toelegden onmin te wekken tusschen Noord- en Zuid-Engeland! Toen de vraag of de Grootloge voortaan evengoed in de Provincies als in Londen zou vergaderen, in staat van behandeling verkeerde, zei een Vrijmetselaar tegen me: „Ik zal tegen 't vergaderen in de Provincies stemmen, omdat ik niet van de menschen uit 't Noorden houd. Als ge hun dit voorrecht geeft, dan zal het niet lang duren of zij willen heelemaal „den baas over ons spelen." Ik zou willen, dat ze een eigen Grootloge gingen stichten."

Ik kan met blijdschap erbij zeggen: zoo'n enge, dorpsche geest is onder Engelsche Vrijmetselaren een uitzondering. Maar hij was er ondertusschen in dat geval wel. En de man stond geenszins op zichzelf, want ik heb ook eenige Noordelijken in denzelfden trant hooren spreken. Hieruit blijkt hoe de dorpsche geest u overal heen kan voeren, als ge er eenmaal aan toegeeft.

Laten we nu de argumenten van den internationalist beschouwen.

1. Dit punt is een oud landmerk, ten volle zoo belangrijk als dat van het geloof in God. De Vrijmetselarij rust op twee tweelingzuilen: Menschenbroederschap en Godsvaderschap. Gij kunt niet een van deze beide fundamenteele idealen verwoesten zonder de geheele maçonnieke opvatting ermee te wijzigen.

Men kan erover discussieeren of vrouwen geschikt zijn voor toelating of niet; men kan ze zelfs toelaten zonder nog de grondslagen onzer Orde te verwoesten. Doch neem de ééne of de andere van *deze* opvattingen weg en de Vrijmetselarij verliest haar geheele karakter. De buitenwereld erkent dit zoozeer, dat de uitdrukking „Vrijmetselarij" gebezigd wordt om den band aan te duiden, die menschen van verschillende godsdiensten, standen en gelooven verbindt. Dit is een geweldig sterk argument.

2. Het loslaten van het internationale ideaal beteekent de hoop opgeven op het redden van onze moderne beschaving. Wanneer een organisatie, die gedurende tweehonderd jaar dat ideaal heeft gehandhaafd, dit juist zou gaan opgeven op het oogenblik dat men begint te erkennen (*a*): alle menschen hebben iets gemeenschappelijks, en (*b*): zonder dat ideaal zal een dolzinnig doordravend nationalisme de wereld aan stukken scheuren, — dan voorzeker is alle hoop verloren.

3. De Vrijmetselarij stuksgewijze in waterdichte afdeelingen te persen, zou beteekenen haar te doen stikken. Zij zou tot een club voor maatschappelijk werk ineenzakken. Voorzoover het Christendom wezenlijk heeft gefaald in de tegenwoordige wereld, is zulks hieraan te wijten, dat het in onderling strijdvoerende secten uiteengevallen is, en vereenzelvigd is geworden met sommige nationale standpunten. Het Christendom had in de Middeleeuwen, toen alle Westersche volken tot één christelijk lichaam behoorden, veel meer invloed. Het zou voor de Vrijmetselarij, wanneer zij na dat tragische voorbeeld eenzelfde fout beging, weinig minder zijn dan een catastrophe.

Ik houd het ervoor, dat dit sterke argumenten zijn en bijna niet te weerleggen. Laten we nu wederom tot de argumenten van den nationalist terugkeeren en deze zorgvuldig wegen.

1. Toegegeven dat de Vrijmetselarij van Angelsaksischen oorsprong is en dat hare leden in meerderheid tot dat ras behooren; dan rechtvaardigt dit nog niet de slotsom, dat andere rassen geen waarde van beteekenis tot de Vrijmetselarij als geheel zouden hebben bij te dragen. Het eenige wat erbij komt is, dat de Latijnsche

Vrijmetselarij tengevolge der vervolgingen, die zij van de Roomsch-Katholieke Kerk geleden heeft, genoodzaakt is geweest om anti-clericaal en politiek te worden. Deze verdenking bestaat niet tegen de andere, of Duitsche, Grootloges. Want de Skandinavische en voor het meerendeel de Duitsche Grootloges ook, zijn niet alleen deïstisch van geloof, maar bepaald christelijk, en weigerachtig tegen toelating van niet-christenen. Dit argument tegen niet-Angelsaksische Vrijmetselarij houdt dus geen stand; zijn geheele beteekenis ligt hierin opgesloten, dat de Latijnsche Vrijmetselarij, uit oorzaken van hare bijzondere omstandigheden, zich ontwikkeld heeft in banen, die wij niet goedkeuren. Kortom, de Vrijmetselarij is in geen enkel Protestantsch land politiek of agnostisch geworden.

Nu zijn velen van hen die de Latijnsche Vrijmetselarij afwijzen, streng Protestant, en ook even beslist gekeerd tegen de aanspraken van het Pausdom als welke Latijnsche Vrijmetselaar ook. Daarom moesten zij niet zonder aarzeling hun zoo strenge oordeel vellen, aangezien zij in andere kringen des levens even verbitterde tegenstanders zijn van het „clericalisme".

Doch zelfs wanneer wij niet alle handelingen der Latijnsche Vrijmetselarij kunnen goedkeuren, dan is 't onze plicht hen te helpen om een meer gematigde koers te volgen, en niet hen nog verder naar links te drijven. Alle onderling verkeer met de Latijnsche Vrijmetselarij af te snijden is de fout herhalen, die het Pausdom maakte, en haar in handen te laten van de meest uitgesproken aanhangers van het politieke ideaal. De ervaring heeft aangetoond dat zulk een gedragslijn niet uitloopt op den dood der Latijnsche Vrijmetselarij; deze drijft slechts temeer naar het uiterste af, hetgeen juist den door ons afgekeurden staat van zaken in de hand werkt.

Wat het feit betreft, dat de Vrijmetselarij hoofdzakelijk uit Angelsaksers bestaat, dit is nu niet alleen natuurlijk, maar tevens een voordeel. Want het beteekent dat, in deze zaak gelijk in de wereldpolitiek, het Angelsaksische ras een beheerschende positie inneemt. Wanneer we tegenwoordig de wereld aanzien, dan bemerken we dat de eenige hoop om de Westersche beschaving te redden, met de verheven idealen waar zij voor opkomt, bij het Angelsaksische ras berust. Meer nog: welk ras is het, dat buiten

Europa de andere volkeren beheerscht? In beide Amerika's zijn het de Ver. Staten en de Britten; in Australië de Britten; in Afrika de Britten; en in Azië de Britten; terwijl in een gedeelte van dit werelddeel, namelijk in China, Amerika steeds meer aan beschavenden invloed wint, hetgeen van de grootste beteekenis zal zijn voor de ordening van dat groote land.

Nu mag het Angelsaksische ras er aanspraak op maken dat, wanneer het een meer achterlijk ras controleert, het deze positie wel erkent in te nemen, echter niet voor eigen zelfzuchtige doeleinden, maar bestemd om op te treden als een bewaker, beschermer en helper van diegenen die totnogtoe achterlijk en onontwikkeld waren. Wij Angelsaksers hebben zonder twijfel vele fouten begaan; maar we hebben alreeds lang verstaan, dat wij tegenover degenen, die wij beheerschen en besturen, een plicht hebben te vervullen. In de Vrijmetselarij eveneens hebben wij een plicht, van welken wij ons niet zonder beschaming van vertrouwen af kunnen maken. Die plicht bestaat in het helpen en leiden van de overige maçonnieke wereld naar de handhaving en versterking van het beste en edelste, dat er in onze idealen is; en in 't aantoonen, aan hen die minder verheven oogmerken hebben aanvaard, dat er in de Vrijmetselarij een betere werkwijze en een edeler doelstelling is dan zij vooralsnog begrepen hebben.

Dit is in 't bijzonder het geval met de Vrijmetselarij in de Latijnsche Staten van Amerika, alwaar zich groote mogelijkheden bevinden. En de weg tot het volvoeren van die taak is niet dat we ons in eigengerechtigde afzondering afzijdig houden, maar dat wij onzen bijstand verleenen en onze rechte plaats als leidslieden innemen, om in staat te zijn onze zwakkere Broeders te helpen. Het denkbeeld van „pralende afzondering" is in werkelijkheid laf, neen erger: een verloochening van de idealen onzer achttiende-eeuwsche reorganisators, en verraad jegens ons zelven. Men kan zich niet afmaken van zijn verantwoordelijkheden en een man van eer blijven. Wij Angelsaksers lieten de beschouwende Vrijmetselarij hare intrede in de wereld doen. Wij gaven haar aan andere volken, en wij zijn er tegenover onze kinderen verantwoordelijk voor. Wij kunnen den last niet ontgaan.

Ook moeten we niet vergeten, dat de Vrijmetselarij op het

vasteland ervoor gestreden heeft om dit internationale Ideaal te handhaven. Aan die zijde heeft men werkelijk bovenmenschelijke moeite gedaan om het aan te kweeken en zijn groei te bevorderen, alle openlijke ontmoediging van ons Angelsaksers ten spijt. Tot vlak voor het uitbreken van den oorlog hielden de vastelands-Vrijmetselaren hunne internationale Conferenties. Hadden wij Angelsaksers onze plaats in hun midden ingenomen, dan zouden zij hun zuiver oogmerk hebben voltooid: het voorkomen van oorlog door de uitwisseling van inzichten tusschen menschen „van goeden wil."

Bij ontstentenis van ons, waren die conferenties gelijk een Hamlet-opvoering zonder den Prins van Denemarken, en daarom tot mislukking gedoemd.

Het eerste argument is, ofschoon vernuftig en mooi van schijn, in werkelijkheid niets meer dan een zeggen van: „Laten we onze verantwoordelijkheden verloochenen en verderen last vermijden."

2. Nu het tweede argument. Dat n.l. de oorlog bewezen heeft, dat nationaal gevoel sterker is dan het maçonnieke Ideaal van Broederschap.

Hiertegenover kan menig geval aangevoerd worden, waarin de Duitschers afweken van hun gewonen regel, en bijzondere inachtneming aan den dag legden tegenover een vijand, die Maçon bleek te zijn. Ik heb zulke gevallen vernomen van Engelschen, die er het voordeel van hadden ondervonden. Wat meer zegt, er werden bij het uitbreken van den oorlog, door verscheidene van onze Loges kaarten verstrekt aan hare leden, die onder dienst moesten, op welke kaarten aan vreemde Vrijmetselaren verzocht werd den drager ervan zoodanige hulp te verstrekken als in hun vermogen was, en wel in zijne hoedanigheid van Broeder. Ik heb in mijn boek „De Vrijmetselarij en de Oude Goden", een van die kaarten weergegeven, en het typeerende ervan was, dat de kaart in het *Engelsch*, *Fransch*, *Duitsch* en *Turksch* was gedrukt.

Ontleden we dat feit nu eens.

Fransch. Als Engelsche Vrijmetselaren hadden we alle broederlijke betrekkingen tot Fransche en Belgische Vrijmetselaren afgebroken. Toch aarzelden we niet in het uur van nood hen aan 't bestaan van dien internationalen maçonnieken band te herinneren,

die ons verbond, in weerwil van het feit dat wij ons best hadden gedaan om dien te vernietigen.

Duitsch. We waren in oorlog met alle Duitsch-sprekende volkeren. We hadden de broederlijke betrekkingen met al hunne Grootloges verbroken, en zelfs aan mannen van Duitsche nationaliteit, die lid van onze Loges waren, verboden om deze te bezoeken. Toch deden wij door middel van onze gewone maçonnieke verbindingen een beroep op hen, om onze Logeleden in geval van nood bij te staan.

Turksch. Idem als voren, met deze toevoeging: hier ging het om Aziaten en aanhangers van een ander geloof. Bovendien hadden we nimmer eenige nauwe betrekking met de Turksche Loges gehad.

Zoo zien we dat, ofschoon onze bestuurders hun best hadden gedaan om de internationale maçonnieke schakels te vernietigen — dit in heftige tegenspraak met wat gedurende de Napoleontische oorlogen was gebeurd —, de groote massa ten onzent voortging te gelooven in en te handelen naar het oude beginsel, dat een Maçon bijzondere aanspraak op consideratie mag maken bij een ander Vrijmetselaar, zelfs wanneer hij een verklaard vijand zou zijn.

Dit bewijst zeker dat het hart der Broederschap klopt zelfs onder zulke bezwarende omstandigheden. En gelijk ik reeds eerder vaststelde, we weten dat het beroep op de maçonnieke hulp is door de Duitschers erkend geworden, niet alleen waar het Engelsche Vrijmetselaars aanging, maar ook Fransche.

Doch zelfs wanneer de maçonnieke band tijdelijk tekort zou geschoten zijn gedurende de harde worsteling van een „oorlog tot het uiterste", nu de vrede is wedergekeerd staat het ons in geenen deele vrij, om tot een gevestigde instelling te maken wat een tijdelijke afdwaling was. De wereld heeft veel te veel geleden van de gruwelen van den oorlog. Wat we noodig hebben is nu te werken hoe dan ook tot wederherstelling van den vrede. Vredestractaten op zichzelf maken geen vrede. Er is behoefte aan den heelenden balsem van menschelijke welwillendheid en broederlijke liefde, welke alleen in staat zijn het leed en de bitterheid te verzachten,

die door den oorlog waren veroorzaakt, en de gapende wonden te sluiten, waaraan de wereld doodbloedt.

Het Angelsaksische ras is bij uitstek geschikt voor de taak der verzoening. De gemiddelde Angelsakser is gewoonlijk vrij van den geest der wraak en haatdragendheid. Zoolang het oorlog is vecht hij zoo verwoed ais wie ook. Doch wanneer het oorlogvoeren over is, vergeet hij zijn geleden letsel spoedig en is maar al te spoedig bereid zijn vijanden te vergeven. Zal dan de Angelsaksische Vrijmetselarij zóó bij den moreelen maatstaf van den gewonen man achterblijven, en de door den oorlog gekweekte gevoelens van haat bestendigen?

Hoe kan daar vrede zijn, wannneer men voortgaat volgens begrippen van oorlog en haat te denken, zelfs wanneer de oorlog uit is? Zulke begrippen kunnen slechts één gevolg hebben: opnieuw oorlog, en heel spoedig. Dat beteekent het einde van alle beschaving, zooals wij dat woord opvatten.

Daarom is het eene tot onwaarheid naderende overdrijving, wanneer men zegt dat de laatste Oorlog de bedriegelijkheid van een wereldwijde maçonnieke broederschap heeft aangetoond. En zelfs wanneer dit waar zou geweest zijn, dan is eene poging om die oude haatgevoelens te bestendigen, door de Vrijmetselarij in ultra-nationale waterdichte afdeelingen te splitsen, daarmee nog geenszins gerechtvaardigd.

3. Wat het derde argument aangaat, dit is feitelijk een eenigszins gewijzigde manier om het ideaal der pralende afzondering te bepleiten, waarvan ik sub 1 volledig mededeeling heb gedaan. Het is toch een laffe en zwakke houding, wanneer men ervoor pleit geen moeite te doen tot het samenbrengen van Vrijmetselaars ter bespreking van gewichtige vraagstukken, omdat er op dien weg moeilijkheden liggen. We moeten hierbij ook niet vergeten, dat wij Angelsaksers nooit eenige werkelijke moeite gedaan hebben om met onze Broeders van het vasteland samen te werken. Het spreekt vanzelf, dat we niet konden verwachten begrepen te worden op ons standpunt, wanneer we ons van de vroegere internationale conferenties ver hielden. Aan den anderen kant staat het, gegeven 't hooge aanzien der Angelsaksische Vrijmetselarij, wel vast dat de Loges op het vasteland met groot ontzag en aandacht naar

onze inzichten zouden luisteren, wanneer we de vergaderingen bijwoonden. Hun wensch is 't niet, dat wij ons afzijdig houden. Integendeel, zij zijn ten zeerste verlangend dat we zouden deelnemen, en hebben er telkens weer om gevraagd: wij zijn het, die weigeren.

Wanneer we tenslotte op zulk eene conferentie de meerderheid der buitenlandsche Grootloges, door overreding tot het aanvaarden van een bepaalde gedragslijn konden bewegen, zou de minderheid veel meer geneigd zijn om er zich naar te schikken, dan eenvoudig gedwongen te zwichten voor een bedreiging, door een of twee Grootloges geheel op eigen gezag uitgevaardigd.

Waarom zouden we, alles welbezien, niet onze eigen internationale Congressen bijeenroepen onder de auspiciën van het Angelsaksische ras, en alle andere Loges tot deelneming uitnoodigen? Wij hebben de proefneming nooit gewaagd, en tot zoolang hebben we geen recht om over te springen naar de conclusie, dat overeenstemming niet mogelijk is.

4. De bewering, dat er geen voordeel is gelegen in de handhaving van het internationale karakter der Vrijmetselarij, lijkt zoo ongerijmd, dat menig lezer van meening kan zijn, dat bestrijding vrijwel overbodig is. Maar aangezien vele zeer vooraanstaande Vrijmetselaren die opvatting toegedaan zijn, moeten we er wel over discussieeren.

Om te beginnen, het internationale karakter onzer Orde is vanouds een landmerk, een landmerk dat we, behoudens volstrekte noodzaak, niet gerechtigd zijn te wijzigen. Het is een ondenkbaar iets, dat men dit oude landmerk zou loslaten omdat er een zeker aantal zwarigheden in opgesloten liggen.

De voordeelen van het internationale karakter zijn enorm. Aangezien we echter den meer verheven kant hiervan tegen het einde van 't boek zullen behandelen, zal ik mij nu bepalen tot de aanwijzing van eenige meer bescheiden voordeelen, — practische voordeelen als ge wilt — van zeer reëelen aard.

Het is een wezenlijk voordeel voor den Engelschen Vrijmetselaar, te weten dat hij, naar een vreemd land gaande, vrienden zal vinden die hem begroeten en helpen. Dit is een hoogst belangrijke maat-

schappelijke trek, dien men niet lichtvaardig terzijde moet stellen. Voorts is het klaarblijkelijk gewenscht, dat ieder land zijn eigen Grootloge zal hebben, en dat vreemde Grootloges niet op dat terrein mogen stroopen. Er is iets zeer onbevredigends in het feit, dat een buitenlandsche Grootloge stichtingsbrieven verleent aan Loges binnen het gebied eener andere Grootloge. Zulke buitenlandsche Loges maken de handhaving van tucht heel moeilijk voor de Grootloge van het land zelf. Het ligt immers voor de hand, dat wanneer iemand in zwarigheden geraakt met zijn eigen Grootloge, hij geneigd is om bij een van die „buitenlandsche" Loges om opneming aan te kloppen. En daar deze niet op vriendschappelijken voet staan met de Grootloge van het land, zullen zij hem waarschijnlijk toelaten.

Zoo hebben de Grootoostens van Frankrijk en België reeds stichtingsbrieven verleend aan Loges in Engeland, ongetwijfeld bestemd ten gebruike hunner aldaar verblijf houdende landgenooten. Maar het gevaar en nadeel van dit stelsel is groot. Wanneer we met het Grand Orient op goeden voet stonden, zou zoo iets niet gebeuren. Desgelijks is onze inmenging in een huiselijke twist van het Grand Orient, en onze steun verleend aan de Loge Anglais bij hare afscheiding van haar wettig bestuur, moeilijk te rechtvaardigen, zelfs wanneer we eigenlijk sympathiseeren met de inzichten der afgescheiden Loge.

Maar zulke handelingen zullen, aan beide kanten, hoe langer hoe veelvuldiger worden wanneer wij in de Vrijmetselarij stelselmatig gaan werken volgens nationalistische methodes. Daarentegen zullen zulke manieren waarschijnlijk hoe langer hoe minder voorkomen, naarmate wij den geest van internationale maçonnieke broederschap aanmoedigen; en indien zij al zouden voorkomen, dan zou de door een internationaal maçonniek Congres uitgesproken eenparige meening den rustverstoorder zoo krachtig veroordeelen, dat hij zich wel spoedig genoopt zou zien boete te doen.

Het wezenlijke voordeel van den internationalen trek is natuurlijk, dat wij in de Vrijmetselarij de basis hebben eener organisatie van den internationalen goeden wil, den waren geest van internationale broederschap, waar staatslieden en socialisten het over hebben.

Wanneer wij dus gevoelen hoe het tenietgaan van het internationale karakter der Vrijmetselarij niet alleen een oud landmerk zou doen tenietgaan, maar ook de Vrijmetselarij zou beletten hare ware zending in de wereld te volbrengen, dan moeten we onze beste pogingen aanwenden om de arglistige tactiek te fnuiken, die in sommige kringen begunstigd wordt: een tactiek, die de Grootloge van Engeland geleidelijk afzondert en haar den omgang afsnijdt met de Vrijmetselarij van het vasteland. Weest er zeker van, dat wanneer die neiging niet gefnuikt wordt, er een tijd zal komen waarop de Vrijmetselarij even „gebalkaniseerd" zal zijn als Europa heden ten dage is, en dat de laatste zwakke hoop van een geestelijke opleving van het menschdom zal bezweken zijn.

Kortom, in de Vrijmetselarij zien wij reeds een volkenbond, veel sterker en duurzamer gegrondvest dan eenig papieren bond door staatslieden opgezet. Zullen wij deze strekking nu, na haar twee eeuwen lang aangemoedigd en ontwikkeld te hebben, plotseling tegengaan en haar in stukken slaan, juist nu de wereld haar het meest noodig heeft? Zullen wij bovenal, wij Grootloge van Engeland, scheppers van dit ideaal, ons nu ertegen keeren en onzen eigen oorsprong tenietdoen?

HOOFDSTUK XIV.

Geloofsleer en Vrijmetselarij.

Zijn bepaald omschreven geloofsleeringen wezenlijke voorwaarden voor toelating tot de Vrijmetselarij?

Uit hetgeen hier voorafging, en in het bijzonder uit het laatst voorgaande hoofdstuk is wel duidelijk gebleken, dat er op dit punt diepgaande meeningsverschillen bestaan tusschen de onderscheidene Grootloges; en dat het juist om de, door die Grootloges aangenomen uiteenloopende conclusies gebeurd is, dat de Internationale Maçonnieke Broederschap is ondermijnd geworden. Laat ons daarom, onbevooroordeeld blijvende tegenover de standpunten

der verschillende Grootloges, voor onszelf tot een welomschreven slotsom trachten te komen.

Kort gezegd bestaan er *drie* standpunten:

a) het *Duitsche*, door de drie Skandinavische en de meeste Duitsche Grootloges ingenomen. Dit gaat zoo ver, dat men, alvorens iemand op te nemen in de Vrijmetselarij, verlangt dat hij een Christen is. Als uitvloeisel van dit standpunt weigeren deze Grootloges in de Orde-graden Joden op te nemen.

b) het *Angelsaksische*, hetwerk verlangt dat men aan God gelooft; de aard van dat Godsbegrip blijft onbepaald. In samenhang daarmee moet men het geloof aan een Opstanding eveneens aanvaarden, hoewel ook hier wederom de aard van dat Opstandingsbegrip niet nader wordt omschreven.

c) het *Fransche*, en feitelijk dat van verscheidene andere Latijnsche Grootmachten, hetwelk geen Godsgeloof hoegenaamd verlangt. Zij verbieden dat geloof niet: zij weigeren eenvondig navraag te doen naar de inzichten, die iemand op dit punt heeft. En zij laten uit het rituaal alles weg, wat in zich sluit dat de Vrijmetselarij het bestaan van God leert. Men neme intusschen het feit in acht, dat in de Belgische Orde-graden het geloof aan God *niet*, doch in sommige hoogere graden *wel* wordt vereischt.

Hieruit blijkt nu wel, dat er een geweldige kloof gaapt tusschen, laten we zeggen: de christelijke Grootloge van Zweden en de agnostische Grootloge van Frankrijk. En tusschen deze beiden eenerzijds en de Angelsaksische vereischten anderzijds bestaat een haast even groot verschil.

Het ligt voor de hand, dat het geloof van een Boeddhist op dit gebied geheel verschillend is van wat men van iemand verlangt, die opneming zoekt in een Duitsche loge, waar de candidaat gelooven moet in de Heilige Drieeenheid, met inbegrip der Goddelijkheid van Christus. Toch is het wel waard om op te merken, dat vóór den Oorlog, Duitsche Vrijmetselaren geen bezwaar maakten om op internationale Congressen met Fransche Vrijmetselaren samen te komen.

Laten we de kwestie in de eerste plaats geschiedkundig beschouwen. Er bestaat geen twijfel of de Loges van Werk-Metselaren,

waarvan we afstammen, waren christelijk. De „Oude Plichten" bevatten herhaalde vermeldingen, waaruit blijkt dat de leden verondersteld werden Christenen te zijn en dat zij zwoeren bij de Heilige Drie-eenheid. Zoo luidt een van die Oude Plichten: „Zij behooren aan God en de Heilige Kerk vroom toegewijd te zijn, en geen dwaling of ketterij te plegen." We kunnen dus gevoegelijk verklaren, dat de Skandinavische en Duitsche Grootloges op goeden grond aanvoeren, dat de Vrijmetselarij ook zelfs in de Ordegraden, christelijk is geweest.

Wat meer zegt: we weten nauwkeurig den datum waarop zij ophield christelijk te zijn en louter deïstisch werd. In 1721, d. i. vier jaren na de vorming der Grootloge, droeg de nieuwe Grootmeester, John, hertog van Montagu, aan Dr. Anderson en verscheiden andere uitnemende Vrijmetselaren op, om de oude Plichten te herzien en ze in overeenstemming te brengen met de denkbeelden van den tijd. Ze werden in 1723 uitgegeven. De meest treffende wijziging had betrekking op de religie, want in plaats van te verlangen, dat de Vrijmetselaar een trouw zoon der Heilige Kerk zou zijn, heette het:

„Een Vrijmetselaar is door zijn gelofte gehouden om de zedewet te gehoorzamen, en wanneer hij de kunst goed verstaat, zal hij nooit een domme godloochenaar of een godsdienstloos libertijn zijn. Maar ofschoon de Vrijmetselaren in oude tijden verplicht waren in elk land te zijn van het geloof van dat land of volk, welk dit ook was, is het nu nuttiger voorgekomen hem alleen te verplichten tot die religie, waarover alle menschen het eens zijn, hen verder vrijlatende in hunne particulieren meeningen: dat is goede en waarachtige menschen te zijn, of menschen van eer, en rechtschapen; hoe zij verder door benamingen of overtuigingen te onderscheiden mogen zijn: waardoor de Vrijmetselarij het middelpunt van vereeniging wordt en een middel om oprechte vriendschap te stichten tusschen menschen, die anders ten allen tijde op een afstand zouden zijn gebleven."

Dit nu beteekende een diepgaande verandering. Al houd ik voor mij het voor een goede verandering, toch was het klaarblijkelijk de verplaatsing van een oud landmerk. Het omzetten van de Vrijmetselarij uit een fundamenteel-christelijke tot een vaag-deïstische opstelling, was een volslagen revolutie. De Angelsaksische Vrij-

metselaren moesten, na dit gedaan te hebben, voorzichtig wezen met hun uitoefenen van censuur op de Latijnsche Vrijmetselarij, die een stap verder is gegaan. Laten we de tegenwoordige formuleering zorgvuldig bestudeeren. *Wij* leggen ze uit als van deïstische beteekenis en onze ritualen zijn daarmee in evereenstemming opgesteld. Doch de formule kan precies even gemakkelijk uitgelegd worden als bevattende geen atheïsme, maar agnosticisme, of in elk geval als zuiver onverschillig ten aanzien van de vraag of iemand aan God gelooft of niet.

„. . . hem te verplichten tot die religie, waarin alle menschen overeenstemmen, ... dat is: goede en waarachtige menschen te zijn", dit legt klaarblijkelijk niet de noodzakelijkheid vast van aan God te gelooven. Het is wat de Franschen tot eisch stellen, t. w. „een goed en waarachtig mensch"; doch zij vinden dat iemands gelooven of niet gelooven niemand anders aangaat.

Wanneer we dus de Fransche Vrijmetselarij aanvallen op grond van het feit alleen, dat zij een oud landmerk verzette, dan kan men ons van dien kant de onweerlegbare tegenspraak toevoeren: „1. Gij zelf wijzigdet, toen gij het Christelijke karakter der Orde in 1723 afschaftet, het oude landmerk juist op 't critieke punt. 2. Wij van onzen kant gehoorzamen juist in strikten zin aan de bepaling, die gij toen op zij zettet. Gij Engelsche Vrijmetselaren zijt het zelf, die op Uwe eigen beslissing zijt teruggekomen en die, op een manier waaraan men Uw ras herkent, een bemiddeling van geven en nemen hebt gesloten tusschen de oude middeleeuwsche zienswijze en het inzicht van 1723. M. a. w. gij hebt, onder den vorm eener uitlegging, aan die bepaling eene beteekenis ingevlochten die zij in werkelijkheid niet inhield, t. w. dat een candidaat gelooven moet aan God."

Tot zoover het geschiedkundig betoog. Maar de kwestie is niet zoo eenvoudig op te lossen. De Vrijmetselarij duidt met al haar ritualen en symboliek, naar mijn opvatting, op een mystiek zoeken naar eenheid met God. De Derde Graad met zijn verloren geheimen. zijn stip binnen in een cirkel, enz., wordt zinledig wanneer het niet die beteekenis heeft. De wezenlijke grondslag van onze geheele maçonnieke leering veronderstelt, niet alleen in de Orde, maar ook

in alle hoogere graden, klaarblijkelijk het geloof aan God; zelfs het geloof aan een opstanding wordt ermee verlangd, ofschoon dit op het eerste gezicht minder voor de hand ligt. Wanneer we er daarom toe kwamen, om toe te geven dat iemand een goed Vrijmetselaar kan zijn zelfs wanneer hij het bestaan van God ontkent, dan zouden wij het geheel van onze plechtigheden tot een chaos van zinledigheden terugbrengen. Dienaangaande is geen geven en nemen mogelijk. De geheele geestelijke boodschap der Vrijmetselarij zakt terstond in elkaar, wannneer zij niet tenminste eenig vaag Godsgeloof in zich sluit.

Om die reden, en niet om de reden van het een of andere oude landmerk in de Oude Plichten, heeft de Angelsaksische Vrijmetselarij gelijk in het stellen van den eisch van een Godsgeloof en van geloof aan opstanding der ziel, als een onmisbaar minimum-geloof, alvorens iemand toegelaten kan worden in onze Orde. Dat behoeft niet in zich te sluiten, dat wij het Grand Orient om zijn afwijkende denkwijze maatschappelijk in den ban zonden doen — er bestaan wel betere manieren om dit vraagstuk te behandelen —; doch het beteekent dat wijzelf geen afstand kunnen doen van die gevraagde hoedanigheid, onverschillig hoe goed een man, zedelijk gesproken, moge zijn. Het is beter om loyaal toe te geven, dat de bepaling in de herziene Plichten van 1723 weinig gelukkig onder woorden werd gebracht, dat zij onvoldoende weergaf wat de bedoeling was, en dat wij genoodzaakt zijn geworden haar in een deïstischen zin uit te leggen, omdat onze ritualen anders zinledig zouden worden, dan te beweren, dat ze op Deïsme wijst en een oud landmerk is, of bij afwisseling ook als Agnosticisme kan worden opgevat en dat wij dan niet gerechtigd zijn van onze candidaten een Godsgeloof te verlangen.

Maar laten we nu de vraag onder de oogen zien, of de Vrijmetselarij niet in wezen een christelijke instelling is en of wij daarom niet van het rechte pad zijn afgeweken door het Deïsme onder te schuiven als minimum-geloof. Kort gezegd: hebben de Skandinavische en Germaansche Loges gelijk, en wij ongelijk?

Uit geschiedkundig oogpunt gezien is er geen twijfel aan, of zij hebben gelijk. Anderson's woorden bewijzen dat. Doch sinds 1723

hebben wij tienduizenden niet-Christenen, niet alleen Joden, maar Mohammedanen, Hindoes, Parsis, Boeddhisten toegelaten; uit practische redenen is het volslagen onmogelijk terug te keeren tot de ideeën van 1717. Wat meer zegt: de geheele ontwikkeling der bespiegelende Vrijmetselarij in de 18e en 19e eeuw heeft plaats gehad op den grondslag dat de Vrijmetselarij, wat de lagere graden betreft, niet begrensd is binnen christelijke grenzen. Het is natuurlijk wel waar, dat de Duitsche Grootloges er anders over denken; doch alles welbeschouwd zijn ze in getalssterkte werkelijk gering in vergelijking van de Britsche Vrijmetselarij; en tellen we de andere vertakking van het Angelsaksische ras — Amerika — erbij, dan zijn de Duitsche Loges bijna een onbeduidend cijfer.

Men moet evenwel toegeven, dat een naar verhouding heel groot deel van het rituaal onzer Orde-graden voor een christelijke uitlegging vatbaar is. „De Bouwer" b.v. staat daar voor „Christus"; de „drie Booswichten" komen overeen met Herodes, Kajafas en Pontius Pilatus; de hh. woorden voor de eerste twee graden zijn de namen van zekere voorouders van Christus, enzoovoorts.

Dit feit verleent zijdelings steun aan de meening, welke ik persoonlijk toegedaan ben, n.l. dat onze ritualen niet in de 18e eeuw werden opgesteld, doch dat ze in hunne groote trekken afkomstig zijn uit de Middeleeuwen. Aan den anderen kant hebben wij in den loop der jaren ook niet-Christelijke leering laten invloeien. Het punt in 't midden van den cirkel b.v. is een Hindoesch zinnebeeld, met volkomen verstaanbaren zin. Het is 't embleem van Paramatma, de hoogste bron van al het bestaande, vanwaar wij allen voortgekomen zijn en waarheen wij ten laatste allen terug zullen keeren, het middelpunt waar wij alle geheimen zullen ontdekken.

Ook beschouw ik het, zelfs wanneer het doenlijk was, niet als wenschelijk om tot den christelijken maatstaf in de Orde terug te keeren. Wij hebben door die breede en verdraagzame houding enorm gewonnen, en werden daardoor in staat gesteld om de roemrijke beginselen der Vrijmetselarij te verbreiden onder volken, die anders voor altijd buiten de poorten der Vrijmetselarij zouden gebleven zijn. Ik ga verder en beweer, dat de Skandinavische en Germaansche Grootloges van goed inzicht zouden blijk geven, wanneer zij ons voorbeeld volgden. Ik denk er echter geen oogen-

blik over om voor te stellen, dat wij drang op hen zouden trachten te oefenen, om één lijn met ons te trekken.

Het is dus duidelijk dat, naar mijn inzicht, sommige bepaalde geloofsleeringen van wezensbelang zijn; dat zij daadwerkelijk behooren tot de grondslagen onzer Orde; en deze zijn: het geloof aan God en aan een' of anderen vorm van opstanding; of wanneer gij liever wilt een' of anderen vorm van voortleven na den dood. Aan den anderen kant kan ik geen rechtvaardiging zien voor pogingen, om meerdere doctrinaire artikelen op te nemen, noch voor proeven om nader te omschrijven wat we bedoelen met deze vrij vage geloofsmeeningen.

Ik heb bv. vernomen van de commissie van onderzoek eener Loge, die, wanneer zij een candidaat voor het lidmaatschap der Orde ondervroeg, hem de vraag stelde: of hij aan een persoonlijk God geloofde. Dit was natuurlijk gericht tegen hen, die een pantheïstische opvatting van God hebben; doch m.i. was het een zeer ongeschikte vraag. Daar wordt in de Engelsche Vrijmetselarij niet naar gevraagd. Geen enkel voorschrift in de Constituties kan in dien zin worden uitgelegd, en wat meer zegt: wij hebben in Indië duizenden menschen toegelaten, die uitgesproken pantheïstische opvattingen omtrent het wezen Gods hadden. Het zou werkelijk voor een Engelschman eenigszins moeilijk zijn te begrijpen, wat een Boeddhist onder God verstaat. Dat gaat ons trouwens ook niet aan; en het was ten zeerste verkeerd gezien van een half dozijn Engelsche oud-voorzittend meesters om, ten opzichte van deze aangelegenheden, aan candidaten voor het lidmaatschap der Orde te trachten hunne meening op te dringen.

Alvorens dit hoofdstuk te beëindigen mag het van pas zijn om aan te teekenen, dat in England de achttiende graad alleen aan belijdende Christenen wordt verleend, terwijl dit in Engeland en zelfs in de Ver. Staten niet het geval is. Terwijl ik erop uit ben om de argumenten te vinden, die het Engelsche standpunt steunen, gevoel ik toch dat Amerika gelijk heeft, en wij ongelijk. Een Christen moge gerechtigd zijn om op de plechtigheden van dien graad een zuiver christelijke uitlegging toe te passen; doch er bestaat ook een volkomen logische niet-Christelijke uitlegging; en

beide zijn m. i. toelaatbaar. Ik kom tegen de noodzakelijkheid op, alsof deugdelijke menschen afgestemd zouden moeten worden, omdat zij niet bereid zijn om de orthodoxe opvatting aan te nemen van het leerstuk der Drieeenheid. Wat meer zegt, ik stel mij voor dat meenigeen deze verplichting alleen aanvaardt onder zekere geestelijke voorbehoudingen, hoever zij n.l. al of niet die leer volgens de kerkelijke opvattingen aannemen; en zulke geestelijke voorbehoudingen zijn hoogst ongewenscht.

Natuurlijk, er zijn sommige klaarblijkelijk christelijke graden, die moeilijk zouden blijven bestaan, wanneer zij niet meer als zoodanig werden beschouwd. B. v. de Tempelridders, die er aanspraak op maken, dat zij de traditie der oude Kruisvaarders voortzetten, en die openlijk zweren het christelijk geloof te zullen verdedigen.

We kunnen dus zien hoe er, juist voor de Orde, zekere eenvoudige maar niettemin welbepaalde geloofsmeeningen bestaan van wezenlijke beteekenis. Werden deze minimum voorwaarden opgeheven, dan zou de geheele mystieke en symbolieke leering onzer edele Orde ophouden te bestaan.

HOOFDSTUK XV.

Is de Vrijmetselarij een godsdienst?

Is de Vrijmetselarij een godsdienst op zichzelf en als zoodanig in staat om in botsing te komen met rechtzinnige en gevestigde godsdiensten? Voor korten tijd woedde er een pennestrijd in de maçonnieke bladen over de vraag, of de Vrijmetselarij een godsdienst is. Het komt mij voor, dat degenen die zich tegen dat denkbeeld uitspreken, in werkelijkheid gedreven worden door de vrees, dat zij bij het toegeven aan die meening, de Vrijmetselarij tot een mededingster zouden maken van hun vorm van geloof.

Ik stel mij voor aan te toonen, dat die bijkomende mogelijkheid niet noodzakelijk behoeft te worden aangenomen, en dat de Vrijmetselarij, naar de uitspraak van eene zekere definitie wel „religieus" is, zonder daarom „eene religie" te zijn.

Wat is een religie? Het is ontegenzeggelijk een systeem van zedeleer gepaard aan 't gelooven in God. De enkele zedeleer is geen religie; en er bestaan werkelijk enkele menschen, die een wetboek van zedelijkheid trachten in te prenten zonder beroep op eenig Godsbegrip. Zij zouden toegeven dat zij gelooven in een zedelijke wijsbegeerte, doch zij zouden het denkbeeld verwerpen alsof dit nu een godsdienst van hen was.

Wanneer daarom de Vrijmetselarij niets anders deed dan „een bijzonder stelsel van zedelijkheid te onderwijzen, gehuld in allegorie en toegelicht door symbolen", dan zouden degenen, die beweren dat het geen godsdienst is, gelijk hebben. Maar aangezien wij, in weerwil van deze heldere uiteenzetting onzer oogmerken, bevinden dat zij werkelijk ook andere dingen evengoed onderwijst, nu moeten wij wel toegeven dat de Vrijmetselarij meer is dan een school van zedeleer.

Duidelijk toont het in Engeland gebruikelijke Rituaal van den Derden Graad aan, dat de dramatische beproeving, welke we daarjuist hebben doorgemaakt, ons leert dat er een hoop is op hiernamaals. Bovendien zijn er telkens verwijzingen naar God en taltijke gebeden. welke door hunne aanwezigheid zelve de leer verkondigen, dat Hij bestaat.

De Vrijmetselarij onderwijst dus niet alleen zedelijkheid, maar ook dat er een God is en dat er hoop bestaat op een leven aan de overzijde van het graf. Doch we kunnen de Orde-graden niet losmaken van den Royal Arch. We leeren uitdrukkelijk, dat de Groote Geheimen in den Derden Graad verloren gingen; en wanneer wij den Boog aanvatten (the Arch), leeren we dat ze in dien graad teruggevonden zijn. Wij leeren in onze Engelsche werkwijze voorts, dat de Arch-graad eigenlijk geen afzonderlijke graad is, maar enkel een aanvulling van den Derden.

We hebben daarom 't recht om na te gaan, wat de Arch-graad voorgeeft ons te kunnen leeren. Er bestaat hier geen mogelijkheid van twijfel: de Orde leert ons over 't algemeen onzen plicht tegenover onze naasten, en de Arch-graad onzen plicht tegenover God. Dit feit wordt op meerdere manieren gestaafd, doch misschien het meest sprekend in de vijf teekens, die aan de teekens enz. van den Derden Graad beantwoorden; echter hier vergeestelijkt, om gelijk

ons zorgvuldig onderwezen wordt, onzen plicht jegens God aan te duiden.

Voorts wordt ons niet alleen onderwezen, dat er een God bestaat, maar er wordt in het rituaal eene werkelijk uitermate sterke poging aangewend om ons ook Gods aard te onderwijzen; terwijl sommige van Zijne hoedanigheden dan niet die zijn, welke ons hetzij in het Nieuwe, hetzij in het Oude Testament worden onderwezen. B.v. de vermelding zijner Scheppende, Onderhoudende en Vernietigende macht. De Arch-graad spreekt buitendien van belooning en straf, niet slechts hier, maar ook hiernamaals, al overeenkomstig hoe ons leven is. Ik kan dus niet inzien, hoe men bij mogelijkheid ontkennen kan, dat de Vrijmetselarij religieus is.

Een stelsel, hetwelk zich erop toelegt de menschen te leeren, dat zij goed moeten leven en eraan toevoegt, dat zij ook over het graf zullen leven; dat er een God bestaat met bepaalde eigenschappen en die ons, Zijne kinderen, beloonen of straffen zal overeenkomstig de mate, waarin wij zijne geboden betracht of overtreden hebben, — lijkt mij niet enkel tot een religieuse sfeer te behooren, maar het beantwoordt aan elke redelijke omschrijving, die we kunnen geven van religie.

Wanneer we bereid zijn om alle Graden te omvatten, waarin de Vrijmetselarij beoefend wordt, dan is er natuurlijk geen twijfel mogelijk. Doch menigeen houdt nog vol, dat de hoogere Graden geen Vrijmetselarij zijn. Ofschoon ik het niet met dezulken eens ben, acht ik het toch niet noodig hen in het geding te betrekken. De zaak staat zonder hen nog sterk genoeg. De Arch-graad kan echter niet uitgesloten worden; want het blijkt uit de eigen woorden van het rituaal, dat onze taak in den Derden Graad niet volbracht is. We leggen ons toe op het zoeken van het verloren Teeken, en we keeren zonder dit terug; maar onze eigen Grootloge heeft verklaard dat het zoeken zegevierend eindigt in den Arch-graad, welke deel uitmaakt van de Orde.

Doch sommige menschen voeren aan, dat een religie een bepaald geloof moet hebben, zekere bepaalde geloofskenmerken, alvorens ze als een religie aangezien kan worden; en zij loochenen dat

de Vrijmetselarij die noodzakelijke hoedanigheden zou bezitten. Ik voor mijzelf zou die bewering niet als afdoende willen aanvaarden. Doch het is alweer niet noodig over dit punt te redetwisten: want de Vrijmetselarij *heeft* die kenmerken. Zij leert met beslistheid, dat er een God bestaat, in 't algemeen gelijk aan de Joodsche opvatting van Jehovah, doch in overeenstemming met den Arch-graad, een Godheid van drie-eenigen aard, zooals men die in het Oude Testament volstrekt niet kent, t.w.: Scheppend, Onderhoudend, Vernietigend: kortom, gelijk aan Trimurti der Hindoes, die in één Persoon vereenigen de Scheppende gedaante van Brahma, de Onderhoudende trekken van Vishnoe, en het Vernietigend karakter van Shiva. Wat meer zegt, het onderscheidingsteeken van den Engelschen Royal Arch-graad, de dubbele driehoek binnen een cirkel, is het embleem van de Hindoesche Godheid Trimurti.

Het zou bij eene ontleding van onze Orde- en Arch-ritualen mogelijk zijn aan te toonen, dat er nog menig ander belangrijk en kenmerkend geloof in de Vrijmetselarij werd onderwezen. Ik vermijd liever evenwel daarop door te gaan, uit vrees van meer uit ons rituaal bekend te maken dan toelaatbaar is. Deze aanwijzingen mogen voldoende zijn. Als credo of geloofsbelijdenis, die voor alle goede Vrijmetselaren bindende kracht heeft, bezitten we een welomschreven zedewetboek, op hetwelk we in den Derden Graad onze beëediging afleggen. Het is bijzonder in zijn soort, en onderscheiden van welk orthodox geloof ook, gelijk we allen weten. In den Arch-graad wordt ons daarenboven opgelegd er eenige dingen aangaande God aan toe te voegen: o.m. dat we zijn Naam nimmer mogen uitspreken zonder dat ontzag en die vereering, welke het schepsel betamen tegenover den Schepper. En wat meer zegt: er zijn talrijke godsdiensten ter wereld zonder bepaalde geloofsbelijdenis, en die toch wel degelijk als echte godsdiensten worden erkend.

Eigenlijk komt alles hierop neer, dat de Vrijmetselarij, evenals alle mystiek-religieuze stelsels, er uitermate huiverig voor is hare aanhangers aan meer bepaalde geloofsmeeningen en dogma's te binden dan hoog noodzakelijk. Het geheele verschil tusschen Mystiek en de uiterlijke orthodoxe richtingen is, dat eerstgenoemde het erop

toelegt om bij elkeen afzonderlijk de eigen Godsopvatting te ontwikkelen, terwijl de uiterlijke godsdiensten ernaar streven om zekere, door groote denkers in het verleden ontwikkelde Godsopvattingen, aan hunne hedendaagsche volgelingen op te leggen. Kort gezegd: de Mystiek voert de ziel ertoe om haar eigen redding te bewerken; de orthodoxe richtingen trachten hare volgelingen van die moeite te vrijwaren door hun een klaargemaakt stel van geloofsmeeningen aan te bieden. Doch beide deze denkstelsels zijn religieus, en wanneer ze in behoorlijke vormen zijn belichaamd, mogen beiden met recht als religies worden aangemerkt.

Ik voor mij beschouw de Vrijmetselarij als zulk eene genoegzaam georganiseerde mystieke school, die gerechtigd is een religie te heeten.

„Welnu", zegt de voorvechter van een der orthodoxe Kerken, „dan strijdt de Vrijmetselarij met mijn godsdienst. Ik houd mijn geloof voor het ware geloof. Er bestaan een menigte van wedijverende religies; sommige ervan zijn zonder twijfel wel goed, ofschoon ik natuurlijk de mijne voor de beste houd. Doch ik kan tot geen twee godsdiensten tegelijk behooren. Geen oprecht mensch kan tegelijk Roomsch Katholiek en Baptist meteen wezen. Wanneer de Vrijmetselarij eene religie is, dan moet een man kiezen tusschen haar en zijne kerk. Gij zelf hebt aangetoond, dat de Vrijmetselarij niet dezelfde geloofsmeeningen onderwijst ais het Christendom, veel minder de bijzondere leeringen der verschillende secten. Er is dus klaarblijkelijk een rechtstreeksch conflict tusschen de orthodoxie en de Vrijmetselarij."

„Om mijn stelling nog te verduidelijken: in de Orde en in den Arch-graad weet gij van Christus niet af. Zoodoende leidt gij stilzwijgend de stelling in, dat hij niet de bron is der Nieuwe Godsopenbaring. Integendeel schijnt gij een soort Judaïsme te onderwijzen. Ik voor mij houd het ervoor, dat het Nieuwe Testament het Oude in gezag overtreft. Doch gij geeft te verstaan, dat het Nieuwe niet noodzakelijk is. Kort gezegd, Broeder Ward, om een zinsnede van Uzelf te bezigen: de Vrijmetselarij leert een achttiende-eeuwsch Deïsme, en door over Christus te zwijgen, verloochent zij Hem feitelijk."

Dit nu is de werkelijke meening der Roomsch Katholieke Kerk; en tot op zekere hoogte ligt dezelfde opvatting ten grondslag aan

de aanvallen, die van een gedeelte der High Church-partij in Engeland tegen ons losgekomen zijn; we moeten ons dus erop voorbereiden, ze onder de oogen te zien.

Onze tegenstander heeft ongelijk. in weerwil van de schijnbare aannemelijkheid van zijn betoog. De Vrijmetselarij is er als religie niet op uit, om zielen te jagen en af te winnen van andere godsdiensten. Haar doel is, de menschen te helpen om hun plichten jegens mensch en God in het rechte licht te zien. Haar streven is om de menschen ieder voor zich te onwikkelen in hunne geestelijke vermogens, liever dan hen kunstmatig te kneden in den een of anderen vastgelegden vorm. Zij geeft hun daarom zekere wenken en richtingspunten langs het pad van geestelijke verheldering naar de Waarheid, die achter alle gelooven en godsdiensten ligt, zonder tot één daarvan uitsluitend te behooren. Zij loochent in geenen deele eenigen geloofsgrondslag van welke religie ook; dienovereenkomstig heeft de ondervinding bewezen, dat Christenen, Joden, Hindoes, Mohammedanen, allemaal Vrijmetselaar kunnen zijn en toch hun geloof trouw kunnen blijven. Wanneer er werkelijk een tegenspraak bestond tusschen de Vrijmetselarij en de religie, dan zou het toch zeker tot uiting zijn gekomen ten aanzien van een der voornoemde. Doch de werkelijkheid is deze, dat de Vrijmetselarij die geestelijke waarheden onderwijst, waar alle godsdiensten op berusten en die allen gemeen zijn, en zij laat hare zonen vrij om er zoodanige verfaaiingen aan toe te voegen als zijzelf echt en menschelijk achten. Geen religie loopt gevaar van de zijde der Vrijmetselarij; doch aan den anderen kant: er is in de Orde geen plaats voor bekrompenheid. Iedereen heeft het recht, zijne opvatting van de Waarheid te houden voor de beste; doch hij heeft niet het recht, zich te mengen in de door een ander aangehangen meening.

Waarom is dan het Roomsch Katholicisme zulk een verbitterd tegenstander der Vrijmetselarij?

Om te beginnen doen we uitkomen dat feitelijk geen ander christelijk godsdienstig lichaam die houding heeft aangenomen; en dat feit alleen zegt reeds veel. Doch vóór alles moeten wij in herinnering brengen, dat er in werkelijkheid tegenwoordig slechts twee groote internationale organisaties bestaan: dat zijn de Roomsch-

Katholieke Kerk en de Vrijmetselarij. Als zijnde het oudste lichaam, ondervindt, niet onnatuurlijk, het Roomsch-Katholicisme met weerzin het indringen der Vrijmetselarij in een sfeer, welke het langen tijd als zijn eigen domein had beschouwd. Eens, in de Middeleeuwen, had het een anderen mededinger nog: het heilige Roomsche Rijk; doch het Pausdom wist dit ten onder te brengen. Vandaar echter zijn vijandschap tegen den nieuwen mededinger, en daar is niets verwonderlijks in.

Rome heeft, in de tweede plaats, het geloof dat hare leering de eenig ware is, tot het uiterste opgevoerd en dat alwie er ook maar lichtelijk van afwijkt, voor eeuwig verdoemd is. De Vrijmetselarij leert metterdaad, dat elk goed mensch van welk geloof 't ook zij, recht heeft om te hopen op zijn behoud Dit nu zal Rome nimmer toestemmen.

Ten derde heeft de Vrijmetselarij Rome's banbliksems getrotseerd en heeft dientengevolge natuurlijk een onvergankelijke haat ingeoogst. Wanneer de Vrijmetselarij toegestaan had, dat er met haar was omgesprongen als met een Roomsch Katholiek propaganda-genootschap, dan zou er van Rome's zijde geen de minste oppositie zijn geweest.

Ten vierde heeft de Vrijmetselarij een der ergste misdaden in pauselijke oogen begaan: zij heeft de leer verkondigd, dat ieder mensch op eigen gezag zijne opvatting van God kan vormen en daarmede zijn heil kan volbrengen. Stilzwijgend loochent de Vrijmetselarij de ontzettende aanspraak van den Paus, dat hij als opvolger van Petrus de sleutelen van hemel en hel in handen zou hebben en dat men daarom alleen door tusschenkomst van zijne organisatie tot God kan komen.

Met zulke inzichten behept, moest de R. K. kerk wel een tegenstandster der Vrijmetselarij worden. Doch wie met Rome gebroken hebben omdat zij niet kunnen gelooven, dat hare aanspraken gerechtvaardigd zijn, hebben van de Vrijmetselarij niets te vreezen.

Het doel der Vrijmetselarij is, het atheïsme en grove materialisme te bestrijden, des menschen voet te plaatsen op het pad des

behouds en hem op weg te helpen in de richting des Lichts. Doch de Vrijmetselarij beweert ook, dat er vele wegen leiden naar den troon van den onvolprezen Vader, en dat al die wegen eenerlei herkomst hebben. Ofschoon die wegen zich in uiteenloopende richting vertakken, zoo bereiken zij toch volgens maçonniek geloof hetzelfde einddoel, terwijl voor den een het eene pad beter is dan het ander. En zoo bidt de Vrijmetselarij met teedere verdraagzaamheid en ware christelijke broederliefde al haar kinderen Gods zegen toe op de mystieke onderzoeking, welke uitloopt op vereenigd worden met denzelfden God, hetzij wij Hem Jehovah, Allah, Trimurti of juist „Onzen Vader in de hemelen" noemen. Geen waarachtig godsdienstig man behoeft te vreezen voor de intrede in de Vrijmetselarij, of zich te verbeelden dat aanhoorigheid tot onze Orde in eenig opzicht zijn tegenwoordig geloof zal ondermijnen. Het zal hem integendeel bevestigen in zijn geloof aan Gods Vaderschap, wannneer hij, gelijk 't mij gebeurde, mannen van allerlei ras en geloof ziet één worden in dezelfde Logegebeden.

Ik beweer dus, in antwoord op de gestelde vraag, stoutweg dat de Vrijmetselarij inderdaad eene religie *is*; dat zij nochtans in geenen deele indruischt tegen eenig andere religie, *tenzij* die religie inhoudt dat niemand buiten hare vaststaande stellingen behouden kan worden. Doch wanneer eenig persoon erover denkt zich bij onze Orde aan te sluiten, terwijl hij werkelijk gelooft, dat de onvolprezen Vader het meerendeel van het menschdom tot de eeuwige hel heeft veroordeeld, enkel en alleen omdat die velen niet één-en-hetzelfde inzicht met hem deelen inzake godsdienst, dan moet die persoon zich zeer zeker niet bij de Vrijmetselarij aansluiten, want hij is niet geschikt en geëigend om een Vrijmetselaar te worden.

HOOFDSTUK XVI.

De Constitutie der Engelsche Grootloge.

Is het noodig de Constitutie onzer Engelsche Grootloge te hervormen? Alvorens het vraagstuk van het samenbrengen eener

Maçonnieke Conferentie uit het geheele Britsche Rijk, en veel minder nog van een Grootloge over het geheele Britsche Rijk, genoegzaam te kunnen benaderen, moeten we zorgvuldig nagaan of de constitutie en organisatie onzer hedendaagsche Engelsche Grootloge beantwoordt aan de eischen van tegenwoordig. Zelfs van het engere standpunt van de zuiver Engelsche Vrijmetselarij is er alle aanleiding om de vraag te stellen, of dit vraagstuk er niet een van den meest ernstigen aard begint te worden.

Is de Grootloge representatief, en verricht ze werkelijk eene functie? Dat zijn vragen, die in den geest van elken Engelschen Vrijmetselaar moeten opkomen, wanneer hij zich rekenschap geeft van de ernstige vraagstukken, die de Grootloge in de naaste toekomst geroepen zal worden te behandelen.

Het is eene volstrekte noodzakelijkheid, dat, wanneer zulke vraagstukken eenmaal voor ernstige overweging aan de orde komen, de dan genomen beslissing er eene zal zijn, die door een waarachtig vertegenwoordigend lichaam voltrokken is, en niet door een louter handvol mannen, die niemand vertegenwoordigen behalve zichzelven en die ook louter een onbeteekenende minderheid uitmaken van al degenen die in naam tezamen het centraal bestuur samenstellen.

Een ander feit nog moet door hen, wien het welzijn der Vrijmetselarij ter harte gaat, in 't oog worden gehouden; en dat is dit, dat 't jongere geslacht van Engelsche Vrijmetselaars, degenen die voor een groot deel de bezetting der kolommen uitmaken, langzamerhand zijn respect voor de Grootloge heelemaal begint kwijt te raken. Deze jonge Vrijmetselaars spreken hunne meening over dit onderwerp niet uit voor de oudere gewezen voorzitters, nog minder voor de Hoofdbestuursleden, die zij ontmoeten — burgerlijke beleefdheid sluit hun den mond —, doch onder elkander spreken zij er openlijk over, hoe de Grootloge volslagen buiten de aanraking staat van het gevoelen van de meerderheid der Orde. Zij zeggen inderdaad, dat de Hoofdbestuursleden en trouwens ook de meerderheid der gewezen voorzitters, in een eigen atmosfeer leven, geheel afgezonderd van het werkelijke leven van het tegenwoordige geslacht; dat dezen een dictatorshouding aannemen tegenover degenen, die nog niet den voorzitterszetel ingenomen hebben,

terwijl zij de kleine kliek flikflooien, welke feitelijk de Grootloge regeert en die de zoozeer begeerde „donkerblauwe colliers" uitdeelt.

Nu is zulk een conversatie hoogst pijnlijk voor iemand die, zooals ikzelf, het ervoor houdt, dat de Grootloge een groot en gewichtig lichaam is, met steeds groeiende verantwoordelijkheden, en bestaande uit mannen die, welke hunne tekortkomingen ook mogen zijn, er hun best voor doen om eerlijk met behulp van de hun ten dienste staande lichten te werken voor de roemrijke instelling, tot welke zij trotsch zijn te behooren.

Wat meer zegt, naar mijn meening kan geen vereeniging van menschen in volkomen gezonden toestand verkeeren, wanneer haar besturend college haast met minachting wordt aangezien door een groot gedeelte van diegenen, die juist den grondslag der geheele vereeniging vormen: in dit geval met name de eenvoudige Meesters. Waarschijnlijk hebben de Hoofdbestuursleden in het algemeen, en in 't bijzonder de bezoldigde functionarissen, die de werkzaamheden van de zijde der centrale organisatie op zoo schitterende wijze voeren, er weinig of geen vermoeden van, dat zulke gevoelens bestaan. Maar ik weet dat het zoo is. En opdat men niet denke dat ik mijn verbeelding tewerk laat gaan, zal ik de vrijheid nemen om een concreet voorbeeld te geven van een zaak, die van uit het oogpunt der gewone leden gezien totaal verkeerd is behandeld geworden: de zaak van het „Millioen-fonds voor een Gedenkteeken". (Million Memorial Fund.)

Iedereen, buiten de weinige belanghebbenden, die het erop toegelegd hebben om het plan door te drijven. weet zeer wel dat het buitengewoon impopulair is. De langzaamheid, waarmee de middelen toevloeien, is al een duidelijke waarschuwing. Er zijn bijna bovenmenschelijke pogingen aangewend om de leden te overreden (men zou kunnen zeggen: te dringen) het plan te steunen. Iedere Logesecretaris heeft van het Hoofdbestuur circulaires ontvangen, met verzoek om de aangelegenheid aan alle leden persoonlijk voor te leggen. Er werden circulaires bij bosjes gedrukt en nitgedeeld. Ja, een ondernemend secretaris kreeg, naar 't verhaal gaat, al zijn circulaires kosteloos rondgestuurd, door aan het Hoofdbestuur te vragen om vergoeding van de frankeeringskosten

bij het rondzenden van den oproep aan alle leden zijner Loge. Dit gedaan gekregen hebbende, sloot hij al de convocaties voor de eerstvolgende samenkomst erbij in. Als 't verhaal waar is, bewijst het dat er achter dien secretaris een financieel genie schuilt!

In verband met dat plan staat er één bepaald punt aan critiek bloot, en wel de door sommige leden van het Hoofdbestuur aangewende middelen om, bij hun bezoeken van Loges, de leden ertoe te brengen op het Fonds in te teekenen. Telkens en telkens weer is de door hen aangeslagen toon met wrevel aangehoord geworden. Waarschijnlijk zouden de mannen van gezag in het Hoofdbestuur de eersten zijn om de manier af te keuren, waarop hunne medestanders getracht hebben het plan te bevorderen. Ik ben zelf bij zulke gelegenheden tegenwoordig geweest en hoorde de voordracht aan; maar ik hoorde ook de commentaren, die daarop in de gewone gelederen volgden!

Laten we nu eens de redenen ontleden waarom dat plan impopulair is. Want die redenen toonen duidelijk aan, hoe het Hoofdbestuur zich steeds blijft verwijderen van eenig juist begrip der werkelijke gevoelens, die in de gewone gelederen worden gekoesterd. Daarom is dat feit een lichtbaken voor allen, die gelooven dat we een werkkrachtige centrale organisatie moeten hebben, welke de Engelsche Vrijmetselarij werkelijk vertegenwoordigt, en welke dan den vollen steun zal ontvangen niet alleen van de oudere generatie, maar ook van de jongere. De tegenwoordige generatie bestaat voor een groot deel uit mannen, die door het vuur van den oorlog zijn gegaan, en die eraan ontkomen zijn met een blik op het leven en zijn problemen, aanmerkelijk verschillend van den kijk der vorige generatie.

Hier staan we in de Vrijmetselarij tegenover hetzelfde vraagstuk, dat de staatslieden van het hedendaagsche Europa dwars zit: de opstandigheid der jongeren tegen hetgeen zij beschrijven als de onbekwaamheid en het verholen vooroordeel der ouderen. Het is voor de geheele wereld uitgebazuind geworden door de opkomst der Fascisti in Italië, waar de andere generatie van staatslieden meedogenloos op zij gezet is geworden.

Veel van deze gisting is ongetwijfeld toe te schrijven aan jeugdige aanmatiging, die het altijd beter meent te weten dan de ouderen. Maar in de Vrijmetselarij bestaat er eenige reden voor hunne zelf-

bewustheid, en het zou te betreuren zijn, wanneer onze bestuurders verzuimden aandacht te schenken aan het onheilspellend mompelen. Op het oogenblik wordt alleen *gemompeld;* wanneer onze bestuurders met wijsheid en beleid optreden zal dat mompelen weer uitsterven. Doch anders zal gebrek aan scherpzinnigheid oorzaak zijn, dat deze zacht uitgesproken klachten zullen aangroeien, totdat een openlijke botsing onvermijdelijk wordt.

Gebeurtenissen van den laatsten tijd geven mij aanleiding om te gelooven, dat de bestuurders der Orde geenszins zoo bot van verstand zijn als hunne beoordeelaars 't zich soms verbeelden, en ik beschouw dat als een bemoedigend teeken. De vooruitstrevende houding, door verscheiden Hoofdbestuursleden aangenomen ten opzichte van de vraag, of de Grootloge ook in de provincie gehouden zou worden of niet, toont dat er geen reden is om aan te nemen dat het voorstel tot wijziging der Orde-Constitutie aan doove ooren gesproken zou zijn.

Doch terugkomende op het Million Memorial plan, willen wij het beschouwen in het licht van den opkomenden geest van ontevredenheid, welke onder onze jongere Ordeleden merkbaar is. Het plan zelf behelst het bouwen van een grooten tempel voor de Grootloge, ter gedachtenis aan die Vrijmetselaren, die in den oorlog vielen. Ik persoonlijk ben van meening, dat we inderdaad een mooien tempel noodig hebben, teneinde niet geheel van de restaurants afhankelijk te zijn. Ik ben van meening, dat we niet één, maar een half dozijn van zulke tempels in Londen noodig hebben, gelegen in verschillende wijken onzer groote wereldstad.

Doch dit is zeker een aangelegenheid voor de Londensche Vrijmetselaars, en we behooren toch niet aan Vrijmetselaars in de provincies en in de Koloniën om middelen te vragen, teneinde ons te voorzien van een tempel voor ons eigen gebruik. De groote provinciesteden hebben hare eigen tempels gebouwd, en zij zijn niet met den hoed in de hand bij de Londensche Vrijmetselaars gekomen. Bovendien, zoo'n tempel moet op zakelijken grondslag worden gebouwd. De gebruikelijke manier van doen in de provincies is dat een aantal Vrijmetselaars inschrijven op een obligatieleening. Deze obligaties zijn een soort van belegging, en brengen een vaste rente, zeg 5 % op, waarvan de betaling verzekerd wordt

door de, aan de verschillende Loges voor het gebruik van den tempel opgelegde verplichtingen. Soms is er ook een uitlotingsfonds, hetwelk beoogt de obligaties in den loop van tijd te delgen, en de vennootschap, aan wie het gebouw toebehoort, in staat te stellen om den tempel te verhuren en de daaruit betrokken inkomsten te wijden aan andere gewenschte maçonnieke belangen.

Wanneer de provinciesteden met hare betrekkelijk geringe bevolking daartoe in staat zijn, hoeveel te meer moet zulks voor Londen mogelijk zijn met zijn honderden Loges en zijn welgestelde Hoofdbestuursleden Het eerste bezwaar tegen het plan is dus, dat het als passend gedenkteeken voor onze heldhaftige dooden iets voorstelt, wat volgens gewone huishoudelijke manieren behoort te worden tot stand gebracht.

In de tweede plaats komt het plan menigeen als een lichtzinnige daad van verkwisting voor, want het zal ten laatste de afbraak van Freemasons' Hall, van de Connaught Rooms, en van de Mark Masons Hall noodzakelijk maken. Deze verkwisting is wel het ergst, als we er ons rekenschap van geven, dat de bouw van den nieuwen vleugel pas in 1914 goed en wel werd voltooid. Ook moet men er niet bij vergeten, dat de thans in gebruik zijnde tempel ongeveer een eeuw oud is en met de geschiedenis onzer Orde gedurende dat geheele tijdperk is samengevlochten. Natuurlijk gevoelt menigeen, om gevoelsredenen, levendig spijt bij die mogelijkheid.

Ten derde beschouwt menigeen, gezien de door den oorlog veroorzaakte verarming van honderden en de daarop gevolgde depressie in zaken, het als een niet te rechtvaardigen daad, nu een millioen te besteden aan enkel gebouwen.

Ten vierde zijn anderen weer van meening, dat alles wat we kunnen uitsparen bestemd moet worden tot leniging van den nood en het leed, dat door den oorlog is veroorzaakt. In weinig woorden gezegd: dat een groote stichting tot opneming van oorlogsslachtoffers en hunne afhankelijke nabestaanden meer in overeenstemming zou zijn met de maçonnieke idealen.

Ten vijfde vreest men dat het vragen van die geweldige som,

de meer philanthropische instellingen onder ons zal berooven van de middelen, die zij goed kunnen gebruiken. De menschen aan dezen kant staan de meening voor, dat elke extra bijdrage gewijd moet zijn aan de uitbreiding van instellingen als de Jongensschool, meer woonruimte of meer studiebeurzen en dergelijke, ten einde de weezen van onze maçonnieke soldaten of de kinderen van Broeders, wier werkvermogen door wonden is verminderd, bij te staan. Deze menschen kunnen niet inzien, hoe een groot Ordegebouw in Londen een passende gedachtenis voor de dooden kan zijn. Zij beweren, dat zulk een gebouw in geenerlei opzicht rechtstreeksch verband houdt met degenen die het moet eeren; dat het louter een voorwendsel is om een plan door te drijven, dat naar zijn innerlijke waarde moest staan of vallen en niet moest worden bijgestopt door 't beroep op een gevoel van geheel anderen aard. Zoo blijkt het, dat noch de dooden noch de levenden, die van den oorlog te lijden hadden, met dit plan gebaat zullen zijn.

Ten zesde verklaren de critici, dat er geen duidelijke uiteenzetting ooit gegeven is geworden van de manier, waarop de Orde als geheel gebaat zal zijn met het „Memorial". Niemand veronderstelt dat zelfs de Londensche Loges er veel bij zullen winnen. De gedachte is niet geopperd, dat zij daar kosteloos zouden vergaderen, en daar bestaat ook geen reden toe. Ze zijn zeer wel in staat om een bedrag te betalen voor hare plaats van samenkomst evengoed als zij dit totnutoe gedaan hebben. Klaarblijkelijk zullen de gewone Vrijmetselaren daar heelemaal geen plaats hebben behalve wanneer hunne Loge er een zaal huurt. Natuurlijk zullen de bezoldigde Hoofdbestuursleden een betere huisvesting bekomen. Doch wanneer dit eenmaal noodig is, is het een zaak van huishoudelijk belang en niet van liefdadigheid of gevoel. Wanneer de tegenwoordige huisvesting niet aan de eischen beantwoordt, laat er dan in voorzien worden door toevoeging van extra zalen; een paar duizend pond zou de kosten dekken en deze moesten op den huishoudelijken dienst rusten. Wanneer onze hoofdelijke omslag daar niet toereikend voor is, moet deze geleidelijk verhoogd worden; ofschoon dit, gezien onze gestadige toeneming in aantal leden en ook in Loges, onnoodig behoorde te zijn.

Zulke „gewichtigdoenerijen" als een leeszaal voor overzeesche

Broeders, welke vermoedelijk weinig gebruikt zou worden, zijn nauwelijks de aandacht waard. Ze kunnen er desnoods echter voor betrekkelijk weinig kosten bijgemaakt worden; een millioen pond is er voor dat doel zeker niet noodig.

Ten slotte komen we tot een nieuwen en grooteren tempel voor de samenkomsten der Grootloge. De voorgenomen tempel zou een twee à drieduizend menschen kunnen bevatten. De Grootloge komt viermaal 's jaars bijeen, en het Groot Festival wordt eenmaal per jaar gehouden; dat maakt vijfmaal in een jaar. De tempel zal op zijn minst een kwart millioen pond kosten. Tegen 5 procent berekend, beteekent dit een interest van 12.500 pond per jaar of 2500 pond per samenkomst; een ongerijmd bedrag. Het zou heel wat economischer zijn om elken keer Albert Hall te huren. Niemand stelt voor om een tempel te bouwen, groot genoeg om allen te bevatten die *gerechtigd* zijn tot het bijwonen der Grootloge, ten getale van ongeveer 55.000. Voor zulk een vergadering als die waarbij Z. K. H. de Prins van Wales als Groot-Opziener werd geïnstalleerd, uit 9000 Vrijmetselaren bestaande, zouden er toch altijd bijzondere voorzieningen moeten worden getroffen.

Kortom, het geheele plan laat zich samenvatten in 't eene woord: „praalvertoon". Nu zijn elk van deze aanmerkingen aan mij voorgelegd, en verscheidene ervan door vertegenwoordigers der oudere generatie. Wanneer het plan had bestaan tot voorziening van een gezellig tehuis voor de verminkte oorlogshelden, blinden of anderszins, of voor hunne weduwen en kinderen; wanneer het om een fonds te doen was geweest om die Vrijmetselaren te helpen, die tengevolge van de depressie in zaken na het vredesgemodder buiten werk zijn geraakt, dan zou het geen moeite hebben gekost om de middelen te verkrijgen. Zulke plannen zouden duidelijk aangesloten hebben aan den gevoerden Oorlog, en ze zouden ook een beroep hebben gedaam op het ruime hart van den gemiddelden Vrijmetselaar, die veel voelt voor humaniteit en dus gemakkelijk getroffen wordt door den kreet van smart en nood. Het plan was dus reeds in zijn oorspronkelijken opzet niet aangewezen om zeer populair te worden, en zou een bijzondere tactvolle behandeling hebben vereischt om een succes te worden. Doch de vooral door de jongere leden tegen zijne voordragers ingebrachte klacht is deze,

dat het oorspronkelijke plan nog oneindig verslechterd is door bijkomstige gebeurtenissen en door de manier waarop het is voorgedragen.

We werden, om te beginnen, verzocht een blanco chèque te teekenen, zonder dat er een omlijnd plan van het „memorial" voor ons lag, en zonder genoegzame uiteenzetting van de wijze, waarop het voor de geheele Orde tot een nuttig ding kon worden gemaakt.

Voorts was de houding dergenen, die het plan gestuwd hebben, deze: „Gij zijt *gehouden* het geld te vinden, omdat wij het zeggen. Wij zullen toezien op de uitgave ervan; uw karrewei is eenvoudig voor de middelen te zorgen". Zij mogen het al niet in deze termen precies hebben gezegd, de indruk dien zij wekten, was wel zoo.

Het gebruiken verder van „hoog gezag" om het plan te rechtvaardigen, in 't bijzonder door de voortdurende herhaling van den naam van den Hertog van Connaught, heeft onmetelijk kwaad gedaan, bepaaldelijk onder de jongeren. Zij beschouwden dit als een poging om hen te intimideeren. En nu hebben de jongere Vrijmetselaars, gelijk ik reeds deed uitkomen, en vooral degenen die in den oorlog hebben gediend (en die dus deswege in 't bijzonder recht hebben om bij een oorlogsgedenkteeken in aanmerking te worden genomen) geen groot respect voor „hoog gezag" als zoodanig. Dat mag treurig zijn, maar het is zoo. Wanneer men het aantal idiote dingen in aanmerking neemt, die door generaals-uit-de-oude-doos en soortgelijken zijn uitgehaald, en die zij alleen konden teweegbrengen omdat zij „gezag" hadden, dan is 't alies bij elkaar genomen nauwelijks te verwonderen, wanneer jongere menschen veel verloren hebben van hun vroeger ontzag voor het denkbeeld dat, omdat iemand een hooge positie bekleedt en omdat hij op leeftijd komt, *hij* noodwendig dientengevolge ook gelijk heeft.

Ten vierde werd een geweldige blunder begaan, toen het oorspronkelijke plan werd gepubliceerd, met het opmaken van een lijst van bijoux, welke aan gevers van bepaalde geldsommen zouden worden aangeboden. Het uitdeelen van verschillende modellen van bijoux, al naar de grootte van het bijgedragen bedrag, was een

beroep doen op den ergsten vorm van pochhanserij. Niets heeft de mannen van het daadwerkelijk gevecht meer met walging vervuld, dan de manier waarop thuisgebleven lieden, die daar fortuin hadden gemaakt, hunne (vaak door grove winstmakerij verkregen) weelde uithingen voor het aangezicht dergenen, die *hen* voor ondergang hadden gesauveerd; diezelfde redders, die bij hun' terugkeer van het front het leven moeilijker en armoediger hadden aangetroffen dan ooit tevoren. Dat het uithangen van weelde nu in de Vrijmetselarij zelve werd aangemoedigd was meer dan zij verdragen konden. Een bijou met brillanten bezet, ja werkelijk! Meer woorden waren niet noodig.

De meesten onzer zijn minachtend geworden tegenover de weldadigheids-bijoux, die enkel een beroep zijn op de ijdelheid. Deze hebben echter tenminste de sanctie van een honderdjarig historisch gebruik. Nu evenwel hadden we een nieuw opgekomen plan, volgens voorgeven ter eere van de dooden ontworpen, met quasi-weldadigheids-bijoux in overdreven vorm erbij ingelascht.

Bijoux! Voor mannen die door heldendaden op de slagvelden werkelijke medailles hebben verworven, medailles die niet *kunnen* gekocht worden! Toch dragen diezelfde mannen ze nauwelijks ooit. Zij zijn zoo bescheiden, dat zij het feit hunner verdienste gewoonlijk ontveinzen, althans nooit ermee te koop loopen. Die medailles waren iets waard; ze werden niet met geld, maar met bloed en smart gekocht. Was dan een plan als het bovengenoemde geschikt om een beroep te doen op de gewone gelederen der hedendaagsche Vrijmetselarij?

Niets toont meer dan dit ééne voorval, hoezeer onze bestuurders buiten contact staan met het hedendaagsch maçonniek gevoelen. Het was inderdaad een misgreep zoo groot, de kreet ertegen verhief zich zoo luid, dat de „gestelde machten" genoopt waren het schielijk te wijzigen. Doch zoodoende ontnamen zij het slechts zijn meest opvallende gebreken. Er zijn nog altijd twee bijoux, die men koopen kan; en ten einde hun *verkoop* te bevorderen, dringt het Hoofdbestuur erop aan, ze met veel plechtigheid op de driemaandelijksche samenkomsten uit te reiken. „Laat uw linkerhand niet weten wat uwe rechter doet." Klaarblijkelijk weet het Hoofdbestuur het beter dan hij, die als de grootste voorspraak van echte weldadigheid bekend staat.

Menigeen denkt onder ons, dat de tijd is gekomen om de oude weldadigheidsbijoux af te schaffen. En eerlijk gezegd is er geen fatsoenlijke verontschuldiging voor hun behoud te vinden. Toch hebben we hier nu menschen, die ons nieuwe bijoux willen opdringen. Tot welk nut? Alleen om zichzelf een etiket te geven. En ze vertegenwoordigen niet eens een gelijke opoffering. Vijf pond voor den één zijn veel meer dan honderd voor den ander. Nu, geen twijfel of de maçonnieke leveranciers zijn er wel bij gevaren!

Kortom, het Hoofdbestuur (als geheel) is van begin tot einde volkomen buiten contact gebleven met de werkelijke gevoelens van de gewone leden; en het heeft gepoogd de menschen te dwingen tot wat het zelf wilde, niet wat zij wenschten. Dit feit is te ernstiger omdat het Centraalbestuur, hetzij in engeren zin opgevat als de dragers der donkerblauwe colliers, hetzij in ruimeren zin als bestaande uit alle gewezen Voorzitters, tegenwoordige Voorzitters en dienstdoende Opzieners, in geen enkel opzicht een vertegenwoordigend lichaam is in den hedendaagschen zin van 't woord.

Het bewijs der fout van het Hoofdbestuur, dat het geen contact hield met de gewone leden, is gelegen in de ondervonden moeite bij het verzamelen van het vereischte bedrag. Met de oude weldadigheidsfondsen wordt die moeite niet ondervonden. We brengen minstens een kwart millioen pond *per jaar* op voor die doeleinden. Het nieuwe maçonnieke ziekenhuis stond eveneens spoedig overeind. En wanneer een geval van nood zich onder de leden van een Loge voordoet, dan zijn de overigen meer dan verlangend om hun best te doen. De langzaamheid waarmee de middelen toevloeien wordt nog veel sterker verduidelijkt door het feit, dat verscheidene vorstelijke giften aan 't begin werden geschonken door een of twee voorstanders van het denkbeeld, en dat, in weerwil van het feit dat vele beloften werden gegeven en vervuld, het daarboven betaalde bedrag slechts een fractie is van dat geheel.

Waarom is het Hoofdbestunr dan zoo volslagen in gebreke gebleven om voeling te houden met de gevoelens van de groote massa der Orde? Ik beweer dat het is omdat zijn tegenwoordige wijze van samenstelling volkomen uit den tijd is. We willen daarom

die vraag eens onder de oogen zien, met daarnevens een evenredig geneesmiddel.

De grondslag van het Hoofdbestuur (Grand Loge, in den *ruimeren* zin genomen, ongeveer als ten onzent het Grootoosten. Noot v. d. Vert.) is nog steeds hetzelfde als toen het in 1717 tot stand kwam, n.l. dat alle gewezen Voorzitters, alle fungeerende Voorzitters en alle dienstdoende Opzieners van het jaar, recht hebben om de zittingen bij te wonen en mee te stemmen. Naar matige schatting zijn dezulken op 't oogenblik 55.000 in aantal, terwijl in de practijk de gemiddelde opkomst op de driemaandelijksche vergaderingen minder dan 2000 bedraagt. Bij de speciale comparitie, den vorigen herfst gehouden om Z. K. H. den Prins van Wales te installeeren als Eerste Grootopziener, waren er 22.000 aanvragen. Doch daarvan konden er, ofschoon men de Albert Hall gehuurd had, slechts 9000 worden ingewilligd. Met andere woorden, toen de grootst beschikbare ruimte was aangewend, kon slechts *één zesde* van de *rechthebbenden* bij de samenkomst toegelaten worden.

Veronderstel, er deed zich te eeniger tijd een kwestie van levensbelang voor de Orde voor. Bij zulk een geval zou met den besten wil ter wereld, slechts één zesde der stemgerechtigden aanwezig kunnen zijn; de beslissing zou dus door een kleine minderheid genomen worden. Een hoogst gevaarlijke toestand, dat is duidelijk. Wat het geval nog erger maakt is 't feit, dat de tot deelneming gerechtigden in geenerlei opzicht, democratisch gesproken, als vertegenwoordigende figuren van de Orde kunnen worden aangezien.

Iedere gewezen Voorzitter en zelfs iedere Opziener vertegenwoordigt in werkelijkheid niemand dan zichzelf alleen, en zijne inzichten zijn geen criterium aangaande de gevoelens der Orde.

Het niet-vertegenwoordigende karakter van deze groote, maar slecht georganiseerde menigte komt temeer uit, doordien 't meerendeel der gewezen Voorzitters vele jaren — soms twintig en meer — geleden den voorzittersstoel innamen, dus oude menschen zijn, totaal buiten contact met de hedendaagsche stroomingen.

Met het oog op den opkomenden vloed van ontevredenheid met het oude régime, een der meest opmerkelijke verschijnselen, zooals ik aanduidde, van de tegenwoordige generatie, treedt 't overheerschende aantal „oud-gedienden" als een werkelijk gevaar duidelijk aan den dag. Zij zijn niet, gelijk Parlementsleden, gedwongen

ons zich bij vaste tusschenpoozen aan herkiezing te onderwerpen, daardoor aan de jongere generatie de gelegenheid gevend om hen te weren, wanneer zij geen geschikte vertegenwoordigers toonden te zijn. Neen, zij gaan mee tot hun' dood, eenvoudig omdat zij misschien dertig, veertig jaar geleden in een Loge den voorzitters-stoel innamen.

Het kan zijn, dat zulke menschen heden aan den dag in geenerlei opzicht hun Loge vertegenwoordigen; het kan zijn dat men ze met wezenlijk misnoegen gadeslaat. Toch kunnen zij de Grootloge bijwonen en door hun stem de opinie van den voorzittend Meester en van de Opzieners buiten effect stellen, terwijl deze laatsten vermoedelijk nauwer voeling hebben met de gewone leden.

Doch naast- en bovendien moeten we het feit erkennen, dat zelfs de Voorzitter en de Opzieners nauwelijks kunnen beschouwd worden als vertegenwoordigers hunner Loge in den modernen zin van 't woord. De Opzieners worden door den Voorzitter benoemd, en de Voorzitter, al heet hij in theorie verkozen te zijn, bereikt feitelijk in den regel den zetel eenvoudig bij toerbeurt. Wanneer hij de reglementaire bedieningen heeft doorloopen en het rituaal behoorlijk ten uitvoer heeft gebracht, dan wordt hij feitelijk altijd automatisch benoemd. Kort uitgedrukt: hij bereikt den zetel omdat hij, misschien tien jaar geleden, op zekeren dag werd ingewijd en sindsdien geregeld ter vergadering kwam.

Van welke beteekenis is een van deze menschen als vertegenwoordigend persoon ter zake van een nieuwe, levensbelangrijke kwestie, die verdeeldheid van meening brengt in onze Orde? Van die kwestie werd nog niet eens gedroomd, toen de man den ladder begon te beklimmen, die tot den voorzitterszetel leidt. En zelfs wanneer de kwestie ten tijde zijner verkiezing reeds beroering begon te wekken, dan zou het nog zelden zijn beschouwd als een reden om met de traditie te breken, en een overigens geschikt man niet op zijn beurt te benoemen omdat hij in een zaak van algemeen beleid afweek van de meerderheid zijner Broeders. Al zou ook een „vooruitstrevende", in weerwil van de volgorde bij toerbeurt, gekozen zijn geworden, dan zou tenslotte zijn stem en die van zijne Opzieners, in de Grand Lodge-vergadering waarschijnlijk toch in de groote massa verzonken zijn van de overige gewezen voorzitters met hun blijvend zittingsrecht.

In ieder geval is het hoogst ongewenscht, dat de gewone gang van zaken in een Loge uit zijn voegen gewrongen zou worden uithoofde van een meeningsverschil in het Centraal Ordebestuur. Zulk een wijze van doen zou er, gelijk voor de hand ligt, toe leiden dat Loges, wier vertegenwoordigers in de minderheid bleven, zouden breken met de centrale organisatie zelve. Wanneer een Loge op een bepaald punt hare meening zóó scherp zou stellen, dat zij den normalen candidaat voor den voorzittersstoel niet zou verkiezen, en daarvoor een ander zou stellen, die plechtig gehouden zou zijn om een particuliere zienswijze in de Centrale vergadering staande te houden, dan zou zulk een nieuwverkozen voorzitter natuurlijk tot Opzieners personen kiezen met soortgelijk inzicht als hij. Deze personen zouden waarschijnlijk in de Grand-Logevergadering worden overstemd door de gewezen voorzitters, die heelemaal niet voor vertegenwoordigers kunnen gelden. Zouden de Loges zich onder zulke omstandigheden kalm onderwerpen? Ik denk dat er een sterke verzoeking zou bestaan om te verklaren, dat de zaak van den vooruitgang was verslagen geworden door een groep van niet-representatieve oud-voorzitters, en om de gevallen beslissing niet te aanvaarden.

Zoo zien we dat onze tegenwoordige organisatie van Centraal Bestuur wezenlijk geen vertegenwoordigende waarde heeft. Meer nog: de titulaire Hoofdbestuursleden van voorheen en thans, hebben die waarde evenmin. Zij zijn in theorie door den Grootmeester benoemd, doch feitelijk door een kleine kliek of min of meer door de permanente effectieve Hoofdbestuursleden, van welke er sommigen bezoldigd, anderen onbezoldigd zijn. In 't kort gezegd: de bezoldigde Hoofdbestuurders werken er ruimschoots toe mee, om hunne eigen meesters-in-theorie te benoemen. Die benoemingen blijken zeer vaak te danken te zijn aan het feit, dat de gekozenen persoonlijke vrienden zijn en andere keeren schijnt de reden deze te zijn, dat zij ruimschoots tot de Weldadigheidsfondsen hebben bijgedragen.

„Liefde bedekt een menigte van zonden". Doch gehoord de kreet van verzet, die er onlangs opging tegen den „verkoop van eerbewijzen" door de Regeering, dan moeten we ons niet verwonderen wanneer dit systeem van „verkoop" van den Hoofdbestuursrang

meer en meer in discrediet komt. Dat bedrijf staat bloot aan alle tegenwerpingen tegen het instituut van Weldadigheids-bijoux, o. a. dat voor den één een gift van duizend pond niets beduidt, terwijl tien pond voor een ander een veel meerdere opoffering beteekent. Doch het schept tevens een soort van maçonnieke aristocratie, op plutocratie gebaseerd, iets dat wel het allerminst wenschelijk is in een instelling, welke er hare leus van maakt dat verdienste, geen wereldsch bezit, de eenige aanspraak uitmaakt op onderscheiding.

Men moet geen oogenblik veronderstellen, dat er niet een menigte van leden zouden zijn die den Hoofdbestuursrang bezitten, en die dit niet klaarblijkelijk verdiend zouden hebben door een langdurigen en gewaardeerden dienst aan de Orde bewezen op tallooze manieren. Ware dit niet zoo, dan zou de Hoofdbestuursrang spoedig in ieders oog alle waarde verliezen. Ook is het onweerlegbaar, dat weldadigheid, hartgrondige weldadigheid, ook een waardevolle dienst is aan de Orde bewezen. Dat is zoo inderdaad. Maar velen zijn van meening, dat die verdienste overschat is geworden, en dat het in de practijk erop neerkomt, dat een rijk man den Hoofdbestuursrang kan koopen.

Een PAIR b.v. verkrijgt dien rang, juist omdat hij een PAIR is, ofschoon hij in werkelijkheid veel minder gedaan heeft om dien te verdienen dan honderden hard werkende Vrijmetselaren, die niet overmatig gezegend zijn met weelde en geen titel bezitten.

De methode van uitverkiezing door een kleine kliek stelt inderdaad den weg open voor verdenking; en deze zou niet rijzen wanneer de verkiezingsmethode meer democratisch was. Doch het ergste gebrek van de tegenwoordige samenstelling onzer centrale organisatie ligt misschien in het feit, dat de daar genomen besluiten altijd die zijn van een minieme minderheid, die er niet eens aanspraak op kan maken, dat zij het gevoelen ook maar van het centraal bestuurslichaam zelf vertegenwoordigt. Het gemiddeld aantal aanwezigen bij een Grand Lodge-vergadering is zeker beneden de 2000, of minder dan één zevenentwintigste van het theoretisch geheel. De meeste van die aanwezigen komen daarenboven vanuit een klein terrein-oppervlak, n.l. vanuit Londen; en zij hebben weinig besef van de Vrijmetselarij en hare gevoelens in de provincies,

veel minder overzee. Welk bindend gezag hebben de door zulk een miniem onderdeel van het geheel genomen beslissingen? Men kan gemakkelijk zeggen: „laten zij opkomen en stemmen, wanneer zij dat wenschen; het staat hun vrij zoo vaak te komen als zij willen!" Dat is humbug! Hoe kunnen duizenden menschen geregeld uit de provincies opkomen, veel minder van uit de overzeesche Loges? De uitgaven sluiten bij voorbaat in de meeste gevallen die mogelijkheid uit. En daarenboven, indien zij al werkelijk kwamen, dan is er zelfs in Londen geen zaal groot genoeg om hen voor één vijfde van het totaal te bevatten. De rest zou vermoedelijk op straat moeten blijven en zou toch geacht worden te zijn gebonden door de beslissing der minderheid, die het eerst door de deuren was binnengeslipt.

Ook komt het juist aangenomen amendement, hetwelk toestaat dat één van de driemaandelijksche samenkomsten jaarlijks in de provincie mag worden gehouden, aan het bezwaar niet tegemoet. Een provinciaal centrum is voor hen, die niet in zijn onmiddellijke nabijheid wonen, al even ongelegen als Londen, en het vraagstuk van een geschikte vergadergelegengeid is er even moeilijk. Ik voor mij juich die nieuwigheid om drie redenen sterk toe:

1. zij zal de effectieve Hoofdbestuursleden, bezoldigde en onbezoldigde, in nadere aanraking brengen met de gevoelens in de provincie;

2. zij zal sommige provinciale Broeders in staat stellen om den geest en den arbeid van het Hoofdbestuur beter te leeren kennen;

3. zij is een bewijs dat onze „gestelde machten" geen blinde reactionairen zijn, doch bereid om zelfs een ingrijpende nieuwigheid in te voeren, wanneer zij overtuigd zijn dat dit voor het bestwil der Orde is.

Om al die redenen begroet ik de verandering met vreugde. Doch daarmee is het Centraal bestuur geenszins tot een vertegenwoordigend lichaam gemaakt.

Wat wij noodig hebben zijn Vrijmetselaars van ondervinding en van positie, die in werkelijke aanraking staan met hunne medeleden en aan dezen verantwoording verschuldigd zijn; met hunne medeleden bedoel ik de groote massa. Ook wenschen wij, dat de provincies en districten naar verhouding worden vertegenwoordigd. Hieronder

volgt het plan, dat ik zou willen opperen; louter echter als een aanduiding van de richting, waarin we ons moeten bewegen, en niet als in zichzelf volmaakt en afgesloten.

1. Alle Voorzitters, Opzieners en gewezen Voorzitters zouden het recht behouden om provinciale en districts-Grootloges bij te wonen; is een district van zoo groote uitgestrektheid of bevolkingsdichtheid, dat het aantal verkiesbare mannen tot het bijwonen van de vergaderingen te groot zou zijn, dan moet het onder-verdeeld worden.

2. De Loges te Londen zouden moeten ophouden rechtstreeks onder het centraalbestuur te staan; ze moeten ingedeeld worden in tenminste vier Metropolitaansche Grootloges, gelijkstaande met Provinciale Grootloges. De „Londensche Bestuursrang", een zinledige eeretitel, moet afgeschaft worden en vervangen worden door den nieuwen „Metropolitaanschen Hoofdbestuursrang". Deze vier Metropolitaansche Grootloges moeten verband houden met Noord-, Zuid-, Oost- en West Londen, haar eigen gebouwen, haar eigen gebouwen, haar eigen Metropolitaansche Grootmeesters, en haar eigen vergaderingen hebben. Ze moeten alle rechten, plichten en voorrechten hebben van Provinciale Grootloges; op deze wijze zou menigeen, die verlangend is om iets voor de Orde te doen daartoe gelegenheid ontvangen. Dit zou verder voorzien in de behoefte aan oefening in administratieven arbeid en aldus die menschen de hoedanigheden verschaffen om werkelijk nuttige leden van het centraal bestuur te zijn, wanneer ze daar eenmaal toe verkozen werden, inplaats van loutere automaten te zijn.

3. De rang van Provinciaal of (nieuw) Metropolitaansch Hoofdbestuurder zou niet langer bij stemming verleend moeten worden. Geen rang van gewezen bestuurslid, zou voortaan als gunst verleend moeten worden. De Districts- of Provinciaal-Grootmeester zou door het centraal bestuur benoemd worden, ten einde een nauw persoonlijk verband te onderhouden, en hij zou *ipso facto* lid van het centraal bestuur zijn. Doch de aldus verkozene zou reeds lid moeten zijn of geweest zijn van het Provinciaal Hoofdbestuur. De Gedeputeerd Provinciaal Grootmeester, die alstware de voorbereiding is tot Provinciaal Grootmeester, zou door dezen benoemd moeten worden, doch het zou iemand moeten zijn die reeds een plaats in het Provinciaal Hoofdbestuur had bekleed.

Deze personen uitgezonderd, zouden alle overige leden van het Provinciale Hoofdbestuur voor den tijd van een jaar of langer, zeg drie jaar, gekozen moeten worden. Alles wel beschouwd schuilt er niets revolutionairs in dit denkbeeld. Want in een gewoon Royal Arch Kapittel worden alle bestuursleden geacht te worden gekozen, en hoeveel wenschelijker dat dit stelsel in een lichaam als een Provinciale Grootloge worde opgenomen!

Aldus zien we dat iedere gewezen Voorzitter, Voorzitter en Opziener gelegenheid zou behouden om ervaring te verkrijgen in de routine van centraal bestuurslid, en wel een veel betere gelegenheid dan de Londensche Vrijmetselarij thans heeft met haar theoretisch recht tot bijwoning der centrale bestuursvergaderingen; welk recht, wanneer allen er gebruik van maakten, spoedig zou bewijzen hoe fantastisch de theorie is, aangezien er voor hen allen geen ruimte zou zijn.

De rang van gewezen Provinciaal Hoofdbestuurder zou beperkt blijven tot hen, die werkelijk een Prov. Hoofdbestuursfunctie hadden bekleed, en zij zouden het recht hebben om in die hoedanigheid „colliers" te dragen, van zoodanig maaksel dat men hen als gewezen Provinciale Grootofficieren kon herkennen. Het zou redelijk zijn om bestuursleden herkiesbaar te laten zijn, terwijl de Provinciaal Grootmeester benoemd zou zijn voor het leven, of „naar believen der Grootloge", of wat den Gedeputeerde betreft „naar believen van den Prov. Grootmeester".

4. De Prov. Grootloges zouden het verkiezend lichaam vormen voor het halve aantal leden van ons hervormde centraal bestuur. Eens in de drie of vijf jaar zou er verkiezing zijn van vertegenwoordigers der Provincies in het centraal bestuur (Grand Lodge). Elke provincie zou recht hebben op een zeker aantal vertegenwoordigers in Grand Lodge, naar verhouding van haar eigen ledental. De Prov. Grootmeester zou daarenboven krachtens eigen recht zitting hebben. Grand Lodge zelf zou bestaan uit twee personen voor elke duizend contribueerende leden. Laten we aannemen dat er ongeveer 400.000 zulke leden zijn, dan zou Grand Lodge uit 800 leden bestaan. Voeg bij dit aantal nog 50, rekening houdende met de Prov. Grootmeesters en met „grensgevallen", d.i. wanneer een Provincie recht zou hebben op b.v. tien en een half vertegen-

woordiger, hetgeen in werkelijkheid elf beteekent. We zouden dan een lichaam van 850 man krijgen, hetgeen juist groot genoeg is om practisch werk te kunnen verrichten, getuige de ervaring met het Parlement.

Vierhonderd van dezen nu zouden door de Prov. Grootloges verkozen moeten worden, en wel uit degenen die een plaats in het Prov. Hoofdbestuur hadden bekleed. Voorts zou niemand, die niet lid was geweest van een Prov. Hoofdbestuur, aan deze verkiezing van vertegenwoordigers mogen deelnemen; m. a. w. alleen gewezen Voorzitters, Voorzitters, en Opzieners zouden stemrecht hebben.

Het aantal vertegenwoordigers zou in verhouding staan tot de grootte der Provincie. Zoo zou een Provincie met 10.000 leden recht hebben op tien vertegenwoordigers, en eene met 2000 leden slechts op twee. Bij voorkomende gebroken getallen, dan zou de regel zijn: op 2499 slechts twee, bij het bereiken van 't cijfer 2500 dan drie vertegenwoordigers. Natuurlijk zijn die grensgevallen altijd vrij hard; doch er moet regel zijn, en dit zou zoo eerlijk mogelijk zijn.

Zoo zien we, dat de Provincies het halve aantal verkozen leden van het centraal bestuur zouden kiezen. De candidaten zouden uitgezochte en beproefde menschen zijn, die reeds bewezen zouden hebben het vertrouwen van hunne Provincie te bezitten; anders waren zij nooit tot Provinciale Grootofficieren gekozen geworden, en dat zou een noodzakelijke hoedanigheid zijn. De kiezers zelf zouden mannen zijn van maçonnieke ervaring, want zij zouden bestaan uit diezelfde personen, die thans nominaal zittingsrecht hebben voor het centraal bestuur.

6. De aldus gesorteerden zouden het begeerde Hoofdbestuurscollier *verdienen;* en de eenigen die daarenboven het recht zouden hebben dat sieraad te dragen zouden diegenen zijn, die van hunne zetels afstand hadden gedaan of die deze bij vorige verkiezingen hadden verloren. Die rang van „gewezen" Hoofdbestuurslid zou hun echter geenerlei bevoegdheid geven tot wezenlijk gezag noch tot het bijwonen der vergaderingen van het centraal bestuur, behalve misschien als toeschouwers op de galerij voor „aanzienlijke vreemdelingen". Doch hunne colliers zouden een voortdurend gedachtenisteeken zijn van het feit, dat zij in die hoedanigheid de Orde hadden gediend.

Zulke colliers voor „gewezen" leden zouden, zooals men in de heraldiek zegt „gedifferentieerd" zijn, ten einde verschil te maken met effectieve Hoofdbestuursleden. Opgemerkt dient te worden, dat bij dit ontworpen plan alle leden van het centraal bestuur recht zouden hebben op een donkerblauw collier. Ik ben van meening dat iemand, die het vertrouwen zijner Broederen zoover heeft gewonnen, dat hij tot lid van het centraal bestuur is gekozen, wel recht heeft op eenig onderscheidingsteeken. Zeker meer zóó, dan omdat hij schatrijk zijnde, een vijfhonderd pond kon schenken aan een van de Weldadigheidsinstellingen.

7. Het centraal bestuur zou al zijn Officieren verkiezen, uitgezonderd dat de Grootmeester het recht zou hebben zijn' pro-Grootmeester en den Gedeputeerd Grootmeester te benoemen. Als Officieren zouden alleen dezulken optreden, die een bepaalde functie hadden, hetzij van ceremonieelen of van zakelijken aard. De eerste groep zou gevoegelijk in aantal kunnen worden beperkt, terwijl we het ook met verschillende adjunct-Officieren voor zakelijk werk zouden kunnen doen. Ook zou er een onderverdeeling mogen zijn van de werkzaamheden van den Grootsecretaris. B.v., binnen- en buitenlandsche aangelegenheden zouden zeer wel onder verschillende hoofden kunnen staan; die verandering zal zeker noodig worden, wanneer de bemoeiing met de Vrijmetselarij binnen het Britsche rijk en met het buitenland zich meer zal hebben ontwikkeld.

Natuurlijk zal de positie van de permanente bezoldigde Grootofficieren onder de oogen gezien moeten worden. De meesten hunner zullen als „ambtenaren" beschouwd moeten worden en geen leden van het centraal bestuur mogen zijn; drie of vier zullen mede mogen worden opgenomen onder het vijftigtal niet-verkozen leden. De Grootsecretaris bv., of de Grootsecretarissen resp. voor binnen- en voor buitenlandsche zaken, zouden recht van spreken hebben in de vergaderingen van het centraal bestuur, en zouden niet verplicht zijn af te treden aan 't eind van elke zittingsperiode. Continuïteit van functie is van essentieel belang, mits Grand Lodge te elken tijd ieder „permanent" Officier kan ontslaan, wanneer zulks noodig wordt.

8. Tot zoover hebben we gezwegen van de andere vierhonderd, en de aandacht alleen gevestigd op de leden van het centraal bestuur, die door de Provinciale Grootloges verkozen zouden worden.

Doch deze methode zou uit zichzelf niet volstaan om het centraal bestuur in rechtstreeksch en voortdurend contact te laten blijven met de groote massa der leden. Mannen die gewend zijn aan de rechtstreeksche vertegenwoordiging door middel der tegenwoordige kieswetten, zullen zich niet in het oneindige onderwerpen aan een bestuur, gevoerd door een lichaam dat uitsluitend verkozen wordt door gewezen Voorzitters, Voorzitters en Opzieners. Daarenboven zouden de aldus verkozen centrale bestuursleden onkundig kunnen — en vaak volkomen onkundig — zijn van de werkelijke gevoelens der eenvoudige leden, een der tegenwoordige gebreken, die we moeten trachten te verhelpen. Aan den anderen kant is het *werkelijk* wenschelijk, dat alleen mannen van een' zekeren maçonnieken diensttijd en met ervaring in het besturen van een Loge, verkiesbaar zullen zijn voor het centraal bestuur. Ik zou daarom willen voorstellen, dat niemand verkiesbaar zou zijn om zitting te nemen in Grand Lodge, dan wanneer hij Voorzitter of gewezen Voorzitter is. Het uitsluiten der Opzieners beschouw ik niet als een ernstig nadeel; want aangezien de leden van het centraal bestuur voor een zeker aantal jaren gekozen zouden worden, beteekent dit dat de Opzieners slechts éénmaal niet verkiesbaar zouden zijn, wanneer zij verder op normale wijze opklommen naar den voorzittersstoel. Het zou aan den anderen kant een heel onbevredigende toestand zijn wanneer een Opziener tot lid van het centraal bestuur zou zijn gekozen en hij, na deze verkiezing, verslagen zou worden bij de voorzitterskeuze in zijn eigen Loge.

Dit feit toegegeven zijnde, zullen we ertoe overgaan, hoe de overige vierhonderd dan gekozen zouden moeten worden. Dit zou moeten gebeuren op een datum midden tusschen twee periodieke provinciale verkiezingen. Wanneer dus was overeengekomen, dat de verkiezingen om de vijf jaar zouden plaats vinden, en de eerste verkiezing viel voor in Januari 1925, dan zouden die overige vierhonderd aan de beurt van verkiezing — of bij den eersten keer aan de beurt van herkiezing — komen in Juli 1927. Deze andere groep zou gekozen worden door alle contribueerende Meesters-Vrijmetselaren van iedere Provincie. Ieder zou slechts één stem hebben; ook het feit dat men tot meerdere Loges behoort zou geen recht geven op meer dan één stem.

9. Gewezen Voorzitters en de jongste Meesters zouden gelijkelijk

recht van stemmen hebben; doch niet de Leerlingen noch Gezellen; het aantal te verkiezen leden zou hetzelfde zijn als hetwelk voor de Provinciale Grootloge was toegewezen. Een provincie, die tien leden afzond om de provinciale Grootloge te vertegenwoordigen zou daarom eveneens tien andere leden afvaardigen om zichzelf te vertegenwoordigen.

10. De manier van stemmen zou kunnen plaats vinden òf (a) door stemlokalen op geschikte punten, òf (b) door op te gaan naar de vergaderplaats der provinciale Grootloge, of (e) door stemming per brief. Aan elk van die manieren zijn vóór- en nadeelen verbonden; doch in één opzicht zou er een diepgaand verschil bestaan; de verkiezing door de Provinciale Grootloge zou ook plaats vinden als een deel van de bemoeiingen der Prov. Grootloge. De verkiezing zou op een gegeven tijd bij stemming plaats vinden, evenals in de Loge de verkiezing van een Voorzittend Meester; terwijl in geval stemlokalen werden gebruikt, deze evenals bij Parlementsverkiezingen den geheelen dag geopend zouden moeten zijn. In elk geval zou ieder contribueerend lid ingeschreven moeten staan bij de administratie der Provinc. Grootloge, en een nummer moeten hebben. Tegen den tijd der verkiezingen zou iedereen een stembillet moeten ontvangen. Natuurlijk zou dit niet zóó gestempeld moeten zijn, dat iedereen gelegenheid had om een stembillet in verband met het nummer te kunnen brengen; want dan zou het geheim der stemming teniet worden gedaan.

Ieder dienstdoend of gewezen Voorzitter, die voor verkiezing in aanmerking komt, zou op een bepaalden „nominatie-dag" worden voorgedragen en ondersteund, zeg 14 dagen vóór de verkiezing. De namen van al de aldus genomineerden zouden op het stembillet voorkomen. Wanneer er alzoo twintig personen voor tien plaatsen in aanmerking kwamen, zouden de kiezers de tien door hen verkozen namen met het gebruikelijke kruisje aanduiden.

12. Na gesloten stemtijd zouden de stembilletten geteld en de uitkomsten aan het gebouw der Prov. Grootloge worden gepubliceerd.

Aldus zouden er, gelijk men ziet, drie soorten van leden in het centraal Ordebestuur zitting hebben;

a) een 50 rechtstreeks benoemde leden;
b) ongeveer 400 vertegenwoordigers van Prov. Grootloges;
c) ongeveer 400 vertegenwoordigers uit de kolommen.

Al deze leden van het centraal Ordebestuur zouden gewezen Voorzitters zijn. Elk gewezen Voorzitter, of dienstdoend Voorzitter, of Opziener, zou twee stemmen uitbrengen: één voor de keuze van vertegenwoordigers sub *b*, en één voor de keuze van vertegenwoordigers sub *c*. Zoo zou hun onbetwistbaar recht op een sterke positie in het centraal Hoofdbestuur ruimschoots verzekerd zijn; en er zou een gekozen bestuurslichaam zijn, hetwelk met matiging en met ervaring zijn beleid zou voeren.

Tegelijkertijd zouden de leden beneden den voorzittersrang niet, zooals thans, volkomen voorbijgegaan worden. Al zouden hunne vertegenwoordigers in de minderheid zijn, dezen souden toch talrijk genoeg zijn om te voorkomen, dat het centraal Ordebestuur onkundig bleef van de werkelijke gevoelens van de meerderheid in de Orde.

Het blijkt nu wel, dat de door mij geschetste hervorming niet licht zou leiden tot een revolutionair of ultra-vooruitstrevend centraal Ordestuur. Ze zou een wezenlijk gematigd lichaam scheppen; een lichaam tegelijkertijd, dat zorgvuldig in 't bewaren der overleveringen onzer Orde en terughoudend tegenover onnoodige of dwaze nieuwigheden, toch voor een vooruitstrevenden invloed toegankelijk zou zijn, in voortdurende aanraking met de werkelijke gevoelens in de Orde zou verkeeren, en ten volle de geheele organisatie zou vertegenwoordigen, meer bepaaldelijk de instelligentste en beste Vrijmetselaren.

De rang van bestuurslid der Prov. Grootloge of der Orde zou een werkelijke eer zijn, vrij van de verdenking alsof hij gekocht was met z. g. giften van weldadigheden, of verkregen door begunstiging en eerbejag. Voortaan zou alleen werkelijke verdienstelijkheid jegens de Orde de weg zijn tot deze eereposten; en het bestuurslid der Orde zou gekenmerkt zijn door een vergevorderde ondervinding in de kunst van besturen, en in het bezit zijn van inzichten, die de aandacht waard waren. En deze mannen zouden, tenslotte, niet zooals thans voor zichzelf spreken, maar als de gemachtigde vertegenwoordigers hunner kiezers.

Men zou op deze wijze verkrijgen:

1. Een Grootloge van bruikbaren omvang en bekwaam om werkelijk een bestuurslichaam te zijn.

2. Afschaffing van de onredelijkheid, dat hare besluiten altoos die van een kleine minderheid zijn,

3. Een lichaam dat werkelijk de Engelsche Vrijmetselarij vertegenwoordigt, en niet zooals thans uit enkele afzonderlijke personen bestaande.

4. Een lichaam welks beslissingen, zelfs op belangrijke geschilpunten, een zoodanig gezag zouden bezitten, dat de in 't ongelijk gestelde partij ze als bindend zou erkennen.

5. Algeheele afschaffing van zinledige eere-ambten, die alleen op begunstiging berusten.

6. Een nuttig arbeidsveld voor honderden geschikte oud-voorzitters, nog in den vollen opgang van het leven, en die nu onder het tegenwoordige stelsel al te dikwijls buiten dienst worden gesteld.

Een van de hieruit voortkomende veranderingen zou zijn, dat een lid van het centrale Ordebestuur gemiddeld jonger en meer mans zou wezen dan de tegenwoordige leden.-Tegenwoordig moet iemand vaak tot zijn zeventigste jaar wachten, alvorens hij die eer deelachtig wordt; op dien leeftijd is de mensch in 't algemeen niet meer tot daadwerkelijken arbeid in staat. Een gevolg daarvan is, dat de met een blijvende functie bekleede bestuursleden voor die anderen het werk moeten waarnemen, en ook een invloed op dezen uitoefenen, die niet altijd verkieselijk is Wij hebben zeer weinige bezoldigde functionarissen in verhouding tot den omvang der Orde, en zij vormen een buitengewoon keurig stel menschen. Doch het is voor een gezelschap als het onze geen gezonde toestand, wanneer het door zijn dienaren geregeerd wordt. Het Parlement wordt ook niet benoemd door de permanente hoofden van dienst aan de Departementen.

Tegelijk zouden we dan Provinciale Grootloges hebben, die behoorlijk voor hare eigen zaken konden zorgen; de Londensche Loges met hare eigen Metropolitaansche Grootloges; en een vertegenwoordigende vergadering van redelijken omvang, wier plaats van samenkomst als een kwestie van later zorg aan de orde gesteld zou worden. Aan den eenen kant zou het dan veel eenvoudiger

zijn om het Centraal Bestuur ergens te doen samenkomen, daar het niet meer dan 850 leden zou tellen. En aan den anderen kant zouden de Provincies, in het bezit zijnde van hare volle vertegenwoordiging, en bevrijd van de mogelijkheid dat ze in de massa der Londensche oud-voorzitters zouden verzwolgen worden, er minder op tegen hebben, dat de Grootlogevergaderingen in Londen werden gehouden.

Bij dit stelsel zou eveneens de mogelijkheid bestaan, om de Districts-Grootloge [1]) gelegenheid te geven behoorlijk vertegenwoordigd te zijn — een hoogst gewichtig punt. Waarschijnlijk zou er in haar geval eenige bevoegdheid van vrijstelling verleend moeten worden, met dien verstande dat, wannneer zij niet te beschikken hadden over gewezen Districts-bestuursleden, die naar Engeland waren teruggekeerd, zij iemand anders tot haar vertegenwoordiger zouden kunnen kiezen. Doch zulke bijkomstigheden zouden ter hand genomen worden, wanneer eenmaal het algemeene ontwerp zou zijn aangenomen.

Het lijdt geen twijfel of het Centraal Ordebestuur zal eerlang herzien moeten worden, evenzeer als het geen twijfel lijdt of er zal uit een breede groep verzet rijzen tegen elke wijziging, op den gezochten grond dat het om nieuwigheden gaat. Laat mij degenen, die geneigd mochten zijn aan dit argument beteekenis te hechten, eraan mogen herinneren dat de instelling der Grootloge zelf een nieuwigheid was op de oude Vrijmetselarij toegepast, en dat de instelling juist iets meer dan twee eeuwen oud is.

Alvorens van dit punt af te stappen moge ik eraan toevoegen, dat een soortgelijke schets van hervorming natuurlijk en noodwendig ook voor den Royal Arch-graad zou moeten volgen.

En wanneer wij ten slotte als einddoel de vorming van eene Grootloge voor het geheele Britsche Rijk in 't oog vatten, en veelmeer nog een internationaal lichaam van dien aard, dan spreekt het vanzelf, dat het op stelselmatige vertegenwoordiging gegrondvest zou moeten zijn. Het spreekt bovendien vanzelf, dat wij moeten beginnen met onze eigen Grootloge op een nationalen grondslag

---

[1]) In de Dominions en Koloniën n. l. Vert.

te stellen, en wel een die bestaanbaar is met hedendaagsche denkbeelden.

Alvorens dit hoofdstuk te besluiten moge ik nog eens pleiten voor de geleidelijke uitdrijving van al die euvelen, die op het oogenblik onze verheven Orde ontsieren. Laten onze grootwaardigheids-teekenen worden verworven door wezenlijk dienstbetoon jegens de Orde, en verleend op een wijze die er geen twijfel aan laat bestaan of die teekenen zijn inderdaad verdiend. Laten we de weldadigheids-insignes afschaffen met al wat erbij hoort, en laat de ledige vorm van den z. g. „Londenschen Bestuursrang" plaats maken voor dien van bestuurslid der metropolitaansche Grootloge. Want deze dingen zijn niet alleen verkeerd in zichzelf en maken ons tot doelwit van welgerichte schimpscheuten van buitenstaanders; doch ze zijn ook geschikt om een geest van geveinsdheid, ijdelheid en geldvereering te kweeken, geheel tegenovergesteld aan de werkelijke leeringen der Vrijmetselarij; leeringen aan welke wij allen onzen dienst toezeggen, maar die men bij tijden heel geschikt kan vergeten.

Broeders, onze idealen zijn hooge idealen, en daarom juist moeilijk te volbrengen. Dan is het zeer zeker zoowel dwaas als verkeerd, om ze nog moeilijker te maken, door hunne navolging vast te koppelen aan ijdelheid!

Deze dingen zijn aan het wezen der Vrijmetselarij vreemd: het zijn zuivere uitwassen; en de besnoeiing ervan zal de Vrijmetselarij in staat stellen om sterker en mooier te worden dan ooit tevoren.

HOOFDSTUK XVII.

Gevaren van den tegenwoordigen chaotischen stand van zaken.

Zoomin als in eenigen anderen levenswandel, is er ook in de Vrijmetselarij geen stilstand. Als er geen vooruitgang is, groei en uitzetting, dan treedt 't verval in. De tegenwoordige chaotische gesteldheid in de internationale Vrijmetselarij vertegenwoordigt

m. i. een ernstig gevaar; en hoe langer dat gevaar onopgemerkt en onbetracht blijft, des te erger wordt het.

Neem eenvoudig de kwestie der z.g. clandestiene Loges. Niemand kan precies definieeren wat een clandestiene Loges is. De een komt aan een groep Vrijmetselaren onwettig voor, terwijl die groep zelf weer aan anderen even onwettig voorkomt. Is de nieuw opgerichte Grande Loge de France, die feitelijk door de Grootloge van Engeland in het leven werd geroepen, clandestien? Zij is een afgescheurd bestanddeel van een vroeger erkend en regelmatig Grootlichaam; zij is begunstigd door een buitenlandsche Grootmacht, die aldus in de particuliere aangelegenheden tusschenbeide kwam van een volledig op eigen nationaal terrein gevestigde Grootmacht. Als zulk een bij afscheuring tot stand gekomen organisatie niet clandestien is, dan kan ik geen definitie vinden voor wat „clandestien" beteekent.

Wanneer het Fransche Grand Orient een van zijn onderhoorige Loges niet wegens openlijke ongehoorzaamheid kan schorsen, wat komt er dan terecht van den plicht tot gehoorzaamheid jegens een regelmatig gevestigd maçonniek gezag? Ofschoon ik persoonlijk veel sympathie gevoel voor de Loge Anglais, toch vind ik het logisch gesproken moeilijk te ontkennen dat de Grootloge, tot wier oprichting zij hare medewerking verleende, onregelmatig is.

Niettemin verklaart de Grootloge van Engeland, de oudste Grootloge ter wereld en de in deze dingen meest nauwlettende, dat die nieuwe Grootmacht werkelijk regelmatig is, en zij treedt ten bewijze daarvan met haar in broederlijke betrekkingen; iets, wat zij weigert uit te strekken tot het Grand Orient! Als goed Engelsche Vrijmetselaar moet ik, naar 't mij voorkomt, die nieuwe Grootmacht als regelmatig aanvaarden. Maar is dan in dat geval het Grand Orient een clandestien lichaam? Of beteekent „clandestien" alleen, dat we met een of ander maçonniek lichaam van meening verschillen? In dat geval is het toch niet eerlijk den term „clandestien" te gebruiken. Want in werkelijkheid zou alleen een onpartijdig gerechtshof bestaande uit vertegenwoordigers van de groote meerderheid der Vrijmetselaren over de geheele wereld over zulk een kwestie uitspraak mogen doen.

Op dezelfde manier moest het niet aan de Grootloges afzonderlijk

overgelaten blijven om z. g. maçonnieke organisaties als de Ster in het Oosten te erkennen of te veroordeelen. Indien er al eenige actie te ondernemen valt, dan behoort de zaak door vertegenwoordigers der gezamenlijke Grootloges te worden onderzocht, en er moet een eensluidende beslissing worden genomen en bekrachtigd.

Zoo ook met de vraag naar de wezenlijk noodzakelijke voorwaarden tot het toelaten van leden in de Orde. Ik heb reeds aangetoond wat hiermee bedoeld wordt: in 't kort gezegd, „moet iemand daartoe een christen, een Godgeloovige zijn; of kan hij ook een agnosticus wezen? En mogen kleurlingen toegelaten worden, of moeten zij geweerd?"

Doch het meest bedenkelijk is het feit, dat door deze onderlinge geschillen tusschen de verschillende maçonnieke organisaties aan den mogelijken invloed der Vrijmetselarij ten goede, ernstig wordt afbreuk gedaan. Aan alle hoop op een werkelijke verheffing van het menschdom door de Vrijmetselarij wordt door dit gemis aan eenheid op de meest belangrijke punten de bodem ingeslagen.

Als we eenmaal een internationaal congres tot stand konden doen komen, waar de meeningsverschillen konden worden besproken en beslecht, dan zou er een gemeenschappelijk maçonniek bewustzijn ontstaan, en de invloed der Vrijmetselarij op de buitenwereld zou enorm toenemen Misschien zou evenwel een winst van even groote beteekenis deze zijn, dat onze geest erdoor zou worden verruimd en dat de broederliefde tusschen ons werkelijk zou toenemen. We zouden de kleine verschillen en particulariteiten leeren inzien, welke er tusschen de nationale maçonnieke groepen bestaan, maar ook het ontzaglijk groot aantal punten van gemeenschap tusschen alle Vrijmetselaren.

We zouden geleidelijk onder „die anderen" juist die kanten van de Vrijmetselarij verbreiden, die in de Angelsaksische Vrijmetselarij zoo goed zijn; en we zouden er mogelijk toe worden geleid om eveneens geleidelijk punten van hen over te nemen, die goed zijn. Wij moeten niet vooronderstellen, dat wij alle deugden in pacht hebben of dat we van niemand anders iets kunnen leeren. We zouden b.v. menige nuttige les bij de Nederlandsche Loges kunnen opdoen; en onwetendheid is ten allen tijde een vijand, waar men tegen kampen moet. De Angelsaksische Vrijmetselaar is in 't alge-

meen genomen verregaand onwetend omtrent de Vrijmetselarij, behalve zooals hij deze ziet in zijn eigen Loge of woonplaats; en hij is geneigd om aan te nemen dat alles, wat afwijkt van hetgeen hij als de „correcte" vorm beschouwt, verkeerd is. Vaak is juist de manier van doen in zijn eigen werkplaats verkeerd, althans een nieuwerwetsche invoering, zooals hij dat spoedig zou kunnen weten, wanneer hij maar het gebruik kende in de meerderheid der Loges over de geheele wereld. Het gevaar dreigt hier van een steeds toenemende bekrompenheid en van een bedroevend dogmatischen geest, zulks in heftige tegenstelling met de breede, ruimgezinde houding, die ons door de maçonnieke leer wordt ingeprent.

De wereld heeft genoeg geleden van enghartig particularisme, van onwetendheid en onverdraagzaamheid. De Vrijmetselarij staat daar als een bestendig protest tegenover. Doch er bestaat op het oogenblik wezenlijk gevaar, dat juist deze gebreken zich een weg banen in de Orde en daar aangezien zullen worden als bepaalde deugden.

De mislukking van alle vorige pogingen in de laatste jaren om het internationaal maçonnieke ideaal aan te kweeken is aan het feit te wijten, dat de Angelsaksische Vrijmetselarij zich afzijdig heeft gehouden. De internationale conferenties, congressen enz. van vóór den oorlog zijn te danken geweest aan de energie en het idealisme van de Vrijmetselarij op het vasteland. Doch zonder de welgemeende medewerking der Angelsaksische Vrijmetselarij, die ongeveer vijf zesden van de Maçons over de geheele wereld vertegenwoordigt, moesten ze natuurlijk op niets uitloopen. Even goed een opvoering willen geven van Hamlet zonder den Prins van Denemarken, als te trachten een internationaal congres te houden zonder de vertegenwoordigers van de Britsche en Amerikaansche Grootloges.

Ook zou het niet helpen, wanneer we erin toestemden eenige weinige vertegenwoordigers te zenden naar een door Vrijmetselaren van het vasteland bijeengeroepen congres. De mislukking van dat type van congressen is aangetoond; wat thans noodig gebeuren moet is dit, dat de Angelsaksische Vrijmetselaren de handen ineen zullen slaan en dat zij dan alle regelmatige Grootloges zullen uitnoodigen om mee te doen. De vraag, wie regelmatig zijn, zou

aldus worden opgelost, dat de algemeen als zoodanig erkende lichamen zouden worden uitgenoodigd, waarna een vaste commissie zou worden ingesteld om twijfelachtige gevallen, tegenstrijdige rechtsgebieden, en dgl., te beoordeelen.

Hoofdzaak is wel, dat de Britsche en Amerikaansche Maçons de handen ineen moeten slaan, en *gezamenlijk* de rest tot deelneming moeten uitnoodigen. Alles bijeengenomen, wanneer we al onmiddellijk de vraag opwierpen of een Grootloge als regelmatig kon worden beschouwd, wanneer zij het geloof in God niet als eisch stelt, dan zou dit nog geen reden zijn om afgevaardigden van het Grand Orient uit te sluiten. Neen veeleer een reden om hen op te roepen, ten einde hen in de gelegenheid te stellen hunne zaak op passende wijze voor de Commissie van Onderzoek te brengen. Kortom, wij moeten in toepassing brengen wat wij onderwijzen, en een breedgezinde, verdraagzame houding aankweeken, ons rekenschap ervan gevende dat, terwijl men nimmer door dreigementen diegenen ertoe brengt hun inzicht te veranderen, met wie wij van meening verschillen, er goede kans bestaat om zulks gedaan te krijgen door redelijk betoog, en nog meer door aan te toonen hoe onze beginselen in de practijk werken.

Om al die redenen komt het mij het meest verkieslijk voor, dat wij onze plaats als leiders van de maçonnieke gedachte in de wereld moeten gaan innemen. En om zulks met succes te doen moeten wij erop voorbereid zijn de verschillende vraagstukken onder de oogen te zien, die ik in dit deel van 't boek heb behandeld en andere vraagstukken evengoed. Laten we daarom nog eens alle conclusies samen vatten, tot welke ik gekomen was alvorens tot het Groote Ideaal over te gaan; aan dit laatste zal ik het slot-hoofdstuk wijden.

In de eerste helft van het boek behandelden we de verschillende idealen, die tegenwoordig de menschen ertoe leiden zich bij de Orde aan te sluiten, en die hen blijven leiden wanneer zij eenmaal lid zijn geworden.

We zagen, dat op het vasteland het Politieke Ideaal een grooten invloed heeft, bepaaldelijk in Latijnsche landen; dat dit Ideaal, ofschoon het in zijn vroegste opvatting veel nobele redenen van

bestaan had, tegenwoordig in de meeste gevallen ontaard is tot verbitterde partij-politiek van half-revolutionairen aard, en dat het, in verband met de volgehouden vijandigheid der Roomsch-Katholieke Kerk tegen de Vrijmetselarij, neiging heeft gekregen om anti-clericaal en haast anti-christelijk te worden.

Daarna namen we het Sociale Ideaal in oogenschouw, hetwelk kenmerkend is voor de Angelsaksische Vrijmetselarij, hoezeer niet tot haar uitsluitend beperkt; want de meeste Duitsche Grootloges zijn ook ten deele van dat Ideaal beinvloed. Naar zijn beste wezen kan het in deze woorden worden samengevat: „Laat de broederlijke liefde zegevieren." De geest van goede kameraadschap, welke als kenmerkend voor de Engelsche Vrijmetselarij wordt beschouwd, is daaraan te danken, alsook de groote werken van Weldadigheid, die haar voornaamsten roem uitmaken. We zagen echter ook, dat het zijn gevaren heeft; een daarvan is dat het in sommige gevallen de Vrijmetselarij herleidt tot weinig meer dan een verontschuldiging voor een goed diner en een genoegelijken avond.

Vervolgens gingen we het Ritueele Ideaal na, hetwelk geleid heeft tot een gestadige verbetering der manier, waarop onze plechtigheden plaats hadden, en tot verhooging van hare waardigheid en van hare indrukwekkendheid. Het gevaar, waarvoor we ons hier hadden in acht te nemen is dit, dat terwijl we ernaar trachten de woordelijke getrouwheid te beoefenen, wij den waren geest zouden kwijtraken, die van onze plechtigheden een levend vermogen maakt.

Het Archaeologische Ideaal bewerkte, gelijk we zagen, een aanzienlijke toeneming van onze kennis van de geschiedenis der Orde, en gaf daaraan een grondslag van intellectueel gehalte, zonder welken zij geen aantrekkingskracht had blijven uitoefenen op menschen van beschaving en wetenschap. Ook hier echter bestond er een gevaar; en wel dit, dat wij in ons ijverig streven naar historische nauwkeurigheid, een geest van bekrompen onverdraagzaamheid aan den dag zouden leggen jegens hen, met wie wij van meening verschillen. Zoodoende zouden wij den geest van broederlijke liefde verwoesten, die ten allen tijde een kenmerk der Vrijmetselaren moet blijven.

Ten slotte namen we de Symbolieke en Mystieke Idealen in oogenschouw; die, welke onze plechtigheden en de groote geestelijke waarheden daarin vervat, tot een voorwerp van onderzoekend streven maken. Hier hadden we op onze hoede te zijn tegenover het gevaar van minachting te koesteren over degenen, die niet in staat zijn deze hoogere waarheden te vatten. Anders zouden wij de beginselen van breedgezindheid en goede kameraadschap ondermijnen.

In het tweede deel hebben wij een reeks van belangrijke vraagstukken opgesomd, waar de Vrijmetselarij zich voor geplaatst ziet; en naar mijn beste vermogen heb ik getracht de argumenten van weerskanten naar voren te .brengen.

Zoo heb ik in de kwestie van „de Vrouw in de Vrijmetselarij" gepoogd de zienswijzen van beide partijen uiteen te zetten, en getracht een' schijn van voorkeur voor de een of de andere te vermijden. Ik beschouw het als een der meest ingewikkelde vraagstukken van den tegenwoordigen tijd; zulk een, hetwelk niet haastig beslist kan worden. Ik pleit evenwel nadrukkelijk voor verdraagzaamheid aan beide zijden.

Daarna overgaande tot een andere kwestie, die heftige vooroordeelen opwekt, behandelde ik het vraagstuk, of we gerechtigd zijn iemand, enkel om zijne huidkleur, uit te sluiten. Ik toonde aan hoe de Britsche Grootloges een ontkennende, de Amerikaansche een bevestigende zienswijze toegedaan zijn.

Mijn eigen inzicht was, dat er een diepgaand verschil bestaat tusschen den Neger, die tot een nog altijd weinig ontwikkeld ras behoort, en den hoog-ontwikkelden Hindoe of Chinees; dat aan den eenen kant een Neger gemiddeld niet een menschentype vormt, waarvan men geschikte candidaten maakt, terwijl anderzijds vele Aziaten dat wel zijn. Ik betoogde daarom, dat men de Negerrassen niet moest toelaten, terwijl sommigen van de beste Aziatische types dat wel mochten worden, al moest er dan ook meer dan gewone zorg aan de keuring van zulke candidaten worden gewijd. Ik wil er aan toevoegen, dat er m. i. hoegenaamd geen genoegzame zorg op dat punt in acht genomen is geworden; en ik zou gaarne zien dat er maatregelen werden genomen om die zorg in 't vervolg wel te verzekeren.

Tot die maatregelen zou deze moeten behooren, dat er in elk district een Commissie van onderzoek was, en elke Aziatische candidaat zou voor die Commissie moeten verschijnen en een onderzoek ondergaan. Wat meer zegt, die Commissie zou m. i. geheel uit blanken moeten bestaan, zoodat er naar den maatstaf van een' blanke zou kunnen worden geoordeeld.

De Aziatische maatstaf is niet altijd de onze; en zij die opneming in onze Orde begeeren, moeten verplicht worden te toonen, dat zij onzen maatstaf aanvaarden en dat zij zich dien hebben ingeleefd.

Ik ben ook van meening, dat men geen zuiver Aziatische Loges moet toestaan, en dat er altijd een krachtige zuurdeesem van blanken moet zijn in elke Loge, die Aziatische medeleden telt.

Met betrekking tot de vraag, of wij den internationalen kant der Vrijmetselarij moeten aanmoedigen of niet, heb ik trachten aan te toonen, dat wij bezig zouden zijn een onzer „oude landmerken" te verwoesten, wanneer wij de Vrijmetselarij van een internationale tot een zuiver nationale instelling zouden pogen te veranderen. Het aanvangsgedeelte van dit hoofdstuk somt in den breede mijne redenen op ten gunste van de meening, dat wij het internationale karakter moeten versterken; het eerstvolgende hoofdstuk zal aantoonen hoe dat kan gebeuren.

Met betrekking tot de vraag of er als *grondslag* voor de Vrijmetselarij ook bepaald leerstellige geloofsstukken noodzakelijk zijn, heb ik trachten aan te toonen dat een zeker geloof aan God en aan een toekomstig leven er onmisbaar bij behooren. Want laat men deze dingen een open vraag blijven, dan is de klaarblijkelijke beteekenis onzer plechtigheden teniet gedaan. Ze worden werkelijk zinledig, wanneer noch God noch een toekomstig leven werkelijkheden zijn.

Het vraagstuk of Vrijmetselarij een religie is, en zoo ja of zij dan geacht moet worden met de bestaande orthodoxe geloofsleeringen in strijd te zijn, beschouw ik hiermede beantwoord dat zij *wel* een religie is, omdat zij bevat wat in alle godsdiensten gemeenschappelijk aangenomen wordt; maar zij behoeft niet met iemands meer particuliere opvattingen te strijden, tenzij zoo iemand

van meening is dat men niet zalig kan worden dan door tot volkomen hetzelfde geloofstype, volkomen dezelfde „Kerk" te behooren als hij. In gewoon Engelsch overgezet wil dit zeggen dat niemand anders dan alleen een Roomsch-Katholiek redelijk tegen de „religie der Vrijmetselarij" bezwaar kan maken. Integendeel biedt de Vrijmetselarij een' stevigen bodem, waarop de verschillende gelooven hun eigen opvatting van den Godstempel kunnen opbouwen.

Ten slotte heb ik aangetoond waarom, naar mijn meening, de Constitutie der Grootloge van Engeland, de oudste ter wereld, uit den tijd is en hervorming behoeft, ik heb bovendien aangetoond hoe zij kon worden hervormd en oneindig verbeterd zonder eenige ongepaste breuk met het verleden. Ik heb in 't bijzonder gepleit voor een versterking van de Provinciale en Districts-Grootloges en hare vertegenwoordiging in 't Centraal Ordebestuur, tegelijkertijd eenige voorziening treffende voor een meer rechtstreeksche vertegenwoordiging der opvattingen van de groote massa der leden.

Dit schema werd op zijn beurt de grondslag voor een verdere schets in de eerste plaats van een Grootloge voor het Britsche Rijk, en ten leste voor een Internationale Grootloge. Dit maakt een onafscheidelijk deel uit van het Groote Ideaal, naar hetwelk wij moeten streven. Ik denk den dag zijner vervulling niet te zullen beleven. Doch wanneer ik in dit boek zal hebben meegeholpen tot het leggen der grondslagen van dat waarachtige maçonnieke ideaal, dan zal ik ruimschoots tevreden zijn.

HOOFDSTUK XVIII.

Het Groote Ideaal. — De Aangewezen Stappen.

Al de in het 1e Deel vooropgestelde doeleinden zijn rechtmatige idealen, onder voorbehoud dat men het Politieke Ideaal van zijn gedeeltelijk politieke oogmerken overbrengt op het handhaven van den wereldvrede.

Het Groote Ideaal daarom is: elk ideaal in de Vrijmetselarij tot ontwikkeling te brengen: het sociale, het geestelijke, en het mystieke. Wij moeten de aan elk dezer idealen verbonden gevaren weten

te vermijden; doch in de meeste gevallen beteekent die eisch alleen het betrachten van gematigdheid. Laten we nooit ons lievelingsideaal uit liefde dooddrukken. Zijn we mystiek aangelegd, dan moeten we in herinnering houden dat niet iedereen zoo is, en dat wij, door in overdrijving van het Mystieke Ideaal te vervallen, aan de sociale zijde van de Vrijmetselarij afbreuk doen. Welk nut heeft het, een prachtvolle mystieke leer uiteen te zetten, wanneer wij zoodoende den geest van broederlijke toegenegenheid, van liefde in één woord, te gronde richten? Die geest heeft immers juist den sleutel tot alle Mysteriën in zijn bezit!

Desgelijks wanneer wij voor het Sociale Ideaal een voorkeur hebben. Laat ons dan alles vermijden wat degenen, die naar de diepere waarheden in de Vrijmetselarij zoeken, belemmert in het bereiken van hun doel. Laat ons liever toezien, dat de meest tot sieraad strekkende eigenschappen van het Sociale Ideaal gereinigd worden van elke schending, die ze thans aankleeft: laat liefdadigheid geen verontschuldiging vormen voor huichelarij, en een dekmantel voor praalzucht. Met die voorschriften in ons gemoed geprent mogen we gerust al die idealen op onze banieren schrijven, en ze tot één groot ideaal samensmelten, hetwelk kan worden vervat in het motto: „het Koninkrijk Gods op aarde te vestigen".

Wanneer we 't ons indenken, dat onze grepen, teekenen en ritualen feitelijk in elk land, waar de speculatieve Vrijmetselarij bestaat, dezelfde zijn, dan kan het U verdrietig aandoen, dat de Vrijmetselarij zoo'n geringen invloed uitoefent tot bestwil van het menschdom als geheel. Niet alsof het moeilijk zou wezen uit te maken, wat het eerste en meest noodige is voor het welzijn der wereld: want dat is eenvoudig *vrede*; vrede, waarbij de beschaving zich kan ontwikkelen, en de zedelijke en geestelijke invloeden ten goede vrij spel kunnen hebben. Toch gaat er geen geslacht voorbij of er is oorlog, en oorlog op groote schaal. Geen grensoorlog tusschen onontwikkelde grensstammen, maar oorlog tusschen hoog beschaafde volken. En naarmate de geslachten elkaar opvolgen en de wetenschap onze kennis vermeerdert, wordt de oorlog verschrikkelijker en verwoestender. Werkelijk, de dag is niet veraf, dat er opnieuw een oorlog uitbreekt, welke dan het heele maaksel van onze hooggeroemde beschaving volslagen zal doen ineenvallen.

Juist nu is het een kwestieus punt, of de Westersche beschaving in de gewone beteekenis des woords, in uitgestrekte gedeelten van wat eenmaal de beschaafde wereld was, gered zal kunnen worden. Het is absoluut zeker, dat een nieuwe oorlog op denzelfden voet als de jongstledene, onzen geheelen veelgeprezen vooruitgang tot niets zal herleiden en onze beschaving als een kaartenhuis om ons zal doen ineenstorten. Is het, vóórdat die ijselijke ramp komt te gebeuren, niet een eerste eisch voor al wie ziet waar we heen drijven, om een werkdadige poging te doen tot het verzekeren van den vrede? Totnogtoe heeft zulk een poging niet plaats gehad. Er zijn tal van pogingen geweest om oorlog te veroorzaken; tal van verholen belangen hebben ervoor gewerkt. Doch wie heeft er, afgezien van de verkondigde vroomklinkende, schijnbaar gewichtige phrases iets gedaan, dat werkelijk kon bijdragen tot het instellen en bevestigen van den wereldvrede?

De menschheid kwam spoedig tot de ondervinding, dat het onmogelijk was in eenig land voorspoed en vooruitgang te bevorderen, wanneer het daar aan iedereen vrij stond om zijn toevlucht tot de wapenen te nemen, telkens wanneer hij maar een beuzelachtige kwestie met zijn buurman had. Vandaar dat het recht van den particulieren oorlog spoedig werd opgeheven. Daarop bevond men, dat het recht van miniatuur volksstammen om hunne meeningsverschillen uit te vechten, elke beweging in de richting der beschaving onmogelijk maakte. Zoo werden stammen tot volken vereenigd. Heden ten dage is de man uit Yorkshire een volkomen verschillend type van den Sussex-bewoner, sprekend bewijs van hunne verschillende voorvaderlijke afstamming. Doch het is voor de menschen uit Wessex, waar Sussex bij ingesloten is, niet langer noodzakelijk om een reeks van kleine oorloogjes te voeren met die uit Yorkshire.

Op gelijke wijze moet nu, wanneer we eenigen vooruitgang willen behalen, ja wanneer we ook maar willen behouden wat we gewonnen hebben, een eind gemaakt worden aan het recht van een klein volk om een conflict uit te lokken, hetwelk een uitbreiding kan nemen, die ten slotte de heele beschaafde wereld omvat. Hetgeen plaats heeft gevonden ten opzichte van den particulieren oorlog en den stam-oorlog, moet nu geschieden ten aanzien van staten-oorlogen; er moet een nieuwe methode worden uitgewerkt

om geschillen te beslechten. De staatslieden en diplomaten van den ouden stempel zijn echter niet de soort menschen om zulk een plan door te voeren. Hunne geheele opleiding is gericht geweest op hun plicht tegenover het eigen volk, vaak zelfs alleen tegenover hunne eigen partijregeering. In plaats van een kwestie te bezien uit 't oogpunt van een onpartijdig rechter, gedragen zij zich als een of twee partijen in een proces, die elkaar probeeren te overtroeven. Neen, een oorlogsmoede wereld moet geen tijd verliezen met uit te zien naar hulp van den kant van ouderwetsche staatslieden. Dit is een der redenen, waarom de Volkenbond er niet in zal slagen, dit ideaal te volbrengen. [1]) De staatslieden komen daar louter samen om met loven en bieden koopen te sluiten ten voordeele van hun eigen land. Wanneer hun een kwestie wordt voorgelegd, wordt ze zelden van een strikt rechtskundig standpunt beschouwd, doch veeleer zóó dat wanneer A. zus-en-zóó wenscht, en B. zus-en-zoo, dan kan ik, C., het met A. op een accoord gooien en breng ik, onder voorwaarde van wederkeerige hulp bij een volgende gelegenheid, mijn stem op hem uit tegen B. In één woord gezegd, wat wij in particuliere zaken als grove omkooperij zouden beschouwen, wordt hier vaderlandslievende ijver.

Zoo zijn we arglistig bepraat geworden met een Volkenbond; de arme onnoozele groote massa geloofde in het begin werkelijk dat het een stap was in de goede richting. Nu begint ze pas de bedriegerij te doorzien. Het spreekt vanzelf dat er, onder de naast aangeslotenen bij den Volkenbond menschen zijn, die er werkelijk in gelooven. Herhaalde teleurstellingen ten spijt hangen zij dien nog steeds aan, in de hoop van hem geleidelijk op een edeler spoor te brengen. Zoo gaat het hun dikwijls, omdat zij de verschrikking zien die de wereld wacht, wanneer er geen doelmatige stappen worden gedaan om den oorlog af te wenden. En daar zij geen beter middel zien, houden zij aan den Volkenbond vast in hoop tegen hoop, ofschoon zij dien meer en meer zien veranderen in een plaats, waar „onheilige allianties" gesmeed en onrechtvaardige afspraken beklonken worden.

---

1) Hier past nog altoos hoopvolle tegenspraak. (Vert.).

En toch bestaat er intusschen een werkelijke bond van volken, een geestelijke eenheid sterker dan godsdienstige of nationale vooroordeelen, een bond der harten: de Vrijmetselarij. Kan deze maçonnieke volkenbond niet effectief werkzaam worden gemaakt? In zulk een beweging zou het Angelsaksische ras een overheerschende plaats innemen, juist zooals het dat in staatkundig opzicht doet. Dat overwicht zou meebrengen niet het *recht* om zwakkere volken uit te buiten, maar den *plicht* om ze te leiden en te helpen en te beschermen. Wij kunnen niet aan de verantwoordelijkheid ontsnappen, welke de Groote Oorlog op de Engelsch sprekende volken heeft geladen; en bleven we in gebreke eraan te voldoen, dan zouden wij er verantwoording over hebben af te leggen voor den troon van den Koning der koningen. Het Angelsaksische ras mag niet weigeren den last der blanken te dragen; want zwaar zou anders zijn dag der rekenschap zijn. Men behoeft niet verweg te zoeken, om te weten vanwaar die dag der rekenschap zou naderen. Juist heden ten dage kan men in Azië de onweerswolken zien samenpakken. Blijven wij in gebreke om de ons door het lot toegewezen taak te volbrengen en de Westersche beschaving te redden, dan zal op ons meer dan op iemand anders, het volle gewicht neerkomen der slagen van den wrekenden engel.

En in des te grooter mate zijn wij Engelsch sprekende Vrijmetselaren over de geheele wereld een plicht verschuldigd aan het Groote Ideaal. Wij waren het, die de bespiegelende Vrijmetselarij de wereld inzonden, en we tellen thans tennaastebij het vijfzesde deel van alle tegenwoordige Vrijmetselaren. De Gemengde Orde is een internationaal lichaam met één centrale organisatie voor de geheele wereld. Zullen wij mannen toestaan, dat we door de vrouwen geslagen worden?

Welke zijn dan, practisch gesproken, de vereischte stappen en hoe moeten we beginnen? Laat ik ineens maar zeggen, dat een maçonnieke conferentie voor het geheele Britsche Rijk, gevolgd door een Internationale Conferentie, mij voorkomen de eerste stappen te zijn in de richting van de door mij geopperde nieuwe organisatie. Zulke conferenties vereischen, in vergelijking tot elke andere poging om een Federatieve Grootloge tot stand te brengen, betrekkelijk weinig voorbereiding; en ze zouden zoo spoedig

mogelijk gehouden moeten worden. Doch we moeten ons niet verbeelden, dat ze werkelijk tegemoet zouden komen aan hetgeen de tijd behoeft. Het kunnen alleen tijdelijke uitwegen zijn, nuttig op hun manier, en dubbel nuttig wanneer zij de menschen ertoe leiden om in de begrippen van het wereldgeheel te denken in plaats van hun Grootloge-geheel. Doch wanneer er niets meer wordt beproefd dan gelegenheidsconferenties, dan zullen deze ten slotte op niets uitloopen. Wij moeten in deze dingen gelijk overal, de groeilijn volgen van klein tot grooter, gelijk zulks ook de lijn der evolutie in de Vrijmetselarij altijd is geweest. Het ontbreekt ook niet aan voorbeelden uit de politiek, om ons te wijzen hoe de taak moet worden opgevat.

Reeds verbindt een bijzonder nauwe schakel de Grootloges van Engeland, Schotland en Ierland; en deze zijn weer door hechte, ofschoon zuiver aan 't gevoel ontleende schakels, gehecht aan de andere, uit haar voortgekomen Grootloges van het Britsche Rijk.

In de Vereenigde Staten hebben, naar het schijnt, plaatselijke ijverzuchtigheden totdusver de vorming van een Opperste Grootloge der V. S. tegengehouden. Het is evenwel klaarblijkelijk, dat juist zooals dat land een federatieve regeering heeft, waaronder de autonome Staten zijn geschaard, zoo ook een dergelijke regeling onder zijn maçonnieke werkorganen wenschelijk is. Zooals het thans ermee gesteld is, bevinden we dat ééne Grootloge juist haar banvonnis over de Ster in het Oosten heeft uitgevaardigd, terwijl men deze in verschillende andere Staten erkent en er zelfs melding van maakt in de publicaties dezer Grootloges. Hieraan hebben we een concreet voorbeeld van het nadeel, geen centrum van gemeenschappelijke actie te hebben.

In het geval van de Ver. Staten wijst het welslagen hunner groote proefneming op staatkundig gebied duidelijk aan, welke methode er ook in de maçonnieke wereld moet worden gevolgd, en daarom willen wij ons erop toeleggen de beste lijn te bestudeeren voor het uitwerken van een Grootloge voor het Britsche Rijk.

Juist op dezelfde wijze als de herziene Grootloge van Engeland bestuurd zou worden eensdeels door mannen gekozen door de verschillende Provinciale Grootloges, zoo zouden de verschillende

Grootloges van het Britsche Rijk hare vertegenwoordigers kiezen voor een Rijks-Grootlogebestuur. Dit centrale lichaam zou zijn eigen Grootofficieren kiezen, met inbegrip van de Rijks-Grootmeesters. Zulke verkiezingen zouden gelden voor een tijd van, laat ons zeggen, vijf jaar. Voor het andere deel van het Rijks-Grootlogebestuur zou ik niet willen aanraden dat ze, evenals bij het centraal bestuur der Grootloge van Engeland, rechtstreeks werden gekozen. Het komt mij voor, dat het heelemaal een overbodig deel zou zijn, tot noodelooze verwikkeling van het vraagstuk. Maar natuurlijk zou men er anders over kunnen beslissen.

De twee moeilijkste vraagstukken zouden zijn:

a. de plichten der Rijks-Grootloge te omschrijven.

b. haar plaats van samenkomst te bepalen.

Wat het eerste aangaat, ben ik van meening dat men het voorbeeld der grondwet van de Ver. Staten zou moeten volgen, door aan de afzonderlijke Grootloges al de bevoegdheden te laten blijven, die niet uitdrukkelijk op de Rijks-Grootloge werden overgedragen.

De bevoegdheden zouden over het algemeen neerkomen op de aangelegenheden van gemeen belang tusschen al de Grootloges, aan deze de zaken van huishoudelijken aard overlatende als daar zijn het verleenen van constitutiebrieven, de handhaving van tucht, en de uitoefening en administratie van weldadigheid.

Om concrete voorbeelden te noemen, zou ik zeggen dat binnen de bevoegdheid der Rijks-Grootloge zouden behooren zaken als de kwestie van de Ster in het Oosten, de Vrouw in de Orde, de toelating van Kleurlingen en bovenal elke kwestie van het afbreken der vriendschappelijke betrekkingen met andere Grootmachten of van het erkennen van een nieuw maçonniek lichaam.

Eveneens zou de Rijks-Grootloge de nauwkeurige manier hebben vast te stellen van het geven der teekenen en woorden, zoodat voorkomen zou worden het in zwang komen eener verschillende manier van doen in het eene gebied of in het andere, waardoor de zoo hoog te schatten eenheid van taal-en-teeken in gevaar wordt gebracht. Het staat buiten twijfel, dat in sommige Amerikaansche Loges teekens in gebruik zijn, die zoozeer van de onze verschillen, dat een Engelsch Vrijmetselaar zich in bepaalde plaatsen nauwelijks kan legitimeeren.

En met betrekking tot de plaats van samenkomst. Toen ik dit ideaal onder de oogen begon te zien, neigde ik tot de meening, dat het waarschijnlijk het beste zou zijn de vergaderingen der Rijks-Grootloge beurtelings in de verschillende hoofdsteden van het Rijk te houden. Doch thans ben ik geneigd dit voor een vergissing te houden. Het zou onder die omstandigheden moeilijk zijn een passend centraal Secretariaat en een passende organisatie te scheppen.

Men zou natuurlijk het voorbeeld der Internationale Katoenfederatie kunnen volgen. Dit lichaam heeft elke twee jaar een conferentie, die in verschillende centra op het vasteland wordt gehouden, terwijl zijn hoofdzetel, secretariaat enz. altijd te Manchester is. Misschien zou men in het geval der Rijks-Grootloge aanvankelijk een soortgelijke handelwijze kunnen volgen; doch na eenigen tijd zou de neiging zich voordoen om zich op een bepaald punt te vestigen en daar te blijven.

Moest zulk een centraal punt worden bepaald, dan bestaan er twee mogelijkheden: hetzij Londen, de Rijks-hoofdstad, of elders een klein, maar centraal gelegen punt, b.v. Malta. Malta laat zich werkelijk zeer aanbevelen. Uit geschiedkundig oogpunt zou zijn betrekking tot de Ridders van St. Jan menigeen aantrekken; aardrijkskundig beschouwd laat het zich ter zee en door de lucht gemakkelijk bereiken. In het aangewezen jaargetijde heeft het juist een goed klimaat, en zijn kleinheid zou het tot een recht aannemelijk centrum maken voor de verschillende natie-groepen, welke het Britsche Rijk samenstellen. Terwijl Australië of Canada er bezwaren tegen zouden hebben om in maçonniek opzicht de opperhoogheid van Londen te erkennen, of zouden kunnen vreezen, dat de Engelsche Grootloge wegens hare onmiddellijke nabijheid een ongewenscht grooten invloed op de Rijks-Grootloge zou verkrijgen, zoo zouden dergelijke gevoelens door de keus van Malta geenszins worden gewekt. Dit zou er slechts een belangrijkheid temeer door verkrijgen in de oogen der geheele wereld.

En volgens welke evenredigheid zou het lidmaatschap worden toegewezen? Het ligt voor de hand het aantal contribueerende leden op de lijsten der verschillende Grootloges tot maatstaf te nemen, b.v. één op de 5000 leden.

De vorming van een Rijks-Grootloge evenwel zou, hoe ontzaglijk voordeel ze ook aan de Engelsche Vrijmetselarij zou aanbrengen en daarmee ook aan het Britsche Rijk, slechts moeten beschouwd worden als een stap in de richting van een Wereld-Grootloge. Tegen den tijd dat de Rijks-Grootloge in volle geregelde werking zou getreden zijn, zouden zonder twijfel de Amerikaansche Grootloges een Federale Grootloge der Ver. Staten hebben opgericht. Deze twee Angelsaksische Grootloge-groepen zouden dan zeker in een sterk onderling verband staan, gelijk thans reeds met hunne afzonderlijke bestandeelen het geval is. Want de Engelsche Maçons hadden ten alle tijde reeds een warm plaatsje in hun hart voor Amerikaansche Broeders en ontvangen dezen gaarne als bezoekers in Engelsche Loges.

Wanneer deze twee bolwerken van de Vrijmetselarij, die met hun beiden vijfzesde van alle Vrijmetselaren ter wereld vertegenwoordigen, den tijd ervoor rijp zouden achten, dan zouden wij ertoe moeten overgaan een Wereld-Grootloge te vormen, en al de overige Grootmachten der wereld moeten uitnoodigen om daarbij toe te treden. De manier van verkiezing voor deze Wereld-Grootloge zou gelijksoortig zijn met die welke ik voor onze eigen Rijks-Grootloge voorstelde, met dien verstande natuurlijk, dat de verhouding niet één vertegenwoordiger op elke 5000, maar ongeveer één op de 10.000 leden zou zijn. Naar ruwe schatting zijn er een 4 millioen Maçons ter wereld; de Wereld-Grootloge zou dus vertegenwoordigd worden door een 400 personen.

Natuurlijk wil dit zeggen, dat de Amerikaansche vertegenwoordigers de Britsche in getal zouden overtreffen. Wij, „trotsche Britten," moeten dit feit echter onder de oogen durven zien. Het zou niet meer dan billijk zijn. En wanneer het voor 't bestwil der menschheid in haar geheel was, wat zou 't dan? De Latijnsche Vrijmetselaren zouden waarschijnlijk hunne geringe vertegenwoordiging veel levendiger gevoelen. Doch wanneer het hun met de internationale Vrijmetselarij werkelijk ernst was, dan zouden zij met vreugde erin berusten. Ik betwijfel of de Latijnsche Vrijmetselarij, alles meegerekend, meer dan 250.000 leden telt. Zij zou dienovereenkomstig aanspraak hebben op slechts 25 vertegenwoordigers. Dit zuivere feit zou hun een beteekenisvolle waarheid inprenten, n. l. dat zij 't zijn, die in belangrijke zaken zijn afgeweken

niet alleen van de oude overleveringen der Orde, maar van het algemeen gebruik der overgroote meerderheid van Vrijmetselaren over de geheele wereld. Dit zou hen waarschijnlijk toegankelijker maken voor overreding, en door het Grand Orient van zijn „splendid isolation" te ontdoen, zou het aan de zaak der oude Landmerken betreffende den O.·. B.·. d.·. H.·. een veel grooter dienst bewijzen dan door de uitbanning van dat lichaam.

Aan het nieuwe instituut zouden zekere functies worden overgedragen, welke totdusver door de Rijks- en Federale Grootloges werden uitgeoefend. De kwestie der vrouwen b.v. zou, wanneer er niet eerder een oplossing voor was gevonden, voor de nieuwe instelling aanhangig worden gemaakt, evenals de beslissing betreffende hetgeen men als clandestiene of als regelmatige lichamen had te beschouwen. Doch zijn voornaamste taak zou wezen pal te staan als een gezant van den vrede, van de liefde, en van de goede kameraadschap onder de volken. Vergis U niet, de invloed van zulk een lichaam op de staatslieden van elk land zou enorm zijn. Waar we zouden zien dat de wereldvrede werd bedreigd, daar zou de Wereld-Grootloge hare instructies aan de in elk land betrokken Grootloge zenden, met opdracht aan hare leden om op hunne staatslieden, volksvertegenwoordigers enz., invloed te oefenen tot het voorkómen van oorlog.

De Wereld-Grootloge zou zich geen rechterlijke uitspraak aanmatigen over de kwestie, die den wereldvrede bedreigt; zij zou hare bemoeiingen beperken tot de poging om de staatslieden te bewegen, die kwestie aan een scheidsgerecht te onderwerpen. Scheidsrechterlijke uitspraak is, welbeschouwd, volkomen toepasselijk, wanneer er goede wil in 't spel is. Dat is een-en-andermaal in het geval van Groot Britannië en Amerika aangetoond. Wij hebben een geweldige landgrens in Canada, met nauwelijks eenige opvallende natuurlijke kenmerken om haar aan te duiden; juist zoo'n soort grens als die in Europa altijd aanleidingen tot oorlogen uitbroeden. Wij hebben een dozijn netelige kwesties gehad en duizenden kwaadgezinden in beide landen waren maar al te zeer belust om het vuur aan te stoken. Doch zoodra het duidelijk werd, dat er ook maar de verste mogelijkheid van oorlog bestond, heeft in beide landen de publieke opinie zich ondubbelzinnig uitgespro-

ken, en „arbitrage" gevraagd — en gekregen! Wat meer zegt, geen der beide natiën heeft tengevolge van foutieve arbitrage onherstelbaar verlies geleden.

Behalve in het geval van moedwilligen aanval, hetgeen aan eerzucht van staatslieden en nooit aan de volken zelf is te wijten, bestaat er nooit een wezenlijk rechtmatig motief voor oorlog tusschen beschaafde volken. Oorlog is te wijten aan onwetendheid en kwaadwilligheid; en de Wereld-Grootloge zou tot taak hebben deze beide booze geesten uit te roeien.

Een paar problemen zouden er verrijzen, die eene eenigszins andere behandeling zouden behoeven dan in 't geval van de Rijks-Grootloge. Het zijn:

a) de plaats van samenkomst;
b) de internationale Grootmeester;
c) de officieele taal;
d) de salarieering van het secretariaat.

a) Het secretariaat zou zeer zeker een vasten zetel moeten hebben. Doch de beslissende keuze daarvan zal beïnvloed worden door het evenwicht van krachten ten tijde dat de opperste Grootloge tot stand komt. Het kan zijn dat, in staatkundig opzicht, het zwaartepunt dan niet meer in Europa ligt; dan zou b.v. een der kleinere West-Indische eilanden een verkieslijke plaats kunnen blijken te zijn. Deze eilanden verkrijgen allengs een meer centrale ligging thans nu het Panamakanaal een voldongen feit is. En in verband met de toekomstige beteekenis van de Stille Zuidzee zal het waarschijnlijk gewenscht wezen het secretariaat te vestigen op een plaats niet al te ver verwijderd van dat belangrijk middelpunt eener nieuwe wereld in opkomst.

Om voor de hand liggende redenen zou het secretariaat niet gevestigd moeten zijn binnen het gebied van eenige vertakking van het Angelsaksische ras. Dit ras toch zal reeds zulk een overwegende stelling in de Wereld-Grootloge innemen, dat het noodzakelijk den schijn zal moeten vermijden, alsof het begeerig was een volkomen machtsgreep op dit lichaam te verkrijgen.

Men zal het voorts om dezelfde reden waarschijnlijk gewenscht achten, verschillende zittingen in verschillende landen te houden

en niet ter plaatse van den permanenten zetel der Wereld-Grootloge, hoezeer daar practisch ongemak mee gepaard zou gaan. De samenstellende Grootloges zullen er een levendige eer in stellen om de Wereld-Grootloge te mogen in stand houden; het diplomatieke besef wijst aan, dat de Engelsch-sprekende leden uit den weg moeten gaan om andere volken aan te moedigen, de Wereld-Grootloge tot een bezoek aan hunne hoofdsteden uit te noodigen. Dit zal er zeer toe medewerken om de kleinere maçonnieke natiën ermee te verzoenen, dat zij een numeriek ondergeschikte plaats in de Wereld-Grootloge moeten aanvaarden, en het zou den groei van een echt broederlijken geest vergemakkelijken.

b) De positie van Grootmeester over alle Vrijmetselaren ter wereld zal wel levendig begeerd worden door de vooraanstaande mannen van ieder volk. Het is dan ook ten zeerste gewenscht, dat dit ambt zooveel mogelijk bij toerbeurt aan alle samenstellende leden toekome. Terwijl het in de practijk wel zal blijken, dat de Grootmeester der Rijks-Grootloge een prins uit het Koninklijk huis zal zijn, die zoovaak zal worden herkozen als hij zich daarvoor beschikbaar belieft te stellen, zou het Internationaal Grootmeesterschap niet voor herkiezing moeten openstaan.

De benoemde zou voor den duur der zittingsperiode — zeg vijf jaar — gekozen moeten worden. Bij het verstrijken van dien termijn zou hij levenslang „oud-Grootmeester" en lid der vergadering worden. Doch hij zou meer niet verkiesbaar zijn voor Grootmeester, noch voor vertegenwoordiger van den Grootmeester, noch Gedeputeerd-Grootmeester.

Het zou waarschijnlijk ook het recht kunnen zijn van verschillende volken, om bij toerbeurt een candidaat te mogen nomineeren; de vergadering zou dan haar keus moeten doen uit de lijst der aldus voorgestelde candidaten. Zuid-Amerika zou b.v. de ééne groep van volken zijn, die op hun beurt een naamrol mochten opmaken: de Vereenigde Staten een andere groep, het Britsche Rijk een derde, Latijnsch Europa een vierde, Germaansch Europa een vijfde, enz. Het oogmerk zou zijn om zoover mogelijk volken van eenzelfde maatschappelijke en ras-teekening bijeen te brengen en ze allen beurtelings in de gelegenheid te stellen een candidatenlijst voor te dragen, waaruit de Wereld-Grootloge haren Grootmeester

zou kiezen. Deze Grootmeester zou dan zelf zijn vertegenwoordiger (pro-Grandmaster") en zijn Gedeputeerd Grootmeester benoemen. Dezen zouden gelijktijdig met hem ook weer aftreden. Voor het geval van overlijden van een Grootmeester binnen den tijd zijner ambtsbekleeding, zou dezelfde voordragende groep een nieuwe naamlijst opmaken, en zou de Wereld-Grootloge tot aan de vervulling van het vijfjarig tijdperk een nieuwen Grootmeester kiezen.

Men moet hierbij onthouden, dat deze Grootmeesters niets zouden hebben van dat benoemingsrecht der Engelsche Grootmeesters. Want zij zouden de Grootofficieren niet benoemen, doch dezen zouden verkozen worden door de vergadering op eenzelfde wijze als die ik voorstel in de gewijzigde Engelsche Grootloge in te voeren.

c) De „officieele taal" is bij alle internationale congressen altijd een brandende kwestie. Ten einde de naijverigheden te stillen heeft men vaak verklaard, dat de afgevaardigden der verschillende volken ieder hun eigen taal mochten bezigen, terwijl een officieele tolk dan, zoo goed mogelijk, de toespraken in een of twee belangrijke talen, meestal Engelsch en Fransch, vertaalt.

Doch hoezeer verlangend om in redelijke mate aan nationale gevoeligheden tegemoet te komen, moeten we toch ervoor bedanken een plan op te maken, waar niet mee te werken is. Alles welbeschouwd zullen nagenoeg vijfzesden der leden van deze Wereld-Grootloge Engelsch spreken. Dat is de oorspronkelijke taal van de bespiegelende Vrijmetselarij. Ik ben van meening dat de officieele taal het Engelsch zou moeten zijn, en dat de andere volken erop zouden moeten letten vertegenwoordigers te zenden, die het Engelsch vloeiend spreken en goed verstaan. Daar schuilt niets geen hardheid in, want Engelsch wordt straks de internationale handelstaal, en het is zelfs reeds bezig het Fransch als diplomatieke taal te verdringen. Onder een volgend geslacht zal ieder welopgevoed man Engelsch moeten kennen, en wij doen goed dat feit als zoodanig te erkennen. Weg met den lastigen inboedel van verschillende talen, van tolken die niet volkomen nauwkeurig vertalen, en die de geheele verhandeling tot in het oneindige verlengen. Practisch beschouwd zal men dit de eenige bevredigende manier bevinden om het taal-vraagstuk op te lossen. En gezien

't feit, dat de Engelsch-sprekende Maçons hunne aanspraak op het bepalen van den zetel der vergadering binnen hun eigen gebied opgeofferd zouden hebben, en aan andere volken een meer dan billijk deel in de bekleeding van het Grootmeesterschap zouden hebben afgestaan, denk ik dat de overige volken hierin zouden berusten.

d) De benoeming der bezoldigde functionarissen en van het Secretariaat zou een zekere mate van tact vereischen. Zij zouden als regel Engelsch moeten spreken, daar alles welbeschouwd het overgroote deel der Vrijmetselaren ter wereld, dus ook in deze Wereld-Grootloge, tot het Angelsaksische ras zouden behooren. Doch ik ben van meening, dat er een vertegenwoordigend secretaris zou zijn voor elk der samenstellende Grootmachten, en in het geval eener Grootloge met groot ledental, meerdere secretarissen tot het verwerken der correspondentie en tot het toezien op de bijzondere belangen van elke nationaliteit. Zulke personen zouden moeten behooren tot het volk, dat zij vertegenwoordigen, en benoemd moeten worden door de afgevaardigden van dat volk in de opperste Grootloge.

De functie van Secretaris-Generaal of Grootsecretaris zou aan de Angelsaksische Vrijmetselaren moeten tebeurt vallen, en zou beurtelings bekleed moeten worden door personen, benoemd door de Federale Grootloge der Ver. Staten en door de (Britsche) Rijks-Grootloge. De bekleeding van het ambt zou echter meer dan vijf jaar moeten duren; tien minstens en zoo mogelijk vijftien, altijd onderworpen aan de gebruikelijke voorwaarde van een goed beheer.

Dit voorziet in de meest noodzakelijke aangelegenheden, ofschoon er nog vele bijzaken uit te werken zouden zijn, waar men zich alleen mee kan bezig houden wanneer de tijd daar is om de Wereld-Grootloge tot stand te brengen.

De kwestie der financiën wordt natuurlijk door ieder practisch man van zaken in 't oog gevat. Daar zou in voorzien moeten worden door contributies van de samenstellende Grootloges, naar verhouding bepaald van hun ledental. Deze Grootloges zouden

hare contributies heffen naar haar beste inzicht, doch wel waarschijnlijk door middel van hoofdelijken omslag.

Dit nuttig effect der Wereld-Grootloge, en haar macht en invloed meteen, zou natuurlijk in den loop der jaren toenemen, gelijk zulks het geval is geweest met de federale regeering der Ver. Staten, welke thans een veel grooter macht en invloed bezit dan vijftig jaar geleden. Zoo behoort het ook te zijn; want macht moet alleen berusten bij dezulken, die de noodige ervaring hebben opgedaan om ze wel te gebruiken.

Het zou een wijdsch geheel van aaneengeschakelde leden worden, welks invloed niet alleen in de maçonnieke wereld, maar ook daarbuiten steeds zou toenemen. Zijn leden zouden, als reeds geoefend zijnde in de grondbeginselen van broederlijke liefde onder de menschen, heel wat beter toegerust zijn om met de ijverzucht en haat, die de Europeesche politiek ontsieren, om te springen dan de in ras-vooroordeelen diepgewortelde partijmannen. Onder de heerschappij van het practisch gezond verstand van het Angelsaksische ras zal dit lichaam geen gevaar loopen in de handen te vallen van gevaarlijke theoretici. Doch aan den anderen kant zouden de tot dit geheel gekozen medeleden het zuivere goud zijn, uit de grove materie uitgezuiverd door een reeks van verkiezingen en door vele jaren van practische ervaring in maçonnieke functie. De man, die in de Wereld-Grootloge den Grootofficiers-rang mocht innemen, zou wezenlijk een gouden collier hebben verdiend. Hij zou eerst als Opziener, daarna als Voorz.·. Meester gekozen moeten zijn in het bestuur van een Provinciale Grootloge. Dan zou hij zitting hebben gehad in een Provinciale Grootloge. Vervolgens door de keuze b.v. van de leden dezer Prov. Grootloge ging hij naar de herziene Grootloge van Engeland. Daar wederom werd hij tot een functie gekozen. Daarop wordt hij geroepen om zitting te nemen in de Rijks-Grootloge. En daar maakt hij op zijne metgezellen zulk een indruk, dat zij hem verkiezen om een hunner vertegenwoordigers te zijn in de Wereld-Grootloge.

De jaren zullen hem vergrijsd hebben, zonder twijfel. Hij zal in hooge mate ondervinding hebben opgedaan. Doch zijn geestdrift voor de Orde zal in geenen deele gedempt zijn, want dan zou hij zich niet voor de verkiezing beschikbaar hebben gesteld.

Zulke mannen zullen inderdaad tot onze groote figuren behooren, die alle eer waardig zijn. Zulk een ambstbediening zal de menschen van de beste soort aantrekken. Het zal geen troep politici zijn, die met de tijdstroomingen meedrijven, in dezen wezenlijken „Volkenbond", doch mannen van de verhevenste idealen bezield en verrijkt met een breede en veelzijdige ervaring. Kan men er dan aan twijfelen of de Wereld-Grootloge zal een enormen invloed ten goede bezitten, en een onschatbare steun blijken te zijn voor de zaak van den wereldvrede?

Is dit niet een ideaal om voor te leven, te streven, te werken? Krijgt de Vrijmetselarij met dit ideaal voor oogen, niet een andere gedaante? Zullen we ons dan geen inspanning getroosten om dit oogmerk tot een goed einde te brengen? Zeg veeleer dat wij aan dit hooge ondernemen onze levens willen wijden, er met alle wettige middelen naar strevende de zaden van dit grootsche Ideaal in het hart van elken Vrijmetselaar te planten. Dan zal iedere Logesamenkomst een nieuwe en heiliger beteekenis verkrijgen. In plaats van te trachten aan een tafel-speech te ontkomen, zullen wij de gelegenheid welkom heeten, die 't ons biedt om aan de vergaderde Broeders den wenk mee te geven, dat in het groote hart der Vrijmetselarij dé droom van alle tijden verborgen ligt, de gouden eeuw van vrede, waarnaar gedurende de langgerekte worsteling der menschheid de menschen met hooge idealen zoo lang te vergeefs hebben gesmacht.

Dan zal in waarheid de dag aanbreken, waarvan de dichter Tennyson zong:

„Dat laatste en grootste rijk,
De wereldbond der volken."

Ja, een wereldbond der volken. Niet van de soort als door de oorlogsmagnaten of de theoretiseerende staatslieden beoogd. Doch een wereldbond van den geest van Christus, gevestigd op die zekere grondslagen: broederliefde, onderlinge hulp en waarheid.

Dit dan is de roeping der Vrijmetselarij: de zwakken te helpen, allen lief te hebben, en de waarheid te verkondigen aangaande het wezen van God en de ziel van den mensch.

Bij deze glinstering van het glanzend Visioen leg ik mijn pen

neer. Moet het een Visioen blijven? Moet de menschheid met hare beschavingen opnieuw door angst en moeite en oorlog heengaan, haren onvermijdelijken ondergang tegemoet? Ik wil het niet gelooven. De Vrijmetselarij heeft de vernietiging van machtige wereldrijken en de slopende hand van den tijd niet overleefd, louter om als aangenaam gezellig middelpunt te dienen, waar mannen een toevlucht vinden uit de vermoeienissen van hun huiselijk leven. Zij heeft zich ook niet over de lengte en breedte der wereld verspreid met geen ander oogmerk dan een statig rituaal af te werken en een verontschuldiging te verschaffen voor het nuttigen van een goed diner.

Neen, zij heeft een verhevener roeping, en op ons rust de verantwoordelijkheid, ons valt de groote eer te beurt om één stap verder af te leggen ter voltooiing van de taak en ter oplossing van het eeuwenoude vraagstuk van de redding der menschheid.

Daarom zend ik allen oprechten Vrijmetselaren over de geheele wereld deze boodschap toe:

„Laten wij onzen plicht volbrengen terwijl het dag is, want de nacht komt waarin niemand werken kan. Stap voor stap kunnen wij ons doel bereiken, en ofschoon wij den dag der vervulling niet zullen mogen beleven, toch zullen wij door thans het onze te doen, de eindelijke zegepraal verzekeren.

Eere zij God in den hooge, vrede op aarde, goede wil jegens allen."

EINDE.

Z. O. Z.

Bijvoegsel.

Op blzz. 64 en 84 der vertaling komt de vermelding voor van een plechtige belofte, waarbij wij over den inhoud dier belofte onze bevreemding uitdrukten.

Twee van onze lezers hadden de vriendelijkheid, ons eenige toelichting te verschaffen; een welwillendheid, waarvoor wij hen bij deze br.·.lijk danken.

Het zijn de BBr.·. D. Merens te 's Gravenhage en B. J. Bartels, te Kaapstad geweest.

Br.·. M. schreef ons: „....de zonderlinge belofte om geen overspel te plegen met vrouwen, dochters, zusters en moeders van Vrijmetselaren maakt deel uit van den „ouden eed", dien de candidaat in den *3en gr.*·. (let wel), aflegt; althans in de Ver. Staten. Of 't in Engeland ook zoo is, weet ik niet."

En Br.·. B.: „In de „obligation" voor den Candidaat in de Engelsche, Schotsche en Iersche Constitutie komt het volgende voor: I solemnly promise that I will respect the chastity of a Br.·. Freem.·.' relations in the person of his wife, his sister or his child."

Daar de „obligation" alleen aan Voorzz.·. MM.·. verstrekt wordt, komt ze niet voor in gewone „rituals".

(Vert.)

n
e

e
n

s,

n
n
-
n.

e
e
a
or

t,

